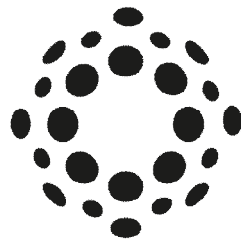

Anna Vilen

NUORI ESPOO KOULUSSA
Kunnallisen nuorisotyön ja koulun yhteistyömallin
kehittäminen Espoossa

Opinnäyte
Yhteisöpedagogi (YAMK)

Marraskuu 2015

MAMK

University of Applied Sciences

KUVAILULEHTI

 MAMK University of Applied Sciences		Opinnäytetyön päivämäärä 24.11.2015
Tekijä(t) Anna Vilen	Koulutusohjelma ja suuntautuminen Järjestö- ja nuorisotyö Yhteisöpedagogi (YAMK)	
Nimeke NUORI ESPOO KOULUSSA - Kunnallisen nuorisotyön ja koulun yhteistyömallin kehittäminen Espoossa		
Tiivistelmä <p>Opinnäyte kuvaa Espoon nuorisopalveluiden kehittämisprojektina toteutetun kunnallisen nuorisotyön ja koulun yhteistyömallin kehittämisprosessin lähtökohtia, tavoitteita ja toteuttamista Espoossa. Kehittämis-työssä on tarkasteltu nuorisotyön ja koulun rajapintoja sekä nuorten hyvinvoinnin edistämistä aiempien tutkimusten sekä kehittämisprosessin aikana kerättyjen aineistojen kautta ja niiden pohjalta on tuotettu yhteistyömalli kunnallisen nuorisotyön ja koulujen käyttöön. Yhteistyömallin rakenteita ja käytänteitä pilotoitiin projektin aikana useissa peruskouluissa ja kahdessa toisen asteen oppilaitoksessa ensin projek-tin erillisin resurssien ja myöhemmin osana nuorisohjaajien alueellista työtä.</p> <p>Nuorten hyvinvoinnin keskeisiä tekijöitä ovat osallisuus, yhteisöllisyys, vertaisuudet, turvallisen aikuis-en läsnäolo ja mahdollisuus tukeen tarvittaessa. Näitä on tarkasteltu nuorisotyön osaamisen ja eetoksen näkökulmasta erityisesti koulukontekstissa. Teoreettisena viitekehysenä kehittämistyössä on käytetty hyvinvoinnin, osallisuuden, yhteisöllisyyden ja yksilön tukemisen käsitteistöä. Lisäksi kehittämistyötä on taustoitettu nuorten hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä, nuorisotyön ammatillistumisen haasteista ja ajankohtaisia kehittämistarpeista sekä koulun oppilaiden muuttuvaan sosiaalisuuteen liittyvistä ajankoh-taisista muutostarpeista käsin.</p> <p>Kehittämistyön tuloksena luotiin yhteistyölle tavoitteet, rakenteet ja yhteiset käytänteet, joista koottiin tuotoksena Espoon kouluyhteistyömalli. Yhteistyömalli on kaikille kunnallisen nuorisotyön ja koulujen työntekijöille tarkoitettu työkalu, joka kuvaa yhteisen tavoitteidenasettelun, keskeiset kohderyhmät, vas-tuunjaot, toimijoiden roolit ja tehtävät sekä toiminnan suunnittelun, toteutuksen ja arvioinnin käytänteet.</p> <p>Yhteistyömallin kehittämisessä toiminnan yhteinen suunnittelu ja tavoitteet, toisten toimijoiden osaami-sen tunteminen sekä selkeä resurssien, yhteyshenkilöiden ja käytännön rakenteiden määrittely nousivat keskeisiksi onnistumisen edellytyksiksi.</p>		
Asiasanat (avainsanat) Koulussa tehtävä nuorisotyö, moniammatillinen yhteistyö, nuorten hyvinvointi, osallisuus, yhteisöllisyys		
Sivumäärä 95 sivua (6 liitettä, 58 sivua)	Kieli Suomi	URN
Huomautus (huomautukset liitteistä) Kouluyhteistyön toimintamalli liitteineen, kehittämisprosessin aineistonkeruun kyselylomakkeet		
Ohjaavan opettajan nimi Pekka Penttinen	Opinnäytetyön toimeksiantaja Espoon kaupunki/Nuorisopalvelut	

DESCRIPTION

		Date of the master's thesis November 24 th 2015
Author(s) Anna Vilen	Degree programme and option Master's degree in Civic Activities and Youth Work Master of Humanities	
Name of the master's thesis NUORI ESPOO AT SCHOOL - Developing procedures for collaboration between municipal youth work and schools in Espoo		
Abstract <p>The objective of this thesis is to produce an operational model of collaboration for schools and municipal youth work in Espoo. This thesis describes the basis, aim and realization of the development process that was done as a project in Espoo Youth Services. This thesis examines the interfaces of municipal youth work and school and the means of supporting youth well-being through prior research and material gathered in the development process. This information has enabled the production of an operational model of collaboration for youth work and school professionals. The structures of this model have been tested in multiple elementary schools and junior high schools as well as in two senior high schools/ vocational colleges first with project resources and later as a part of the regional work of Youth Workers.</p> <p>Social engagement, sense of community, peer relations, the presence of a secure and dependable adult and access to additional support if needed, are central factors in the well-being of young people. These themes are viewed in this thesis from the perspective of youth work's know-how and ethos, especially in a school context. The theoretical framework of the thesis is based on well-being, social engagement, sense of community and individual support. The thesis is also based on the factors affecting youth well-being, the challenges youth work currently faces in relation to professionalization and the need to evolve and also the need for schools to change their policies in relation to the ever-changing sociality of the pupils.</p> <p>As a result of this development process, joint objectives, structures and policies for the collaboration were created and turned into an operational model of collaboration. The model is a practical tool that describes the focus group, distribution of responsibility, the roles of all the different actors and the joint policies for setting objectives and realizing and evaluating activities. The model is meant to facilitate the collaboration of all the professionals working in municipal youth work and schools.</p> <p>In the development of the operational model it became clear, that for the collaboration to succeed, it is crucial to be familiar with other actors and their know-how, to define the practical structures, contact people and resources accurately and also to set the objectives and plan the activities together.</p>		
Subject headings, (keywords) School-based youth work, multiprofessional collaboration, youth well-being, social engagement, sense of community		
Pages 95 pages (6 appendices, 58 pages)	Language Finnish	URN
Remarks, notes on appendices Operational model of collaboration for schools and municipal youth work in Espoo (and appendices), survey forms used in gathering material during the development process		
Tutor Pekka Penttinen	Master's thesis assigned by City of Espoo/ Youth Services	

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	1
2	KEHITTÄMISEN LÄHTÖKOHDAT, TARVE JA TAVOITTEET ESPOOSSA	4
2.1	Kehittämisen tausta ja lähtökohdat	4
2.2	Työorganisaatiossa havaitut kehittämistarpeet	8
2.3	Kehittämisen tavoitteet.....	11
3	KOULU NUORISON KOHTAAMISEN PAIKKANA JA NUORISOTYÖN KEHITTÄMISEN KENTTÄNÄ.....	12
3.1	Nuorisokasvatuksen rajat, tilat ja tavoitteet.....	12
3.2	Kunnallisen nuorisotyön rajat hämärtyvät.....	13
3.3	Koulun tilat avautuvat muille toimijoille	16
3.4	Koulun ja nuorisotyön yhteiset nuoret	21
3.5	Yhteisten nuorten hyvinvointi koulussa	25
3.6	Nuorisotyön askeleet koulun suuntaan.....	29
3.7	Nuoren kasvun tukeminen yhteisössä	32
3.8	Nuoret osana yhteisöä ja päätöksentekoa	35
3.9	Kouluysteistyön haasteet, mahdollisuudet ja hyvät käytänteet	39
4	KOULUYHTEISTYÖN KEHITTÄMINEN ESPOOSSA	45
4.1	Lasten ja nuorten hyvinvointi ja hyvät käytänteet kehittämisen taustalla... 45	45
4.2	Kehittämisen prosessin eteneminen.....	48
4.3	Kehittämisen prosessin käynnistäminen	51
4.4	Olemassa olevan toiminnan kartoittaminen ja pilotoinnin suunnittelu	52
4.5	Pilotointijakso projektissa 2014–2015	56
4.6	Pilotointijakso alueilla 2015–2016.....	63
5	KOULUN JA KUNNALLISEN NUORISOTYÖN YHTEISTYÖ ESPOOSSA.	72
5.1	Yhteinen toimintamalli.....	72
5.2	Toimintamallista mallin mukaiseen toimintaan.....	79
5.3	Arviointi, seuranta ja jatkokehittäminen	81
6	POHDINTA	85
6.1	Espoolaisen kouluysteistyön kehittämisen valintoja ja arviointia.....	85
6.2	Nuorisotyön osaamisen kehittäminen ja ammatillistuminen.....	89
	LÄHTEET	91

LIITTEET

Liite 1. NUORI ESPOO – KOULUYHTEISTYÖ -toimintamalli

Liite 2. Kyselylomake nuorisopalveluiden henkilöstölle 2015

Liite 3. Kyselylomake suomenkielisen opetuksen henkilöstölle 2015

Liite 4. Kyselylomake 9. luokkalaisille 2014

Liite 5. Kyselylomake pilottikoulujen oppilaille -alkukartoitus 2014

Liite 6. Kyselylomake pilottikoulujen oppilaille -seuranta 2015

1 JOHDANTO

Työskentelen projektikoordinaattorina kunnallisen nuorisotyön ja koulun välistä yhteistyötä kehittävässä projektissa Espoossa, jossa hoidan käytännössä projektin johtamiseen liittyviä tehtäviä. Opinnäytteessäni tarkastelen kehittämisprosessin lähtökohtia, toteutusta ja koulu yhteistyön toimintamallin rakennusta tätä kehittämistyötä aiemman tutkimustiedon, muiden kuntien kokemusten sekä eri tavoin kerätyn laadullisen aineiston avulla. Lisäksi kuvaan aineiston pohjalta toteutetun kehittämisprosessin ja sen miten kehittämisen tuloksena syntyvän toimintamallin suunnitellaan jalkautuvat käytäntöön.

Taustalla koulun ja nuorisotyön kehittämisessä on koulussa tehtävän nuorisotyön ajankohtaisuus ja muiden kuntien kokemukset sekä tutkimukset, jotka osoittavat, että koulussa olisi tilaa ja tilausta nuorisotyön osaamiselle. Tämä tarve näkyy siten, että yhteisöllisyyden ja ryhmien toimivuuden haasteet ovat kasvaneet, eivätkä opettajien osaaminen ja resurssit välttämättä enää riitä niihin vastaamiseen. (Pohjola 2010, 4–5.) Kataisen hallituksen lapsi- ja nuorisopoliittisessa kehittämisohjelmassa (LANUKE) (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012) ja aiemmissa tutkimuksissa (Kiilakoski 2014a) koulunuorisotyö eli integroitu nuorisotyö nähdään keinoksi tukea uudenlaisen toimintakulttuurin syntymistä kouluissa sekä edistää lasten ja nuorten hyvinvointia.

Espoon nuorisopalveluissa nähtiin näistä kokemuksista ja tutkimustuloksista johtuen tarpeelliseksi kehittää koulu yhteistyön rakenteita, jotta voidaan tehdä laadukkaampaa työtä nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi yhdessä oppilaitosten kanssa. Lisäksi esimerkiksi Kanuuna -kuntien (Kaupunkimaisen nuorisotyön kehittämisverkosto) talotyön tutkimuksessa nousi vahvasti esille nuorisotyön ja koulun kumppanuuden tärkeys. (Kiilakoski 2014b, 11–12.) Espoolaista kehittämistyötä voitiin peilata näiden tutkimusten tuloksiin sekä muissa kunnissa jo toteutettuihin vastaaviin hankkeisiin.

Nuorisonohjaajat ovat tehneet perinteisesti Espoossa paljon yhteistyötä koulujen kanssa. Jo ennen toimintamallin kehittämistä oli luotu joitain yhteisiä rakenteita. Kuitenkin kaikki muu koulu yhteistyö oli jäsentymätöntä satunnaistoimintaa tarpeen mukaan tai alueellisia hyviä käytänteitä ja rakenteita, joita toimintamallin myötä haluttiin jakaa ja kehittää edelleen. Koulu yhteistyö oli pitkälti riippuvaista nuorisonohjaajan ja toisaalta

koulun omasta kiinnostuksesta ja vaihteli paljon kouluittain ja alueittain. Toimintamallin mukainen yhteistyö tulee osaksi kaikkien nuorisonohjaajien perustehtävää.

Espoon kaupungin nuorisopalveluiden, suomenkielisen opetustoimen ja Omnian ammattiopiston yhteisessä, opetus- ja kulttuuriministeriön osin rahoittamassa yhteistyön kehittämishankkeessa (Koulu yhteistyön mallien kehittäminen -projekti 2013–2016) rakennettiin toimintamalli, joka antaa yhteistyölle selkeät rakenteet ja yhteiset tavoitteet. Toimintamallin avulla kehitetään pitkällä tähtäimellä yhteistyötä satunnaisesta yhteistyöstä kohti rakenteellista kasvatuskumppanuutta. Tiivistämällä aikuisten yhteistyötä ja antamalla eri organisaatioissa toimiville ammattilaisille yhteisiä työkaluja ja tietoa toisistaan ja toisten osaamisesta, pystytään paremmin tukemaan lasten ja nuorten hyvinvointia. Toimintamalli on yhteistyötä ohjaava työkalu, johon kaikki organisaatiot sitoutuvat. Toimintamallin kehittämistä määrittävät kaikkien mukana olleiden organisaatioiden tarpeet, resurssit ja tavoitteet.

Opinnäytteessäni kuvaan projektin kehittämistiedon keräämisen sekä hyödyntämisen prosessit ja avaan aineistojen ja teorian tärkeimmät huomiot koulun ja kunnallisen nuorisotyön yhteistyön kehittämisen kannalta. Taustoitan kehittämisprosessia koulun ja kunnallisen nuorisotyön ajan haasteista käsin, osallisuuden ja yhteisöllisyyden, moniammatillisen yhteistyön sekä hyvinvoinnin edistämisen viitekehyksessä. Keskeisin kehittämismenetelmä on itse projekti ja sen ryhmien työskentely, minkä lisäksi kehittämisessä on hyödynnetty myös aiempien koulun ja nuorisotyön kehittämishankkeiden ja muiden kuntien käytäntöjen tuottamaa vertailutietoa. Kehittämistä ovat ohjanneet voimakkaasti erilaiset laadulliset aineistot, joita on kerätty pitkin kehittämisprosessia sekä ammattilaisilta että lapsilta ja nuorilta. Kehittämistä ovat määrittäneet LANUKE:n ja Espoon nuorisopalveluiden strategian lisäksi siis paitsi teoreettinen tieto, myös lasten ja nuorten sekä heidän kanssaan työskentelevien aikuisten kokemuksellinen tieto.

Kehittämisprosessi lähti käyntiin nuorisolautakunnassa tehdystä aloitteesta ja nuorisopalveluiden kentän tarpeesta selkiyttää koulu yhteistyön resursseja ja tavoitteita. Lisäksi projektin käynnistämiseen vaikuttivat Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman tavoitteet ja koulu yhteistyön ajankohtaisuus nuorten hyvinvointia koskevassa julkisessa keskustelussa.

Espoossa havaittiin kunnallisen nuorisotyön ja koulun yhteistyön olevan jäsentymättömpää ja vaihtelevaa, mistä johtuen nähtiin tarpeelliseksi kehittää monialaista yhteistyötä oppilaiden hyvinvoinnin edistämiseksi, nuorisotyön vaikuttavuutta, palveluiden laatua ja tasapuolisuutta sekä käytännön yhteistyön rakenteita. Projektin avulla lähdettiin *etsimään keinoja tiivistää koulun ja kunnallisen nuorisotyön yhteistyötä niin, että lasten ja nuorten hyvinvointia voidaan parhaiten tukea koulupäivän aikana. Lisäksi kehittämistehtävänä oli tuoda kunnallisen nuorisotyön palvelut paremmin kaikkien espoolaisten lasten ja nuorten saataville.* Näitä kehittämistarpeita lähestyttiin koulun ja nuorisotyön nykypäivän haasteista suhteessa nuoriin ja heidän tarpeisiinsa, osallisuuden ja yhteisöllisyyden, yksilöllisen tuen ja koulussa tehtävän nuorisotyön kautta. Osallisuuden, vaikuttamisen ja yhteisöön kuulumisen (esim. Koskinen 2010, Kiilakoski ym. 2012 ja Gellin ym. 2012), mahdollisuuden keskustella aikuisen kanssa ja saada aikuiselta aikaa (esim. Pohjola 2010) sekä nuoren omien voimavarojen tukemisen (Piironen-Malmi & Strömberg 2008 ja Haasjoki & Ollikainen 2010) nähtiin olevan keskeisiä hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä.

Kehittämisen prosessi aloitettiin olemassa olevan toiminnan kartoituksella, minkä jälkeen hyviä käytänteitä kehitettiin edelleen pilotointijakson aikana moniammatillisessa työryhmässä. Näistä käytänteistä alettiin rakentaa yhteistä toimintamallia jo pilotointijakson alkuvaiheessa ja pilotoinnin päättyessä yhteistyön käytännön rakenteet olivat pääpiirteittäin valmiit. Jalkautuksen ensimmäisessä vaiheessa toimintamalli otettiin käyttöön 27 eri koulussa kaikilla viidellä eri suuralueella ja sen toimivuutta arvioitiin ja kehitettiin edelleen. Pilotoinnin ja jalkautuksen ensimmäisen vaiheen aikana kerättiin lisäksi kouluyhteistyön menetelmäpankki, jota nuorisonohjaajat voivat hyödyntää koulussa tekemässään työssä. Jalkautuksen toisessa vaiheessa keuhällä 2016 toteutetaan laajemmat henkilöstön perehdytykset toimintamallin käyttöön ja syksyllä 2016 toimintamalli otetaan käyttöön kaikissa peruskouluissa sekä toisen asteen oppilaitoksissa.

2 KEHITTÄMISEN LÄHTÖKOHDAT, TARVE JA TAVOITTEET ESPOOSSA

2.1 Kehittämisen tausta ja lähtökohdat

Espoossa kunnallisen nuorisotyön ja koulun välistä yhteistyötä rakenteistavasta toimintamallista tehtiin aloite nuorisolautakunnassa ja kehittämishankkeen tarve arvioitiin sekä nuorisopalveluissa että opetustoimessa. Toimintamallia lähdettiin kehittämään tavoitteena tehdä yhdessä laadukkaampaa ja vaikuttavampaa työtä lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi nimenomaan koulupäivän aikana. Kehittämistyötä määrittivät Kataisen hallituksen lapsi- ja nuorisopoliittisen kehittämisohjelman (2012) ja nuorisopalveluiden strategian (2014–2017) tavoitteet. Projektin etenemistä ohjaava lähtökohta nuorisopalveluissa oli se, että koulussa tehtävään nuorisotyöhön ei ole mahdollista palkata työntekijöitä erikseen vaan yhteistyötä kehitettiin osana jokaisen nuorisonohjaajan perustehtävää.

LANUKE:n tavoitteista erityisesti strategiset tavoitteet 1, 2, 4, 5, 7 ja 8 (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012.), jotka liittyvät lasten ja nuorten osallistumiseen, yhdenvertaisuuteen, aktiiviseen kansalaisuuteen, palveluiden tasapuolisuuteen sekä lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseen, ovat kehittämistyössä keskeisiä.

Espoon nuorisopalvelujen tuore strategia (Espoon kaupunki/Nuorisopalvelut 2014.) haastaa uudistumaan ja menemään sinne, missä nuoret ovat, ottamaan heidät mukaan toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja päätöksentekoon toimijoina eikä toiminnan kohteina sekä reagoimaan nopeasti ajan tuomiin muutoksiin. Käytännössä näihin tavoitteisiin pääsemiseen on vielä matkaa, ja se edellyttää paljon työtä sekä ajattelun ja toimintatapojen muutoksia.

Kehittämisen prosessin tuotoksena syntyy kunnallisen nuorisotyön ja koulun yhteinen toimintamalli. Kehittämisen prosessi on havainnollistettu seuraavassa taulukossa (TAULUKKO 1), jonka mukaan myös opinnäyte etenee. Taulukkoon on koottu kehittämisen tausta ja lähtökohdat, työorganisaatioissa havaitut kehittämistarpeet, teoreettinen täsmentäminen, kehittämisen prosessin eteneminen sekä tuotoksena syntyvän toimintamallin sekä sen liitteiden rakentaminen. Taulukossa kuvataan myös ohjaavat asiakir-

jat, henkilöstön ja nuorten kokemuksellisen tiedon kerääminen projektin eri vaiheissa sekä lopulliset tuotokset. Taulukosta on tässä vaiheessa korostettu kaksi ensimmäistä saraketta, **kehittämisen tausta ja lähtökohdat sekä kehittämistarpeet**. Taulukko täydentyy myöhemmin teorian täsmentämisen, kehittämisprosessin etenemisen ja yhteisen toimintamallin rakentumisen osalta.

Kehittämisen taustalla on neljä keskeistä tekijää: Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma ja sen paikallinen jalkauttaminen Espoossa, Espoon nuorisolautakunnassa tehty aloite nuorisotyön ja koulun välistä yhteistyötä rakenteistavasta toimintamallista, käytännön työssä noussut tarve selkiyttää nuorisopalveluiden koulu yhteistyöhön käyttämiä resursseja ja tavoitteita sekä koulun ja nuorisotyön rajapintojen ja yhteistyön mahdollisuuksien ajankohtaisuus nuorten hyvinvointia koskevassa julkisessa keskustelussa.

Kehittämisen tarpeita havaittiin sekä lasten ja nuorten, koulun että nuorisotyön näkökulmasta. Tärkeintä on kehittää oppilaiden hyvinvointia tukevia toimia koulussa, joista tämän kehittämistyön kannalta keskeisimpiä ovat monialaisen yhteistyön ja sen rakenteiden kehittäminen ja selkeyttäminen. Lisäksi kunnallisen nuorisotyön vaikuttavuutta on tuoreiden tunnuslukujen valossa tarpeen kehittää. Tämän kehittämistyön kautta vaikuttavuutta pyritään lisäämään viemällä nuorisotyö kouluun, jossa melkein kaikki lapset ja nuoret ovat.

TAULUKKO 1. Nuorisotyön ja koulun yhteistyön kehittämisen lähtökohdat ja kehittämistarpeet

Kehittämisen tausta ja lähtökohdat	Työorganisaatiossa havaitut kehittämistarpeet	Teoreettinen täsmentäminen	Kehittämisprosessin eteneminen	Koulu yhteistyön toimintamallin rakentaminen
<p>→ Lapsi- ja nuorisopoliittinen kehittämisohjelma</p> <p>→ Aloite nuorisolautakunnassa</p>	<p>→ Oppilaiden hyvinvointi koulussa</p> <p>→ Kunnallisen nuorisotyön vaikuttavuus</p>	<p>→ Koulun nykypäivän haasteet suhteessa oppilaisiin ja heidän tarpeisiinsa</p>	<p>→ Olemassa olevan toiminnan ja toimivien käytäntöjen kartoittaminen kyselyillä (nuorisopalveluiden ja pilottikoulujen henkilös-</p>	<p>→ Toimintamallin rakenteiden luominen (asiantuntijaryhmä, henkilöstö, johto)</p>

<p>nuorisotyön ja koulun välistä yhteistyötä rakenteistavasta toimintamallista</p> <p>→ Tarve selkiyttää koulu yhteistyön resursseja ja tavoitteita nuorisopalveluissa</p> <p>→ Ajankohtainen aihe nuorten hyvinvointia koskevassa julkisessa keskustelussa, paljon kokeiluja muissa kunnissa ja jonkin verran tutkimusta (nosti aiheen pinnalle myös Espoon nuorisopalveluissa)</p>	<p>→ Monialainen yhteistyö</p> <p>→ Yhteistyön rakenteistaminen ja selkiyttäminen (vastuunjako, nuorisonohjaajien resurssit ja rooli koululla)</p> <p>→ Palveluiden tasapuolisuus ja laatu</p>	<p>→ Kunnallisen nuorisotyön ajan haasteet suhteessa nuoriin ja heidän tarpeisiinsa</p> <p>→ Osallisuus ja yhteisöllisyys</p> <p>→ Yksilön tukeminen osana yhteisöä</p> <p>→ Nuorisotyö koulussa (tutkimustieto, kokemukset muista kunnista)</p>	<p>tö)</p> <p>→ Pilotointijakson suunnittelu kartoituksen, teorian ja muiden kuntien kokemusten perusteella (mukana henkilöstö, nuoret, asiantuntijaryhmä, johto)</p> <p>→ 1. Pilotointijakso (henkilöstö, pilottikoulujen oppilaat, asiantuntijaryhmä ja johto)</p> <p>→ 2. pilotointijakso (alueellisten palveluiden nuorisonohjaajat, henkilöstö, pilottikoulujen oppilaat, asiantuntijaryhmä, johto)</p> <p>→ Jalkautus (henkilöstön koulutus ja perehdytykset)</p>	<p>→ Menetelmäpankki (nuorisonohjaajat, pilottikoulujen oppilaat, pilotiohjaajat, asiantuntijaryhmä)</p> <p>→ Toimintamallin täsmeneminen (alueellisten palveluiden nuorisonohjaajat ja esimiehet, henkilöstö, asiantuntijaryhmä, johto)</p>
--	--	--	---	--

Tällä hetkellä nuorisotyötä tehdään Espoossa pääsääntöisesti nuorisotiloilla, mutta vaihtelevasti myös kirjastoissa ja kouluissa sekä satunnaisesti jalkautuneena kadulle tai ostoskeskuksiin. Sellon kirjastossa Leppävaarassa nuortenosastolla työskentelee vakituisesti nuorisonohjaajia, jotka siirtyivät kirjastoon vieressä sijainneesta lakkaute-tusta nuorisotilasta. Tämä toimiva yhteistyökuvio sai alkunsa hankkeesta ja vakinais-tettiin pysyväksi toiminnaksi. Muuten yhteistyö nuorisotyön ja kirjastojen välillä on vielä satunnaista, mutta tarve ja hyödyt on tunnistettu ja yhteistyötä tullaan varmasti lisäämään tulevaisuudessa. Syksyllä 2015 avattiin uudella konseptilla toimiva nuoriso-

tila kirjaston ja koulun yhteyteen Opinmäen kampukselle, jossa nuorisonohjaajat työskentelevät vuoroin kirjastonhoitajan työparina, vuoroin iltojen avoimessa toiminnassa ja tekevät myös paljon yhteistyötä samassa rakennuksessa toimivien koulujen kanssa.

Nuorisopalveluiden strategiaan on kirjattu vahvasti osallisuus ja nuorilähtöisyys. Tavoitteena on toteuttaa parempia, innostavampia ja vetovoimaisempia vapaa-aivanviettomahdollisuuksia yhdessä nuorten ja yhteistyökumppanien kanssa. (Espoon kaupunki/Nuorisopalvelut 2014.) Nuorten aidon vaikuttamisen rakenteet ovat jo suunnitteilla, mutta niiden vakiintumiseen on vielä matkaa. Tulevaisuudessa siintää nuorten osallistuminen toiminnan suunnitteluun ensin budjetista ja myöhemmin aina tuloskortista alkaen. Tällä hetkellä pilotoidaan osallistuvan budjetoinnin menetelmää, joka on myöhemmin tarkoitus vakiinnuttaa pysyväksi osaksi alueellisten palveluiden toimintasuunnitelmatyötä. Tähän mennessä toimintaa on järjestetty perinteisesti niin, että keskiössä on nuorisotila, siellä työskentelevät nuorisonohjaajat ja heidän osaamisensa. Paine purkaa näitä ennen melko liikkumattomia rajoja on olemassa, ja tällä hetkellä Espoossa haetaan keinoja. Rakenteita, menetelmiä ja henkilöstön osaamista on syytä vielä kehittää, jotta saadaan nuorten ääni oikeasti kuuluviin ja keinoja heille vaikuttaa oikeasti päätöksentekoon myös kunnallisella tasolla. Koulu on tässä luonteva yhteistyökumppani.

Strategiaan on kirjattu rohkeasti myös kuntaorganisaatiolle ehkä epätyypillinen nopea reagointi, mikä onkin edellytys nuorten nopeasti muuttuvan maailman ilmiöiden mukana pysymiselle. Tavoitteena on reagoida nopeasti nuorten elämässä ja toimintaympäristöissä tapahtuviin muutoksiin, hakea tekemiselle uusia muotoja ja mahdollistaa nuorten osallistuminen palveluiden ja elinympäristönsä kehittämiseen sekä päätöksentekoon. Strategia haastaa henkilöstön kehittämään itseään ammatillisesti ja asettaa tärkeitä tavoitteita nuorisonohjaajien työlle. Tavoitteena on kohdata nuoret yksilöinä, osana yhteisöä ja kulkea rinnalla, mahdollistaa nuorten ideoiden ja aloitteiden toteutumista sekä tuottaa erilaisia harrastus- ja ryhmätoimintoja. Toiminnan ytimeksi määritellään kohtaaminen ja vuorovaikutus. (Espoon kaupunki/Nuorisopalvelut 2014.) Nopea reagointi edellyttää yhteistyötä muiden ammattilaisten kanssa ja kohtaaminen ja vuorovaikutus sitä, että mennään mukaan niihin toimintaympäristöihin, joissa nuoret jo ovat.

Suurimpana haasteena uudessa strategiassa on uusien nuorisotyön tapojen ja paikkojen etsiminen – erityisesti vanhasta ja toimimattomasta luopuminen. Tavoitteena on löytää uusia tapoja ja paikkoja kohdata nuoria heidän omissa arkiympäristöissään sekä innovoida ja kokeilla rohkeasti uusia toimintatapoja. (Espoon kaupunki/Nuorisopalvelut 2014.) Se vaatii rohkeutta ja luovuutta, työtä ja motivaatiota sekä hyvää henkilöstön johtamista. Uusien ratkaisujen etsimisestä on ehkä syytä aika ajoin muistuttaa, sillä vanhan ”hyväksi havaitun” kaavan toistamiseen arvioimatta ja kyseenalaistamatta sorrutaan helposti. Hyvä toiminta kestää kyllä kriittisen tarkastelun ja avoin asenne mahdollistaa nuorten ideoihin tarttumisen ja uusien hyvien käytänteiden löytämisen.

Rohkea uuden ideointi on helppo kirjata strategiaan, mutta sen vieminen käytäntöön, jokaisen työntekijän arjen toimintaan, on ihan toisen tason haaste. Muutosvastarinta, erilaiset osaamisen kehittämistarpeet, joita uudet toimintatavat tuovat tullessaan sekä se, että monesti työtä on pitkään tehty omista arvoista ja lähtökohdista käsin, enemmän tai vähemmän huolimatta organisaation yhteisistä linjauksista, asettavat muutosten johtamiselle haasteita, joihin on syytä reagoida.

2.2 Työorganisaatiossa havaitut kehittämistarpeet

Vuodenvaihteessa 2013/2014 Espoon asukasluku oli 260 753 henkeä, josta nuorisopalveluiden keskeiseen kohderyhmään kuuluvia, 9–18 -vuotiaita lapsia ja nuoria oli n. 40 000. (Espoon kaupunki 2014a.) Espoossa on 80 suomenkielistä peruskoulua, joissa opiskelee yli 24 000 oppilasta. Alakoulujen oppilaita näistä on noin 16 000 ja yläkoulujen oppilaita noin 8 000. (Espoon kaupunki 2014b.) Lukioita Espoossa on 11 (Espoon kaupunki 2015.), minkä lisäksi Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnian ammattiopistolla on viisi toimipistettä Espoossa ja yksi Kirkkonummella, joissa opiskelijoita on yhteensä noin 4 000. (Omnian koulutuskuntayhtymä.)

Tällä hetkellä Espoon kaupungin nuorisopalveluiden palveluksessa on noin 50 nuorisohjaajaa, jotka työskentelevät viidellä eri suuralueella, 18 eri toimipisteessä. Lisäksi nuorisopalveluissa on paljon oppisopimusopiskelijoita ja harjoittelijoita, jotka tuovat toimintaan jonkin verran lisäresurssia ja lähinnä viikonloppuiltaisin ja tarpeen mukaan lisätyövoimaa palkataan keikkatyönä. Nykyisillä resursseilla ja vahvasti avoi-

meen nuorisotilatoimintaan keskittyvillä palveluilla tavoitetaan kohderyhmästä vain murto-osa. Nuorisotilatoiminnan käyntikertoja oli vuonna 2014 yhteensä 108 164 ja yksilöllisesti tai ryhmätoiminnassa tavoitettiin 5,6 % 7–24 -vuotiaista espoolaisista. (Kaupunkimaisen nuorisotyön kehittämisverkosto 2015)

Ruotsinkielisessä nuorisotyössä, joka ei hallinnollisesti kuulu nuorisopalveluihin vaan ruotsinkieliseen opetustoimeen (Svenska bildningstjänster) työskentelee tällä hetkellä kolme nuorisonohjaajaa, kahdessa eri toimipisteessä. Ruotsinkielinen nuorisotyö on perinteisesti ollut jo huomattavasti suomenkielistä nuorisotyötä liikkuvampaa, johtuen siitä, että he tekevät työtä kaikkien ruotsinkielisten espoolaisten nuorten kanssa, eivätkä pelkästään tietyllä alueella. Espoossa on 8 ruotsinkielistä alakoulua, 3 yhtenäiskoulua ja 1 yläkoulu (Espoon kaupunki 2014b.), joiden kanssa yhteisestä tulosityksiköstä johtuen yhteistyö on luontevaa, vaikka vähäiset resurssit asettavatkin haasteita. Toimintamalli koskee ensisijaisesti suomenkielistä opetusta ja nuorisopalveluita, mutta on luonnollisesti myös ruotsinkielisen nuorisotyön käytettävissä.

Nuorisopalveluissa on havaittu tarve lisätä nuorisotyön vaikuttavuutta uusien toimintaympäristöjen ja kumppanuuksien kautta, sillä vaikka nuorisotilat ovat edelleen melko suosittuja kohtaamispaikkoja nuorten keskuudessa, ovat kävijämäärät olleet tasaisessa laskussa jo useamman vuoden. Tämä tarkoittaa käytännössä tarvetta lähteä ulos nuorisotiloista, sinne missä nuoret ovat, ja toisaalta yhteistyön rakentamista muiden toimijoiden kanssa. Nuorisonohjaajien kokemuksellisen tiedon ja tutkimustiedon valossa tässä tärkeimpänä kumppanina nähdään koulu, joten yhteistyötä koulujen kanssa on tarpeen kehittää. Yhteistyölle on tarpeen luoda rakenteet ja tavoitteet sekä määritellä eri toimijoiden roolit. Näin voidaan tarjota tasapuolista ja laadukasta palvelua kaikille espoolaisille lapsille ja nuorille ja rakentaa yhteistyötä sattumanvaraisesta ja henkilöistä riippuvaisesta pistäytymisestä kohti kestäväää, pitkäjänteistä kasvatuskumppanuutta.

Tämä tarve avautua ulospäin, solmia uusia kumppanuuksia ja uudistua ei ole yksin espoolainen ilmiö, vaan samansuuntaista kehitystä tapahtuu muuallakin. Talotyön kehittämishankkeessa (Kaupunkimaisen nuorisotyön kehittämisverkosto Kanuuna) nousi samanlaisia tarpeita. Nuorisotalon seinien sisällä tapahtuva talotyö oli tutkimuskunnissa enenevässä määrin muuttumassa alueelliseksi nuorisotyöksi ja asiakasryh-

mäksi nähtiin talolla käyvien nuorten lisäksi kaikki alueen nuoret. Nuorisotyö kiinnitti hankkeen aikana tarkempaa huomiota siihen, millä tavalla nuorisotalon asiakkaaksi valikoidutaan. Huomattiin, että on syytä pohtia, miten nuorisotyö voi kohdata sellaisia nuoria, joiden tarpeisiin talotyö ei vastaa tai joiden näkökulmasta perinteinen nuorisotalo ei ole houkutteleva. Tämä tutkimus tukee osaltaan Espoon nuorisopalveluiden strategian suuntia. Myös talotyön kehittämishankkeessa yhteistyö koulun kanssa nähtiin keskeisenä tekijänä alueellisessa nuorisotyössä ja koulua pidettiin lähes poikkeuksetta tärkeimpänä yhteistyötahona. (Kiilakoski 2014b, 11–12.)

Koulu yhteistyön kehittämistarve on havaittu ja siihen on tartuttu eri keinoin, tämä kehittämisprojekti niistä yhtenä. Tällä hetkellä lähitulevaisuuden tavoitteena ei kuitenkaan ole sijoittaa nuorisonohjaajia työskentelemään vakituisesti kouluilla, vaan yhteistyö rakennetaan osaksi nuorisonohjaajien työnkuvaa vapaa-ajan ympäristöissä, tällä hetkellä siis pääsääntöisesti nuorisotiloilla, tapahtuvan työn rinnalle. Tätä yhteistyötä on pyritty edistämään jo pitkään esimerkiksi kaikissa uusissa rakennusratkaisuissa: Kaikkiin uusiin kouluihin on jo rakennusvaiheessa suunniteltu myös nuorisotila.

Yhteistyön kehittämisen tarve on havaittu myös kouluissa. Vaikka Espoossa on jo otettu merkittäviä askeleita kasvatuksellisen koulun rakentamiseksi ja on luotu toimintamalleja lasten ja nuorten tukemiseksi eri kasvun vaiheissa ja elämäntilanteissa, työ on vielä kesken. Kasvatuksellisempaan ja yhteisöllisempään työhön ohjaa Tukevasti alkuun, vahvasti kasvuun -toimintamalli, joka on otettu käyttöön kaikissa espoolaisissa kouluissa vuonna 2009 käynnistyneen hankkeen kautta. Toimintamalli on kuitenkin tehty oppilashuollon johdolla, eikä siinä ole otettu lukuun nuorisotyötä yhteistyökumppanina kuin 7. luokkien ryhmäytyksiin liittyen sivulauseessa. Näitä aukkoja on korjattu nyt koulu yhteistyön kehittämisprojektissa ja tätä toimintamallia on pidetty osittain pohjana myös nuorisotyön ja koulun yhteistyön kehittämisessä, jotta ei luoda päällekkäisiä rakenteita. Jo käytössä olevan toimintamallin kautta nuorisotyön on helppompi jalkautua kouluun, kun kaikki rakenteet ja toimintatavat eivät ole uusia, vaan niitä voidaan yhdistää koululle tuttuun tapaan toimia.

Koulua on turha yrittää kehittää tuomalla sinne jotakin ulkopuolista, vaan uudenlaisen toiminnan tulee kiinnittyä osaksi koulun toimintaa ja tavallaan lunastaa koulussa toimivien luottamus ja arvostus. Nuorisotyön ja koulun yhteistyö parantaa parhaiten kou-

lun arkea, jos yhteistyön myötä koulun päivittäiseen toimintakulttuuriin tuodaan uusia, paremmin nuoria tukevia rakenteita, sen sijaan, että yritetään kehittää jotain mullistavaa. Koulun arkea tulee kehittää sellaiseksi, että se tukee nuoria muuttuvissa elämäntilanteissa ja sosiaalisuuden tuomissa paineissa. (Kiilakoski 2014b, 23.)

2.3 Kehittämisen tavoitteet

Espoon nuorisolautakunnassa tehdyn aloitteen pohjalta aloitetun koulun ja nuorisotyön yhteistyön kehittämisen tavoitteena on luoda ammattilaisille yhteinen tapa toimia tehokkaammin ja vaikuttavammin lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi nimenomaan koulukontekstissa, johon lähes kaikki lapset ja nuoret ovat jollain lailla kiinnittyneet. Sekä suomenkielinen opetus että nuorisopalvelut ovat sitoutuneet yhteisen toimintamallin kehittämiseen ja käyttöönottoon. Yhteinen toimintamalli, yhteistyön alueellisen suunnittelun selkeät rakenteet ja organisaatioiden sitoutuminen toimintamallin käyttämiseen mahdollistavat nuorisopalveluiden vaikuttavamman työn kouluissa, sujuvamman yhteistyön ja toiminnan paremman seurannan, arvioinnin ja jatkokehittämisen.

Kaikkien kohderyhmään kuuluvien lasten ja nuorten kohtaaminen systemaattisesti ei toki ole tarpeellistakaan, mutta toimintamallin tavoitteena on silti selkeästi lisätä nuorisopalveluiden kontaktitoimintaa eli kohdata aiempaa enemmän nuoria, menemällä sinne missä nuoret ovat. Tavoitteena ei siis ole jatkossa kohdata systemaattisesti kaikkia 40 000 kohderyhmään kuuluvaa nuorta, vaan ulottaa tarjolla oleva kasvun tuki kaikkien nuorten saataville. Tätä varten täytyi luoda rakenne kaikkien peruskoulujen ja toisen asteen oppilaitosten kanssa tehtävälle yhteistyölle.

Toimintamallin määrittämien rakenteiden avulla mahdollistetaan pitkällä tähtäimellä yhteistyön kehittäminen satunnaisesta pistäytymisestä kohti kasvatuskumppanuutta. Tiivistämällä aikuisten yhteistyötä voidaan edistää espooalaisten lasten ja nuorten hyvinvointia, onnellisuutta sekä yhteisöllisyyttä ja osallisuutta.

Ottamalla toimintamalli käyttöön, vastataan useaan Kataisen hallituksen lapsi- ja nuorisopoliittisen kehittämisohjelman 2012–2015 strategiseen tavoitteeseen: Tavoite 1. Lapset ja nuoret kasvavat aktiivisiksi ja yhteisvastuuta kantaviksi kansalaisiksi (erityi-

sesti 1.1. lasten ja nuorten kuuleminen sekä osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet), tavoite 2. Lapset ja nuoret voivat osallistua tasavertaisesti kulttuuri-, liikunta- ja vapaa-ajantoimintaan (erityisesti 2.1 Nuorisopalvelut lähipalveluina ja 2.3 Lasten ja nuorten oma toiminta), tavoite 4. Yhdenvertaisuus toteutuu (erityisesti 4.3 Alueellinen yhdenvertaisuus), tavoite 5. Tyttöillä ja pojilla on tasa-arvoiset oikeudet ja mahdollisuudet (erityisesti 5.3 Fyysinen ja psyykinen koskemattomuus), tavoite 7. Kaikilla lapsilla ja nuorilla on lähtökohdistaan riippumatta mahdollisuus saada itselleen korkeatasoinen koulutus (erityisesti 7.2 Perusopetuksen päättävien nuorten ohjaus) ja tavoite 8. Ennaltaehkäisevillä toimilla ylläpidetään lasten ja nuorten hyvinvointia ja terveyttä (erityisesti 8.1 Terveelliset elämäntavat 8.3 Kiusaaminen ja 8.4 Vanhemmuuden tuki). (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012, 14–35).

3 KOULU NUORISON KOHTAAMISEN PAIKKANA JA NUORISOTYÖN KEHITTÄMISEN KENTTÄNÄ

3.1 Nuorisokasvatuksen rajat, tilat ja tavoitteet

Teoreettinen viitekehyseni rakentuu sekä nuorisotyön että koulun ajan haasteista suhteessa nuoriin. Nuorten muuttunut tapa olla maailmassa vaikuttaa sekä perinteiseen tilakeskeiseen nuorisotyöhön että koulun työrauhaan. Yhteistyö voisi olla ratkaisu molempien tahojen haasteisiin, sillä nuorisotyö hakee uusia toimintakenttiä ja koulu uudenlaisia tapoja kohdata ja tukea oppilaita. Koulu on otollinen toimintakenttä nuorisotyölle, koska siellä voidaan tavoittaa lähes kaikki lapset ja nuoret ja nuorisotyö puolestaan voi olla hyvä väline tukea ja kehittää koulun tapaa kohdata oppilaita.

Nuorisotyön ennaltaehkäisevällä perinteellä on tällä hetkellä paljon rajapintoja korjauksen kanssa ja jonkin verran myös paineita laajentua ”kivasta tekemisestä” yksilöllisempään nuorten kasvun tukemiseen. Tästä johtuen myös yksilön tukeminen tuntui yhteistyön keskeiseltä teemalta ja sitä on tarkasteltu teoreettisessa viitekehyksessäni, vaikka painopiste on ja tulee jatkossakin olemaan ennaltaehkäisevässä työssä. Yksilön tukeminen tapahtuu nuorisotyön eetoksen mukaan edelleen osana ryhmää.

Nuorten ajankohtaiset haasteet ja heidän hyvinvointinsa edistäminen tässä ajassa ja yhteiskunnassa ovat yhteistyön keskeisiä teemoja, joten niitä on tarkasteltu tässä nimenaan koulun ja nuorisotyön yhteistyön näkökulmasta. Lisäksi sekä nuorisotyölle että koululle on asetettu uudenlaisia nuorten aktiivisen kansalaisuuden ja osallistumisen vahvistamisen paineita, joten osallisuus tuntui luonnolliselta ilmiötä nostaa lähempään tarkasteluun.

Aiempien tutkimusten ja muiden kuntien kokemusten (esim. Hakola 2014, Hyvönen 2014 ja Kiilakoski 2014a, 2014b) tuottama tieto taas antaa kehittämiselle suuntaa, kun kaikkea ei tarvitse kokeilla ja keksiä itse. Vaikka muiden kuntien toimintamallit eivät ole suoraan siirrettävissä Espooseen, voidaan niistä silti oppia jotain. Koulun ja nuorisotyön rajapintoja ja yhteistyön mahdollisuuksia ja haasteita on jo tutkittu jonkin verran. Tämän tiedon jäsentäminen auttaa välttämään mahdollisia sudenkuoppia ja kiinnittämään yhteisten rakenteiden luomisessa huomiota oleellisimpiin asioihin.

3.2 Kunnallisen nuorisotyön rajat hämärtyvät

Nuorisotyö ja nuorisokasvatus hakevat vielä paikkaansa kasvatustieteiden kentällä, eivätkä ole vielä vakiintuneet esimerkiksi varhaiskasvatuksen tai aikuiskasvatuksen lailla. Nuorisokasvatus määrittyy pitkälti käytännön kautta, toisaalta osana kasvatustieteitä ja toisaalta itsenäisenä tieteenalana sekä ammatillisena oppiaineena. Se on käytännön kasvatustoimintaa erilaisissa kasvuympäristöissä ja sen tarkoituksena on tukea nuorten kasvua. Se on myös strategioita ja politiikkaa, jotka ohjaavat käytännön kasvatustoimintaa, mutta käytännössä sitä tarkastellaan useimmiten jonkin tietyn ammattikunnan näkökulmasta, yksittäisen kasvuympäristön kautta. Kasvatuksen kenttä on kuitenkin kehittymässä kohti yhteistyötä ja eri ammattikuntien yhteistä, laajalaisempaa näkemystä nuorisokasvatuksen käytännöistä. (Nieminen 2010, 30–32.)

Verkostomaisen toiminnan avulla kasvatuksen kentän eri toimijat voivat keskittyä omaan ydinosaamiseensa ja samalla hyödyntää verkoston kautta toisten osaamista, mikä mahdollistaa vaikuttavamman työn tekemisen ilman, että resursseja täytyy merkittävästi lisätä. Yhteistyö eri organisaatioiden välillä edellyttää ajattelun ja toimintatapojen muutoksia, jotta nuorisotyön verkostot voivat rakentua aidosti toimiviksi. (Soanjärvi 2007, 155–158.) Nuorisotyön asema muuhun kasvatuksen kenttään verrat-

tuna vaihtelee riippuen aina siitä, mistä käsin sitä katsotaan, mikä saattaa aiheuttaa haasteita monialaisen yhteistyön rakentamisessa. Tavallaan nuorisotyön ammatillisuuden rakentuminen on vielä kesken ja vahvan profession sijaan nuorisotyöntekijäyys rakentuu muiden toimijoiden silmissä helposti heidän omien kokemustensa ja oletustensa kautta, jotka voivat olla peräisin mistä vain, vaikka vuosikymmenten takaa. Kunnallinen nuorisotyö on uusien haasteiden edessä ja sen on pakko uudistua ja määrittää itseään hiukan uudelleen. Tämän uudelleenmäärittelyn ohessa olisi hyvä tilaisuus vahvistaa ammatillisuutta ja asemaa muiden toimijoiden keskuudessa.

Tällä hetkellä kunnallinen nuorisotyö on hyvin pitkälti jumittunut avoimen tilatoiminnan kontekstiin, toimintaan tiettyjen seinien sisällä. Nykypäivän arkitodellisuuden ja valtakunnallisten sekä esimerkiksi Espoon nuorisopalveluiden omien visioiden ja strategioiden välillä tuntuu olevan tietty ristiriita. Vielä on jonkin verran kitkaa perinteisen, nimenomaan vain vapaa-ajan kentälle sijoittumisen ja toisaalta visioiden jalkautumis- ja uudistumisvaatimusten välillä. Kiilakosken (2011, 154–157) mukaan avoin nuorisotilatoiminta on säilyttänyt asemansa kunnallisen nuorisotyön keskiössä ilman suurempaa kriittistä tarkastelua tai kehittämistä. Nuorisotilat erityisesti ovat lähes kaikissa kunnissa tuttu, hyväksytty peruspalvelu. Vaikka sen reunoille on kehitetty uutta, sen merkitystä itsessään ei ole juurikaan kyseenalaistettu tai sisältöjä uudistettu. Nuorisotiloilla on ollut keskeinen merkitys kunnallisen nuorisotyön kehityksessä ja tehtäväkentän muotoutumisessa, ja ne nähdään edelleen nuorisotyön keskeisenä työmuotona. Nuorisotilatoiminnalla on vahva toiminnallinen perinne, jota uudistetaan kun uusia nuorisotiloja suunnitellaan, mutta muuten talotyö on saanut toimia melko rauhassa ilman, että kunnat olisivat panostaneet sen kehittämiseen. Nuorisotyön kehittämisen kohteena ovat olleet muut, uudemmat nuorisotyön muodot, kuten laajentunut verkko-nuorisotyö, kunnallinen osallisuustoiminta, nuorten tieto- ja neuvontapalvelut, etsivä nuorisotyö ja muu kohdennettu nuorisotyö.

Nuorten omat tilat ja turvallisten aikuisten läsnäolo nuoria varten näissä tiloissa ovat tärkeä osa kunnan nuorille tarjoamaa palvelua, mutta olisi syytä tarkastella nuorisotyön tavoitteita ja suhteuttaa palvelut näihin tavoitteisiin. Ajankohtaista kunnallisessa nuorisotyössä tällä hetkellä on kysymys siitä, ovatko kunnan nuorisopalvelut kaikkia nuoria varten vai vain nuorisotilojen kävijöitä varten ja toisaalta keitä varten niiden pitäisi olla. Täytyy myös pohtia, onko nuorisotyön syytä kiinnittyä alueeseen ja mui-

hin toimijoihin ja sitä kautta edistää nuorten hyvinvointia kokonaisvaltaisemmin. Tämänkaltainen arviointityö mahdollistaisi kunnallisen nuorisotyön kiinnittymisen paremmin osaksi kunnan muita palveluita, tekisi nuorisopalveluita tutuksi kuntalaisille ja lisäisi työn ammatillisuutta ja myös arvostusta. Oleellista olisi myös tarkastella ja kehittää sitä ydintä, eli avointa nuorisotilatoimintaa. Sen kehittämisessä haasteena on, että vakiintunutta toimintaa on hankala pystyä katsomaan kriittisesti ulkopuolisen silmin, sillä perinteinen toiminta on usein liian itsestään selvää. (Honkasalo ym. 2011, 20–21.)

Työ- ja elinkeinotoimisto määrittelee nuorisonohjaajan toimenkuvan ammattinetissä hyvin nuorisotilapainotteisesti ja nimeää tehtäviksi mm. olla paikalla ja aikuinen.

Nuoriso-ohjaajan työ on nuorten parissa tehtävää ohjaustyötä. Tehtäviin kuuluu suunnitella, toteuttaa ja luoda edellytyksiä nuorten vapaa-ajantoiminnalle. Nuoriso-ohjaajat ja nuorisotyöntekijät tekevät useimpien kenttätöitä nuorten parissa esimerkiksi nuorisotiloissa. ... Perustyö tapahtuu enimmäkseen nuorisotiloissa, joissa nuoriso-ohjaaja on aikuisena paikalla ohjaamassa ja myös valvomassa toimintaa.

Nuorisotyön ammatillistumisen ja alan ammattilaisten ammatti-identiteetin vahvistumisen haasteeksi voi lukea paitsi suurpiirteiset tehtäväkuvaukset, myös tehtävänimikkeen moninaisen kirjoitusasuun – paikkaa kasvatuksen kentällä ei ole ehkä tyhjentävästi vielä lunastettu, joten sinänsä ei ole ihme, ettei työn tekemisen fyysistä paikkaa uskalleta hakea oman ”valtakunnan” ulkopuolelta. Soanjärven (2011, 99) mukaan nuoriso on terminä elävä, eikä tyhjentävää määritelmää ole onnistuttu tekemään. Ei siis ole onnistuttu määrittelemään, mitä nuoriso nuorisotyössä tarkoittaa. Siksi myös kuva nuorisotyöntekijyydestä ja ammatillisesta nuorisotyöstä on vaihteleva, kun työn kohde riippuu katsojan näkökulmasta. On vaikeaa olla uskottava ammattilainen, kun ei oikein tiedä, mihin oma ammatillisuus varsinaisesti perustuu. Kuitenkin moniammatillinen yhteistyö on jo ammattinetin nuorisonohjaajan toimenkuvassa mainittu:

Työn luonne ja sisältö on monipuolistunut ja laaja-alaistunut kunnallisen nuorisotyön verkottuessa koulun ja muiden kasvatus- ja sosiaalialan

toimijoiden kanssa. ... Nuoriso-ohjaajan ja nuorisotyöntekijän ammatteissa on tärkeää toimia yhteistyössä kodin, koulun ja sosiaalitoimen kanssa. (Työ- ja elinkeinotoimisto.)

Tätä määritelmää ja sitä kautta *nuorisotyöntekijöiden, nuorisonohjaajien, nuoriso-ohjaajien ja nuorisotyön ohjaajien* käsitystä omasta työkentästä ja ammatti-identiteetistä olisi syytä tarkastella uudelleen – onko nuorisotilatoiminta enää niin ajankohtainen työmuoto, että siihen kannattaa laittaa lähes kaikki kunnan nuorisotyön resurssit ja tehdä työtä muualla vain jos jää aikaa ja energiaa.

Nuorisonohjaajan tehtäviksi määritellään ammattinotissa myös *tukea nuoren yhteisöllisyyttä ja yksilöllistä kasvua auttamalla häntä omien voimavarojen tunnistamisessa, oman identiteetin vahvistamisessa sekä elämönhallinnan taitojen ja kansalaisvalmiuksien kehittämisessä* (Työ- ja elinkeinotoimisto). Ne ovat niitä samoja tehtäviä, joita tällä hetkellä koulussa ei varsinaisesti hoida kukaan, mutta joille on valtava tilaus.

3.3 Koulun tilat avautuvat muille toimijoille

Koulun aikuiset, tai aikuiset ylipäättään, eivät aina tarjoa nuorille tarpeeksi mahdollisuuksia saada ääntään kuuluviin, vaikuttaa ja toimia. Yhteisöllisyys murenee kilpailun ja yksilöllisyyden tieltä, nuoria ei saada enää sitoutumaan mihinkään, viemään mitään loppuun. Aikuisten sijasta nuoret ottavat vaikutteita toisilta nuorilta ja mediasta, kuten aina. Nykyään vain media ja vertaisryhmät ovat koko ajan läsnä aina mukana kulkevissa mobiililaitteissa. Nuoret ovat koko ajan *online* ja aikuisten on vaikea kilpailla nuorten huomiosta ja ajasta. Mediasta ja muualta poimitut toimintamallit, liittyivät ne sitten ulkonäköpaineisiin, kulutustottumuksiin, päihteisiin, seksuaalisuuteen tai terveyteen, ovat usein ristiriidassa aikuisten asettamien kasvatustavoitteiden kanssa. Monet opettajat tuntevat olevansa avuttomia koulukiusaamiseen puuttumisessa, toiset eivät suostu sitä edes näkemään ja toiset taistelevat edelleen sitkeästi sitä vastaan. Niin opettajat kuin oppilaat voisivat hyötyä nuorisotyön osaamisen tulemisesta kouluun.

Usein koulua tarkastellaan vain oppimisen kautta, paikkana jossa nuoret voivat saavuttaa ne tiedot ja taidot, joita aikuiset pitävät säilyttämisen arvoisina. Kun koulua katsotaan vain oppimisen kautta, jäävät usein näkemättä ne kaikki muut tavat, joilla

koulu kiinnittyy nuorten arkeen. Koulu on nuorille ensisijaisesti paikka, jossa he tapaavat muita nuoria, halusivat tai eivät. Koulussa on tarjolla myös hyvinvointipalveluita ja siellä opitaan mitä on toiminta demokratiassa. Parhaimmillaan se on kasvuyhteisö, jonka kautta voi osallistua lähiympäristön ja suomalaisen yhteiskunnan kehittämiseen. Koulu kuitenkin liittyy nuorten arkeen ja sosiaalisiin maailmoihin monin eri tavoin ja on muutakin kuin paikka, jossa opiskellaan. Tuomalla kouluun lisää palveluita, kuten nuorisotyön osaamista, koulu voi olla vieläkin enemmän. Tähän liittyy oleellisesti kysymys siitä, riittääkö uuden työtteen tuominen kouluun entisten jatkoksi, vai olisiko tarpeen käynnistää laajempia oppimisprosesseja, joissa opitaan vastaamaan paremmin nuorten tarpeisiin yhdessä. (Kiilakoski 2014b, 9.)

Hoikkala ja Paju (2013, 15–16) vertaavat vuoden 9. luokan mukana kuljettuaan koululaitosta ja peruskoulua teollisuuslaitokseen, näkevät sen tavallaan opetustehtaana, sillä kuten tehtaissa, myös koulussa suoritetaan paljon asioita ja tehtäviä siten, miten niitä yläpuolelta annetaan. Heidän mukaansa virallisessa koulussa ajatellaan kasvua suoraviivaisena liikkeenä kohti aikuisuutta ja astumista osaksi yhteiskuntaa, eikä nuoruudella elämänvaiheena ajatella olevan arvoa itsessään. Koulun paineet muuttaa tätä laitospainetta lisääntyvät uuden opetussuunnitelman ja oppilas- ja opiskelijahuoltolain myötä ja vaatimus esimerkiksi nuorten vaikuttamisen mahdollistamiselle ja koulun sosiaalisen ympäristön huomioimiselle kasvaa. Nuoruuden arvostus ja ymmärrys itsessään on luontevampaa nuorisotyössä, lisäksi nuorten omaehtoisen osallistumisen ja vaikuttamisen perinne on koulumaailmaa vahvempi.

Laine (2011, 18) vertaa koulun uudistamispuhetta markkinatalouteen. Koululaitoksessa olevia aukkoja on yritetty yksilöllisyyden, joustavuuden ja valinnaisuuden avulla paikata ja sitä kautta nivoa koululaitosta ja yhteiskuntaa enemmän yhteen. Tämä markkinahenkinen yksilöllistäminen liittyy yksilökeskeiseen koulukäsitykseen, jossa ”*oppilaskuluttajat*” *poimivat kurssitarjottimelta itselleen parhaat palat ja etenevät sivuille vilkuilematta kilpailuyhteiskunnan sisäistäneinä uraohjuksina*. Tämä kuva nuorista yksilöllisinä suorittajina on tietyllä tavalla ristiriidassa sen kanssa, että koulu on myös – ja nuorille jopa ensisijaisesti – sosiaalinen yhteisö, joka kasvattaa yhteisöön kuuluvia yksilöitä kohti omanlaistaan sosiaalisuutta. Markkinatalousmainen kouluyhteisö luo ”kevyttä sosiaalisuutta”, yhteisöllisyyden muotoja, jotka rakentuvat esittämisen ja pinnan kautta.

Nykypäivän koulussa oppilaat ovat yhä useammin ”hankalia”, mikä johtaa siihen, että opettajat uupuvat helpommin. Oppilailla on erilaisia vaikeuksia, joihin opettaja ei välttämättä osaa tai voi reagoida, eikä välttämättä myöskään osaa hakea tukea muualta, sillä tapana on ollut selvitä yksin eteen tulleista haasteista. Opettaja on tottunut tekemään työtään itsenäisesti ja jos hän ei enää pysty hoitamaan asioita omatoimisesti, vähenee luottamus omiin selviytymismahdollisuuksiin. Tällöin opettaja helposti uupuu. (Toukonen 2009, 123.) Yksinäisen puurtamisen sijaan sekä yksittäisten oppilaiden että ryhmien asettamat haasteet voidaan ratkaista myös yhdessä, mikäli sille on luotu rakenteet ja opettajat ovat tästä tietoisia.

Opettajien ei välttämättä ole nuorisotyöntekijän tavoin mahdollista irrottaa työaika-resurssiaan kovin suuressa mittakaavassa oppilaiden kohtaamiseen yksilöinä ja muualtakin kuin luokkahuoneessa, vaikka kuinka haluaisivat. Nuorisotyöntekijällä on kohtaamisessa se etu, ettei hänellä ole arviointivastuuta, joka on varmasti yksi oppilaiden ja opettajien luottamuksellisen suhteen syntymisen este tai ainakin hidaste. Koulujärjestelmän luonnostaan luoma auktoriteettiasetelma etäännyttää siis koulun oppilaita ja aikuisia toisistaan, vaikka aikuisilla olisi aito halu olla tukena ja läsnä. Koulussa on aukkoja, joita nuorisotyö pystyisi täyttämään ja näin tekemään koulusta kokonaisemman. (Kiilakoski 2014b, 9.)

Opettajalle ei yleensä ole resursoitu juurikaan aikaa nuorten uudenlaisen olemisen aiheuttamia sosiaalisia haasteita ennaltaehkäisevään työhön, joten haasteisiin on mahdollista tarttua vasta sitten, kun on pakko, kun ne jo haittaavat koulutyötä ja ryhmän toimintaa merkittävästi. Vaikka opettajilla voi olla myös paljon osaamista oppilaiden kohtaamiseen ja he usein välittävät oppilaista aidosti, oppilaat silti kokevat, että heistä ei välitetä. Kun pohditaan, mistä tämä johtuu, täytyy tarkastella sekä opettajia, oppilaita että olosuhteita. Ei riitä, että tarkkaillaan, suorittaako opettaja tiettyjä toimia, joiden voidaan katsoa nousevan välittämisestä, vaan täytyy myös kysyä oppilailta, kokevatko he, että heistä välitetään. Toisaalta täytyy pohtia olosuhteita, joissa opettajat ja oppilaat kohtaavat – mahdollistavatko ne välittävän, luottamuksellisen suhteen syntymisen? Usein olosuhteet ovat sellaiset, että vaikka opettajat haluavat välittää oppilaita ja oppilaat haluavat, että heistä välitetään, ne eivät mahdollista luottamuksellisen, välittävän suhteen syntymistä. Näihin olosuhteisiin vaikuttaminen tarkoittaisi koulupäivän

rakenteen ja pituuden, ryhmäkokojen ja osin myös opetussuunnitelman muuttamista. Täytyisi mahdollistaa henkilökohtainen vuorovaikutus opettajan ja oppilaan välillä sekä oppilaan vaikuttaminen koulupäivien sisältöihin. (Noddings 2005.)

Oppilaiden kiinnostuksenkohteiden mukaan eteneminen vaatisi opettajalta huomattavasti enemmän aikaa ja vaivaa sekä uudenlaista ajattelua paitsi opettajalta, myös opetustoimen johdolta, rehtoreilta, vanhemmilta ja yhteiskunnalta ylipäätään. Jotta opettajalla olisi resurssit tehdä tämänkaltaisia muutoksia arjen opetukseensa, täytyisi rakenteiden ja yleisen mielipiteen mahdollistaa runsaampi suunnittelu-aika, hyväksyä luovemmat menetelmät ja se, että oppiaineen kirjaa ei välttämättä kahlata läpi kokonaan ja tietyssä järjestyksessä. Näin perustavanlaatuinen arvo- ja toimintamaailman muutos veisi vuosia ja vaatisi vielä lisää pohdintaa sekä runsaasti uskallusta. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että asialle ei voitaisi tehdä jotain heti. Nuorisotyön ja koulun yhteistyön tiivistäminen ja nuorisotyön tuominen kouluun vastaavat nimenomaan välittävän aikuisen kaipuuseen.

Nuorten tapa olla maailmassa on tavallaan muuttunut. Perinteinen käsitys suomalaisesta luonteesta on hiljainen ja pidättyväinen, mutta nuoret suomalaiset ovat avoimempia, puheliaampia ja sosiaalisempia ja keskustelevat enemmän tunteistaan. Tämä kulttuurinen muutos kohti tunteiden avoimempaa näyttämistä ja työstämistä vaikuttaa myös siihen, miten nuoret ovat koulussa. He ovat vuorovaikutteisia ja rakentavat identiteettiään jatkuvasti, kaikissa eri toimintaympäristöissään – myös ja ehkä jopa erityisesti koulussa. Tämä edellyttää puhetta ja vuorovaikutusta sekä nuorten kesken että erityisesti nuorten ja aikuisten välillä. Koulua käy nyt minuudestaan neuvotteleva, kyseenalaistava ja avoin sukupolvi, joten tällä hetkellä yksilöllistymisen ja instituution sääntöjen välinen ristiriita tulee selvästi näkyviin. Koulussa tämä näyttäytyy hälinänä. Oppilaat eivät ole tasapäinen joukko nuoria, vaan ryhmä yksilöitä, joten yhteisöllisyyden ja ryhmien toimivuuden haasteet ovat kasvaneet. Tämä edellyttää kouluilta yhä suurempaa panostusta sosiaaliseen osaamiseen, sillä opettajat kokevat etenkin yläkoulussa ja ammatillisissa oppilaitoksissa monin paikoin, että heidän osaamisensa ei riitä sosiaalisuuden eri muotojen ja tunteiden työstämisen vaatimuksiin aineenopettamisen rinnalla. (Pohjola 2010, 4–5.)

Nuoret kysyvät ja kyseenalaistavat, eivät malta olla paikallaan ja hiljaa, pelkästään passiivisia vastaanottajia. Heidän huomionsa jakaantuu jatkuvasti monen eri median kesken, viihdettä ja sosiaalisia kontakteja on koko ajan tarjolla, kaikki maailman tieto kulkee puhelimen mukana taskussa. Opetuksen täytyy kilpailla nuorten huomiosta muiden medioiden kanssa, nuorten on vaikea malttaa ja keskittyä. Hektinen maailma, rajaton tieto ja jatkuva tavoitettavuus synnyttävät lyhytjännitteisyyttä, joka näkyy kärsimättömyytenä ja levottomuutena.

Kuitenkin nuoret tarvitsevat myös aikuista ihan toisella tavalla kuin ennen. Nuorilla on ”aikuisen nälkä” – keskustelujen, ääneen pohtimisen ja reflektoinnin tarve on lisääntynyt. Oppilaiden tapa ja tarve puhua, kysyä ja jutella aikuisten kanssa on osa laajempaa sosiaalisuuden muutosta. Toisaalta tähän muutokseen liittyy myös negatiivisia ilmiöitä, kuten kiusaaminen, joka on osa muuttunutta sosiaalisuutta ja ohjausta vaativa ilmiö koulussa. (Pohjola 2010, 6.) Koulussa tuntuu olevan suuri tarve aikuisille, joilla on paitsi aikaa kohdata nuoret ilman kiirettä ja ajanvarausta, myös valmiuksia ja sosiaalista osaamista nimenomaan kohtaamiseen ja läsnäoloon.

Nuoren ja koulun muuttuneeseen suhteeseen liittyy monia jännitteitä – nuorten yksilölliset kokemukset ja elämäntyylit eivät sovi aina enää instituution normeihin. Koulu ja sen käytännöt vaikuttavat kuitenkin yhä paljon nuorten arkielämään ja elämäntyyliin, mikä synnyttää jännitteitä. (Kuronen 2010, 16.) Nuoret eivät ole enää yhtä valmiita mukautumaan ja olemaan tietynlaisia, kuuliaisia oppilaita. He haluavat olla yksilöitä, kyseenalaistaa ja vaikuttaa myös enemmän oman opintopolkunsa rakentamiseen. Kaarlo Laine (2011, 17) kirjoittaa nuorten ja koulun suhteeseen liittyvistä paradokseista ja kaksijakoisuudesta. Oppilaiden yksilölliset, merkittävät kokemukset ovat koulussa ja siellä tapahtuvissa oppimiskokemuksissa usein syrjässä ja uudistukset on suljettu luokkahuoneiden ulkopuolelle. Myös Laineen mukaan koulun institutionaalisten käytäntöjen, sekä sosiaalisten että valtasuhteiden, ja nuorten yksilöllistyvien elämäntyylien välillä on ristiriita. Koulu on tavallaan näköalapaikka yhteiskunnallisen institutionaalistumisen ja nuorten omakohtaisten prosessien, kokemusten ja elämäntyylien välisiin kohtaamistilanteisiin, ja tätä jännitettä käsitellään jatkuvasti koulun arjessa.

Motivaatio kouluun ja opiskeluun ei synny tyhjästä tai sanktioiden pelosta, eivätkä nuorten ja koulun väliset jännitteet purkaudu itsestään, vaan niihin täytyy tarttua uusilla tavoilla. Tähän liittyy oleellisesti turvallinen yhteisö, jossa jokainen voi olla omanlaisensa, ja myös osallistuminen omaa opiskelua koskevaan päätöksentekoon. Kun nuorten ei tarvitse kiinnittää jatkuvasti huomiota siihen, mitä muut hänestä ajattelevat tai miten hänen kuuluisi olla, että tulisi hyväksytyksi, jää enemmän energiaa oppimiseen. Koululuokassa ollaan jatkuvasti tarkkailtavana, mikä on omiaan lisäämään stressiä. Oppilaat ovat kehityksensä herkässä vaiheessa, he tarkkailevat jatkuvasti itseään ja toisiaan sekä keräävät tietoa, luuloja ja mielipiteitä itsestään. (Hoikkala & Paju 2013, 146.) Tämä toisten tarkkailu ja tarkkailun alla oleminen ja muut nuorten moninaisen sosiaalisen kouluelämän kulmat olisi syytä ottaa huomioon koulun arjessa.

3.4 Koulun ja nuorisotyön yhteiset nuoret

Nuorisotyöllä, koululla ja muilla lasten ja nuorten kanssa toimivilla tahoilla on osittain erisuuntaisia tavoitteita, tai ainakin teemaa tarkastellaan erilaisista lähtökohdista käsin ja siksi näkökulma on usein hiukan eri. Kuitenkin kaikkia toimijoita yhdistävä tavoite on, tai ainakin sen pitäisi olla, lisätä lasten ja nuorten hyvinvointia. Hyvinvointia katsotaan vähän eri näkökulmista eri ammattiryhmissä, mikä voi asettaa haasteita yhdessä toimimiselle, mutta toisaalta se luo paljon mahdollisuuksia kokonaisvaltaisempaan hyvinvoinnin edistämiseen ja kasvun tukemiseen. Tavoitteita voidaan yhtenäistää, yhteisiä, uusia tavoitteita rakentaa tai ainakin oppia näkemään tilanteita myös muiden ammattilaisten näkökulmasta tutustumalla toisten osaamiseen, jakamalla tietoa ja perustamalla erilaiset kehittämistoimet ajantasaiseen, monialaiseen tietoon.

Kouluterveyskyselystä nousee joitakin espooalaisten nuorten ajankohtaisia haasteita, joihin ammattilaiset voisivat yhdessä tarttua. Espoon kuntaraportin mukaan (Matikka ym. 2013) nuorten seksuaaliterveyteen liittyvä osaaminen on heikentynyt ja on heikompi kuin maassa keskimäärin, lisäksi seksuaalisen väkivallan kokemukset ovat keskimääräistä yleisempiä. Nuorten verkossa viettämä aika ja sen vaikutukset jaksamiseen koulussa ovat myös keskimääräistä suurempia. Nuorten asenteet kannabista kohtaan ovat muuttuneet myönteisemmiksi koko maassa, mutta Espoossa huumeiden hankkiminen koettiin lisäksi keskimääräistä helpommaksi. Toisaalta taas niitä nuoria, jotka pitävät koulunkäynnistä tai opiskelusta, oli Espoossa enemmän kuin maassa

keskimäärin ja osallisuuden ja kuulluksi tulemisen nähtiin lisääntyneen. Kiusatuksi tulleiden ja kiusaamiseen osallistuneiden yläkoululaisten osuudet olivat laskeneet ja oppilashuollon tuen piiriin pääseminen oli koettu kohtuullisen helpoksi. Kuitenkin masentuneisuus ja muu psykofyysinen oireilu on yleisempää kuin koko maassa, ja pääsy koulupsykologin vastaanotolle koettiin muuta pääkaupunkiseutua huomattavasti vaikeammaksi.

Nuoruuden kehitysvaiheeseen liittyy fyysisiä, henkisiä ja sosiaalisia muutoksia. Fyysinen muutos, murrosikä, ohjaa monella tapaa nuorten toimintaa, tunteita ja ajattelua. Murrosiän alkaminen on aikaistunut ja sitä kautta nuorisokulttuuri ja siihen liittyvät kulttuurit ovat nyt myös myöhäislapsuuttaan elävien omikseen kokemia. Toisaalta nuoruus on elämänvaiheena venynyt myös toisesta päästä, joten nuorisokulttuurit kuuluvat osittain myös vanhemmille sukupolville. (Soanjärvi 2011, 27.) Myös nuorisotyön ja koulun täytyy reagoida murrosiän aikaistumiseen ja tarjota jo alakoulun oppilaille tukea kasvussa ja tietoa siihen keskeisesti liittyvistä asioista.

Nuoret elävät monien kehityshaasteiden keskellä rakentaen elämäänsä eri tavalla kuin edeltävä sukupolvi, johon heidän vanhempansa ja muut ”auktoriteetit” kuuluvat. Jokaisen nuoren elämä rakentuu erilaiseksi henkilökohtaisten valintojen kautta, jotka joko tukevat nuorta selviytymään yhteiskunnassa tai eivät (Helve 2002, 228–229). Nuorten elämässä on aina aiempien sukupolvien mielestä enemmän uhkaavia tekijöitä kuin omassa nuoruudessa, mutta muuttuneen maailman tuomia mahdollisuuksia ei useinkaan pystytä yhtä tarkasti nimeämään. Nuoruutta kautta aikojen on leimannut itsen ja oman polun etsiminen, kapinointi ja vanhempien edustaman sukupolven elämäntyylin ja valintojen kyseenalaistaminen, mikä herättää nuorten kanssa työskentelevissä ammattilaisissa yhtäläillä huolta kuin toivoakin. Myrskyävässä etsintävaiheessa tehdyt valinnat ja niiden seuraukset huolettavat, mutta kuohunnan jälkeen löytyvät omat arvot ja elämänpolut yleensä tuottavat jotain hyvää.

Tietyistä nuoruutta määrittävistä pysyvän tuntuista ominaisuuksista huolimatta nuoruus on myös hyvin erilaista eri aikoina. Tätä aikaa leimaavat yksilöllistyminen, globalisoituminen, suorittaminen, ideologioiden murros, rajaton tieto ja ympärivuorokautinen mahdollisuus, ja jopa tavallaan velvollisuus, olla tavoitettavissa erilaisissa sosiaalisissa ympäristöissä. Näissä sosiaalisissa ympäristöissä nuoret viettävät omaa

aikaansa, joka ei kuulu mihinkään instituutioon tai aikuisille, ja jonka vietosta ja vieto-
topaikoista nuori itse päättää. Tähän aikaan liittyvät harrastukset, mutta myös vertais-
sosiaaliset suhteet ystäviin ja kavereihin, joiden seurassa nuoret viettävät yhä enem-
män aikaa. Tänä päivänä kavereiden kanssa vietetty aika ei ole vain fyysistä kohtaa-
amista, vaan kehittyvä teknologia mahdollistaa tapaamisen ja juttelemisen internetin
välityksellä. (Soanjärvi 2011, 27.)

Rajattomat ja pitkälti myös valvomattomat sosiaaliset verkostot ja aikuisten kortilla
oleva aika luovat nuorille uudenlaisia sosiaalisen ohjauksen tarpeita, mutta myös pal-
jon hienoja mahdollisuuksia. Globaalin maailman mahdollistama aatteiden, ajatusten
ja sosiaalisen kanssakäymisen kirjo antaa nuorille enemmän valinnanvaraa – yhteis-
söön kuulumisen tarve ei enää pakota nuoria omaksumaan jotain oman lähiympäristön
tarjoamaa mallia olla ja ajatella, vaan omalta tuntuvan yhteisön voi löytää myös muu-
alta.

Kuitenkin valinnanmahdollisuuksien lisääntyminen voi tuottaa myös ahdistusta ja
stressiä, jos omien valintojen tekemiseen ei saa ohjausta. Monet muutokset asettavat
nuorille sekä heidän itsenäistymiselleen ja identiteetilleen erilaisia vaatimuksia kuin
aikaisemmille sukupolville. Valinnanmahdollisuudet ovat lisääntyneet, mutta toteut-
tamismahdollisuudet ovat vaikeutuneet. (Kuronen 2010, 42.)

Nuoret määrittelevät itseään suhteessa moniin instituutioihin, joista keskeisiä ovat
perhe, koulu, työelämä, vapaa-ajan toimijat ja mediat. Instituutiot vaikuttavat nuorten
elämään monella tasolla, organisoivat sosiaalista elämää ja vaikuttavat kokemukselli-
sina ilmiöinä. Näiden eri instituutioiden piirissä solmitut sosiaaliset suhteet ja kerätyt
kokemukset rakentavat nuorelle kuvaa itsestään. He ovat kasvaneet yhteiskunnassa,
jossa elämä koetaan yksilölliseksi projektiksi. (Kuronen 2010, 43.)

Nuoret työstävät nykyajan keskeisiä yksilöllistymiseen ja globalisoitumiseen liittyviä
prosesseja muuallakin kuin koulussa tai muissa aikuisten ohjaamissa ympäristöissä.
Merkityksellisiä oppimiskokemuksia tuotetaan paljon myös kasvattajien ulottumatto-
missa, minkä lisäksi oma minuus on muuttunut tavallaan jatkuvan epävarmuuden koh-
teeksi. Tämä luo turvattomuutta nuorten elämään, vaikka merkittäviä, turvallisia ai-

kuisia olisikin saatavilla, mutta toisaalta mahdollistaa paremmin oman paikan löytämistä ja vastuun ottamista omasta itsestä. (Kuronen 2010, 16.)

Nuoruus on aikaa kun kokeillaan rajoja ja etsitään itseä – silloin pidetään meteliä, ollaan hankalia ja kyseenalaistetaan mutta samalla ollaan myös energisiä, luovia ja aktiivisia, joskin melko sisäänpäin lämpiäviä, omissa sosiaalisissa verkostoissa, tarkoituksellakin aikuisten ohjauksen ulottumattomissa. Rajojen etsimiseen liittyy myös paitsi terveyttä ja kasvua mahdollisesti haittaavia valintoja, myös ”huonoa käytöstä”, itsekkyyttä, toisten hyvinvoinnin laiminlyömistä ja sitä kautta kiusaamista ja ulosjättämistä niin koulussa kuin vapaa-ajan ympäristöissä, myös nuorisotiloilla. Nuorisotyössä on monia muita instituutioita helpompi rakentaa välittäviä, luottamuksellisia suhteita nuoriin niin, että myös nuoret kokevat, että heistä välitetään. Luottamuksen ja molemminpuolisen kunnioituksen kautta aikuisten on mahdollista tukea nuoria oman elämän rakennusvaiheessa ja päästä myös nuorten omien, aikuisilta suljettujen maailmojen reunamille. Nuorisotyöntekijöiden aika ja valmiudet riittävät kiusaamiseen puuttumiseen ja klikkien välisen yhteisöllisyyden rakentamiseen hiukan opettajia paremmin, sillä se on nuorisotyön keskeistä osaamista. Lisäksi luottamuksellisten suhteiden ja keskustelun kautta on mahdollista saada nuoret pohtimaan omia valintojaan ja arvojaan sekä niiden vaikutuksia tulevaisuuteen, terveyteen ja myös toisiin ihmisiin.

Nykymaailmassa media mahdollistaa arvomaailmojen ja aatteiden leviämisen eri tavalla kuin ennen, koska viestintä on maailmanlaajuista ja saatavilla on välitöntä tietoa toisella puolella maailmaa tapahtuvista asioista. Aatteista käydyt keskustelut eivät ole enää paikallisia, vaan maailmanlaajuisia. Tietoverkot ja sosiaalinen sekä perinteinen media ovat levinneet yhä laajemmalle, mikä tuonut kaukaisetkin tapahtumat myös lasten ja nuorten arkielämään. Ihmiset ovat tulleet toisella tavalla tietoisiksi maailmaa uhkaavista vaaroista. Sattumanvarainen maailma uhkaa tavallaan perinteisiä arvoja aiheuttaen moraalisia kriisejä ja arvojen muutoksia. Aatteet ja arvot muuttuvat ja menettävät merkitystään ja aikuiset kantavat huolta etenkin nuorten aatteettomuudesta ja uskonnollisesta passiivisuudesta. Suuret ideologiat, jotka ovat aikaisemmille sukupolville olleet tärkeitä ja ohjanneet vahvasti elämää, ovat menettäneet merkitystään varsinkin nuorten maailmankuvien ja arvojen jäsentäjänä. Nuorillakin kuitenkin on vahvoja ideologioita, ne ovat vain muuttuneet vähemmän selkeiksi ja yksiselitteisiksi kuin aikaisemmin, sillä maailmakin on monessa suhteessa aiempaa hajanaisempi ja kulttuu-

risesti kirjavampi. Uskontojen maailmankuvan on osittain korvannut humanistinen maailmankuva ja arvomaailma. Arvojen muutos ja siihen liittyvä epävarmuus ovat osa laajempaa murrosta, johon tämän päivän nuoret ovat kasvaneet. (Helve 2010, 277–279.)

Arvojen muutos ja laaja tarjonta asettavat oman haasteensa nuorten kanssa työskenteleville aikuisille, sillä se edellyttää niistä keskustelua nuorten kanssa. Moniarvoinen maailma sekä erilaisten aatteiden ja ideologioiden leviäminen globaalisti, aiheuttaa myös nuorille reflektoinnin ja tuen tarvetta, kun he yrittävät luovia kohti sitä, mikä tuntuu omalta. Aikuisten täytyy pystyä keskustelemaan arvoista nuorten kanssa ilman, että antavat valmiita vastauksia tai yrittävät taivutella nuoria ajattelemaan omasta mielestään ”oikein”. Tämä edellyttää perehtymistä ajan ilmiöihin ja myös nuorten haastamista ottamaan selvää niistä aatteista, joita he kokeilevat. Nuorisotyön ja koulun näkökulmasta teknologian, ja sen mahdollistamien sosiaalisten ympäristöjen, kehitys on haaste myös siksi, että aikuisten, kuinka lähellä nuorten maailmaa ikinä työskenteleväkään, on vaikea pysyä nuorten alati muuttuvan ja kehittyvän verkkomaailman kelkassa ja on paljon ilmiöitä, jotka jäävät siksi huomaamatta ennen kuin ne ovat levinneet laajalle tai ovat jo osittain ohi.

3.5 Yhteisten nuorten hyvinvointi koulussa

Ohjaus ja keskustelu ovat nousseet nuorisotyön keskeisiksi tavoiksi tukea nuorten kasvua ja vastata fyysiseen, psyykkiseen, sosiaaliseen ja kulttuuriseen hyvinvointiin liittyviin tarpeisiin. Ohjauksellisuus ja kasvatuksellisten, nuorta tukevien ja kunnioittavien keskustelujen käyminen asettavat ammattilaisille haasteita ja varmasti myös ammatillisen osaamisen kehittämisen tarpeita. Täytyy jatkuvasti tietää nuorten maailmasta, arvoista ja toimintaympäristöistä, päästä niihin ainakin osittain sisälle ja silti säilyttää tietty etäisyys, jotta nuori saa myös kasvaa itse. Täytyy tukea ja ohjata nuorta rakentamaan itse omaa hyvinvointiaan ja luoda ympäristöistä, myös sosiaalisista, turvallisia ja hyvinvointia edistäviä.

Keskeisiä hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä ovat yhteisö ja siihen kuulumisen tunne sekä osallisuus ja mahdollisuus vaikuttaa omaan toimintaympäristöön ja yhteiskuntaan (Kiilakoski ym. 2012, 17). Pulmatilanteissa, kriiseissä ja muina hetkinä, jolloin nuori

tarvitsee erityistä tukea, sitä täytyy olla saatavilla ja nuorten täytyy tietää, mistä sitä voi hakea. Ammattilaisten täytyy olla kuulolla ja reagoida nopeasti sekä osata ohjata nuori tarvitsemansa avun piiriin, jos oma osaaminen ei riitä. Tämä edellyttää, että ammattilaiset tuntevat toisensa, tietävät, mikä on kenenkin osaamista ja osaavat myös tunnistaa tilanteet, jotka vaativat muita, kuin oman ammattiryhmän keinoja. Koulussa on tähän tietysti jo rakenteita, oppilashuolto ottaa vastuun niistä oppilaista, jotka tarvitsevat tukea tai kamppailevat pysyäkseen opetuksen tahdissa. Opettajat osaavat hyvin ohjata oppilaita avun piiriin, mikäli nuoren pulmat tulevat opettajille näkyviin. Jonkin verran on myös keinoja, joilla pyritään ennaltaehkäisemään nuorten putoamista koulun sosiaalisen yhteisön kelkasta, kiusatuksi tai syrjityksi joutumista, mutta harvemmin on sovittu syvälle tähän teemaan menevistä toimintatavoista ja rakenteista. Niiden rakenteiden luomiseen ja ylläpitämiseen nuorisotyö voisi tulla mukaan, tilkitsemään tavallaan niitä aukkoja, joita koulussa vielä on nuorten hyvinvoinnin näkökulmasta.

Kaarlo Laine (2011, 104) tutki koulua nuorten kokemistilana kuvien ja piirrosten kautta. Tutkimuksessa nuoret pitivät työrauhaa tärkeänä ja pitivät yhtenä huonon oppituntin aiheuttajana häiriköiviä ryhmiä. Häiriköiden arveltiin häiritsevän tuntia siksi, että he haluavat huomiota. Tämä on linjassa muiden nuorten aikuisen kaipuusta kertovien tulosten kanssa. Kun ympäristö on normatiivinen ja aikuiset ovat nuorten elämässä vain asettamassa rajoja ja ”sammuttamassa tulipaloja”, häiriköinti voi olla nuoren silmissä ainoa tapa saada aikuisen aikaa käyttöönsä. Toinen Laineen tutkimuksessa esiin noussut huonon oppituntin tunnusmerkki oli tylsät työkirjat ja niiden täyttäminen, passiivinen kuunteleminen ja katsominen, joka puolestaan tukee ajatusta siitä, että nuorten toimijuus on tämän päivän koulussa vielä hukassa. Nuoret kokivat, että heillä ei ollut juurikaan mahdollisuuksia vaikuttaa oppituntien sisältöihin tai oppimisen menetelmien valintaan. Hyvänä oppituntina sen sijaan pidettiin keskustelevaa tuntia, erityisesti jos keskustelun aihe oli oppilaita kiinnostava. Myös hyvää luokkahenkeä pidettiin tärkeänä, mutta koettiin, että suurimmassa osassa luokista siinä olisi vielä tekemistä. Luokkahenkeen ja ryhmädynamiikkaan liittyvissä teemoissa koulun ja nuorisotyön yhteistyössä on jo melko pitkät perinteet, mutta tälläkin saralla voisi olla vielä tiivistämisen varaa.

Nuorten hyvinvointiin nimenomaan koulukontekstissa liittyy olennaisesti kouluviihtyvyys, se onko koulussa aidosti hyvä olla. Tämä koskettaa ihan jokaista oppilasta, niitäkin, jotka eivät välttämättä kaipaa aikuisilta aikaa, tukea ja keskustelua ja ovat itseään itselleen hyvällä kasvun tiellä. Harisen ja Halmeen (2012,17) mukaan kouluviihtyvyydellä on yleisimmin tarkoitettu sitä, millaiseksi lapsi kokee kokonaisvaltaisen hyvinvointinsa koulun fyysisessä ja sosiaalisessa tilassa. Tästä ei kuitenkaan ole määrättömästi tutkimustietoa johtuen siitä, että perinteisesti erityisesti lasten subjektiivisen kokemuksen tutkimusta ei ole tehty ennen kuin vasta viime aikoina, kun lasten ja nuorten toimijuus on muutenkin laajemmin tunnustettu tärkeäksi.

Se, että on alettu kiinnittää huomiota siihen, miten lapset ja nuoret kokevat asioita subjektiivisesti, toimijoina, liittyy oleellisesti myös muuhun yhteiskunnalliseen kehitykseen, lasten ja nuorten osallisuuteen ja kansalaisuuteen ja sitä kautta myös heidän hyvinvointiinsa. Kun tullaan kysyneeksi heiltä itseltään, otetaan heidät mukaan kehittämiseen, jolloin he pääsevät vaikuttamaan itseään ja omaa toimintaympäristöään koskeviin asioihin. Lapsen itsensä kokeman hyvinvoinnin tutkimusta ei ole vielä paljon tehty, koska käytössä on ollut rajallinen määrä oppilaiden hyvinvointia ja kouluviihtyvyyttä mittaavia, helposti seurattavia ja luotettavia mittareita, jotka toimisivat useissa erilaisissa kasvatus- ja kouluympäristöissä. Yhteisöllisiä, tunnepitoisia, eettisiä ja esteettisiä kouluhyvinvoinnin ja -viihtyvyyden ulottuvuuksia on vaikea mitata ja vertailla. (Harinen & Halme 2012, 17.)

Oppilaiden huolten ja ongelmien säännöllinen yhdessä pohtiminen moniammatillisissa yhteisöissä, kuten oppilashuoltoryhmissä, on ensiarvoisen tärkeää. Tällöin nuorten kanssa työskentelevät ammattilaiset saavat tukea myös toisiltaan ja pystyvät parhaiten ottamaan oppilaiden muuttuvia tilanteita huomioon arjessa. Vaikka oppilashuoltoryhmä on melko pienen piirin väline vaihtaa tietoa, toimii sen rinnalla lisäksi avoimempi, nuoria yksilöimätön yhteisöllinen oppilashuolto, joka mahdollistaa koko koulua koskevien hyvinvointiin liittyvien asioiden pohtimisen ja kehittämisen sekä sen, että mukaan tulee muitakin ammattilaisia, kuten nuorisotyöntekijöitä.

Jotta oppilashuoltoryhmät voisivat toimia tehokkaasti oppilaiden hyvinvoinnin edistämiseksi, ongelmat tulisi havaita riittävän ajoissa koulutyön arjessa. Oppilashuollon henkilöstöllä tulisi olla tuttuutta ja kosketusta luokkien arkipäivään ja elämään, mikä

on tällä hetkellä vielä haaste, sillä usein aika kuluu ”tulipalojen” sammuttamiseen eri paikoissa. (Toukonen 2009, 123.) Tässä on yksi aukko, jota nuorisotyö voisi tulla täyttämään. Läsnäolo välitunneilla turvallisena aikuisena ja juttukaverina mahdollistaa myös koulun ilmapiirin, oppilaiden sosiaalisten suhteiden ja mahdollisten ongelmien havainnoimista. Toisaalta taas nuorisotyön sosiaalinen osaaminen voisi ennaltaehkäistä monia ongelmia.

Läsnäolon ja kohtaamisen lisäksi nuorisotyöllä on paljon menetelmäosaamista nuorten keskusteluttamiseen myös hyvinvointiin liittyvistä aiheista. Näiden menetelmien kautta on mahdollista tukea nuoria tekemään itse omaa hyvinvointiaan edistäviä valintoja, antaa oikeaa, ajanmukaista tietoa sekä purkaa pinttyneitä luuloja ja urbaaneja legendoja. Erilaiset terveisiin elämäntapoihin, ystävyYTEEN ja sosiaalisiin suhteisiin, itsetuntoon ja minäkuvaan sekä rakkauteen ja seksuaalisuuteen liittyvät teematunnit voivat olla koulun ja nuorisotyön yhteistyön rakentamisen pohjana, sillä niihin on tarjolla paljon hankkeissa tai toiminnassa kehitettyjä menetelmiä. Oppitunnin tai kahden mittaiset ohjelmakokonaisuudet on ollut helppo ottaa kouluissa vastaan ja yhdistää esimerkiksi terveystiedontunteihin tai terveydenhoitajan pitämiin seksuaaliterveyden kokonaisuuksiin. Etuna nuorisotyöntekijöiden tai muiden ulkopuolisten ammattilaisten pitämässä tunneissa on se, että oppilaat suhtautuvat usein omaan opettajaan samankaltaisella varauksella kuin vanhempisiin. Vieraamman tai vaikka vain hiukan erilaisella statuksella nuoren elämässä olevan aikuisen kanssa hankalista aiheista voi olla helpompi keskustella.

Koulun eri ammattikuntien osaaminen yhdistettynä nuorisotyön osaamiseen yhteistyön mahdollistavien rakenteiden kautta voisi siis vastata nuorten kasvavaan aikuisen, ohjauksen ja keskustelun tarpeeseen. Toimiva moniammatillisuus ja yhteistyö yli organisaatorajojen vaatii kuitenkin vielä uusien toimintatapojen omaksumista ja työkäytäntöjen muutosta. Viime aikoina eri alojen työkäytännöt ovat käyneet läpi murrosta, joka on korostanut jatkuvan oppimisen merkitystä ja johtanut monien perinteisten organisaatioiden rajojen ylittämiseen ja purkamiseen. (Toiviainen & Hänninen 2006, 10–11.) Organisaatioiden sisällä työtä mitataan ja arvioidaan ja myös nuorisotyölle on kehitetty auditointi- ja itsearviointimalli, joka kertoo tarpeesta tarkistaa suuntia ja kehittyä. Nämä muutokset ja niiden asettamat vaatimukset vaikuttavat siis myös jäykempiin julkisiin organisaatioihin, kuten koululaitokseen ja kunnalliseen nuorisotyö-

hön. Nuorisokasvatuksessa puhutaan nyt paljon moniammatillisesta yhteistyöstä, kasvattajaverkostoista ja siitä, miten tärkeää eri alojen ammattilaisten on työskennellä yhdessä. Käytännössä tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että nuorisotyöllä on yhä suurempi paine ja tarve lähteä liikkeelle koulun (ja muiden toimijoiden) suuntaan. Yhteistyön aloittaminen tyhjästä ei ole helppo prosessi, sillä se vaatii tahtotilaa paitsi nuorisonohjaajilta ja opettajilta, myös koulun arjen rakenteista vastaavilta tahoilta, kuten rehtorilta. Kuitenkin nuorten hyvinvoinnin kannalta yhteistyön hyödyt ovat selvät.

3.6 Nuorisotyön askeleet koulun suuntaan

Nuorisotyön työkenttä on kasvanut, kun toimintaa on lisätty kouluissa ja viety sinne uudet ammattilaiset jo koulussa työskentelevien ammattilaisten lisäksi. Samalla uusi toimintaympäristö on kuitenkin lisännyt nuorisotyön mahdollisuuksia saada kiinni nuorten maailmoista laajemmin ja kohdentua nuorten erilaisiin elämäntilanteisiin. (Kiilakoski 2014b, 8.)

Koulu on lähtökohtaisesti moniammatillinen työyhteisö opetuksen ja oppilashuollon sekä terveyden ammattilaisineen ja perinne tälle yhteistyölle on pitkä. Työyhteisöt voivat kuitenkin olla edelleen rikkonaisia, sillä esimerkiksi terveydenhoitajat ja kuraattorit työskentelevät useammalla eri koululla eivätkä kiinnity yhtä selkeästi tiettyyn koulu- ja työyhteisöön, minkä lisäksi myös opettajilla on erilaisia työaika- ja paikka-järjestelyjä. Myös koulujen välillä on paljon eroja, eikä kahta samalla tavalla toimivaa koulua ole. Koulun ja nuorisotyön yhteistyö kiinnittyy opettajakulttuuriin, yhteistyön historiaan, nuorten tarpeisiin, koulun toimintamalleihin ja vuorovaikutussuhteisiin niin koulun sisällä kuin koulun ja lähiympäristön välillä. (Kiilakoski 2014b, 22.) Tietty irrallisuus ja monimutkaisuus on siis koulun yhteisölle tyypillistä, eikä nuorisotyön kiinnittyminen osaksi koulun toimintakenttää välttämättä jää kiinni siitä, että tiiviiseen yhteisöön olisi vaikea päästä sisälle, mikäli koulussa vallitsee ymmärrys siitä, mitä tonttia nuorisotyöntekijä tulee kouluun hoitamaan.

Erilaisten ammattiryhmien ja näkökulmien ankkuroitumisessa kouluun on selkeitä hyötyjä. Moniammatillisen yhteistyön avulla voidaan saada kokonaisvaltaisempaa kuvaa nuoren tilanteesta, lisätä yhteistä ymmärrystä ja tuottaa uusia oivalluksiakin.

Nuorilla on paremmat mahdollisuudet selvittää monen elämän osa-alueen haasteellisten ongelmista, kun viranomaiset ja ammattilaiset toimivat yhteistyössä päämäärään nuoren elämänpolun etsiminen. Työtä tehdään nuorta varten ja nuoren edun ja tavoitteiden saavuttamisen pitäisi olla aina ensisijaista. Nuorisotyöntekijällä on moniammatillisessa yhteistyössä sellaisia vahvuuksia, joita ei ehkä ole osattu vielä hyödyntää riittävästi, koulussa tai muissakaan moniammatillisissa verkostoissa. Tärkeimmät asiat ovat nuoren kohtaaminen ja luottamuksellisen suhteen rakentaminen. Nuoren luottamus aikuisiin on se voimavara, jolla päästään eteenpäin. Toinen yhtä tärkeä asia on nuoren oma sitoutuminen yhteistyöhön. Nuorisotyöllä on paljon annettavaa myös koulumaailmalle, koska koulussakaan ei osata kaikkia niitä asioita, joita nuori kasvussaan tarvitsee. Koulun toimintakulttuuri olisi hyvä vahvistaa nuorisokasvatuksen keskeisillä teemoilla, kuten osallisuuden vahvistamisella ja yhteisöllisillä työmenetelmillä. (Toukonen 2009, 121.) On tärkeä rakentaa yhteistyötä nuorten kanssa työskentelevien organisaatioiden välille, jotta sitä kautta nuorten hyvinvoinnin edistämässä päästään syvemmälle. Nuorisotyö on kohtaavaa työtä, jossa nuoria tavataan ilman isoja vaatimuksia heitä kohtaan. Tällaisen työn rakentaminen on tärkeää koulu-yhteisössä. (Kiilakoski 2014a.)

Koulun ja nuorisotyön yhteistyön kehittämisen tavoitteena on luoda sellainen malli, jossa alueellisen tai työntekijäkohtaisen vaihtelun sijaan luodaan koko kuntaa yhdistäviä piirteitä, eikä yhteistyö ole enää riippuvaista yksittäisistä työntekijöistä, vaan sille on luotu rakenteet, toimintasuunnitelmia ja asetettu tavoitteita. On siirrytty ohjaajittain vaihtelevasta työstä yhteisiin tavoitteisiin, suunnittelemattomasta suunniteltuun ja tekemisen dokumentointiin. Syventyvä yhteistyö merkitsee sitä, että ammattikuntien rajoja koetellaan, työn ympäristö ja työote muuttuvat. Osa näistä muutoksista on hyvin konkreettisia: Nuorisotyöntekijöiden työaika siirtyy virka-ajan ulkopuolelta kouluaikaan ja kouluympäristöön, jossa hänen täytyy sopeutua kulttuuriin, joka on ollut olemassa pitkään ilman nuorisotyötä. Työtä ei enää tehdä oman ammattikunnan sisällä, vaan laajemmin yhdessä muiden kanssa, mikä saattaa tarkoittaa suuriakin muutoksia ammattikunnan toimintatavoissa. Esimerkiksi nuorisotyölle ominainen vapaaehtoisuus ja keskittyminen toimintaan nuorten omalla ajalla, saavat uusia tulkintoja, kun mennään kouluun toimimaan aikana, joka ei ole tulkittavissa nuorten omaksi ajaksi. (Kiilakoski 2014b, 14–16.)

Nuorisotyöntekijän asenne työhönsä on tärkeä ja Askosen (2009, 25) mukaan taustalla vaikuttaa usein jonkinlainen kutsumus. Kutsumus näkyy nuorisotyöntekijän kykynä ymmärtää erilaisia nuoria ja suhtautua heihin yksilöinä, ei tasapäisenä joukkona. Se tarkoittaa myös sitä, että nuorisotyöntekijällä on halu ja taito asettua nuoren asemaan ja auttaa häntä. Auttamiseen kuuluu rohkeus olla aikuinen, joka uskaltaa tarvittaessa arvostella nuoren mahdollisesti ikäviä tai haitallisia tekoja ja puuttua niihin. Tähän liittyy paljon myös ymmärrystä ja anteeksiantoa. Samalla nuorisotyöntekijän pitää muistaa yhteiskunnan asettamat rajat, ja oma roolinsa ammattikasvattajana. Hän ei saa asettua yhteiskuntaa vastaan miellyttääkseen nuorta.

Kun nuorisotyöntekijä menee kouluun tämän kutsumuksensa kanssa, täytyy hänen huomioida, että opettajilla, kuraattoreilla ja muilla koulun työntekijöillä kutsumus ja sitä kautta tavoitteet ja työn taustalla vaikuttavat tekijät ja arvot ovat ratkaisevasti erilaisia. Vaikka tavoitteiden suuret linjat ovatkin todennäköisesti samoja tai vähintään samansuuntaisia, ovat pienemmät tavoitteet, työn painotukset ja erityisesti keinot varmasti erilaisia. Tämän ymmärtäminen ja kääntäminen yhteistyön kannalta voimavaraksi, raivaa tietä toimivalle yhteistyölle.

Kun nuorisotyöntekijä menee toisten ammattilaisten tontille melko hierarkkiseen kouluun, täytyy hänen usein olla aktiivinen, joustava ja aloitteellinen. Rehtorin osaamisella, kiinnostuksella ja tavalla johtaa koulua on suuri rooli nuorisotyön sijoittumisessa kouluun. Koulun ja nuorisotyön yhteistyön onnistumisen kannalta rehtorilta saatu mandaatti toimia sekä tuki toiminnalle ovat keskeisessä asemassa. Kyse on erityisesti siitä, miten rehtori omilla toimillaan edesauttaa nuorisotyöntekijän pääsyä kouluun ja hänen hyväksyttävyyttään siellä. (Kiilakoski 2014a.)

Nuorisotyö voi keskittyä koulussa tukemaan nuorten välisiä suhteita ja huolehtimaan ryhmäprosesseista tai ottaa aktiivisen asenteen kouluosallisuuden edistämiseksi, päämääränään tukea nuorten osallistumista koulun kehittämiseen. Nuorisotyö voi keskittyä toiminnallisuuden lisäämiseen ja nuorten innostamiseen aktiivisuuteen erityisesti välituntien aikana. Nuorisotyö voi tuoda kouluun uudenlaisen aikuisen, joka työskentelee keskusteleavammin ja lähempänä nuorten maailmaa, kohtaa nuoret sellaisina kuin he ovat, ilman suuria vaatimuksia. (Kiilakoski 2014b, 51.) Keskeistä on pohtia, mitä yhteistyöltä halutaan koulussa ja nuorisotyössä sekä sen jälkeen etsiä yhteisiä keinoja

rakentaa sitä aktiivisesti oikeaan suuntaan. Sopia siitä, halutaanko kouluun tuoda kohtaava aikuinen lisäämään kouluviihtyvyyttä vai rakentaa yhdessä uudenlaista toimintakulttuuria. (Kiilakoski 2014a.)

3.7 Nuoren kasvun tukeminen yhteisössä

Yksilöllinen tuki nuorisotyön kontekstissa tarkoittaa ennaltaehkäisevää, mielenterveyttä ja hyvinvointia edistävää tukea, ei korjaavaa kriisien ja akuuttien tilanteiden ratkaisemista. Kasvun tukeminen liittyy vahvasti sosiaaliseen vahvistamiseen, ryhmään kuulumiseen, turvallisiin ympäristöihin, luottamukselliseen suhteeseen, keskusteluun ja osallistumisen mahdollistamiseen. Nuorisotyö tekee perinteisesti työtä ryhmien, ei yksilöiden kanssa. Se ei kuitenkaan poista mahdollisuutta yksittäisten nuorten yksilölliseen ja suunnitelmalliseen tukemiseen, tuki vain tapahtuu useimmiten ryhmän kautta tai toiminnan ohessa käytyinä keskusteluina. Mitä enemmän nuorella on tuen tarvetta, sitä pienemmässä ryhmässä tukea yleensä annetaan, mutta ryhmä on keskeinen toimintamuoto ja voimavara.

Nuorisotyössä nuoren kasvun haasteisiin tartutaan siis lähinnä ennaltaehkäisevästi tai hyvin varhaisessa vaiheessa – tuetaan nuorten sosiaalista, psykologista, fyysistä ja identiteettiin liittyvää hyvinvointia, sekä elämänhallintaa. Tärkeää on tukea nuorta rakentamaan elämäänsä suojaavia tekijöitä, jotka kriisin sattuessa auttavat selviytymään sekä luoda turvallisia ympäristöjä ja luottamuksellisia suhteita, jotka voivat myös auttaa nuorta pääsemään mahdollisista kriiseistä eteenpäin. Akuuteissa kriiseissä nuorisotyöntekijän tehtävä on ohjata nuori eteenpäin sellaisen avun piiriin, jota hän selviytyäkseen tarvitsee ja mahdollisesti kulkea rinnalla prosessissa. Nuorisotyön tehtävä ei siis ole ratkaista nuorten fyysiseen tai psyykkiseen terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä haasteita, vaan tukea nuoren omaa kasvua niin, että hänellä on keinoja kohdata kriisejä ja selviytyä niistä.

Nuorisotyön tai laajemmin nuorisokasvatuksen tavoitteena on auttaa nuorta hänen persoonallisessa kasvussaan ja kehityksessään. Nuorten parissa ammatillisesti työskentelevän on oltava nuoren elämässä asioiden alkuunpanija, joka tukee ja motivoi nuoria osallistumaan. Nuoren kehityksen tukeminen onnistuu välittävässä, keskusteluvassa suhteessa, ja se edellyttää kypsyyttä tunnistaa nuoren henkisiä prosesseja. Työn-

tekijä tukee nuorta kantamaan vastuuta omasta elämästään. (Piiroinen-Malmi & Strömberg 2008, 168.) Työskentelyotteen tulee olla avoin ja nuorta kunnioittava paitsi kahdenkeskisissä luottamuksellisissa keskusteluissa, myös ryhmätilanteissa, joissa nuorisotyöntekijän täytyy lisäksi vaatia kunnioittavaa käytöstä myös nuorilta. Kun työntekijä asettaa selkeät rajat ja säännöt käytökselle ja puuttuu epäkunnioittavaan käytökseen välittömästi ja johdonmukaisesti, luo se myös ryhmästä yksilölle turvallisen ja kannustaa nuoria toimimaan yhdessä eikä toisiaan vastaan. Yhteisen toiminnan kautta voidaan synnyttää yhteisöllisyyttä, onnistumisen (ja myös turvallisen epäonnistumisen) kokemuksia ja vahvistaa nuorten sosiaalisia taitoja ja yhteistyökykyä.

Liika nuoren holhoaminen vie vastuun häneltä itseltään sekä vapauden tehdä itsenäisiä valintoja. Nuoren on saatava tehdä omat erehdyksensä ja kokeilunsa, mutta hänelle on annettava tukea sekä konkreettista apua ja oltava lohtuna tarvittaessa. (Piiroinen-Malmi & Strömberg 2008, 174.) Turvallisten ympäristöjen ja tavoitettavissa olemisen kautta nuorten yrityksen ja erehdyksen tietä voidaan turvata, ja erehdysten sattuessa on tarjolla erilaisia työmuotoja tuen tarpeeseen.

Espoon nuorisopalveluissa tämä erityinen tuki järjestetään pääsääntöisesti kohdennettujen pienryhmien kautta, sillä erityisnuorisotyö on integroitu osaksi nuorisonohjaajien työnkuvaa, eikä nuorisopalveluissa työskentele erillisiä erityisnuorisotyöntekijöitä. Kohdennettu pienryhmätyö on mallinnettu vuonna 2012 ja sitä arvioidaan ja kehitetään jatkuvasti. Kohdennetun pienryhmän perustamisen taustalla on aina huoli lapsen tai nuoren hyvinvoinnista. Huolenherättäjänä toimii yleensä jokin lapsen tai nuoren käyttäytymisessä havaittavissa oleva kasvun tuen tarve. Nuorisonohjaajalla on kuitenkin melko rajallinen mahdollisuus havaita näitä tarpeita erityisesti ankkuroituneena nuorisotilaan, sillä nuorisopalveluiden avoimeen toimintaan osallistuu vain pieni joukko espoolaisista lapsista ja nuorista. Lisäksi nuorisotilat ovat lähtökohtaisesti kävijäkunnalleen positiivisia paikkoja, joissa haastava käyttäytyminen ei välttämättä nouse esiin. Tästä johtuen kohdennetun nuorisotyön tarpeessa olevien lasten ja nuorten tavoittamisessa on tärkeää ohjaajan oman ammattitaidon tukena toimiva yhteistyö muiden oheiskasvattajien kanssa. Tässä käytännössä tärkeimpänä yhteistyökumppanina ovat olleet koulut, josta aloite kohdennetun pienryhmän perustamiselle yleensä tulee. Ryhmän perustamisessa on aina nuorisonohjaajan ja oheiskasvattajan lisäksi mukana myös lasten tai nuorten vanhemmat, eikä tietoa luovuteta ammattilaiselta toi-

selle ilman vanhempien suostumusta. Tästä syystä koulun henkilökuntaan kuuluva oheiskasvattaja on tärkeässä roolissa kohdennetun pienryhmätyön tekemisessä, sillä hänen on mahdollista ottaa yhteys nuoren kotiin ja sopia asioista alustavasti vanhempien kanssa. (Espoon kaupunki/Nuorisopalvelut 2012, 6–7.)

Nuorisotyö on luonteeltaan ennaltaehkäisevää, ja vaikka erityisnuorisotyöllä ja kohdennetulla työllä reagoidaan lapsen ja nuoren elämässä jo vaikuttaviin haasteisiin, kyse on kuitenkin kasvun tukemisesta ja hyvinvoinnin vahvistamisesta, eikä ammatillisesta ongelmien ja haasteiden ratkomisesta. Nuorisotyön kentän ei ole tarkoituskaan venyä sosiaali- ja terveystalouden puolelle, vaan silloin, kun nuorisotyön menetelmät eivät riitä, lapsi tai nuori ohjataan eteenpäin. Tämä ei kuitenkaan sulje pois sitä, että nuorisotyöntekijä jatkaa kulkemista lapsen tai nuoren rinnalla tukien häntä nuorisotyön menetelmin, sillä nuorisotyöllä on paljon keinoja edistää lasten ja nuorten kasvua, kehitystä ja mielenterveyttä.

Mielenterveyden edistäminen ja tukeminen voi olla yksilöön tai yhteisöön kohdistuvaa. Mielenterveyttä tukevia tekijöitä ovat esimerkiksi läheiset ihmissuhteet, koulutus, sosiaaliset kyvyt ja riittävän tukeva ja toisaalta salliva lähiyhteisö. Vastuu yksilön mielenterveydestä jakaantuu hänelle itselleen, lähiyhteisölleen ja ympäröivälle yhteiskunnalle. (Haasjoki & Ollikainen 2010, 14–15.) Nuorisotyö voi olla mukana edistämässä sosiaalisia kykyjä ja läheisten ihmissuhteiden luomista sekä muodostaa sallivan yhteisön. Nämä tukevat osaltaan lasten ja nuorten kykyä selviytyä erilaisista kriiseistä, joita he elämässä väistämättä kohtaavat. Jokaisen lapsen ja nuoren elämään liittyy erilaisia kriisejä, ja ne antavat myös mahdollisuuden kasvuun ja uusien voimavarojen löytämiseen.

Nuoren kohdalla kriisi voi tarkoittaa myös monien yhtäaikaisten tekijöiden vyyhtejä, jossa nämä eritasoiset haasteet limittyvät toisiinsa. Kriisitilanteet vaikuttavat ihmisen toimintakykyyn ja hyvinvointiin hyvin yksilöllisesti. Kouluympäristössä traumaattinen kriisi tai vaikea elämäntilannekriisi voi näkyä nuoren vaikeutena keskittyä koulutyöhön, mielenkiinnon puutteena, poissaolevuutena, itkuisuutena, ärtyisyytenä, vetäytymisenä tai unettomuudesta seuranneena väsymyksenä. Koulu ei voi olla perillä kaikista oppilaiden elämää mullistavista käänneistä, mutta jo pelkkä keskustelun mahdollisuuden auki pitäminen voi olla avuksi. (Haasjoki & Ollikainen 2010, 24–25.) Tässä

nuorisotyö voi olla jälleen kuuntelevina korvina ja nuoria kohtaavina aikuisina myös kouluympäristössä.

Kriisit, stressi ja mielenterveyteen liittyvät haasteet ovat jossain määrin osa ihan arkista elämää, ja niitä voidaan hyvin hahmottaa seuraavasti: Kaikilla ihmisillä on perinnöllisiä, kehityksellisiä ja elinympäristöön liittyviä haavoittuvuustekijöitä, jotka altistavat elämäntilanteeseen liittyvien stressitekijöiden vaikutuksille. Vastaavasti kaikilla on myös stressiltä suojaavia tekijöitä, jotka tukevat hyvinvointia ja edesauttavat ongelmista selviytymistä. Haavoittuvuudesta huolimatta stressaavista kriisitilanteista on siis mahdollista selviytyä suojaavien tekijöiden avulla. Mikäli nuoren suojaavat tekijät ovat riittävät, eli hänellä on riittävän hyvä selviytymiskyky, tukenaan luotettavia ihmisiä sekä keinot kriisin käsittelemiseen vaikkapa keskustelun tai omien harrastusten avulla, ei toimintakyvyllä synny vakavaa uhkaa.

Koulun on mahdollista tarjota mielenterveyttä suojaavia tekijöitä: aikuisen läsnäolo, koulun ja vanhempien välinen yhteistyö, ikätoverit (sosiaalisen verkoston ylläpitäminen, sosiaalisten taitojen kehittyminen, ryhmään kuulumisen ja oman identiteetin rakentaminen peilaamalla itseä tovereihin), tavoitteellinen opiskelu onnistumisineen ja epäonnistumisineen (itsesäätelytaitojen kehittyminen ja itsetuntemuksen lisääntyminen), kiinnostus ja motivaatio (elämän kokeminen mielekkääksi), itselle tärkeiden asioiden löytäminen (identiteetin vahvistuminen), onnistuminen ja muut myönteiset kokemukset (vaikutus itsetuntoon) sekä taitojen karttuminen ja kokemus omista vaikutusmahdollisuuksista (tunne elämänhallinnasta). (Haasjoki & Ollikainen 2010, 18–20.)

Monet näistä suojaavista tekijöistä liittyvät suoraan nuorisotyön keskeisiin tavoitteisiin ja ovat siten tavallaan nuorisotyöntekijöiden ydinosaa – osaamista, jota voitaisiin hyödyntää koulussa myös yksilön tukemisen näkökulmasta.

3.8 Nuoret osana yhteisöä ja päätöksentekoa

Lapset ja nuoret ovat jo lähtökohtaisesti kansalaisia – eivät tulevaisuuden kansalaisia, joita tulee jollain lailla ”valmentaa” tuota tulevaa tehtävää varten. (Koskinen 2010, 14.) Tämä usein unohtuu aikuisilta, jotka tekevät ja suunnittelevat asioita lasten ja

nuorten puolesta ja parhaaksi. Nuorisotyössä osallisuuden edistämiseksi ja aidon vaikuttamisen mahdollistamiseksi olisi puitteet ja eväät, mutta käytännön kokemus ohjaukseen tekevillä on se, että nuorten *osallistaminen* on haastavaa, koska nuoret eivät oikein halua osallistua ja sitoutua mihinkään. Koulussa taas olisi paljon asioita, joihin nuoret ehkä haluaisivat vaikuttaa, mutta perinteinen, hierarkkinen koululaitos muuttuu hitaasti, ja on paljon sellaisia sääntöjä ja toimintatapoja, joita ei voida (tai haluta) lasten ja nuorten toiveiden mukaisesti muuttaa, joten miksi edes kysyä oppilaiden mielipidettä? Yhteiskunnan tasolla alaikäisen kansalaisen on vielä vaikeampaa saada ääntänsä kuuluviin, koska kaikki demokratian rakenteet on suunniteltu koskemaan ainoastaan täysi-ikäisiä, täysivaltaisia aikuisia.

Lapsilla ja nuorilla on paljon annettavaa oman ympäristönsä kehittämiseen ja he ovat myös halukkaampia ja kyvykkäämpiä kuin aikuiset luulevat (Koskinen 2010, 11). Nuorten näennäinen haluttomuus osallistua tuskin johtuu siitä, että heitä ei kiinnostaisi, millaisessa toimintaympäristössä he elävät, vaan siitä, millaisiin toimintavalmiuksiin ja -mahdollisuuksiin he ovat tottuneet ja kasvaneet. Toimintakulttuurin muuttaminen vaatii paljon totuttelua paitsi aikuisilta, myös lapsilta ja nuorilta. Nuoret ovat usein tottuneet siihen, että aikuiset päättävät kaikesta edes kysymättä, tai jos aikuiset kysyvätkin, eivät he ainakaan aidosti kuuntele. Ei siis ole mikään ihme, ettei aitoa osallistumisen ja toiminnan kulttuuria synny. Jos aikuinen määrittelee sen, milloin ja miten nuori saa osallistua päätöksentekoon, on vaikuttaminen yleensä näennäistä.

Suutarinen (2006, 6) kirjoitti nuorten vaikuttamisen kehittämisestä vajaa kymmenen vuotta sitten, että nuorilla on yleensä hyvät tiedot kotiseudustaan ja kotien ja koulujen ongelmista sekä halu vaikuttaa asioihin. Siksi etenkin koulujen kannalta on positiivista, että nuorten voimavarat on mahdollista saada käyttöön myös ongelmien ratkaisemisessa. Uudistusten myötä lapsia ja nuoria ei enää nähdä oppilaitoksissa pelkästään oppilaina ja tulevana työvoimana, vaan heidän rooliinsa kuuluu myös vaikuttaminen, kehittäminen ja kansalaisena toimiminen. Suutarinen ajatteli uudistuksella olevan myös vaikutusta nuorten hyvinvointiin ja kouluviihtyvyyteen. Uudistuksella Suutarinen tarkoitti Nuorisolakiin (27.1.2006/72) kirjattua kohtaa nuorten osallistumisesta ja kuulemisesta.

Nuorille tulee järjestää mahdollisuus osallistua paikallista ja alueellista nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn. Lisäksi nuoria on kuultava heitä koskevissa asioissa. (Nuorisolaki 2006 8. §)

Kansalaisosallistuminen on keskeinen osa demokraattista, tasa-arvoisuuteen ja oikeudenmukaisuuteen perustuvaa yhteiskuntaa, mutta suomalainen päätöksentekokulttuuri on edelleen vahvasti edustuksellista ja asiantuntijakeskeistä. Edustuksellisen demokration kriisi ja hyvinvointiyhteiskunnan rapautuminen ovat pakottaneet päättäjät ympäri maailman pohtimaan uudenlaisia kansalaisuuden muotoja ja osallistumisen tapoja. (Koskinen 2010, 11.) Ehkä tässä uudenlaisessa kansalaisuudessa on tilaa nähdä myös lapset ja nuoret ihan oikeina toimijoina.

Lasten ja nuorten osallisuuden edistäminen on keskeisestä hyvinvoinnin edistämisessä. Erik Allardtin (1976) klassisen luonnehdinnan mukaan hyvinvointi rakentuu elintason (*having*), yhteisyyssuhteiden (*loving*) ja itsensä toteuttamisen (*being*) muodostamasta kokonaisuudesta. Osallisuudella on yhteys näihin kaikkiin hyvinvoinnin ulottuvuuksiin: Osallisuus kuulumisena erilaisiin yhteisöihin turvaa monien perustarpeiden kuten ruuan, lämmön ja turvallisuuden tarpeiden tyydyttymisen (*having*). Yhteisöihin kuulumisen ja niiden elämään osallistumisen kautta myös ihmissuhteisiin liittyvät tarpeet (*loving*) on mahdollista täyttää. Toimiminen yhteisöjen jäsenenä sekä mahdollisuudet vaikuttaa, täyttävät itsensä toteuttamisen, arvokkaaksi kokemisen ja mielekkään toiminnan tarpeita. Lasten ja nuorten osallisuuden toteutuminen ja sen pohjalta hyvinvoinnin vahvistuminen edellyttää näin ollen kaikkien hyvinvoinnin ulottuvuuksien huomioimista ja edistämistä. (Kiilakoski ym. 2012, 17.)

Kokonaisvaltaisimmin lasten ja nuorten osallisuutta voidaan edistää koulussa, sillä siellä ovat lähes kaikki lapset ja nuoret, se on toimintaympäristönä monipuolinen ja koskettaa nuorten elämää monella eri tavalla. Koulu muodostaa keskeisen *kasvatuksellisen ympäristön*, ja se voi parhaimmillaan olla *kasvua tukeva yhteisö*, jossa huolehditaan jokaisen hyvinvoinnista, annetaan apua, arvostusta ja kunnioitusta sekä opitaan yhteisöllisiä taitoja ja toimitaan yhdessä. Kasvuyhteisönä koulu luo pohjaa yksilöiden hyvinvoinnille ja tarjoaa tukea, eli on osa hyvinvointipalveluita. Koulun pitäisi lisäksi olla *demokraattinen yhteisö*, ja kasvattaa nuoria demokratiaan paitsi teoriassa, myös käytännössä. Kansainväliset vertailevat tutkimukset ovat osoittaneet, ettei koulu

tällä hetkellä sytytä halua toimia, vaan se pikemminkin tuottaa kuvan, että järjestelmä on valmis, eikä sitä ole syytä muuttaa. Koulu on *oppimisen paikka*, jonka tehtäväksi määritellään antaa yksilölle mahdollisuus hankkia yleissivistystä ja toisaalta yhteiskunnalle keino siirtää sivistyksellistä pääomaa eteenpäin. Se, millaista tietoa ja sisältöä siirretään eteenpäin ja millä tavalla opetusta toteutetaan, on olennaista osallisuuden näkökulmasta. Koulu on *nuorisokulttuurinen näyttämö*. Se on tila, jossa kohdataan vertaisryhmään kuuluvia ihmisiä, mutta opettajankoulutuksen sisällöissä Suomessa on huomioitu tämä nuorten keskinäinen vuorovaikutus melko heikosti. Koulu on *eri palvelujen risteyskohta*, jossa nuorella on mahdollista saada erilaisia tukipalveluita. Koulussa toimii sosiaalityön, terveystalvelujen ja nuorisotyön ammattilaisia. Näiden ryhmien moniammatillinen yhdistäminen olisi tärkeää nuorten näkökulmasta. Koulu on *kunnan ja yhteiskunnan osa*, joka muodostaa oman järjestelmänsä, oman maailmansa. Koulun kautta on mahdollista ottaa laajemmin kantaa kunnan palveluihin tai osallistua laajemmin yhteiskunnan kehittämiseen. (Gellin ym. 2012, 96–98.) Myös nuorisotyön palveluiden suunnitteluun osallistumista on mahdollista viedä kouluun ja sitä kautta kuulla myös niiden nuorten toiveita toiminnan suhteen, jotka eivät sillä hetkellä ole missään nuorisotyön toiminnassa mukana.

Osallistuminen oman lähiympäristön kehittämiseen tarjoaa mahdollisuuden monipuoliseen oppimiseen, jossa osallistujien osaaminen, vastuullisuus ja sitoutuminen lisääntyvät. Toisaalta osallistumisen kautta kansalaiset tuovat suunnitteluun paikallista tietoa ja paikallisenäkökulmaa – kokemuksellista ja hiljaista tietoa. (Koskinen 2010, 11.) Tämä pätee myös lapsiin ja nuoriin, jotka ovat oman elämänsä ja oman fyysisen ja sosiaalisen lähiympäristönsä asiantuntijoita, ja joita aikuisten olisi syytä ottaa mukaan päätöksentekoon. Lapset ja nuoret tietävät parhaiten, millaisia palveluja, toimintaympäristöjä ja tukimuotoja he tarvitsevat, mutta sen sijaan, että he olisivat mukana päätöksenteossa, näitä asioita on suunnittelemassa suuri joukko aikuisia ammattilaisia, ”nuoruuden asiantuntijoita”.

Nuorille on toki luotu mahdollisuuksia *tulla kuulluksi*, mikä jo itsessään on toimijuutta kyseenalaistava ilmaus, aivan kuin heillä ei olisi oikeutta vaikuttaa, tehdä, toimia ja muuttaa maailmaa, vaan vain oikeus tulla kuulluksi niiden tahojen toimesta, jotka asioista päättävät. Se ei vielä ole osallisuutta. Osallisuus on todellisen vastuun kantamista ja saamista oman, toisten ja koko yhteisön toimintakyvystä ja sitoutumista yhteisten

asioiden parantamiseen. Osallisuutena ei voi pitää sitä, että lapsia tai nuoria kuunnellaan loputtomiin, mutta heidän mielipiteilleen ei anneta mitään merkitystä yhteisön päätöksenteossa. Osallisuudessa yksilöille ja ryhmille annetaan mahdollisuus toimia, mikä edellyttää käytännössä vallan jakamista. Osallisena oleminen tarkoittaa mahdollisuutta muuttaa yhteisöä, johon kuuluu, ja siihen liittyy olennaisesti myös oikeus omaan identiteettiin ja arvokkuuteen osana perhettä, yhteisöä ja yhteiskuntaa. Kyse on siitä, että maailma on erinäköinen ja eri tavoin toimiva, kun lapset ja nuoret ovat toimijoina mukana. (Kiilakoski ym. 2012, 15–16.)

Parhaimmillaan demokratiaan kasvattaminen on siis myös demokratian toteuttamista käytännössä. Se on omaan toimintaympäristöön ja lähiyhteisön toimintaan sekä ympäröivään yhteiskuntaan vaikuttamista, jolloin kaikille nuorille annetaan paitsi mahdollisuus, myös keinot kansalaisvaikuttamiseen. Tällöin nuoret saavat tietoa omista vaikuttamismahdollisuuksistaan ja kokemusta käytännön vaikuttamisesta automaattisesti koulussa ilman, että se on riippuvaista omasta harrastuneisuudesta. Tällä hetkellä kunnallisiin vaikuttajaryhmiin kuuluvat nuoret saavat tutkimusten mukaan ainakin jonkin verran vaikuttamiskoulutusta, kun taas nuoret yleensä eivät koe näitä tietoja koulusta saavansa. Tässä yhteydessä nuoret toivoivat vaikuttamiskoulutusta osaksi yhteiskuntaopin tunteja niin, että kaikkien nuorten on mahdollista osallistua. (Eskelinen ym. 2012, 39.) Tietoisen ja tavoitteellisen demokratiaan ja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen kasvattamisen lisäksi kaikissa niissä toimintaympäristöissä, joissa lapset ja nuoret ovat mukana, tulisi aikuisten muuttaa omia toimintatapojaan niin, että lasten ja nuorten ääni pääsee paitsi kuuluviin, otetaan myös kuuleviin korviin, ja ohjaa oikeasti toimintaa, sekä sen suunnittelua. Aidon, merkityksellisen vaikuttamisen kautta nuoret kasvavat aktiiviseen kansalaisuuteen ja uskomaan omiin vaikuttamisen mahdollisuuksiinsa, toimimaan omien arvojensa ja oman ajattelunsa ohjaamina muuttaakseen maailmaa.

3.9 Koulu yhteistyön haasteet, mahdollisuudet ja hyvät käytänteet

Kouluympäristössä tapahtuvasta nuorisotyöstä puhutaan monella eri nimellä: On koulunuorisotyötä, nuorisotyötä koulussa, koulussa tehtävää nuorisotyötä ja kouluperustaista nuorisotyötä. Espoossa puhutaan koulun ja nuorisotyön yhteistyöstä, nuorisopalveluissa koulu yhteistyöstä, sillä se kuvaa parhaiten sitä tausta-ajatusta, joka yhteis-

työn rakentamisessa vaikuttaa. Nuorisotyön menetelmiä viedään kouluun ja myös nuorisonohjaajien työaika, mutta se työ, mitä siellä tehdään, suunnitellaan yhdessä koulun aikuisten ja oppilaiden kanssa. Nuorisotyöstä ei siirretä vain yhtä toiminnallista palikkaa koulun käytävälle tai oppitunnille, vaan pyrkimys on kohti yhteistä suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa, jolla on myös pidemmän tähtäimen tavoitteita kehittyä ja syventyä.

Jotta koulun ja kunnallisen nuorisotyön yhteistyötä voidaan kehittää koko kunnan laajuisesti, vaatii se yhteisiä linjauksia opetustoimen ja nuorisopalveluiden johdosta lähtien. Kun opetustoimen johtaja ja organisaation muu johto on yhteistyön takana, voivat he omilla toimillaan edistää rehtoreiden sitoutumista. Kunnan nuorisopalveluissa niin ikään johdon täytyy olla sitoutunut edistämään yhteistyötä, laittamaan siihen resursseja ja sitouttamaan työntekijöitä. Tämä vaatii pitkäjännitteistä työtä ja vahvaa viestintää organisaatioiden välillä, sekä yhteistä suunnittelua niin, että molempien organisaatioiden yhteistyötä käytännössä toteuttavat työntekijät pääsevät mukaan paitsi toiminnan, myös sitä ohjaavien rakenteiden suunnitteluun. Kuitenkin, vaikka toiminnalla olisi teoriatasolla johdon vahva tuki ja mandaatti, käytännön toimintamallit ja työntekijöiden asenteet ja tavat muuttuvat hitaasti. Nuorisotyön ensimmäiset askeleet koulun suuntaan todennäköisesti silti kompuroivat hieman.

Nuorisotyöntekijöiden on sopeuduttava kouluun tullessaan koulun toimintakulttuuriin. Koulun toimintakulttuuri määrittää työskentelyn paikan, ajan ja kohderyhmän, sekä asettaa ehdot nuorisotyöntekijän toimintavapauksille ja yhteistyön verkostoille, joista työn onnistuminen on kiinni. (Kiilakoski 2014a.)

Pelkkä yhteinen tahtotila ei kuitenkaan riitä, vaan molempien organisaatioiden täytyy tuntea toisensa, erityisesti nuorisotyön on tarpeen tehdä omaa osaamistaan enemmän näkyväksi myös koulun henkilöstölle. Koulun täytyy tietää, mitä nuorisonohjaajan keskeinen osaaminen on, jotta se voi antaa tälle tilaa toimia omalla tontillaan. Toisaalta nuorisonohjaajan täytyy ymmärtää koulun arjen rakenteita ja niiden asettamia reunaehtoja, jotta hänen kouluun tuomansa toiminta voi tapahtua niiden rajoissa, koulun kasvatustavoitteita tukien. Kaikki nuorisotyölliset menetelmät eivät sovi kouluun, eikä kaikille kouluille sovi samanlainen toiminta, joten yhteistyölle luotujen rakenteiden tulee olla joustavia ja mahdollistaa toiminnan mukauttaminen parhaiten koulun oppi-

laita palvelevaksi kokonaisuudeksi. Nuorisotyön laadukkuus ei niinkään ole ratkaiseva tekijä koulussa tapahtuvan nuorisotyön onnistumiselle, vaan kyse on enemmänkin siitä, miten nuorisotyöllinen ote mukautetaan osaksi koulun toimintakulttuuria ja millaisia yhteisiä oppimisprosesseja yhteistyön seurauksena käynnistyy. (Kiilakoski 2014a.)

Yhteistyön rakentaminen lähtee yleensä yksittäisistä, yksinkertaisista toiminnoista, tavallaan ohjelmopalvelusta, jota nuorisotyö tarjoaa koululle, sillä nuorisotyön toiminnallinen menetelmäosaaminen on verraten tuttua myös koulumaailmassa. Tästä on hyvä lähteä, mutta mikäli pyritään rakentamaan aitoa tiiviimpää turvaverkkoa ja tukea nuorille, se ei vielä riitä. Yhteistyö täytyy sisällyttää molempien organisaatioiden rakenteisiin ja toimintasuunnitelmiin, yhteiselle keskustelulle ja kasvatuskumppanuuden rakentamiselle pitää varata aikaa ja tilaa. Koulun ja nuorisotyön yhteistyön tulisi edetä yksittäisestä ideoinnista kohti vahvaa suunnitelmallisuutta ja työntekijäsidonnaisuudesta kohti rakenteellista yhteistyötä koko kunnan tasolla. Yksittäisen työntekijän osaamisesta koituvat hyödyt pyritään säilyttämään ilman että työntekijän vaihtuminen lamauttaa koko toiminnan. Tämä edellyttää, että toiminta on riittävän auki kirjoitettu ja että eri osapuolet ovat valmiita hyväksymään nämä lähtökohdat. (Kiilakoski 2014a.)

Haasteena on se, miten nuorisotyöntekijöiden toiminnasta oltaisiin tietoisia ja miten sen hyödyt tunnistettaisiin myös koulun kehittämisessä (Kiilakoski 2014a). Uusi oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) tarjoaa tähän yhden mahdollisen foorumin, kun elokuusta 2014 alkaen jokaisen koulun on täytynyt järjestää yhteisöllinen oppilashuolto.

Yhteisöllisellä opiskeluhuollolla tarkoitetaan toimintakulttuuria ja toimia, joilla koko oppilaitosyhteisössä edistetään opiskelijoiden oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta sekä opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. Yhteisöllistä opiskeluhuoltoa toteuttavat kaikki opiskeluhuollon toimijat. Kaikkien oppilaitoksessa opiskelijoiden kanssa työskentelevien sekä opiskeluhuoltopalveluista vastaavien viranomaisten ja työntekijöiden on tehtävissään edistettävä opiskelijoiden ja oppilaitosyhteisön hyvinvointia sekä kotien ja oppilaitoksen välistä yhteistyötä. Op-

pilaitoksen henkilökunnalla on ensisijainen vastuu oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/13 § 4)

Yhteisöllinen oppilashuolto on luonnollinen linkki koulun ja nuorisotyön välillä ja siitä on mahdollista tehdä yhteistyön suunnittelun arkeen ankkuroiva rakenne, joka toteuttaa lain henkeä ja kirjainta. Tämä on huomattu Espoossa sekä nuorisotyössä, oppilashuollossa että laajemmin koulussa ja siltoja on alettu rakentaa nimenomaan yhteisöllisen oppilashuollon kautta.

Koulun ja nuorisotyön yhteistyö mahdollistaa siis oppilaiden kokonaisvaltaisemman hyvinvoinnin edistämisen sekä koko koulun ilmapiirin että yksilöllisten tarpeiden huomioimisen kautta. Opettajien työtaakka suhteessa oppilaisiin vähenee, kun rinnalla on nuorisotyön ammattilainen hoitamassa edes osittain sitä kaikkea muuta, mikä ei liity suoraan opetukseen. Lisäksi myös nuorisotyölle koituu yhteistyöstä selkeitä hyötyjä. Koulun kautta nuorisotyö voi markkinoida toimintaa ja kohdata sellaisia nuoria, joita avoimella nuorisotilatoiminnalla ei tavoiteta, ja mahdollisesti saada kontaktin sellaisten nuorten vanhempiin, jotka eivät käy nuorisotiloilla. Kun nuorisotyö rakentaa kumppanuutta muiden toimijoiden, erityisesti koulun kanssa, madaltaa se myös kynnyistä vanhempien olla yhteydessä nuorisotilaan ja toisaalta vakiinnuttaa nuorisotyön asemaa paikallisena toimijana (Kiilakoski 2011, 241).

Vanhempainiltojen ja muiden koulun tapahtumien kautta nuorisotyön on mahdollista tehdä toimintaansa tutuksi myös sellaisten nuorten vanhemmille, jotka eivät ole (vielä) kunnallisen nuorisotyön kanssa missään tekemisissä. Tunnettuus sekä kuntalaisten että muiden toimijoiden keskuudessa lisää arvostusta ja ammatillisuutta ja varmasti myös ammatillista itsetuntoa ja auttaa osaltaan nuorisotyön vielä keskeneräisessä ammatillistumisen prosessissa.

Kokkolassa kouluyhteistyön keskeisenä tavoitteena on edistää lasten ja nuorten osallisuutta, yhdenvertaisuutta ja hyvinvointia. Yhteistyön käytännöntoteutus kouluilla on rakennettu pitkälti koulun osallisuusrakenteiden ja vaikuttajaryhmien kautta. Lisäksi osallisuustoimintaa on kehitetty kaikille oppilaille, ei pelkästään vaikuttajaryhmien jäsenille, tuotteistettujen demokratiakasvatuksen ja osallisuuden kokonaisuuksien kautta. Kokkolassa koulussa tehtävä nuorisotyö on jaettu yhteiskunnalliseen nuoriso-

työhön, osallisuustoimintaan, kulttuuriseen nuorisotyöhön, yhteisölliseen nuorisotyöhön ja kohdennettuun nuorisotyöhön. Yhteiskunnallinen nuorisotyö keskittyy mahdollistamaan nuorten osallisuuden nuorten palvelu- ja ohjausverkoston ja hallinnon rakenteiden kautta (nuorisovaltuustotoiminta, nuorten ja päättäjien väliset kohtaamiset ja kyselyt). Osallisuustoiminta sisältää paitsi koulun vaikuttajaryhmien toiminnan ja muut koulun osallisuusrakenteet sekä osallisuuteen liittyvät kokonaisuudet, myös muut aktiiviryhmät ja nuorisotiedotuksen (tukioppilastoiminta, ennaltaehkäisevä päihdetyö, seksuaaliterveys ja ryhmätyökset). Kulttuurinen nuorisotyö koostuu kulttuuri-tapahtumista, -tunneista ja -työpajoista. Yhteisöllinen nuorisotyö sisältää alueellisen nuorisotyön ja nuorisotilatyön (ryhmätyökset, vanhempainillat nuorisotiloilla ja koulussa, oppilashuoltoyhteistyö ja markkinointi koululla). Kohdennettu nuorisotyö sisältää etsivän nuorisotyön, sosiaali- ja terveystieteiden ja poliisin kanssa tehtävän yhteistyön sekä pienryhmätoiminnan. (Etsivän nuorisotyön tapahtumat ja tapaamiset koulun henkilöstön kanssa, kesätyöhön liittyvät tapahtumat ja kohdennetut tukitoimet). Koululla tapahtuva toiminta on aikataulutettu vuosikelloon ja jaettu koulutasolla, kouluyhteistyötasolla ja kuntatasolla tapahtuviksi toimenpiteiksi. (Hakola 2014.) Kokkolan kouluyhteistyömalli sisältää vuosittaisen yhteistyön lähtökohdat, minimiyhteistyön, tiedonkulun, yhteistyöresurssit, yhteistyön seurannan ja arvioinnin, työryhmät sekä nuorisotyön ammatillisuuden hyödyntämisen ja tukemisen. (Kokkolan nuorisopalvelut 2010.)

Porvoossa kehitetään parhaillaan kouluyhteistyötä hankkeen kautta Espoon tapaan. Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittaman kouluyhteistyön kehittämishankkeen pää tavoitteina on yhteistyön laajentaminen, mallintaminen ja käytäntöjen vakinaistaminen nuorisotyön ja koulujen välillä, ja työntekijöiden osaamisen, taitojen ja tietojen lisääminen ja syventäminen. Porvoossa kouluyhteistyötä tehdään sekä peruskoulussa että toisen asteen oppilaitoksissa monipuolisesti koulupäivystysten, ryhmätyösten, vanhempainiltojen, teematuntien, tukioppilas- ja oppilaskunnan hallitusyhteistyön, osallisuustoiminnan ja oppilashuoltoyhteistyön kautta. Porvoon nuorisopalvelut ovat kehittäneet kouluille palvelutarjottimen, jossa kuvataan nuorisopalveluiden kouluille tuottamat palvelut, joista koulut voivat poimia tarpeensa mukaan erilaisia toimintamuotoja, joita nuorisopalvelut toteuttavat resurssiensa puitteissa. (Porvoon kaupunki 2014.)

Hyvinkäällä perusopetuksen ja nuorisopalveluiden yhteistyö keskittyy erityisesti yläkouluihin ja kouluviihtyvyyden lisäämiseen. Yhteistyöllä pyritään nuoren hyvinvoinnin kokonaisvaltaiseen tukemiseen laajentamalla koulu yhteisöön sijoittuvaa nuorisotyötä. Yhteistyötä tehdään niin, että kärkenä on kouluviihtyvyys, jossa nuorisotyön rooli on vahvistaa yksilöllistä ja yhteisöllistä tukea koulun arjessa. Yhteistyö nähdään Hyvinkäällä verkostoitumisena (oppilashuoltoryhmät, opettajat, verkostot, seminaarit) koordinoituna (koulu yhteistyöstä vastaava nuoriso-ohjaaja), menetelmien ja toimintatapojen jakamisena, tiedottamisena ja molemminpuolisen tavoitettavuuden lisäämisena. Yhteistyössä toteutetaan käytännössä 7. luokkalaisten ryhmätykset, 6. luokkalaisten päihdekasvatus, 9. luokkalaisten Ysiltä elämään -tapahtuma ja yläkoulujen välituntitoimintaa. Erityisesti on panostettu välituntitoimintaan, jota kaikilla yläkoululla on toteuttamassa viikoittain kaksi nuoriso-ohjaajaa. (Hyvönen 2014.)

Järvenpään kaupungin perusopetus ja nuorisotyö ovat tehneet yhteistyötä syksystä 2013 asti, pääpainona yläkoululaiset ja heidän ryhmätaitojensa kehittäminen. Koulu- nuorisotyön tavoitteena Järvenpäässä on tukea nuoren kasvua ja ryhmätaitoja. Se tähtää vuorovaikutukseen, sosiaalisiin taitoihin sekä oman identiteetin ja itsenäistymisen vahvistamiseen. Koulu- nuorisotyö on ennaltaehkäisevää yleistä tukea, joka kattaa kaikki yläkouluikäiset järvenpääläiset nuoret. Yläkouluissa toteutetaan luokkasteittain teemoitettuja ryhmänohjaustunteja, joilla luodaan entistä parempia sosiaalisia valmiuksia ja vahvistetaan elämänhallintataitoja. Koulu- nuorisotyötä toteuttaa yksi erikseen tehtävään palkattu koulu- nuorisotyöntekijä, joka on tavoitettavissa kullakin yläkoululla viikoittain. (Järvenpään kaupunki.)

Vihdissä koulussa tehtävän nuorisotyön tavoitteena on kohdata ja tavoittaa nuoria, jotka eivät vielä ole muiden nuorisopalveluiden piirissä, edistää alueellista yhdenvertaisuutta tarjoamalla nuorisopalveluiden toimintaa myös isojen taajamien ulkopuolelle, tehdä nuorisopalveluita tutuiksi nuorille ja koulujen henkilökunnalle sekä tarjota matalan kynnyksen nuorisotoimintaa ennen koulupäivää ja koulupäivän päätteeksi. Käytännössä nuorisotyötä tehdään yläkoulussa koulukahvilatoiminnan kautta, ajatuksena mahdollistaa nuorille aamukahvihetki yhdessä nuoriso-ohjaajan ja muiden nuorten kanssa ennen koulupäivää. (Vihdin kunta.)

4 KOULUYHTEISTYÖN KEHITTÄMINEN ESPOOSSA

4.1 Lasten ja nuorten hyvinvointi ja hyvät käytänteet kehittämisen taustalla

Tutkimustieto ja muiden kuntien kokemukset paitsi perustelevat nuorisotyön viemistä kouluun, antavat myös suuntia kehittämiselle. Kouluorganisaation muuttaminen ulkoapäin ei ole järkevää, joten yhteistä toimintamallia lähdettiin Espoossa kehittämään alusta asti yhdessä. Toimintamalliin on lisäksi kirjattu, että kaikki yhteistyö tullaan suunnittelemaan yhdessä, eikä nuorisotyötä viedä kouluun irrallisena ohjelmapalveluna. Näin nuorisotyölliset menetelmät voivat ajan saatossa nivoutua osaksi koulun omaa toimintakulttuuria ja johtaa aitoon kasvatuskumppanuuteen.

Aiemmista tutkimuksista nousi selkeästi esiin se, että yhteistyön tiivistämisestä hyötyvät niin oppilaat, nuorisotyö kuin koulukin, joten yhteistyötä kehitettiin tästä näkökulmasta. Koulu saa käyttöönsä nuorisonohjaajien sosiaalista osaamista sekä osan työaikaresurssista, mikä voi parhaillaan rauhoittaa koulua, edistää oppilaiden kouluviihtyvyyttä, oppimista ja osallisuutta.

Oppilaiden näkökulmasta yhteistyön tiivistäminen on mahdollisuus aikuisen aikaan ja läsnäoloon, mielekkääseen toimintaan ja sosiaalisten taitojen sekä ryhmädynamiikan vahvistamiseen, mihin on tutkimusten mukaan tällä hetkellä paljon tarvetta. Turvallisen aikuisen läsnäolo koulupäivän sisäisessä vapaa-ajassa, ryhmätoiminnan lisääminen, yhteisöllisyyden ja sosiaalisten suhteiden kehittäminen sekä toiminnallisuus voivat lisätä oppilaiden hyvinvointia paitsi koulussa, myös kokonaisvaltaisemmin.

Nuorisotyö puolestaan saa koulusta sellaisen toimintaympäristön, jossa on mahdollista kohdata lapsia ja nuoria laajemmin sekä kiinnittää nuorisopalveluiden vapaa-ajan toimintaan myös sellaisia nuoria, jotka eivät muuten palveluiden piirissä olisi. Lisäksi selkeästi rakenteellistettu yhteistyö koulun kanssa auttaa nuorisotyötä lunastamaan paikkansa kasvatuksen kentällä ja vakiinnuttamaan asemansa vakavasti otettavana kasvatuksellisenä toimijana.

Nuorten ajan haasteet vaikuttivat paljon toimintamallin käytännön rakenteisiin. Aikuisen aika ja läsnäolo sekä keskustelu auttavat nuoria löytämään oman polkunsa, omat

arvonsa ja oman paikkansa sosiaalisessa ryhmässä ja yhteiskunnassa. Eri teemoihin sidotut kasvatukselliset kokonaisuudet antavat tietoa nuorten kasvuun merkittävästi vaikuttavista teemoista ja tukevat hyvinvointia ja terveyttä. Kouluterveyskyselyssä erityisesti esille nousseet teemat on otettu toimintamallin teemajaottelussa huomioon, ja teemoitetut kasvatukselliset kokonaisuudet rakennetaan niiden pohjalta. Lisäksi murrosiän aikaistuminen on ohjannut kohderyhmien määrittämistä ja ikäluokille suunniteltuja teemoja. Keskeisimmät kohderyhmät toimintamallin mukaisessa yhteistyössä ovat 5. - 8. luokkalaiset ja keskeisimmät teemat ovat yhteisöllisyys, osallisuus, seksuaalisuus (murrosikä ja seksuaalioikeudet), päihteet (alakoulussa alkoholi, yläkoulussa kannabis) ja tulevaisuus.

Nuorisotyö voi olla merkittävässä roolissa lasten ja nuorten hyvinvoinnin sekä mielen-terveyden edistämisessä koulussa myös yksilöllisesti, sillä erilaiset mielen-terveyttä suojaavat tekijät, kuten aikuisen läsnäolo, sosiaalisen verkoston ylläpitäminen, sosiaalisten taitojen kehittyminen, ryhmään kuuluminen, itselle tärkeiden asioiden löytäminen, onnistuminen ja muut myönteiset kokemukset sekä taitojen karttuminen ja kokemus omista vaikutusmahdollisuuksista, ovat nuorisotyön keskeistä osaamista ja toimintatapaa.

Osallisuuden ja yhteisöllisyyden kehittämisen tärkeys nousi selkeästi esiin useista eri lähteistä. Toimintamallissa tämä näkyy siten, että koulukohtaisiin suunnitelmiin tulee kirjata se, miten nuoret ovat mukana toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa. Lisäksi nuorisonohjaajan osallistuminen yhteisölliseen oppilashuoltotyöhön mahdollistaa yhteisöllisyyden kehittämisen yhdessä sekä nuorisotyöllisten menetelmien hyödyntämisen koulun yhteisöllisyyden ja osallisuuden rakentamisessa. Lisäksi yhteistyö mahdollistaa vakiinnuttuaan myös koulun ja nuorisotyön osallisuusrakenteiden kehittämisen yhdessä.

Moniammatillisen yhteistyön ja ammattilaisten osaamisen yhdistämisen tärkeys nuorten kasvun tukemisessa nousi niin ikään esille myös teoriasta, mikä osaltaan perustelee yhteistyön tiivistämistä. Koulun olemassa olevien ammattikuntien lisäksi koulussa on tilausta myös nuorisotyön osaamiselle.

TAULUKKO 2. Nuorisotyön ja koulun yhteistyön kehittämisen teoreettinen täsmentäminen ja kehittämisprosessin eteneminen

Kehittämisen tausta ja lähtökohdat	Työorganisaatiossa havaitut kehittämistarpeet	Teoreettinen täsmentäminen	Kehittämisprosessin eteneminen	Kouluyhteistyön toimintamallin rakentaminen
<p>→ Lapsi- ja nuorisopoliittinen kehittämisohjelma</p> <p>→ Aloite nuorisolautakunnassa nuorisotyön ja koulun välistä yhteistyötä rakenteistavasta toimintamallista</p> <p>→ Tarve selkiyttää kouluyhteistyön resursseja ja tavoitteita nuorisopalveluissa</p> <p>→ Ajankohtainen aihe nuorten hyvinvointia koskevassa julkisessa keskustelussa, paljon kokemuksia muissa kunnissa ja jonkin verran tutkimusta (nosti aiheen pinnalle myös Espoon nuorisopalveluissa)</p>	<p>→ Oppilaiden hyvinvointi koulussa</p> <p>→ Kunnallisen nuorisotyön vaikeavuus</p> <p>→ Monialainen yhteistyö</p> <p>→ Yhteistyön rakenteistaminen ja selkiyttäminen (vastuunjako, nuorisonohjaajien resurssit ja rooli koululla)</p> <p>→ Palveluiden tasapuolisuus ja laatu</p>	<p>→ Koulun nykypäivän haasteet suhteessa oppilaisiin ja heidän tarpeisiinsa</p> <p>→ Kunnallisen nuorisotyön ajan haasteet suhteessa nuoriin ja heidän tarpeisiinsa</p> <p>→ Osallisuus ja yhteisöllisyys</p> <p>→ Yksilön tukeminen osana yhteisöä</p> <p>→ Nuorisotyö koulussa (tutkimustieto, kokemukset muista kunnista)</p>	<p>→ Olemassa olevan toiminnan ja toimivien käytöjen kartoittaminen (Nuorisopalveluiden ja pilottikoulujen henkilöstö)</p> <p>→ Pilotointijakson suunnittelu kartoituksen, teorian ja muiden kuntien kokemusten perusteella (mukana henkilöstö, nuoret, asiantuntijaryhmä, johto)</p> <p>→ 1. Pilotointijakso (henkilöstö, pilottikoulujen oppilaat, asiantuntijaryhmä ja johto)</p> <p>→ 2. pilotointijakso (alueellisten palveluiden nuorisonohjaajat, henkilöstö, pilottikoulujen oppilaat, asiantuntijaryhmä, johto)</p> <p>→ Jalkautus (henkilöstön koulutus ja perehdytykset)</p>	<p>→ Toimintamallin rakenteiden luominen (asiantuntijaryhmä, henkilöstö, johto)</p> <p>→ Menetelmäpankki (nuorisonohjaajat, pilottikoulujen oppilaat, pilotiohjaajat, asiantuntijaryhmä)</p> <p>→ Toimintamallin täsmentäminen (alueellisten palveluiden nuorisonohjaajat ja esimiehet, henkilöstö, asiantuntijaryhmä, johto)</p>

4.2 Kehittämisprosessin eteneminen

Kolmevuotisen projektin ensimmäisenä vuonna kartoitettiin olemassa oleva toiminta ja kehittämistarpeet, asetettiin tavoitteet ja rakennettiin pohja pilotointijaksolle. Projektin toisena vuonna luotuja rakenteita testattiin ja kehitettiin edelleen kuudessa pilottikoulussa, minkä lisäksi koottiin hyviä menetelmiä toimintamallin liitteeksi tulevaan menetelmäpankkiin. Projektin kolmantena ja viimeisenä vuonna pilotointi siirrettiin alueellisiin palveluihin, jossa yhteistyötä lähdettiin kehittämään toimintamallin mukaisesti lähikouluissa. Tämä jatkopilotointi oli toimintamallin jalkautuksen ensimmäinen vaihe ja mahdollisti toimintamallin hiomisen sellaiseksi työkaluksi, joka toimii myös alueellisen työn arjen työkaluna.

Syksyllä 2015 toimintamalli liitteineen oli valmis julkaistavaksi. Keväällä 2016 alkaa jalkautuksen toinen vaihe sekä koulun että nuorisopalveluiden henkilöstön koulutuksilla ja perehdytyksillä. Mallin mukaisen yhteistyön suunnittelu aloitetaan jokaisessa koulussa keväällä 2016 syksyä varten, jolloin toimintamalli otetaan virallisesti käyttöön koko Espoossa.

Projektin eri vaiheissa kerättiin henkilöstöltä sekä lapsilta ja nuorilta tietoa ja kokemuksia nykyisestä yhteistyöstä sekä toiveita ja huolia liittyen tulevaan toimintamalliin. Tätä tietoa hyödynnettiin kehittämisen eri vaiheissa keskeisimpinä ohjaavina aineistoina toimintamallin käytettävyyden (henkilöstön näkökulmasta) ja hyödyllisyyden (lasten ja nuorten näkökulmasta) varmistamiseksi. Pilotoinnin suunnittelussa hyödynnettiin olemassa olevien käytänteiden kartoitusta, pilottikoulujen kokemuksia yhteistyöstä, muiden kuntien kokemusten kartoitusta, 9. luokkalaisten Vaikuttamo - tapahtumassa toteutetun kyselyn tuloksia ja pilottikoulujen oppilaiden ilmapiirikyselyitä. Tätä samaa tietopohjaa käytettiin myös toimintamallin lopullisten kirjausten tuottamisessa, esimerkiksi nuorisonohjaan roolin, yhteistyön käytännönrakenteiden ja menetelmäpankin osalta. Toimintamallin rakenteiden ja sisältöjen kehittämisessä käytettiin ensisijaisesti henkilöstön kyselyiden aineistoja sekä pilottikoulujen oppilaiden seurantakyselyitä.

KUVA 1. Kehittämisprosessin eteneminen

Aineistoa kerättiin pääsääntöisesti erilaisilla kokemuksilla, mielipiteillä, asenteilla, huoleilla ja toiveilla sekä kehittämis ehdotuksilla liittyvillä kyselyillä eri tahoilta projektin eri vaiheissa. Aineistonkeruun menetelmäksi valittiin projektin eri vaiheissa kysely, koska se osoittautui tarkoituksenmukaisimmaksi. Kysymiseen perustuva aineistonkeruun menetelmä sopii parhaiten sellaisiin tutkimuksiin, joissa halutaan kerätä tietoa vastaajien erilaisista aikomuksista käyttäytyä jollakin tavalla. Kun halutaan tietää, mitä

ihminen ajattelee, on järkevintä kysyä asiaa häneltä itseltään. (Tuomi & Sarajarvi 2009, 71–72.)

Tämän aineiston lisäksi kehittämisprosessia ohjasivat **muiden kuntien kokemukset, olemassa oleva tutkimustieto**, Kataisen hallituksen lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma ja projektin eri ryhmien asiantuntijuus. Myöhemmin kehittämisprosessin keskeisiksi ohjaaviksi asiakirjoiksi nousivat myös opetussuunnitelma- ja oppilashuoltolakiuudistukset sekä **Espoon nuorisopalveluiden uusi strategia (2014–2017)**.

KUVA 2. Aineistojen hyödyntäminen kehittämistoiminnassa

4.3 Kehittämisen prosessin käynnistäminen

Projektin käynnistämisen vaiheessa asetettiin tavoitteet yhdessä suomenkielisen opetuksen kanssa, pitkälti lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman tavoitteiden suuntaisesti sekä haettiin rahoitusta. Lisäksi perustettiin projektiorganisaatio, johon kuului ohjausryhmä, projektiryhmä, työryhmä ja nuorisopalveluiden alueryhmä.

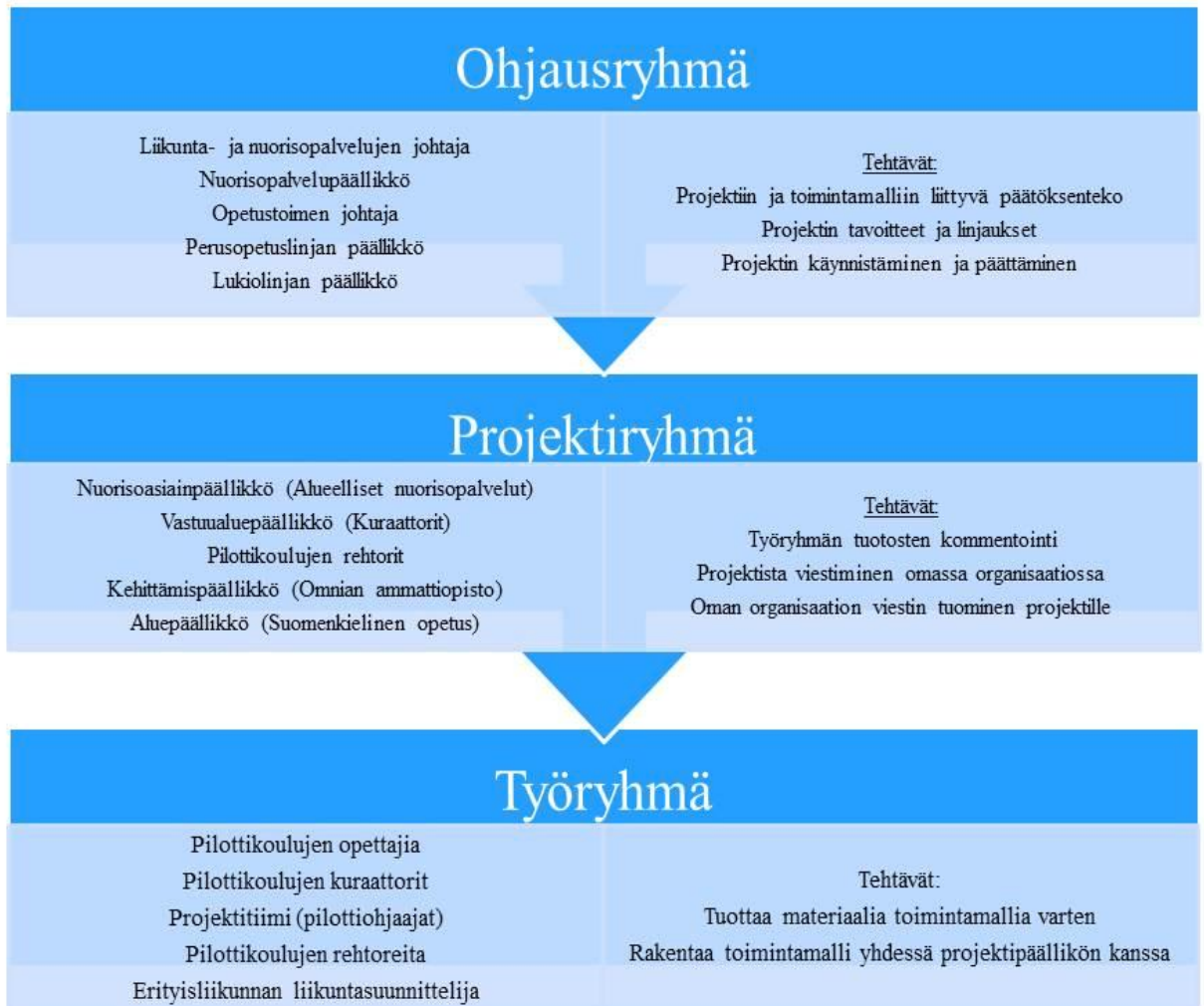
Projektin eri ryhmät olivat keskeisessä roolissa tavoitteiden suuntaisessa etenemisessä sekä kerätyn aineiston hyödyntämisessä konkreettisten toimintamallien kehittämisessä. Ohjausryhmän toiminta alkoi jo projektin suunnitteluvaiheessa ja sen pääasiallisena tehtävänä oli tehdä kaikki projektiin liittyvät päätökset. Ohjausryhmässä oli sekä liikunta- ja nuorisopalveluiden että opetustoimen johdon edustus.

Projektiryhmä oli nuorisopalveluiden, opetustoimen, oppilashuollon sekä Omnian ammattiopiston keskijohdosta koottu ryhmä, joka keskittyi pääsääntöisesti työryhmän tuottaman materiaalin kommentointiin sekä tarpeellisen tiedon välittämiseen omissa organisaatioissaan projektiin ja sen vaiheisiin liittyen.

Työryhmässä oli edustajia nuorisopalveluista ja liikuntapalveluista ja sekä opetuksen että oppilashuollon edustus kaikilta pilotoinnissa mukana olevilta peruskouluilta. Työryhmän pääasiallinen tehtävä oli tuottaa materiaalia toimintamallia varten ja toimia projektipäällikön tukena mallin luomisessa. Työryhmän kokoonpano rakennettiin siten, että kaikkien mukana olevien tahojen näkökulmat tulisivat mahdollisimman hyvin esille. Kaikki työryhmässä työstetty materiaali sekä käyty keskustelu vietiin sekä projektiryhmälle että ohjausryhmälle tiedoksi ja kehitettäväksi edelleen, jotta ohjausryhmä voi tehdä projektin etenemistä koskevat päätökset.

Nuorisopalveluiden ohjaajista koottiin vielä erillinen ryhmä, jossa kaikki nuorisopalveluiden palvelualueet (5 suuraluetta) olivat edustettuina. Tämä ryhmä kommentoi työryhmän tuottamaa materiaalia ja viesti projektin etenemisestä omilla alueillaan ja toisaalta toi viestiä alueilta projektille, mikä varmisti sen, että kenttä oli vahvasti mukana kehittämässä toimintamallia. Näin varmistettiin kyselyiden ja muun viestinnän ohella, että toimintamallista ei tullut pelkästään pilottialueiden tai projektin työnteki-

jöiden näköinen, vaan se on aidosti sovellettavissa jokaisella alueella ja jokaisessa koulussa.

KUVA 3. Projektin asiantuntijaryhmät

4.4 Olemassa olevan toiminnan kartoittaminen ja pilotoinnin suunnittelu

Kehittämistarpeiden ja olemassa olevan toiminnan kartoittamisen vaiheessa aloitettiin kouluyhteistyön osa-alueiden kartoitus pilotointia varten elokuussa 2013. Tähän työhön kuului myös taustatyön tekeminen eli eri kunnissa tehtyjen koulunuorisotyötä koskevien tutkimusten ja raporttien sekä kokemusten arviointi ja hyödyntäminen (ks. luku 3.9 Kouluyhteistyön haasteet, mahdollisuudet ja hyvät käytänteet). Tutkimusten näkökulma vaihteli jonkin verran, mutta iso osa tutkimuksista keskittyi hankkeistettujen koulunuorisotyökokeilujen tarpeen tai laadun arviointiin (esim. Herranen 2013 ja Hotokka 2012). Tutkimusten joukosta löytyi myös töitä, joissa keskityttiin koulunu-

risotyötä tekevien ohjaajien ammatilliseen rooliin ja asemaan uudessa työskentely-ympäristössä, eli koulussa (esim. Pänkäläinen 2011). Kaikissa tehdyissä tutkimuksissa tulokset olivat samansuuntaisia ja koulussa tehtävällä nuorisotyöllä oli todettu olevan myönteisiä vaikutuksia lasten ja nuorten hyvinvoinnin lisääntymiseen sekä koulussa suoriutumiseen.

Koulu yhteistyön käytänteiden kartoitukset nuorisotiloittain toteutettiin syksyllä 2013. Nuorisopalvelujen henkilöstöltä kerättiin tietoa jo käytössä olevista menetelmistä ja yhteistyön käytänteistä, lisäksi pilottikouluilta pyydettiin kommentteja heille tutuista toimintatavoista. Espoo jakaantuu viiteen suuralueeseen, joiden nuorisotilojen ja nuorisonohjaajien toiminnasta vastaavat alue-esimiehet. Koulujen kanssa tehtävä yhteistyö vaihtelee alueittain ja tiloittain. Alueilla tehtävä koulu yhteistyö kartoitettiin projektin alussa ensin pintapuolisesti ja sen jälkeen syvällisemmin haastattelemalla niitä ohjaajia, jotka kartoituksen ensimmäisessä vaiheessa oli nimetty eri yhteistyömuotojen vastuuhenkilöiksi.

Kartoituksen seuraavassa vaiheessa selvitettiin yhteistyötä koulun näkökulmasta. Pilottikoulujen rehtorit nimesivät pilottikoulujen työntekijöistä henkilöitä, jotka olivat olleet mukana koulun ja nuorisopalvelujen yhteistyössä. **Pilottikoulujen edustajien haastatteluista** saatiin käsitys niistä yhteistyön muodoista, jotka koulun näkökulmasta ovat toimivia ja hyödyllisiä sekä myös niistä menetelmistä, jotka koulun näkökulmasta tarvitsevat kehittämistä.

Kartoituksessa nousi esiin joitakin jo yleisesti käytössä olevia yhteistyömenetelmiä, kuten jo mallinnetut 7. luokkalaisten *ryhmytykset* ja *kohdennettu pienryhmytyö*. Sen lisäksi on pidetty paljon erilaista kasvatuksellisesti tavoitteellista teemaan sidottua toimintaa, lähinnä *teematunteja*: Laajasti käytössä olivat erityisesti NMKY ry:n Syksystä syksyyn -päihdekasvatustunnit, Klaari Helsingin Valintojen putki -päihdekasvatustunnit ja erilaiset kyselytunnit. Paikoin oli myös käytetty nuorten mielenterveyttä tukevia Friends -ohjelmaa ja Disa -ohjelmaa, joiden vetämiseen Espoon kaupungin nuorisonohjaajia on paljon koulutettu. Lisäksi yhteistyön käytänteistä löytyi muitakin erilaisia *luokkatyöskentelyn* muotoja, joita kaikkia yhdisti se, että niitä oli käynnistetty koulun aloitteesta ja niiden tavoitteet oli asetettu aina luokan tarpeista käsin. Koko ikäryhmälle suunnattua nuorisotyöllistä toimintaa, kuten *välituntitoimin-*

taa, nuorisotilatoimintaa koulussa, luokkavierailuja, tapahtumia ja kerhotoimintaa, järjestettiin myös monimuotoisesti eri kouluissa. Lisäksi kartoituksessa nousi esille erilaisia yhteisen suunnittelun, yhteistyön koordinoinnin ja verkostotyön muotoja, kuten *alueelliset yhteistyöryhmät, erilaiset yhteistyöpalaverit, vanhempainillat, oppilashuoltoryhmä, Tukevasti alkuun -verkostot ja päihdetoiminnan koordinointi.*

Kouluyhteistyön käytänteiden kartoitus						
Teematunnit Päihdekasvatus Kyselytunnit	Luokkatyöskentely Friends –ohjelma Disa –ohjelma Ryhmäytystunnit	Välituntitoiminta/ nuorisotilatoiminta koulussa	Luokkavierailut	Tapahtumat	Kerhotoiminta	Verkostoyhteistyö Alueelliset yhteistyöryhmät Vanhempainillat Oppilashuoltoryhmät Tukevasti alkuun – verkostot Päihdetoiminnan koordinointi

KUVA 4. Kouluyhteistyön käytänteiden kartoitus

Muiden kuntien kokemusten kartoituksessa nousi esiin nuorisotyön tarve erityisesti kouluviihtyvyyteen ja yhteisöllisyyteen liittyen, tässä tärkeäksi nousi erityisesti nuorisohjaajan koulun aikuisista poikkeava rooli nuorten elämässä sekä nuorten tarve aikuisen läsnäololle ja tuelle. (esim. Rauvola 2013, Hotokka 2012, Nevanpää & Lappi 2010 ja Kukkonen 2011.) Lisäksi toiminnallisten kokonaisuuksien, tavallaan ohjelmajärjestelmien, merkitys nuorisotyön ja koulun yhteistyössä oli suuri niin muiden kuntien koulunuorisotyökokeiluissa kuin Espoon omassa olemassa olevassa yhteistyössä koulujen kanssa. Kartoituksesta nousi myös tärkeitä huomioita koulussa tehtävän nuorisotyön onnistumisen edellytyksistä: Koulussa tehtävän nuorisotyön tavoitteet ja toimintatavat täytyy linjata yhdessä koulun kanssa ja koulun aikuisten täytyy tietää, mitä tonttia nuorisotyö tulee kouluun hoitamaan. (esim. Rauvola 2013.)

Espoon olemassa olevan toiminnan ja muiden kuntien kokemusten kartoituksen lisäksi kartoitusvaiheessa teetettiin myös lyhyt kysely kaikille 9. luokkalaisille. Kyselystä saatiin paitsi vahvistus sille, että myös oppilaat pitävät nuorisotyön tuomista kouluun hyvänä asiana, myös joitakin ideoita toteutukseen ja nuorisohjaajan rooliin koululla.

Vaikuttamo -tapahtumassa keväällä 2014 toteutettiin kaikille **9. luokkalaisille kysely nuorisonohjaajan tarpeesta ja mahdollisesta roolista koululla** (ks. Liite 4. Kyselylomake 9. luokkalaisille 2014). Heiltä kysyttiin, mitä he ovat mieltä siitä, että nuorisotyö näkyisi koulussa entistä vahvemmin. Vastauksia saatiin 202 nuorelta ja heistä selkeä enemmistö (168 vastaajaa) oli sitä mieltä, että nuorisonohjaajan läsnäolo koulussa olisi hyvä asia ja voisi esimerkiksi edistää kouluviihtyvyyttä (172 vastaajan mielestä) ja vähentää kiusaamista (157 vastaajan mielestä). Vastaajat toivoivat nuorisonohjaajalta *rentoa chillailua* ja oppilaiden kanssa puhumista, leikkejä, pelejä, teemapäiviä ja toimintaa sekä myös tietoa ja *luentoja*.

Nämä aineistot antoivat moniammatilliselle työryhmälle hyvän pohjan pilotoinnin suunnittelulle. Pilotoinnin keskeisiksi toiminnoiksi asetettiin aineistojen pohjalta **aikuisen läsnäolo välitunneilla, toiminnallisuuden ja kivan tekemisen tuominen kouluun, nuorten keskusteluttaminen ajankohtaisista teemoista sekä vapaamuotoisesti että teematuntien puitteissa strukturoidummin**. Lisäksi jo käytössä olevista yhteistyömuodoista valittiin kartoituksessa eniten esiin nousseet, joita pilotoinnin aikana haluttiin kehittää edelleen. Aineiston perusteella pilotoinnin keskeiseksi tavoitteeksi asetettiin myös löytää nuorisonohjaajalle kouluuyhteisöstä sellainen rooli, joka parhaiten tukee sekä oppilaita että kouluuyhteisön toimintaa ja avaamaan se mahdollisimman tarkasti toimintamalliin. Työryhmän suunnitelmia vietiin säännöllisesti sekä suomenkielisen opetuksen että nuorisopalveluiden organisaatioiden eri tasoille kommentoitaviksi sekä projektin eri ryhmien että suoran viestinnän kautta, mikä tuki pilotoinnin suunnittelua.

Pilotoinnin suunnitteluvaiheessa päästiin hyvään alkuun myös toimintamallin rakentamisessa aineiston ja muiden ohjaavien tavoitteiden ja strategioiden pohjalta. Kartoituvaiheessa kerätyn aineiston ja asiantuntijaryhmän (projektin moniammatillinen työryhmä) työskentelyn sekä organisaatioiden eri tasoilla (johdosta kentälle) toteutettujen kommenttikierrosten pohjalta pystyttiin luomaan suunnitelma pilotointia varten: Valittiin pilotoitavia menetelmiä, määriteltiin nuorisonohjaajan tehtävä ja rooli koululla, sekä sovittiin niistä rakenteista koulussa, joihin nuorisonohjaaja voi liittyä. Näitä työstettiin eteenpäin pilotoinnin aikana. Pilotoinnissa nousseet haasteet ja mahdolli-

suudet muokkasivat joustavasti eri menetelmien ja kehiteltyjen rakenteiden testaamista ja jatkokehittämistä.

Aineistojen sekä tutkimustiedon perusteella hahmoteltiin toimintamalliin alustavasti **nuorisonohjaajan rooli koululla, keskeiset kohderyhmät sekä varsinaiset toimintamuodot** jo pilotoinnin suunnitteluvaiheessa. Keskeisiksi kohderyhmiksi nostettiin sosiaalisesti passiiviset ja syrjäänvetäytyvät nuoret, voimakkaasti oireilevat ja rajoja kokeilevat nuoret, taustatekijöistä johtuen tukea tarvitsevat nuoret sekä nuoret, jotka ovat siirtymässä alakoulusta yläkouluun tai yläkoulusta toiselle asteelle. Toimintamuodot jaettiin tässä vaiheessa kolmeen ryhmään: Yksilön tuki osana yhteisöä, kasvatuksellisesti tavoitteellinen teemaan sidottu toiminta ja koko ikäryhmälle suunnattu nuorisotyöllinen toiminta. Nuorisonohjaajan rooli koulussa on tukea lasten ja nuorten kasvua ja keskinäistä sosiaalisuutta ennaltaehkäisevän yhteisen toiminnan, läsnäolon ja keskustelujen kautta. Hän toimii koulussa koulun toimintakulttuurin ja yhteisten sääntöjen mukaisesti, omasta ammatillisuudestaan käsin. Hän toimii matalan kynnyksen keskustelutahona olemalla läsnä välitunneilla, keskusteluttaa nuoria heitä askarruttavista teemoista ja mahdollistaa myös nuorten osallistumisen toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen.

4.5 Pilotointijakso projektissa 2014–2015

Pilotoinnissa lukuvuonna 2014–2015 kokeiltiin erilaisia menetelmiä, rakenteita ja tapoja tehdä nuorisotyötä oppilaitoksissa. Pilotoinnissa oli mukana sekä peruskouluja, että toisen asteen oppilaitoksia, joissa tehdyn työn vaikuttavuuden ja mielekkyyden perusteella tarkennettiin keskeisiä kohderyhmiä ja määriteltiin se, miten eri ikäryhmien kanssa työskennellään. Jo pilotoinnin alkuvaiheessa aloitettiin myös **toimintamallin rakenteiden luominen ja menetelmäpankin kokoaminen**. Rakenteita kokeiltiin ja kehitettiin pilottikouluilla ja hyvät menetelmät dokumentoitiin menetelmäpankkia varten.

Koulu yhteistyön menetelmiä ja rakenteita pilotoitiin kuudessa eri oppilaitoksessa: Tiistilän yhtenäiskoulussa, Saunalahden alakoulussa, Mainingin yläkoulussa, Kalajärven yhtenäiskoulussa, Espoon yhteislyseon lukiossa sekä Omnian ammattiopistossa ja kolmantena vuonna alueellisena yhteistyönä alueellisissa nuorisopalveluissa ja lähi-

kouluissa. Toimintamallin kehittämisessä oli mukana oppilashuoltojärjestelmän, nuorisopalveluiden ja opetustoimen henkilökuntaa läpileikkauksella johdosta kentälle. Mukana oli myös kolme alueellisten nuorisopalveluiden toimipistettä: Matinkylän nuorisotila, Saunalahden nuorisotila ja Kalajärven nuorisotila, jotka sijaitsevat pilottikoulujen läheisyydessä. Lähtökohtana olivat aiemmin hyviksi todetut käytännöt, niiden auki kirjoittaminen ja kehittäminen eteenpäin.

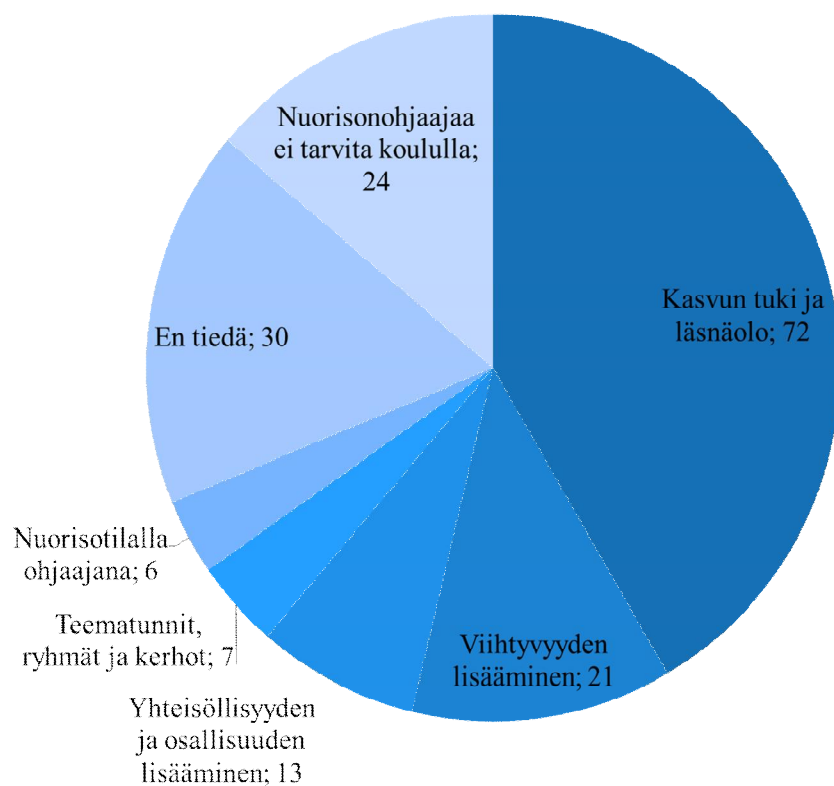
Pilotointijakson (lukuvuosi 2014–2015) aluksi teetettiin **pilottikoulujen oppilaille ilmapiirikysely** (ks. Liite 5. Kyselylomake pilottikoulujen oppilaille -alkukartoitus 2014), joka antoi suunnittelulle tarkempaa suuntaa. Lisäksi pilotoinnin aikana saatiin lisää kokemustietoa eri menetelmien ja toimintatapojen toimivuudesta pilotointia varten luodun suunnittelu- ja arviointityökalun avulla ja keräämällä jokaisesta yksittäisestä toiminnosta palautetta osallistuneilta oppilailta. Pilotoinnin lopuksi teetettiin vielä seurantakysely pilottikoulujen oppilaille ja pyydettiin henkilöstön edustajilta arviointi pilotointijakson onnistumisista ja epäonnistumisista.

Suurimmat aineistot kerättiin siis pilottikoulujen oppilailta, joilta alkukartoitusvaiheessa syksyllä 2014 saatiin 511 vastausta ilmapiirikyselyihin. Heiltä kysyttiin oman koulun ilmapiiristä ja siitä, onko koulussa joku luotettava aikuinen tai tarvitseeko edes olla. Lisäksi pyydettiin kehittämisehdotuksia ja toiveita. Oppilaat olivat lähtökohtaisesti tyytyväisiä kouluhinsa ja ilmapiiriin, vaikka kiusaaminen ja ryhmästä ulos sulkeminen kyllä mainittiin. Jonkin verran nostettiin esille koulun fyysisiä tiloja ja niiden rajallisuutta, toivottiin sohvia ja urheiluvälineitä ja yhteisiä tapahtumia. Suurin osa kaipasi luotettavaa aikuista ja nimesi koululta jonkun aikuisen, joka on tai voisi olla luotettava. Tavallisimmin luotettava aikuinen oli opettaja, luokanvalvoja, kuraattori ja terveydenhoitaja – joku ehti myös jo nimetä koulussa pilotointia aloittelevan nuorisohjaajan.

Pilotoitavia menetelmiä ja rakenteita arvioitiin jatkuvasti koko pilotointijakson ajan sillä ajatuksella, että projektin päätyttyä käytössä on hyviä, pysyviä käytänteitä, jotka eivät vaadi lisäresurssia. Alueryhmän aktiivisella työskentelyllä varmistettiin, että jalkauttamisessa on kuultu niitä työntekijöitä, jotka projektin päättymisen jälkeen toteuttavat yhteistyötä koulujen kanssa. Tähän liittyen alueryhmälle järjestettiin kaksi kouluyhteistyön teemoihin ja kehittämisen suuntiin liittyvää sparrausiltapäivää, joissa

oli mukana alustajana ja keskusteluttajana nuorisotutkija Tomi Kiilakoski. Jalkauttaminen pidettiin mielessä koko projektin ajan ja tutkittiin mahdollisuuksia järjestää resursseja uudelleen niin, että kouluysteistyö ei tule olemassa olevien tehtävien lisäksi, vaan nuorisonohjaajien työmäärä pysyy suunnilleen samana, mutta tehtävät jakaantuvat ja painottuvat jatkossa eri tavalla. Pilotointijakson aikana luotiin yhteistyön suunnittelulle rakenteet niin, että keskeisenä yhteistyön suunnittelufoorumina toimivat **yhteisöllisen oppilashuollon tapaamiset**.

Pilotoinnin päättyessä keväällä 2015 pilottikoulujen oppilaille toteutettiin **seuranta-kysely** (ks. Liite 6. Kyselylomake pilottikoulujen oppilaille -seuranta 2015), jolla selvitettiin oppilaiden kokemuksia pilotoinnista ja käsitystä siitä, mitä nuorisonohjaajan heidän mielestään pitäisi koululla tehdä. Kyselyyn vastasi 251 peruskoululaista (3. - 9. luokkalaista) neljästä pilotointiin osallistuneesta koulusta. Suurin osa vastanneista (119 vastaajaa) pystyi nimeämään avoimessa kentässä omasta mielestään tärkeitä tehtäviä nuorisonohjaajalle koululla.

KUVA 5. Oppilaiden näkemys nuorisonohjaajan roolista koululla

Oppilaiden nuorisonohjaajalle antamista tehtävistä selkeä enemmistö liittyi kasvun tukemiseen ja läsnäoloon (72 vastausta): Nuorisonohjaajan tärkeimmiksi tehtäviksi nähtiin nuorten auttaminen, kannustaminen, tukeminen, ohjaaminen ja kuunteleminen, sekä nuorten kanssa oleminen ja jutteleminen. Auttaminen ja jutteleminen liitettiin monissa vastauksissa yksinäisyyteen ja ongelmiin – nuorisonohjaaja nähtiin aikuisena, joka voi huomata koulussa ne nuoret, jotka tarvitsevat tukea. Neuvot ja ohjaaminen liittyivät usein vastauksissa itsetuntoon, koulutehtäviin ja tulevaisuuteen.

Seuraavaksi eniten (21 vastausta) nuorisonohjaajan tehtäviksi nimettiin viihtyvyyden ja hauskuuden edistäminen koulussa sekä yhdessä tekeminen: Nuorisonohjaajan nähtiin tuovan kouluun uudenlaista toiminnallisuutta, välituntitoimintaa, yhteishenkeä synnyttäviä pelejä ja leikkejä, sekä niiden kautta parantavan koulun ilmapiiriä.

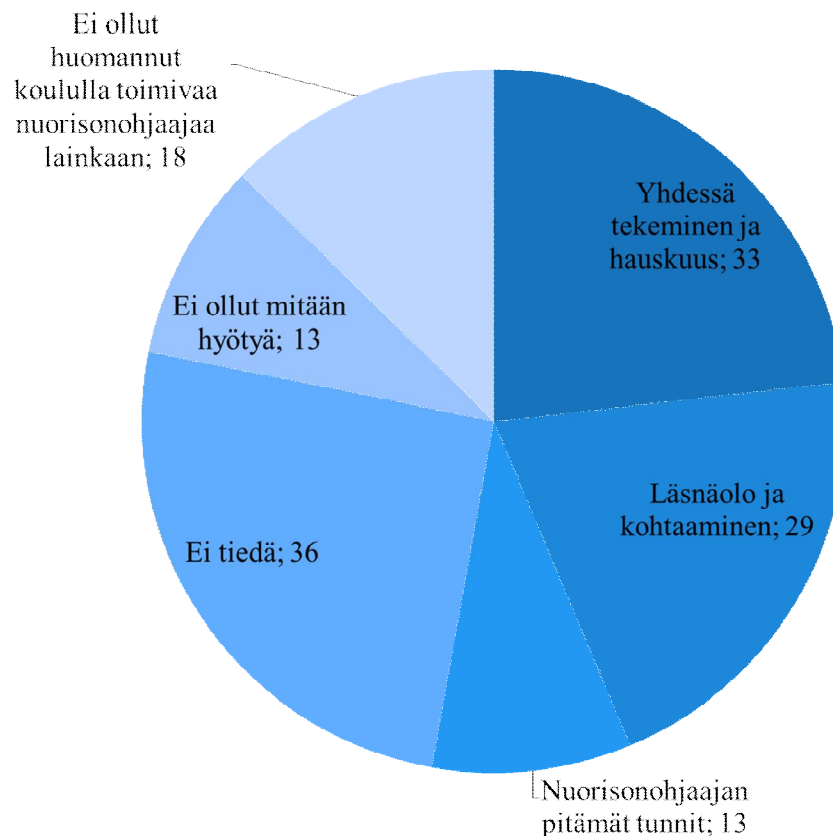
13 vastauksessa nuorisonohjaajan rooli liitettiin yhteisöllisyyden ja osallisuuden kehittämiseen: Ryhmäytykset, luokkahengen parantaminen, kiusaamiseen puuttuminen yhdessä opettajien kanssa ja oppilaiden ja opettajien välisenä linkkinä toimiminen mainittiin avoimissa vastauksissa.

7 vastauksessa nostettiin esiin nuorisonohjaajan pitämät oppitunnit, ryhmät ja kerhot. Näissä vastauksissa korostui oppituntien ja kerhojen hauskuus ja se, että oppitunneilla puhutaan oppilaita kiinnostavista ja uusista asioista.

6 vastauksessa nuorisonohjaaja yhdistettiin nuorisotilaan ja nuorten vapaa-aikaan, mitä pidettiin tärkeänä. Pilottikoulujen yhteydessä on nuorisotiloja, joissa on voinut viettää aikaa pilotoinnin aikana myös pitkillä välitunneilla, joten osittain vastaukset liittyivät myös koulukontekstiin.

Vastaajista 30 ei tiennyt, mihin nuorisonohjaajaa voitaisiin tarvita koululla ja 24 vastaajaa oli sitä mieltä, että nuorisonohjaajaa ei tarvita koululla lainkaan, vaikka kolmea vastaajaa lukuun ottamatta kaikki vastasivat osallistuneensa lukuvuoden aikana nuorisonohjaajan toteuttamiin toimintoihin (eniten ryhmäytyksiin 57 %, teematunteihin 48,9 % ja välituntitoimintaan 39,5 %).

Oppilailta kysyttiin myös mikä heidän mielestään on ollut parasta siinä, että nuorisohjaaja on näkynyt heidän koulullaan entistä enemmän. 33 vastaajaa korosti monipuolisempia mahdollisuuksia tehdä yhdessä asioita ja pitää hauskaa. Tässä yhteydessä mainittiin retket, tapahtumat, välituntitoiminta, pelit ja leikit, ryhmäytykset sekä mahdollisuus viettää aikaa aiempaa enemmän nuorisotilalla.

KUVA 6. Oppilaiden näkemys koulussa toimivan nuorisohjaajan hyödyistä

Seuraavaksi eniten (29 vastausta) mainittiin läsnäoloon ja kohtaamiseen liittyviä asioita. Näissä vastauksissa korostui se, että nuorisohjaajat ovat olleet mukavia ja helposti lähestyttäviä ja heidän kanssaan on ollut kiva jutella. Muutamassa vastauksessa mainittiin myös se, että he ovat tuoneet turvaa ja itseluottamusta sekä mahdollistaneet oppilaiden vaikuttamista koulussa. Nähtiin, että nuorisohjaajan myötä koulussa on enemmän kivoja aikuisia.

13 vastausta liittyi nuorisonohjaajan pitämiin tunteihin: Enemmistö näistä liittyi siihen, että ne rikkovat perinteistä koulupäivää, eikä tarvitse opiskella, mutta myös kiinnostavat sisällöt mainittiin sekä se, että nuorisonohjaajan pitämät tunnit ovat kivoja.

Vastaajista 36 ei tiennyt mikä nuorisonohjaajan läsnäolossa olisi ollut parasta, 13 oppilasta oli sitä mieltä, että nuorisonohjaajasta ei ole ollut mitään hyötyä ja 18 vastaajaa ei ollut edes huomannut, että koululla toimii nuorisonohjaaja.

Kuitenkin, kun oppilailta kysyttiin, miltä heistä tuntuisi se, että nuorisonohjaaja näkyisi heidän koulullaan enemmän jatkossakin (asteikko 1= ☹ - 5=☺), selkeä enemmistö suhtautui positiivisesti. 106 vastaajaa piti sitä ehdottoman hyvänä juttuna ja 75 vastaajaa melko hyvänä. 13 vastaajaa oli sitä mieltä, että nuorisonohjaajan näkyvämpi läsnäolo koululla on erittäin huono juttu ja 3 vastaajaa piti sitä melko huonona. 47 vastaajaa ei pitänyt sitä hyvänä tai huonona, vaan suhtautui asiaan välinpitämättömästi.

Lapsilta ja nuorilta kerätyissä aineistoissa korostui siis nuorisonohjaajan rooli turvallisenä aikuisena, jolla on aikaa jutella, kuunnella, tukea ja olla läsnä oppilaita varten koulupäivän aikana, erityisesti välitunneilla. Lisäksi oppilaat odottavat nuorisonohjaajalta yhteisöllisyyttä ja kouluviihtyvyyttä edistävää toimintaa, joka rikkoo koulupäivien rakennetta ja tukee ryhmien yhteistoimintaa. Osallisuus nousi esiin vain muutamissa oppilaiden avoimissa vastauksissa ja nuorisonohjaajienkin oli vaikea saada kiinni siitä, mitä oppilaiden osallisuuden ja vaikuttamistoiminnan kehittäminen koulussa voisi tarkoittaa. Oppilaat eivät osaa ehkä vielä vaatia mahdollisuuksia osallistua koulun päätöksentekoon, sillä osallistava toimintakulttuuri on kouluissa vielä aika alkutekijöissään. Nuorisonohjaajalla ei ole varsinaisesti sanavaltaa koulun päätöksentekoraikenteisiin, joten se ei yllätä, etteivät nuoret tai nuorisonohjaajat itse nähneet niiden kehittämisessä nuorisonohjaajalla merkittävää roolia.

Oppilaiden kyselyssä korostui se, että nuorisonohjaaja nähdään tukemassa erityisesti niitä lapsia ja nuoria, jotka ovat yksinäisiä tai joilla on haasteita koulussa, vapaa-ajalla tai muussa elämässä, mutta myös ennaltaehkäisevä, yhteistoiminnallinen tekeminen nousi selkeästi esiin. Lisäksi nuorisonohjaajan pitämät tunnit, kuten erilaiset luokkahenkeen ja yhteistoimintaan liittyvät tunnit ja teematunnit mainittiin selkeästi. Nuorisonohjaajan tehtäväksi nähtiin myös antaa tietoa oppilaita askarruttavista asioista.

Toimintamallin mukainen yhteistyö tulee rakentumaan **ryhmädynamiikan kehittämiseen keskittyvistä tunteista** (esim. ryhmätyökset, jatkoryhmätyökset, lisäryhmätyökset ja luokkatyöskentelyt), **välituntitoiminnasta** (esim. läsnäolo ja nuorten kanssa yhdessä suunniteltu toiminta), **teematunneista** (esim. päihde- ja seksuaalikasvatus, tulevaisuustyöpajat ja murrosikä -teematunnit) sekä **yksilön kasvun tukemiseen liittyvistä toimista** (esim. kohdennetut pienryhmät, kerhot ja keskustelut). Näin pystytään vastaamaan pilottikoulujen oppilailta nousseisiin toiveisiin.

Pilotoinnin aikana opittiin paljon yhteistyön käytännön haasteista, liittyen koulu yhteisöön liittymiseen ja oman paikan lunastamiseen siellä. Tämän nähtiin olevan hyvin paljon riippuvaista koulun rehtorista ja siitä, miten selkeästi nuorisonohjaajan rooli koululla määritellään. Pilotointia tehneet nuorisonohjaajat kokivat vuoden aikana saaneensa jalan oven väliin, mutta paikan lunastamisen jääneen silti vähän kesken. Myös nuorisonohjaajat näkivät oppilaiden tavoin välituntitoiminnan ja läsnäolon merkityksen ja pitivät välituntikohtaamisia pilotoinnin onnistuneimpana antina. Lisäksi päihdekasvatustunnit, aktiiviseen kansalaisuuteen kannustavat ”nuokkuvaalit” eduskunta-vaalien alla sekä yhteistyö kuraattorien, oppilaskuntatoimintaa ohjaavien opettajien ja muiden yksittäisten koulun toimijoiden kanssa onnistuivat nuorisonohjaajien näkökulmasta hyvin.

Pilotoinnissa havaittuihin haasteisiin tartutaan erityisesti toimintamallin jalkautukseen liittyvissä toimissa, lähinnä kohdentamalla viestintää erityisesti rehtoreille ja suunnitteleamalla tarkasti viestinnän sisällöt. Lisäksi panostetaan toisaalta hyvien ruohonjuuritason kokemusten jakamiseen koulujen toimijoiden kesken ja toisaalta opetustoimen johdon antaman mandaatin vahvistamiseen, jolloin viestejä tulee organisaation eri tasoilta ja ne tukevat toisiaan. Toimintamalliin kirjataan myös tarkasti eri tahojen ja myös **organisaation eri tasojen tehtävät yhteistyön mahdollistamiseen, toteuttamiseen ja edistämiseen liittyen**. Lisäksi hyviksi koetut menetelmät kirjattiin menetelmäpankkiin.

Yhteistyö Omnia ammattiopiston ja lukion kanssa haki muotoaan pitkään pilotoinnin aikana. Osittain tämä johtui siitä, että sitä ei suunniteltu etukäteen kovin pitkälle, ajatuksena antaa tilaa nuorisonohjaajalle viedä työtä parhaaksi katsomaansa suuntaan. Jälkikäteen arvioituna tämä oli virhe, sillä uudelle yhteistyölle olisi pitänyt asettaa

selkeämmin yhteiset tavoitteet ja sopia pilotointia tekevän ohjaajan roolista oppilaitoksissa. Näin pilotoinnin aikana olisi ollut mahdollista rakentaa vaikuttavampaa yhteistyötä. Toisen asteen oppilaitosten kanssa ei ole aiemmin tehty muuta yhteistyötä, kuin nuorten tieto- ja neuvontapiste yESBOxin teematyöpajat, ja se näkyi voimakkaasti pilotoinnissa. Pilotoinnin aikana oppilaitosten aikuiset toivoivat paljon myös välituntitoimintaa ja toiminnallisuutta, mutta käytännössä kaikki yritykset toteuttaa tällaista oppilaitoksissa epäonnistuivat, sillä nuoret eivät olleet kiinnostuneita toiminnasta. Vuoden aikana ei onnistuttu juurikaan rakentamaan niiden lisäksi mitään uutta ja toimivaa johtuen koulupäivien peruskoulusta poikkeavasta rakenteesta, opiskelijoiden vapaammasta kulkemisesta ja valinnaisuuden tuomasta tietystä epäsäännöllisyydestä.

Pilotoinnin tuloksena todettiin siis, että **teematyöpajat** ovat jatkossakin keskeinen yhteistyön muoto toisen asteen oppilaitoksissa ja niiden toteuttamiselle luotiin selkeämpiä rakenteita. Työpajojen toteuttaminen koordinoidaan jatkossakin keskitetysti nuorten tieto- ja neuvontapiste yESBOxin kautta, mutta niitä toteuttamaan ja kehittämään kootaan lisäksi verkosto nuorisonohjaajia, jotka voivat tehdä myös muuta yhteistyötä oppilaitosten kanssa tarpeen ja resurssien mukaan. Työpajojen lisäksi pilotoinnissa pystyttiin kiinnittymään myös oppilaitosten tutortoimintaan, joka voisi olla jatkossakin yksi mielekäs yhteistyön muoto. Resurssit eivät kuitenkaan riitä siihen, että tutortoiminta otettaisiin selkeäksi yhteistyömuodoksi kaikissa toisen asteen oppilaitoksissa, sillä nuorisopalveluissa on linjattu, että koulu yhteistyö muun nuorisotyön lailla tulee jatkossakin keskittymään ensisijaisesti yläkouluikäisiin nuoriin. Toisen asteen oppilaitosten tutortoiminnan tukeminen jää siis tarpeen ja resurssien mukaan harkinnanvaraiseksi yhteistyön mahdollisuudeksi.

4.6 Pilotointijakso alueilla 2015–2016

Varsinaisen pilotointijakson (2014–2015) jälkeen rakenteiden pilotointia ja kehittämistä jatkettiin alueellisesti niin, että toimintamallin mukainen toiminta laajennettiin pilottikouluilta alueille. Tätä laajentamista ohjasi ensisijaisesti nuorisonohjaajien kiinnostus. Nuorisonohjaajien kiinnostus jatkopilotointia kohtaan kartoitettiin alkuvuodesta 2015 ja lukuvuoden 2015–2016 yhteistyön suunnittelu aloitettiin projektin tukemana kevään 2015 yhteisöllisissä oppilashuoltoryhmissä jatkopilotointiin valikoituneilla

kouluilla. Projektin varsinaisessa pilotoinnissa mukana olleilla kouluilla yhteistyön syventämistä jatkettiin myös jatkopilotoinnin ajan alueellisten palveluiden toimesta, sillä pilotointiin lukuvuodeksi 2014–2015 palkatut projektityöntekijät siirtyivät takaisin omiin nuorisonohjaajan tehtäviinsä alueellisiin palveluihin heinäkuussa 2015.

Tässä vaiheessa kaikki kehittämistieto, jota projektissa kerättiin, oli otettu käyttöön teoriasta nousseen tiedon rinnalle ja toimintamalli oli jo melko valmis. Jatkopilotoinnista saatu kokemustieto ohjasi vielä käytännön rakenteiden viimeistelyä sekä menetelmäpankin sisältöjä. Lisäksi nuorisopalveluiden kehittämispäivillä kiinnitettiin kouluyhteistyö tiiviimmin osaksi alueellisten palveluiden toimintasuunnitelmia, sovittiin resursseihin liittyvistä käytänteistä ja lähiesimiesten roolista yhteistyön kehittämisessä. Kehittämispäivillä toimintamallia ja sen käyttöönottoa olivat suunnittelemassa nuorisopalveluiden esimiehet ja asiantuntijat, sekä nuorisonohjaajien edustus. Tämä vahvisti kouluyhteistyön asemoitumista osaksi jokaisen nuorisonohjaajan perustehtävää.

Jatkopilotoinnin aikana testattiin pääsääntöisesti yhteisen suunnittelun rakenteita ja sitä, millaisia resursseja käytännössä tarvitaan erilaisten toimintojen ja läsnäolon toteuttamiseen kouluilla. Tässä lähtökohtana oli projektin työryhmässä suunniteltu yhteistyön vuosikello toimintoinen. Vuosikelloon oli aikataulutettu suunnittelua, vanhempainiltoja sekä teematunteja. Tämän lisäksi yläkouluilla nähtiin olevan suuri tarve läsnäololle välitunneilla, mikä on mainittu vuosikellossa jatkuvana toimintana koko lukuvuoden ajan.

Jatkopilotointiin liittyi myös toisen asteen oppilaitosyhteistyön vahvistaminen. Toisella asteella yhteistyötä toteutetaan keskitetysti Nuorten tieto- ja neuvontapiste yESBO-xin koordinoimana, pääsääntöisesti teematyöpajojen kautta (itsenäisen asumisen- ja taloustyöpajat, jatkossa mahdollisesti muitakin työpajoja). Tähän yhteistyöhön koottiin alueista riippumaton verkosto niistä nuorisonohjaajista, jotka olivat kiinnostuneita toisen asteen yhteistyöstä. Nuorisonohjaajien kiinnostus toisen asteen yhteistyötä kohtaan kartoitettiin henkilöstön kyselyllä keväällä 2015. Kevään aikana luotiin rakenneverkoston toiminnalle ja projekti tuki suunnittelun käynnistämistä. Toisen asteen oppilaitosyhteistyön verkosto tapaa jatkossa säännöllisesti suunnittelun ja arvioinnin mer-

keissä ja kehittää työpajoja sekä mahdollisia muita toisen asteen oppilaitosten tarpeista nousevia toimintoja.

Nuorisopalveluiden henkilöstön kyselyaineisto (ks. Liite 2. Kyselylomake nuorisopalveluiden henkilöstölle 2015) kerättiin keväällä 2015. Nuorisopalveluiden henkilöstön keskuudessa uusi toimintamalli herätti alun perin myös huolta oman työnkuvan muuttumiseen tai työmäärän lisääntymiseen liittyen. Toimintamallin jatkokehittämisen ja jalkauttamisen kannalta oli tärkeää kartoittaa näitä huolia ja niiden taustalla vaikuttavia haasteita tarkemmin. Nuorisopalveluiden henkilöstölle toteutetun kyselyn tavoitteena oli vastata näihin kysymyksiin ja kerätä ideoita menetelmistä ja toimintatavoista, joita toimintamalliin voidaan vielä liittää. Kun huolet ja henkilöstön näkökulmasta yhteistyötä hankaloittavat tekijät oli kartoitettu, voitiin niihin tarttua tehokkaasti toimintamallin jalkautusvaiheessa. Tähän liittyi esimerkiksi mahdollisten koulutustarpeiden näkyväksi tekeminen ja sitä kautta niihin vastaaminen.

Nuorisopalveluiden henkilöstöltä kerätystä aineistosta nousi selkeästi esiin se, että nuorisotyön uudistustarpeet tiedostetaan myös kunnallisen nuorisotyön kentällä. Kyselyyn vastasi yhteensä 33 nuorisopalveluiden työntekijää eri alueilta ja hiukan eri tehtävistä. Suurin osa vastaajista oli alueellisten palveluiden nuorisonohjaajia. Vastaajista 30 ilmoitti haluavansa tehdä yhteistyötä koulujen kanssa ja pitävänsä sitä tärkeänä. Näistä kaksi vastaajaa eivät vielä olleet tehneet yhteistyötä koulujen kanssa, mutta olivat kiinnostuneita rakentamaan yhteistyötä lähikoulujen kanssa. Jäljelle jäävät 3 vastaajaa ilmoittivat tekevänsä yhteistyötä koulujen kanssa, vaikka eivät ole siitä kovin innoissaan.

Yhteistyön tiivistämisessä nähtiin hyötyjä sekä nuorten, nuorisopalveluiden että koulun näkökulmasta ja siinä mielessä tulokset olivat yhteneväisiä muiden kuntien, tutkimusten ja projektin tavoitteen asettelun kanssa. Oppilaiden nähtiin selkeästi hyötyvän siitä, että koulussa on tavattavissa kouluorganisaatiosta irrallinen, turvallinen aikuinen, jolla on aikaa ja osaamista tukea nuorten keskinäistä sosiaalisuutta. Nuorisonohjaajat olivat Espoossa sitä mieltä, että nuorisotyö pitää viedä sinne missä nuoret ovat, jotta se voi merkittävällä tavalla vaikuttaa nuorten hyvinvointiin. Myös nuorisotyön erityinen näkökulma nuoriin ja nuoruuteen sekä siihen liittyviin ilmiöihin katsottiin nuorten eduksi.

Nuorisopalveluiden kannalta yhteistyössä nähtiin sekä tutuksi tulemiseen, toiminnan markkinointiin ja sitä kautta tilatoiminnan vahvistamiseen että nuorisotyön profiilin nostamiseen ja vaikuttavuuteen liittyviä hyötyjä. Nuorisotilojen kävijämäärien lasku nähtiin yhtenä yhteistyöhön motivoivana tekijänä kuten myös halu vahvistaa nuorisotyön asemaa paikallisena toimijana. Yhteistyön avulla, yhdistämällä resursseja, osaamista ja näkökulmia voidaan ennaltaehkäistä laajemmin nuorten mahdollisia haasteita, tai ainakin puuttua niihin varhaisemmassa vaiheessa.

Koulun kannalta hyötyjen nähtiin tulevan lähinnä nuorisonohjaajien sosiaalisen osaamisen, erilaisten menetelmien ja työtapojen kautta. Vastauksissa otaksuttiin, että opettajilla ei välttämättä ole työkaluja ratkaista nuorten sosiaalisia haasteita tai huolehtia ryhmadynamiikasta. Ja vaikka näitä työkaluja olisikin (kuten monella opettajalla on), voi opettajan silti olla roolinsa takia haastavaa kohdata nuoria nuorisonohjaajan tavoin vailla odotuksia (tai nuorten voi olla vaikea uskoa, ettei odotuksia ole). Kouluorganisaation ulkopuolisen ammattilaisen oleminen mukana koulun toiminnan suunnittelussa ja arjessa nähtiin koulun kannalta hyvänä asiana. Nuorisonohjaaja katsoo koulua eri näkökulmasta ja voi tarjota tuoreita ratkaisuja tai ideoita koulumaailman ongelmiin. Irrallisuus kouluorganisaatiosta nähtiin eduksi myös esimerkiksi nuorisonohjaajan pitämien seksuaali- tai päihdekasvatustuntien vaikuttavuuden näkökulmasta.

Muutama nuorisonohjaaja suhtautui yhteistyön tiivistämiseen myös epäilevästi. Yhteistyötä ja toimivia käytänteitä pidettiin kyllä tärkeinä, mutta haluttiin säilyttää avoimen tilatoiminnan vahva asema ja pitää nuorisotyö kouluorganisaatiosta erillään, tavallaan erottaa nuorten vapaa-aika ja työ toisistaan. Lisäksi yhteinen toimintamalli herätti huolta toiminnan tasapäistämisestä ja "muottiin pakottamisesta".

Kyselyllä selvitettiin myös nuorisonohjaajien ajatuksia siitä, mitkä tekijät voisivat edistää koulujen kanssa tehtävää yhteistyötä. Nämä kulkivat ilahduttavasti melko käsi kädessä sen kanssa, mitä hyötyjä yhteisestä toimintamallista on ajateltu olevan.

Tärkeimpinä yhteistyötä edistävinä tekijöinä pidettiin sitä, että **työntekijät tuntevat toisensa sekä toistensa osaamisen ja toimintakulttuurin**. Vastauksissa peräänkuulutettiin **myös aktiivista yhteydenpitoa** (erityisesti koululta nuorisotyöhön päin), **yh-**

teistä suunnitteluaikaa ja ennaltaehkäisevän työn mentaliteettia. Lisäksi toivottiin selkeitä **menetelmällisiä "settejä"** koululla järjestettävään toimintaan ja teematunteihin ja toiminnan kehittämistä yhdessä. Lisäksi oman työajan ja resurssien osalta vastaajille oli tärkeää, että työmäärä jakaantuu tasaisesti omassa työyhteisössä.

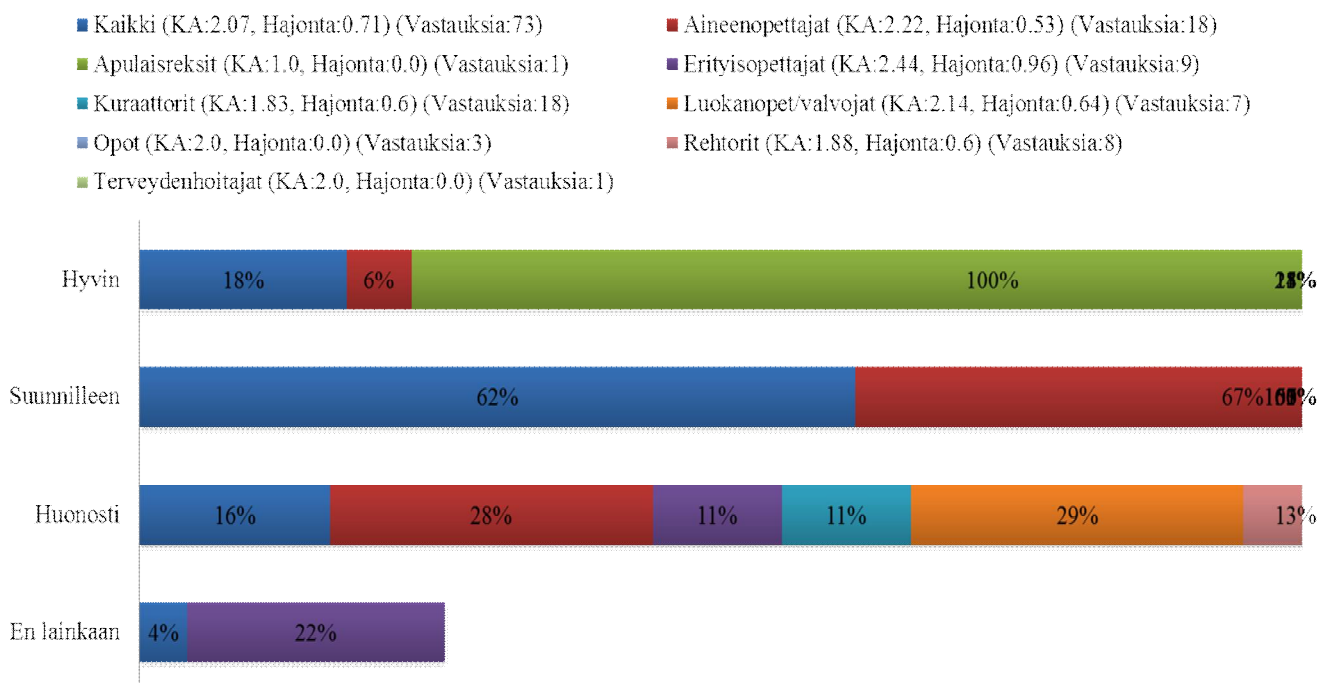
Nuorisopalveluiden henkilöstön tulokset, myös niihin sisältynyt varauksellinen suhtautuminen, olivat tavallaan helpottavia kehittämisen näkökulmasta, sillä avointa nuorisotilatoimintaa tai muuta vapaa-ajan toimintaa ei olla missään nimessä ajamassa alas tai pakottamassa kaikkia tekemään täsmälleen samoja asioita kouluissa alueellisista tarpeista piittaamatta. Kouluysteistyötä vahvistamalla voidaan vahvistaa myös nuorisotyön asemaa ja näkyvyyttä alueella, ja siten elävöittää mahdollisesti myös vapaa-ajan toimintaa. Toimintamallilla tähdätään sellaisiin rakenteisiin, jotka "pakottavat" nuorisotyön ja koulun toimijat suunnittelemaan ja toteuttamaan yhdessä sellaista toimintaa, joka parhaiten edistää lasten ja nuorten hyvinvointia omalla lähialueella, omassa koulussa ja omassa luokassa. Lisäksi kehittämistyössä nähdään koulupäivän sisällä paljon sellaista muodotonta vapaa-aikaa, johon nuorisonohjaajan voisi olla hyvä tarttua sen lisäksi, että toimii nuorten kanssa myös koulupäivän virallisissa osuuksissa, eli tunneilla (teematunnit, ryhmätyökset ja luokkatyöskentely). Tämä muodoton vapaa-aika nousi vahvasti esille oppilaiden vastauksissa, ja nuorisonohjaajaa toivottiin ottamaan sen kehittämisessä selkeää roolia.

Koulujen henkilöstön kysely (ks. Liite 3. Kyselylomake suomenkielisen opetuksen henkilöstölle 2015) oli tarkoitus toteuttaa samaan aikaan nuorisopalveluiden henkilöstön kyselyn kanssa keväällä 2015, sillä tavoitteet olivat samat – heiltäkin haluttiin tietoa niistä menetelmistä, jotka heidän näkökulmastaan ovat toimineet ja niistä tekijöistä, jotka mahdollisesti ovat edistäneet tai estäneet yhteistyön syntymistä tai kehittämistä. Myös koulujen henkilöstön asenteet yhteistyötä kohtaan nähtiin tärkeänä kartoittaa jalkautusprosessin tehokasta suunnittelua varten. Kuitenkin vastausten saaminen kouluilta kevään kiireessä osoittautui mahdottomaksi ja kyselyn toteutus päätettiin opetustoimenjohtajan aloitteesta siirtää alkusyksylle 2015.

Elo-syyskuussa 2015 toteutettuun koulujen henkilöstön kyselyyn vastasi 73 peruskouluissa eri tehtävissä työskentelevää aikuista, ja tulokset olivat hyvin samansuuntaisia, kuin nuorisopalveluiden henkilöstön kyselyssä. 95,8 % kaikista vastaajista suhtautuu

nuorisopalveluiden kanssa tehtävään yhteistyöhön joko erittäin positiivisesti (52 vastaajaa) tai positiivisesti (19 vastaajaa).

Vastaajista suurin osa (55 vastaajaa) tietää missä lähin nuorisotila sijaitsee, tuntee suunnilleen (45 vastaajaa) nuorisonohjaajien toimenkuvan ja osaamisen ja on itse tehnyt yhteistyötä (42 vastaajaa) nuorisonohjaajien kanssa. Kuitenkin molemminpuolista viestintää on syytä kehittää, sillä vastaajista viisi ei tiennyt lähimmän nuorisotilan sijaintia, 12 vastaajaa koki tuntevansa huonosti ja 3 ei lainkaan nuorisonohjaajien toimenkuvaa ja osaamista ja 11 vastaajan mukaan heidän koulullaan ei ole tehty yhteistyötä nuorisonohjaajien kanssa.

KUVA 7. Nuorisotyön toimenkuvan ja osaamisen tuntemus koulun henkilöstön keskuudessa

Vaikka yhteistyö on paikoin kompastellut, kyselyn mukaan paljon on myös tehty. Suurimmalle osalle, 73,6 %:lle vastaajista (53 vastaajaa) 7. luokkien ryhmäytyspäivät olivat tuttuja ja myös muista yhteistyön muodoista, kuten ryhmädynamiikkaan liittyvistä tunteista (37 vastaajaa), alueellisesta verkostotyöstä (26 vastaajaa), päihdekasvatuksesta (25 vastaajaa) ja välituntitoiminnasta (22 vastaajaa), oli kohtuullisen paljon kokemusta. Vastaajia pyydettiin avoimessa kentässä vielä nimeämään omalla koululla

käytössä olevia hyviä yhteistyön muotoja, joita he suosittelisivat myös muille kouluille. Ryhmäytyksiä, jatkoryhmäytyksiä ja ryhmädynamiikkaan liittyviä tunteja suositteli 25 vastaajaa, välituntitoimintaa ja nuorisonohjaajan läsnäoloa välitunnilla suositteli 11 vastaajaa, päihdekasvatusta 8 vastaajaa ja ihan kaikkea toimintaa suositteli 7 vastaajaa. Myös oppilaan yksilölliseen tukeen liittyvä yhteistyö (4 vastaajaa), yhteinen suunnittelu, tiedonvaihto ja tiedottaminen puolin ja toisin (4 vastaajaa), oppitunneille osallistuminen (4 vastaajaa), seksuaalikasvatus (1 vastaaja), lasten ja nuorten ohjaaminen harrastusten pariin (1 vastaaja) ja luokkien vierailut läheisessä nuorisotilassa (1 vastaaja) mainittiin vastauksissa. 3 vastaajalla ei ollut vielä kokemusta yhteistyöstä tai sen muodoista.

Myös koulun aikuiset kokivat, että **molemminpuolinen tuttuus, toisten osaamisen ja tekemisen tapojen tunteminen** sekä **aktiivinen yhteydenpito** helpottavat yhteistyötä. Lisää tietoa kaivattiin kaikesta nuorisotyön osaamiseen, tavoitteisiin, resursseihin ja toimintatapoihin liittyvästä ja erityisesti kaikille koulun aikuisille, ei vain rehtorille. Koulun aikuiset kaipasivat tietoa myös siitä, miten nuorisotyö tavoitteineen asemoituu suhteessa kouluun ja koulumenestyksen tukemiseen sekä siitä, miten nuorisotyö näkee koulun. Yhteydenpitoon kaivattiin selkeyttä.

Samoilla linjoilla koulun aikuiset olivat myös nuorisotyön ja koulun yhteistyön mahdollisuuksista. Yhteistyö nähtiin keinoksi jakaa osaamista ja tietoa ja sitä kautta saavuttaa kokonaisvaltaisempi kuva lasten ja nuorten hyvinvoinnista. Koulussa tunnistettiin ja tunnustettiin nuorisotyölle samoja vahvuuksia kuin nuorisopalveluiden henkilöstön oman kyselyn tuloksissa. Avoimissa vastauksissa todettiin, että opettajilla ei usein ole aikaa tai osaamista olla nuorisotyön tavoin oppilaiden tukena ja kulkea rinnalla, vaikka kuinka haluaisivat. Vastauksissa tunnistettiin myös opettajien ja oppilaiden välisen suhteen auktoriteettiasetelmaan ja opetusvastuuseen liittyvät haasteet. Nähtiin, että nuorisonohjaaja pystyy lähestymään oppilasta vapaammin ja lähempää, enemmän nuorten omasta maailmasta käsin. Tiedostettiin se, että nuorten elämä ja maailma on jotain paljon enemmän kuin koulu, eikä opettajien "pedagoginen linssi" välttämättä ihan taivu sitä kaikkea näkemään. Koulun ja nuorisotyön eri näkökulmien yhdistäminen nähtiin ehdottomana vahvuutena ja mahdollisuutena tukea nuorta kokonaisvaltaisemmin. Yhteistyö nähtiin myös mahdollisuutena aikuisten oppia toisiltaan.

Nuorisotyön rooliksi koulussa nähtiin myös harrastuksiin ja tervehenkiseen vapaa-ajanviettoon kannustaminen, ja sitä kautta pudokkuuden ja syrjäytymisen ehkäiseminen sekä yhteisöllisyyden edistäminen, ryhmädynamiikan kehittäminen ja ryhmäytymisen tukeminen osana kouluviihtyvyyden kehittämistä. Koulun aikuiset olivat myös melko valmiita ottamaan nuorisonohjaajia mukaan suunnittelemaan koulun toimintaa ja kasvatuksellisia teemoja laajemmin erityisesti yhteisöllisyyteen ja ilmapiiriin, aktiiviseen kansalaisuuteen ja vaikuttamiseen, ihmisoikeuksiin ja yhdenvertaisuuteen, terveyteen ja elämäntapoihin sekä rakkauteen ja seksuaalisuuteen liittyen.

Koulun aikuiset pitivät nuorisonohjaajista poiketen hieman tärkeämpänä sitä, että nuorisopalveluilla olisi tarjota valmiita "ohjelmapaketteja", joita opettajat voisivat "tilata" omalle luokalleen. Toimintamallissa ja yhteistyön syventämisessä tästä ohjelmapalveluajattelusta on tarkoitus vähitellen luopua, mutta se on ymmärrettävästi helppo tapa alkaa rakentaa yhteistyötä ja valmiit menetelmäkokonaisuudet helpottavat myös nuorisonohjaajia heidän astuessaan uuteen toimintaympäristöön, joka ei toimikaan täysin vapaa-ajan ja vapaaehtoisuuden ehtojen mukaisesti.

Toimintamallissa huomioidaan tämä viestinnän ja toisaalta toisten osaamisen tuntemisen tärkeys nimeämällä jokaiselle peruskoululle oma nuorisonohjaaja, kirjaamalla nuorisonohjaajien keskeinen osaaminen pääpiirteissään ja luomalla rakenteet yhteiselle suunnittelulle.

Yhteisellä toimintamallilla pyritään edistämään juuri niitä asioita, jotka nuorisopalveluiden ja peruskoulujen henkilöstö näki tärkeimpinä tekijöinä kouluyhteistyön onnistumisessa. **Molemminpuolista tuttuutta ja viestintää** (joka ei kuitenkaan riipu henkilöistä vaan on rakenteissa) edistetään nimeämällä molemmista organisaatioista yhteistyöstä vastaavat henkilöt (koulussa vastuuhenkilö, nuorisopalveluissa kumminuorisonohjaaja). Koulun vastuuhenkilön tehtävä on kutsua nuorisonohjaaja yhteisiin suunnittelutapaamisiin ja ottaa yhteyttä muulloinkin tarvittaessa (ennaltaehkäisevän työn näkökulma). Toimintamalliin kirjataan **nuorisonohjaajan keskeinen osaaminen**, ja miten sitä esimerkiksi voitaisiin koulussa hyödyntää sekä **nuorisotyön tavoitteet**. Kaikki koululla tapahtuva nuorisotyöllinen **toiminta suunnitellaan, (toteutetaan) ja arvioidaan yhdessä** koulun henkilöstön ja mahdollisuuksien mukaan myös oppilaiden kanssa ja sille asetetaan tavoitteet yhdessä. Lisäksi nuorisonohjaajan työka-

luksi koulussa tapahtuvalle toiminnalle kootaan **menetelmäpankki**, jota myös koulun aikuiset voivat hyödyntää. Yhteinen, selkeä toimintamalli mahdollistaa nuorisopalveluiden resurssien ja työajankäytön suunnittelun alueilla niin, että työmäärät ovat tasapainossa työyhteisössä. Toiminnan suunnittelu yhdessä mahdollistaa myös sen, että **ammattilaiset oppivat toisiltaan** ja pystyvät sujuvasti **vaihtamaan tietoa** ajankohtaisista asioista ja niistä teemoista, jotka omassa koulussa ovat pinnalla. Koulun henkilöstön kyselyn johdosta toimintamalliin kirjattiin myös **harrastustoiminnan tukeminen** yhtenä nuorisotyön tehtäväkenttänä koulussa. Harrastuksiin ohjaamisessa ja harrastusmahdollisuuksista tiedottamisessa on mukana myös Espoon liikuntapalvelut, aluevastaavien liikunnanohjaajien kautta. Aluevastaavat liikunnanohjaajat kutsutaan tarpeen mukaan koulu yhteistyön suunnittelutapaamisiin (yhteisöllinen oppilashuolto-ryhmä).

Nuorisopalveluiden esimiehet ja asiantuntijat pohtivat koulu yhteistyötä kehittämispäivillä elokuussa 2015. Silloin lähdettiin liikkeelle siitä, mikä koulu yhteistyön syventämisessä eniten huolettaa. Huolet olivat konkreettisia ja liittyivät resursseihin, nuorisonohjaajien osaamiseen ja rooliin koululla, kouluun toimintaympäristönä, eri tahojen sitoutumiseen sekä siihen, miten työnkuvan muuttuminen tulee vaikuttamaan nuorisonohjaajien arkeen. Esimiesten ja asiantuntijoiden huolena oli nuorisonohjaajan jakaminen lisääntyvän työtaakan alla sekä se, miten vähenevät resurssit riittävät uudelleenlaisen työmuodon haltuunottoon. Lisäksi huoletti toimintamallin sovellettavuus erilaisten nuorisonohjaajien ja erilaisten koulujen työkaluksi, se miten koulussa otetaan nuorisonohjaajat vastaan ja miten nuorisonohjaaja löytää siellä oman paikkansa. Nuorisonohjaajien osaamisen riittäminen uudelleenlaisessa verkostoyhteistyössä ja se, saako uudessa toimintaympäristössä ja uusien työtapojen opettelussa tarpeeksi tukea, nousi paljon keskusteluun.

Kehittämispäivillä pohdittiin paljon sitä, miten helposti kouluun oikeasti pääsee sisälle. Onko yhteistyön rakentaminen yksinäistä puurtamista ja "tuulimyllyjä vastaan taistelemista", jos koulut eivät olekaan innostuneita yhteistyöstä tai valmiita jakamaan vastuuta yhteistyön suunnittelusta. Esimiehet ja asiantuntijat etsivät ryhmissä myös ratkaisuja niihin asioihin, mitkä koulu yhteistyössä huolettavat. Ratkaisuisia peräänkuulutettiin asennemuutosta, ennakkoluuloista luopumista, omaa aktiivisuutta ja toi-

saalta vastuun jakamista, perehdytystä (molemmin puolin), koulutusta ja osaamisen kehittämistä vastaamaan tämän päivän työnkuvan mahdollisiin haasteisiin.

Lisäksi erittäin tärkeänä pidettiin jälleen **yhteistä suunnittelua ja yhteisiä tavoitteita**, joiden katsottiin vastaavan melkein suurimpaan osaan esimiesten ja asiantuntijoiden alkuperäisistä huolista. Kun kaikki suunnitellaan yhdessä ja työskennellään kohti yhteisiä tavoitteita niin, että molemmilla on **selkeästi määritelty rooli** ja vastuualue, onnistutaan hyvin todennäköisesti rakentamaan jotain pysyvämpää ja saamaan hyviä tuloksia aikaan. Myös **esimiehen tukea** pidettiin todella tärkeänä sekä sitä, että koulu yhteistyöhön käytettävät **resurssit on määritelty selkeästi**. Lisäksi **työyhteisön tuki** sekä tiedon ja osaamisen jakaminen esimerkiksi työpistepalaverissa, koettiin erityisen tärkeäksi.

Toimintamallista haluttiin sellainen, että se mahdollistaa, mutta ei sido liikaa. Korostettiin, että koulu yhteistyö ei saa olla päälle liimattua vaan työtehtäviä täytyy katsoa tarkasti ja järjestellä uudelleen niin, että työt eivät kasaudu aktiivisimmille. Toisaalta nähtiin paljon tilaa tehostaa työajankäyttöä ja saada samalla työaika- ja henkilöstöresurssilla enemmän aikaan.

Jatkopilotoinnin aikana syksyllä 2015 **toimintamalli liitteineen työstettiin valmiiksi** alueilta kerättyjen käyttökokemusten perusteella. Keväällä 2016 **jalkautusta** jatketaan henkilöstön koulutuksilla sekä nuorisopalveluissa että suomenkielisessä opetuksessa ja toimintamalli otetaan käyttöön kaikilla kouluilla seuraavan syksyn toiminnan suunnittelussa. Toimintamalli **otetaan käyttöön** koko Espoossa syksyllä 2016.

5 KOULUN JA KUNNALLISEN NUORISOTYÖN YHTEISTYÖ ESPOOSSA

5.1 Yhteinen toimintamalli

Toimintamallista rakennettiin käytännöllinen arjen työkalu, joka selkiyttää sekä nuorisotyön että koulun ammattilaisille yhteisen työn tavoitteita ja luo suunnittelulle selkeät rakenteet (ks. Liite 1. NUORI ESPOO – KOULUYHTEISTYÖ -toimintamalli). Koulun ja nuorisotyön yhteistyön onnistuminen edellyttää sekä aineistoista nousseiden

henkilöstön kokemusten että tutkimusten (esim. Kiilakoski 2014b, 14–15.) mukaan yhteistä suunnittelua ja pelisääntöjä sekä selvyyttä siitä, mitä kohti yhdessä työskennellään. Toimintamallin avulla voidaan sopia yhteisistä tavoitteista ja pelisäännöistä sekä suunnitella ne keinot ja menetelmät, joilla yhteisiä tavoitteita kohti kussakin koulussa työskennellään. Toimintamallissa yhteiseksi tavoitteeksi asetettiin tukea lasten ja nuorten kasvua ja edistää heidän hyvinvointiaan nuorisotyöllisin keinoin sekä koulussa että kokonaisvaltaisemmin.

Toimintamalliin kirjattiin myös nuorisonohjaajan keskeinen osaaminen ja rooli koululla sekä ne koulun rakenteet, joihin nuorisotyö tulee kiinnittymään, sillä niitä peräänkuulutettiin erityisesti peruskoulujen henkilöstön kyselyssä. Tässä hyödynnettiin paitsi tutkimuksista (esim. Kiilakoski 2014a ja Toukonen 2009, 121) ja muiden kuntien kokemuksista (esim. Herranen 2013, Pänkäläinen 2011, Hakola 2014 ja Hyvönen 2014) saatua tietoa, myös nuorisonohjaajien ja erityisesti nuorten omaa kyselyä ja pilotoinnista nousutta kokemustietoa. Tärkeimmiksi tehtäviksi nousivat melkein kaikissa aineistoissa erilaisin painotuksin nuoren kohtaaminen ja luottamuksellisen suhteen rakentaminen, osallisuuden ja yhteisöllisyyden rakentaminen sekä paikalla oleminen nuoria varten. Nuorten ”aikuisen nälkä” nousi selkeästi esiin sekä tutkimuksissa (Pohjola 2010, 6) että pilottikoulujen oppilaiden kyselytuloksissa. Nuorisonohjaajan roolin ja osaamisen avaaminen oli koulun henkilöstön näkökulmasta tärkeää, sillä yhteistyön syventäminen kohti kasvatuskumppanuutta edellyttää molemminpuolista tuttuutta ja toisen osaamisen tunnistamista ja tunnustamista. Nuorisonohjaajan osallisuuden, yhteisöllisyyden sekä nuorten ajankohtaisiin haasteisiin ja nuorisokulttuuriin ilmiöihin liittyvä asiantuntemus kirjoitettiin auki ja annettiin esimerkkejä siitä, miten tätä osaamista voitaisiin koulussa hyödyntää (ks. Liite 1, luku 4.1 Nuorisonohjaajan rooli koululla).

Tekemisen lisäksi tekemistä on tärkeä dokumentoida (Kiilakoski 2014b), jotta toimintaa ja yhteistyön rakenteita voidaan kehittää. Siksi toimintamallissa on paljon käytännön välineitä toiminnan suunnitteluun ja arviointiin, sekä jatkokehittämistä ajatellen erilaisia tapoja seurata ja vertailla toiminnan laatua ja kehittymistä (ks. Liite 1).

Nuorisotyön kohderyhmää ovat kaikki 9–18 -vuotiaat lapset ja nuoret, ja myös koulu-yhteistyössä ennaltaehkäisevää, matalan kynnyksen työtä tehdään kaikkien oppilaiden

hyvinvoinnin edistämiseksi. Tällainen toiminnallisuus, hauskuus ja yhdessä tekeminen nousi erityisesti esille oppilaiden kyselyn tuloksissa. Kouluyhteistyössä kiinnitetään kuitenkin lisäksi erityistä huomiota niihin lapsiin ja nuoriin, jotka voisivat eniten hyötyä nuorisotyön menetelmistä ja osaamisesta. Kouluyhteistyön keskeisiksi kohderyhmiksi määriteltiin 5. - 8. luokkalaiset, sillä kasvu lapsesta nuoreksi ja oman polun ja arvojen etsiminen on näissä ikäryhmissä voimakasta, mikä vaikuttaa nuoren kasvun tuen tarpeisiin (esim. Soanjärvi 2011,27, Helve 2002, 228–229 ja Helve 2010, 277–279). Puberteetti on myös aikaistunut, ja yhä nuoremmat lapset kokevat nuorisokulttuuriset ilmiöt omikseen (Soanjärvi 2011, 27), joten alakoulun viimeiset luokat koettiin tärkeiksi ottaa myös kouluyhteistyössä keskiöön. Erityistä huomiota kiinnitetään myös sosiaalisesti passiivisiin, syrjäänvetäytyviin tai yksinäisiin nuoriin ja niihin nuoriin, joilla nuoruuteen oleellisesti kuuluva tai siirtymävaiheisiin liittyvä kuohunta ja oireilu esiintyvät tavallista vahvemmin. Lisäksi yhteistyössä kiinnitetään erityistä huomiota niihin, jotka saattavat tarvita turvallisen aikuisen tukea henkilökohtaisen elämänsä taustatekijöistä, kuten perheen haasteista, johtuen. Nuoret kokevat työrauhan koulussa tärkeäksi (Laine 2011, 104) ja ”häiriköivät oppilaat” hankaloittavat työskentelyä, joten tukemalla häiriöitä aiheuttavia nuoria nuorisotyöllisin menetelmin, voidaan mahdollisesti lisätä kaikkien oppilaiden viihtyvyyttä koulussa.

Nuorisonohjaajan keskeistä osaamista on tukea lasten ja nuorten keskinäistä sosiaalisuutta ja kanssakäymistä, sekä kohdata heitä yksilöllisesti, osana ryhmää. Nuorisotyön menetelmissä ja eetoksessa on paljon hyvinvointia ja mielenterveyttä edistäviä tekijöitä, kuten osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistaminen, mahdollisuus keskustella turvallisen aikuisen kanssa ja turvallisten ympäristöjen luominen aikuisen läsnäolon kautta. Nämä tekijät auttavat nuoria suojaamaan itseään elämän varrella kohtaamis- saan kriiseissä. (Haasjoki & Ollikainen 2010.)

Lisäksi nuorisotyöllä on vahvaa ennaltaehkäisevää menetelmäosaamista liittyen nuorten elämää koskettaviin aihepiireihin, kuten päihteisiin, seksuaalisuuteen, itsetuntoon ja vertaissuhteisiin. Tätä osaamista voidaan soveltaa koulussa monipuolisesti sekä välitunneilla että oppitunneilla (ks. Liite 1, luku 6. Toiminta). Nuorisonohjaajille ja nuorille toteutetuista kyselyaineistoista nousi selkeästi esille, että nuorisonohjaajan vahvuuksia nuorten kohtaamisessa ja luottamuksellisten suhteiden luomisessa koulu- ympäristössä ovat matalan kynnyksen tavoitettavuus ja irrallisuus kouluorganisaatios-

ta. Nuorisonohjaajan osaaminen ja sen hyödyntämisen erilaiset mahdollisuudet avattiin toimintamallissa, jotta koulun henkilökunta tietää, mitä tonttia nuorisotyö tulee kouluun hoitamaan. Kuvaan 4 (alla), joka löytyy myös toimintamallista (ks. Liite 1. luku 6. Toiminta), on koottu tiivistetysti nuorten hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä sekä niitä nuorisotyöllisiä menetelmiä ja yhteistyössä koulun kanssa toteutettavia toimenpiteitä, joilla näitä erilaisia hyvinvoinnin osa-alueita voidaan edistää koulussa (esim. Kiilakoski, Gretschel & Nivala 2012, Koskinen 2010 ja Haasjoki & Ollikainen 2010).

LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTI KOULUSSA TEHTÄVÄSSÄ NUORISOTYÖSSÄ					
OSALLISUUS → Osallistuminen päätöksentekoon koulussa, nuorisotyössä, kotikunnassa ja yhteiskunnassa → Mahdollisuus vaikuttaa omaan elämään, ympäristöön ja tulevaisuuteen → Demokratiaan kasvaminen → Oppilaskunta → Osallistuva budjetointi → Osallistuminen koulu yhteistyön suunnitteluun → Yhteinen suunnittelu ja kehittäminen	YHTEISÖLLISYYS → Kuuluvuuden tunne kouluyhteisössä → Mahdollisuudet luoda merkityksellisiä ihmissuhteita → Turvallinen sosiaalinen ympäristö → Demokraattisesti päätetyt tavat toimia, mahdollisuus vaikuttaa → Ryhmytykset → Luokkatyöskentelyt → Koko koulun yhteiset tapahtumat → KIVA –toiminta → Aikuisen läsnäolo → Yhteinen suunnittelu ja kehittäminen	ITSETUNTO JA MINÄKUVA → Turvallinen sosiaalinen ympäristö → Mahdollisuus yksilölliseen kasvun tukeen (osana ryhmää) → Toisen kunnioittaminen ja yhdenvertaisuus → Seksuaalioikeudet ja seksuaali-identiteetti → Vaikuttamisen ja osallisuuden kautta voimaantuminen ja valtautuminen → Seksuaalikasvatus → Kohdennettu pienryhmätyöskentely → Aikuisen läsnäolo → Luokkatyöskentelyt → Yhteinen suunnittelu ja kehittäminen	SOSIAALISET TAIDOT → Mahdollisuus kehittää vuorovaikutustaitoja → Ryhmään kuuluminen ja oman paikan löytäminen sosiaalisessa yhteisössä → Rohkaiseva ja kannustava sosiaalinen ympäristö → Toisen kunnioittaminen → Keinoja ratkaista konfliktitilanteita → Aikuisen läsnäolo → Keskustelut aikuisen kanssa → Kohdennettu pienryhmätyöskentely → Vertaissovittelu → Yhteinen suunnittelu ja kehittäminen	YKSILÖLLINEN KOHTAAMINEN → Mahdollisuus yksilölliseen kasvun tukeen → Rohkaiseva ja kannustava sosiaalinen ympäristö → Mahdollisuus käydä keskustelua itselle tärkeistä asioista aikuisen kanssa → Mahdollisuus saada aikuisen tukea mieltä askarruttavissa tilanteissa → Aikuisen läsnäolo → Keskustelut aikuisen kanssa → Kohdennettu pienryhmätyöskentely → Yhteinen suunnittelu ja kehittäminen	TERVEYS JA ELÄMÄNTAVAT → Mahdollisuus saada tukea erilaisiin terveyteen ja elämäntapoihin liittyviin valintatilanteisiin → Tietoa päihteistä, vaikutuksista ja seurauksista → Tietoa seksuaaliterveydestä ja seksuaalioikeuksista → Tietoa liikkumisesta ja harrastusmahdollisuuksista → Tietoa riittävästä ja hyvästä unesta sekä siihen vaikuttavista tekijöistä → Tietoa hyvästä ravinnosta → Päihdekasvatus → Seksuaalikasvatus → Aikuisen läsnäolo → Keskustelut aikuisen kanssa → Yhteinen suunnittelu ja kehittäminen

KUVA 8. Lasten ja nuorten hyvinvointi koulussa tehtävässä nuorisotyössä

Toimintamallia rakennettaessa tiedostettiin, että jonkin irrallisen ja ulkopuolisen toimijan vieminen kouluun on hankalaa (Kiilakoski 2014b, 23). Siksi nuorisonohjaaja kiinnittyy espoolaisissa koulussa selkeästi koulussa jo käytössä olevaan Tukevasti alkuun, vahvasti kasvuun – toimintamalliin (ks. Liite 1., luku 4.2) sekä yhteisölliseen

oppilashuoltotyöhön (ks. Liite 1., luku 4.3), joka koko koulu yhteisön hyvinvointiin keskittyvänä elimenä on luonnollinen foorumi nuorisotyön kanssa tehtävälle yhteistyölle (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/13 § 4). Nämä molemmat avattiin toimintamallissa tarkemmin ja kuvattiin nuorisonohjaajan rooli niihin liittyen. Nuorisotyö noudattelee koulussa Tukevasti alkuun, vahvasti kasvuun -mallia ja linkittyy jo olemassa oleviin rakenteisiin sitä täydentävän koulu yhteistyömallin avulla. Yhteisöllinen oppilashuolto on yhteisen toiminnan suunnittelun ja kehittämisen ensisijainen foorumi ja toimintamallin myötä nuorisotyö tulee vahvasti osaksi sitä.

Toimintamalliin kirjattiin selkeät käytännön rakenteet yhteistyön organisoimiselle eri oppilaitoksissa. Tämä konkreettinen vastuunjako nähtiin tärkeäksi yhteistyön onnistumisen kannalta. Sillä turvataan toimintamallin käytön jatkuvuus henkilöstövaihdokista huolimatta, sillä esimerkiksi rehtorilta saatu mandaatti toimia ja aito tuki toiminnalle ovat keskeisessä asemassa. Toimintamalli antaa raamit sille, miten rehtori voi omilla toimillaan edesauttaa nuorisotyöntekijän pääsyä kouluun ja hänen hyväksyttävyyttään siellä. (Kiilakoski 2014a.)

Peruskouluissa, jotka ovat nuorisotyön ensisijaisia kumppaneita, ja joiden oppilaat ovat vielä selkeästi nuorisotyön asiakaskuntaa, yhteistyö rakennetaan alueellisesti niin, että jokaisella koululla on oma kumminuorisonohjaaja. Kun nuorisotyö alueellisen koulu yhteistyön kautta lunastaa paikkansa alueen muiden nuorisokasvattajien rinnalla, voidaan nuorille tarjota parempi tukiverkosto yhdessä muiden toimijoiden kanssa. Alueellinen yhteistyö, ja alueen muihin toimijoihin kiinnittyminen liittyvät osaltaan nuorisotyön ammatillistumisen kysymyksiin, sekä nuorisotyön alueellisen vaikuttavuuden lisääntymiseen. (esim. Honkasalo, Kiilakoski & Kivijärvi 2011, 20–21.)

Käytännössä kumminuorisonohjaaja osallistuu siis koulun yhteisölliseen oppilashuoltoon, toteuttaa koululla yhdessä suunniteltua toimintaa ja on näkyvästi läsnä koulun arjessa myös oppilaiden näkökulmasta. Nuorisonohjaaja suunnittelee toimintaa yhdessä koulun henkilöstön kanssa ja yhteistyötä organisoii koulun puolella koululta nimetty vastuuhenkilö, joka kutsuu nuorisonohjaajan suunnittelutapaamisiin tarvittaessa. Tätä vastuun jakautumista tasaisemmin koulun ja nuorisotyön kesken sekä yhteistä suunnittelua peräänkuulutettiin erityisesti nuorisonohjaajien kyselytuloksissa, sillä koululta toivottiin aktiivisempaa roolia yhteistyön järjestämisessä. Myös epävarmuus siitä,

miten omat resurssit riittävät koulu yhteistyöhön ”muun työn ohessa” näkyi selvästi nuorisonohjaajien vastauksissa. Toimintamallissa on siksi määritelty selkeästi, että nuorisonohjaaja käyttää sovitun määrän työaikaresurssistaan yhteistyöhön koulun kanssa. Koulu yhteistyöhön käytettävät resurssit määritellään toimintasuunnitelmissa vuosittain niin, ettei yhteistyö jää kuitenkaan ikinä alle yhdessä sovitun minimin. Nuorisopalveluiden resurssien uudelleenkohdentamista tehdään kevään 2016 aikana laajemmin liittyen toiminnan vaikuttavuuden lisäämiseen, tehostamiseen ja resurssien vapauttamiseen toimimattomasta toiminnasta sinne, missä niitä enemmän tarvitaan. Osana tätä prosessia määritellään myös linjaukset koulu yhteistyön resurssien suhteen, jotka puolestaan vaikuttavat resurssien suunnitteluun alueellisten toimintasuunnitelmien tasolla.

Toisen asteen oppilaitosten kanssa tehtävän yhteistyön syventäminen osoittautui pilotoinnissa melko haastavaksi, mistä johtuen päädyttiin laajentamaan jo olemassa olevaa toimintaa perustamalla keskitetty toisen asteen yhteistyöverkosto, jossa on mukana nuorisonohjaajia eri alueilta. Toisen asteen oppilaitosten kanssa yhteistyö organisoidaan siis keskitetysti Nuorten tieto- ja neuvontapiste yESBOxin koordinoiman verkoston kautta ja rakennetaan pääsääntöisesti teematyöpajojen varaan (tällä hetkellä itenäisen asumisen työpaja ja taloustyöpaja). Verkostossa on mukana toisen asteen oppilaitos yhteistyöstä kiinnostuneita nuorisonohjaajia, jotka yESBOxin ohjaajat perehdyttävät teematyöpajojen vetämiseen. Lisäksi tarpeen ja resurssien mukaan on mahdollista tehdä myös muuta yhteistyötä, kuten tukea tutortoimintaa ja yhteisöllisyyttä kouluilla, mikä nousi pilotoinnissa esiin hyvänä mahdollisuutena. Mikäli oppilaitoksilla on tarvetta muulle kuin teematyöpajoille, ovat he itse aktiivisesti yhteydessä yESBOxiin, joka puolestaan selvittää millä resursseilla toimintaa on mahdollista sillä hetkellä oppilaitoksessa järjestää.

Toimintamalliin kirjattiin varsinaisesta toiminnasta vain puitteita, tavoitteita ja ideoita, sillä toiminta suunnitellaan aina tarkemmin koulukohtaisesti yhdessä nuorisonohjaajan, koulun henkilöstön, oppilaiden ja muiden mahdollisten toimijoiden (seurakunta, liikuntapalvelut) kesken. Toimintamalliin kirjattiin siis yhteistyön vähimmäistaso ja erilaisia tapoja, joilla nuorisotyö voisi esimerkiksi kiinnittyä osaksi koulun toimintakulttuuria. Tällainen vastuunjakoon ja rakenteisiin, eikä niinkään tiettyihin menetelmiin ja toimintaan keskittyvä toimintamalli on pitkäikäisempi, eikä vaadi päivittämistä

niin usein. Se myös toimii hyvänä pohjana työntekijöistä riippumattomien yhteisten rutiinien syntymiselle ja sitä kautta aidon kasvatuskumppanuuden rakentamiselle, mikä on toimintamallin pitkän tähtäimen tavoite.

Tiettyjen menetelmien ja toiminnan sijasta toimintamallissa avattiin tekemisen tapojen erityispiirteitä eri kouluasteilla, erilaisten kohderyhmien kanssa ja kunkin ryhmän tai yksilön tavoitteista riippuen. Mallissa kuvattiin alakoulun, yläkoulun ja toisen asteen oppilaitosten erityispiirteet, sekä se, mitä yhteistyössä tarkoittavat yksilön tukemiseen liittyvä toiminta, teemaan sidottu toiminta, koko ikäryhmälle suunnattu toiminta ja harrastustoiminnan tukeminen. Eri luokka-asteiden teemat (KUVA 9) yhteistyössä pohjautuvat Tukevasti alkuun, vahvasti kasvuun -toimintamalliin, kouluterveyskyselyiden tuloksiin ja sekä koulun että nuorisopalveluiden henkilöstön kokemustietoon. Kouluterveyskyselyn Espoon kuntaraportissa (2013) korostuivat seksuaaliterveyteen, seksuaalioikeuksiin, päihteisiin ja psykofyysiseen oireiluun liittyvät kysymykset, joten niillä tulee olemaan korostunut rooli nuorisotyön koulussa tekemässä teemasidonnaisessa työssä. Näihin teemoihin liittyvä menetelmäpankki, joka koottiin toimintamallin liitteeksi, tukee näiden erilaisten toimintojen suunnittelemista ja toteuttamista. Menetelmäpankki on käytön helpottamiseksi jäsennelty samaan tapaan kuin toimintamallin toimintaan liittyvä luku (Liite 1, luku 6).

KUVA 9. Kouluyhteistyön teemat luokka-asteittain

Toimintamallin sekä sen mukaisen toiminnan arviointia ja seuranta toteutetaan toimintamallissa kuvatun suunnitelman (Liite 1, luku 7) mukaisesti sekä jatkuvasti, toimintakausittain että pidemmällä tähtäimellä. Arviointiin käytetään koulussa tehtävän nuorisotyön arviointikriteereitä, arviointikyselyjä ja suunnittelun ja arvioinnin tueksi luotuja lomakkeita, jotka ovat toimintamallin liitteinä. Lomakkeet on luotu moniammatillisessa työryhmässä, sekä testattu pilotoinnin ja jatkopilotoinnin yhteydessä.

Toimintamallin liitteinä ovat yhteisen vuosisuunnittelun pohja, yksittäisten toimintojen suunnittelu- ja arviointityökalu, koulussa tehtävän nuorisotyön arviointikriteerit ja sekä oppilaille että koulun henkilöstölle tarkoitetut arviointilomakkeet. Lisäksi erilliseksi liitteeksi koottiin Menetelmäpankki, joka päätettiin tehdä sähköisenä, jotta sitä on helppo päivittää ja täydentää. Menetelmäpankki julkaistaan nuorisopalveluiden nettisivuilla, jotta se on muidenkin toimijoiden käytettävissä.

5.2 Toimintamallista mallin mukaiseen toimintaan

Toimintamallin varsinainen jalkautus toteutettiin kahdessa vaiheessa. Jalkautuksen ensimmäinen vaihe toteutettiin jatkopilotointina lukuvuonna 2015–2016 sekä sen suunnitteluna keväällä 2015. Jatkopilotoinnin suunnitteluvaiheessa kartoitettiin alueiden esimiesten avulla ne nuorisotilat, joissa nuorisonohjaajien työaikaresurssia on mahdollista siirtää pois avoimesta toiminnasta, käytännössä hiljaiset tilat, joissa kaikkia ohjaajia ei tarvita työvuoroon arki-iltoina, sekä ne nuorisonohjaajat, jotka olivat kiinnostuneita lisäämään yhteistyötä lähikoulujen kanssa jo ennen toimintamallin virallista käyttöönottoa. Näitä tietoja verrattiin ristiin ja tehtiin alueiden esimiesten kanssa suunnitelma syksyä 2015 varten resurssien osalta.

Kun jatkopilotointiin osallistuvat nuorisonohjaajat ja koulut olivat selvillä, nuorisonohjaajien ja koulujen välistä viestintää tuettiin ja erityisesti alkuvaiheessa projektin kautta vahvistettiin yhteistyön mandaattia suomenkielisen opetuksen aluepäälliköiden ja rehtorien kautta sekä luotiin yhteyksiä kuraattoreihin ja opetushenkilöstöön. Projekti viesti kouluille nuorisonohjaajan kanssa tehtävästä yhteistyöstä, toimintamallin rakenteista ja yhteiseen suunnitteluun liittyvistä asioista sekä antoi tukea nuorisonohjaajalle ja koululle tarpeen mukaan.

Alueellisissa palveluissa jatkopilotointi edellytti nuorisotilojen välisen, alueellisen yhteistyön tiivistämistä niin, että koulu yhteistyö mahdollistui totuttua laajemmin ainakin jollain alueen koululla. Yhteisen suunnittelun foorumina keväällä 2015 toimi ensimmäistä kertaa yhteisöllinen oppilashuoltoryhmä – yhteinen suunnittelu alkoi vuosisuunnitelmapohjaa apuna käyttäen kaikilla jatkopilotointiin osallistuneilla kouluilla.

Jatkopilotoinnin aikana toimintamallin rakenteita tarkasteltiin kriittisesti ja pyydettiin vielä kommentteja ja palautetta toimintamallia testaavilta nuorisonohjaajilta ja kouluilta. Tältä sekä aiemmin kerätyn aineiston ja teorian pohjalta toimintamalli työstettiin valmiiksi syksyllä 2015.

Keväällä 2016 toteutetaan sekä koulun että nuorisopalveluiden henkilöstön laajemmat perehdytykset, sekä tuetaan projektista käsin yhteisen suunnittelun aloittamista ja rakenteiden ottamista käyttöön järjestämällä yhteinen perehdytys koulun ja nuorisotyön ammattilaisille. Yhteinen perehdytys tuo koulun ja nuorisotyön toimijat yhteen ja keskustelu toimintamallin hyödyntämisessä omalla koululla voi alkaa heti. Kun konkreettinen suunnittelu ja yhdessä tekeminen alkavat jo perehdytystilaisuudessa, on sen jatkaminen omatoimisesti luontevampaa.

TAULUKKO 3. Koulu yhteistyön toimintamallin rakentaminen

Kehittämisen tausta ja lähtökohdat	Työorganisaatiossa havaitut kehittämistarpeet	Teoreettinen tämentäminen	Kehittämisen eteneminen	Koulu yhteistyön toimintamallin rakentaminen
→ Lapsi- ja nuorisopoliittinen kehittämisohjelma	→ Oppilaiden hyvinvointi koulussa	→ Koulun nykypäivän haasteet suhteessa oppilaisiin ja heidän tarpeisiinsa	→ Olemassa olevan toiminnan ja toimivien käytäntöjen kartoittaminen kyselyillä (nuorisopalveluiden ja pilottikoulujen henkilöstö)	→ Toimintamallin rakenteiden luominen (asian tuntijaryhmä, henkilöstö, johto)
→ Aloite nuorisolautakunnassa nuorisotyön ja koulun välistä yhteistyötä rakenteistavasta toimintamallista	→ Kunnallisen nuorisotyön vaikuttavuus	→ Kunnallisen nuorisotyön ajan haasteet suhteessa	→ Pilotointijakson suunnittelu kartoituksen, teorian	→ Menetelmäpankki (nuorisonohjaajat, pilottikoulujen oppilaat, pilotointiohjaajat, asian-
→ Tarve selkiyttää	→ Yhteistyön			

<p>koulu yhteistyön resursseja ja tavoitteita nuorisopalveluissa</p> <p>→ Ajankohtainen aihe nuorten hyvinvointia koskevassa julkisessa keskustelussa, paljon kokemuksia muissa kunnissa ja jonkin verran tutkimusta (nosti aiheen pinnalle myös Espoon nuorisopalveluissa)</p>	<p>rakenteistaminen ja selkiyttäminen (vastuunjako, nuorisonohjaajien resurssit ja rooli koululla)</p> <p>→ Palveluiden tasapuolisuus ja laatu</p>	<p>teossa nuoriin ja heidän tarpeisiinsa</p> <p>→ Osallisuus ja yhteisöllisyys</p> <p>→ Yksilön tukeminen osana yhteisöä</p> <p>→ Nuorisotyö koulussa (tutkimustieto, kokemukset muista kunnista)</p>	<p>ja muiden kuntien kokemusten perusteella (mukana henkilöstö, nuoret, asiantuntijaryhmä, johto)</p> <p>→ 1. Pilotointijakso (henkilöstö, pilottikoulujen oppilaat, asiantuntijaryhmä ja johto)</p> <p>→ 2. pilotointijakso (alueellisten palveluiden nuorisonohjaajat, henkilöstö, pilottikoulujen oppilaat, asiantuntijaryhmä, johto)</p> <p>→ Jalkautus (henkilöstön koulutus ja perehdytykset)</p>	<p>tuntijaryhmä)</p> <p>→ Toimintamallin täsmentäminen (alueellisten palveluiden nuorisonohjaajat ja esimiehet, henkilöstö, asiantuntijaryhmä, johto)</p>
---	---	--	--	--

5.3 Arviointi, seuranta ja jatkokehittäminen

Projektin tulostavoitteena oli luoda yhteinen toimintamalli ja sen käyttöönoton myötä tiivistää ammattilaisten yhteistyötä. Mittarina tässä oli toimintamallin valmistuminen sekä suomenkielisen opetuksen ja nuorisopalveluiden henkilöstön osallistuminen perehdytyksiin ja muihin käyttöönottoon liittyviin koulutuksiin. Mittarin tavoitearvona on se, että nuorisopalveluiden henkilöstö sekä opetustoimen henkilöstö soveltuvilta osin on koulutettu ja perehdytetty toimintamallin käyttöön ja yhteistyö on kirjattu molempien organisaatioiden toiminta- ja perehdytysuunnitelmiin.

Tavoitteeksi toimintamallille on asetettu sekä tehdä laajempaa ja laadukkaampaa yhteistyötä lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi Espoossa, että lisätä kunnallisen nuorisotyön vaikuttavuutta. Määrällisenä mittarina tässä toimii koulukontekstissa

kohdattujen nuorten määrät sekä nuorisonohjaajien koulu yhteistyöhön käyttämä työaika.

Toimintamallin toimivuutta, yhtenäisyyttä ja koulu yhteistyön kuormittavuutta arvioidaan erilaisin menetelmin myös projektin päätyttyä (TAULUKKO 4). Kyselyn tuloksia vertaillaan myös alueellisesti.

TAULUKKO 4. Toimintamallin arviointi

Arviointi	Nuorisonohjaaja	Oppilaat	Koulun henkilökunta	Nuorisonohjaajan työyhteisö	Indikaattorit
Jatkuva yksittäisten toimintojen ja menetelmien arviointi ja kehittäminen edelleen (Päivittäin, viikoittain, kuukausittain)	Oma arviointi jokaisesta toiminnosta erikseen Suunnittelu- ja arviointityökalu	Kirjallinen tai muuten dokumentoitu palaute oppilailta kaikesta toiminnasta Suunnittelu- ja arviointityökalu	Kirjallinen tai muuten dokumentoitu palaute mukana/seuraamassa olevilta koulun aikuisilta kaikesta toiminnasta Suunnittelu- ja arviointityökalu	-	Koulun henkilökunnan tai nuorisonohjaajan havaintoihin perustuvat ajankohtaiset ilmiöt Yhteisöllinen oppilashuolto, vuosisuunnitelma (täydennys)
Toimintakausittain tapahtuva arviointi (1-2 krt/vuosi)	Yhteinen arviointi koulun aikuisten kanssa Vuosisuunnitelma	Osallistuminen vuosisuunnitelman tekemiseen ja arviointiin Vuosisuunnitelma	Yhteinen arviointi nuorisonohjaajan kanssa Vuosisuunnitelma	Yhteinen toiminnan suunnittelu, kehittäminen ja arviointi Toimintakertomus	
Pitkän tähtäimen seuranta ja arviointi	Nuorisonohjaajan kokonaisarvio koulussa te-	Kysely oppilaille nuorisonohjaajan vaikutuksista	Kysely koulun henkilökunnalle nuorisotyön vaikuttavuudesta	Itsearviointia keskusteleminen	Nuorten hyvinvointiin liittyvien indikaattorien seuranta (osalli-

ti (Joka toinen vuosi tai harvemmin)	kemästään työstä (joka toinen vuosi)	viihtyvyyteen ja hyvinvointiin koulussa ja toimintaindeioista (joka toinen vuosi)	koulurauhaan ja oppilaiden hyvinvointiin koulussa (koulun henkilöstön kokemuksen ja näkemän mukaan) (joka toinen vuosi)	työyhteisössä, tulosten kokoamisen ja vertailu	suuden ja turvallisuuden kokemukset, koettu yksinäisyys, vaikuttamismahdollisuudet sijoittuminen toiselle asteelle jne.).
	Koulussa tehtävän nuorisotyön arviointikriteerit	Kyselypohja koulun oppilaille	Kyselypohja koulun henkilökunnalle	Koulussa tehtävän nuorisotyön arviointikriteerit	Kouluterveyskysely Nuorisobarometri Muu aineisto

Hyvinvoinnin lisääntymistä arvioidaan seuraamalla toimintamallin vaikutuksia koulurauhaan ja mahdollisesti nuorisopalveluiden avoimeen toimintaan. Tavoitearvoinnissa ovat häiriökäyttäytymisen ja seuraamusten määrän vähentyminen koulussa sekä parantunut ilmapiiri sekä mahdollisesti nuorisotilojen avoimeen toimintaan osallistuvien nuorten määrien kasvu. Mittareina toimivat sekä koulun aikuisten että koulussa toimivan nuorisonohjaajan arviot koulurauhasta ja ilmapiiristä ja nuorisotilojen kävijämäärien tilastointijärjestelmä.

Kehittämisen tulokset tulevat usein esille viivästyneinä ja vaikeasti havaittavina, jolloin ne jäävät helposti näkymättömiksi. Perinteisen projektin loppuvaiheeseen painotuvan tulosten ja tavoitteiden arvioinnin sijaan täytyy arvioida myös projektin aikaista toimintaa, jotta saadaan ohjattua sitä niin, että kehittämistoiminnalla saavutetaan halutut tulokset ja vaikutukset. Kehittämisprosessin kulkua on haasteellista seurata niin, että kaikki tuloksiin vaikuttavat muuttujat voitaisiin tehdä näkyviksi. Prosessiarvioinnin avulla kehittämisprosessia voidaan avata systemaattisin menetelmin niin, että seurantatiedon, palautteen ja reflektion pohjalta tehdään johtopäätöksiä, joilla kehittämistoimintaa ohjataan kohti projektin tavoiteltavaa visiota sekä tuotetaan tietoa kehittämistoimenpiteiden ja vaikutusten välisestä suhteesta. (Vataja & Seppänen-Järvelä 2008, 217–218.) EsPro -projektin ja ohjelmajohtamisen malliin (Espoon kaupunki 2013c.), jonka mukaisesti kaikki projektit toteutetaan Espoossa, on kirjattu välitarkistuspisteitä, jotka ovat luonnollisia prosessiarvioinnin paikkoja. Näihin tarkistuspistei-

siin valmistautuminen vaatii arviointitiedon ja palautteen keräämistä sekä niiden kautta projektin etenemisen arviointia ja reflektointia.

Prosessin aikaisen arviointitiedon hyödyntämisen elementit ovat jaetun ymmärryksen kartoittaminen, osallistujien sitoutumisen lisääminen, hankkeen tukeminen arviointi-interventioilla ja hankkeen kehittäminen. Prosessin systemaattisen seuraamisen avulla ollaan paremmin tietoisia prosessin kulusta, josta kertovat ihmisten havainnot, tunteet ja kokemukset. (Vataja & Seppänen-Järvelä 2008, 222–224.)

Tässä kehittämisprojektissa arviointitieto koostuu henkilöstön sekä pilottikoulujen oppilaiden kyselyiden tuloksista, oppilaiden ja koulun henkilökunnan palautteesta liittyen koululla tehtäviin toimintoihin, kommenttikierrosten tuloksista kehittämisprosessin eri vaiheissa sekä työntekijöiden suunnittelu- ja arviointityökaluista. Kaikki tieto, mitä projektin aikana on kerätty, on osaltaan kirkastanut sekä projektin että tuotoksena syntyvän toimintamallin tavoitteita että niitä toimenpiteitä, joita tavoitteiden saavuttamiseksi on syytä tehdä. Kyselyt, kommenttikierrokset ja muut mahdollisuudet vaikuttaa kehittämisprosessiin ja tulevaan yhteistyöhön, ovat jo itsessään jakaneet tietoa projektista linjaorganisaatioon ja sidosryhmille ja toisaalta tuoneet tietoa myös henkilöstöltä projektille. Vaikuttamisen mahdollisuudet ja tiedon jakaminen ovat myös osaltaan sitouttaneet henkilöstöä tulevan toimintamallin käyttöönottoon.

Arviointi- ja seurantatiedon pohjalta voidaan kehittää edelleen paitsi konkreettisesti koulussa toteutetun yhteistyön eri toimintamuotoja ja yhdessä suunnitellun toiminnan sisältöjä, myös toimintamallin rakenteita ja sisältöjä. Konkreettisen toiminnan kehittäminen tapahtuu alueellisesti ja koulukohtaisesti oman arviointitiedon ja muilta alueilta mahdollisesti saatujen toimintaideoiden pohjalta. Tästä toiminnan sisältöjen kehittämisestä ovat vastuussa toimintaa suunnittelevat nuorisotyön ja koulun ammattilaiset. Toimintamallin rakenteiden ja kirjausten tasolla jatkokehittämisestä vastaavat mukana olevat organisaatiot laajemmin niin, että vetovastuu on nuorisopalvelupäälliköllä projektin omistajan ominaisuudessa, mutta käytännön kehittämistoimien toteuttamisesta sovitaan yhdessä. Projektin omistaja vastaa siitä, että arviointi- ja seurantatietoa kerätään edellä mainituilla tavoilla (TAULUKKO 4.), ja että arvioinnin perusteella tehdään tarvittaessa toimintamallin käytettävyyteen, toiminnan sisältöihin tai yhteistyön onnistumiseen muuten liittyviä toimenpiteitä.

6 POHDINTA

6.1 Espoolaisen koulu yhteistyön kehittämisen valintoja ja arviointia

Koulu yhteistyön mallien kehittäminen -projekti on paljon yhtä opinnäytettä laajempi kokonaisuus. Koko kehittämisprosessin kuvaaminen, aineistojen tulkitseminen tuloksiksi sekä lopputuotoksena syntyneen toimintamallin auki kirjoittaminen on ollut haastavaa sovitaa opinnäytteeseen, ja osin onkin täytynyt tehdä valintoja painotusten suhteen. Kehittämisprosessin tärkeimmät vaiheet ja aineistot on pyritty nostamaan myös opinnäytteessä keskeisiksi ja jättämään lopputuloksen kannalta vähäpätöisempiä aineistoja ja toimenpiteitä vähän vähemmälle tarkastelulle.

Itse kehittämisprojekti jatkuu vielä kesäkuuhun 2016, vaikka tuotos, eli koulu yhteistyön toimintamalli ja sitä myöten opinnäyte ovat jo valmiit. Prosessin lopullista arviointia, erityisesti pitkän tähtäimen hyötytavoitteiden osalta, on mahdollista tehdä vasta myöhemmin. Tässä vaiheessa prosessia voidaan kuitenkin jo nähdä, että projektin tulostavoite on toteutunut, sillä toimintamalli liitteineen on projektin aikana tuotettu valmiiksi. Hyötytavoitteita, eli kasvatuskumppanuuden rakentamista ja lasten ja nuorten hyvinvoinnin lisäämistä, voidaan tarkastella vasta pidemmällä tähtäimellä, mutta pilotointijakso antoi viitteitä positiivisesta kehityksestä pilottikoulujen ilmapiirissä ja kouluviihtyvyydessä sekä toisaalta nuorisonohjaajan työn vaikuttavuudessa.

Kehittämisprosessin lähtökohtana oli Kataisen hallituksen lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma tavoitteineen, joista erityisesti palveluiden tasapuolisuus ja yhdenvertaisuus sekä nuorten osallisuus nousivat keskeisiksi. Palveluiden tasapuolisuuden kannalta toimintamalli on sikäli onnistunut, että yhteisen toimintatavan avulla turvataan koulujen kautta kaikkien espoolaisten, nuorisopalveluiden kohderyhmään kuuluvien lasten ja nuorten mahdollisuus osallistua nuorisopalveluiden toimintaan ja saada nuorisotyöllistä tukea, vaikka eivät kävisi aktiivisesti nuorisotilojen avoimessa toiminnassa. Toki koulu yhteistyön vaikutuksia lasten ja nuorten hyvinvointiin pystytään arvioimaan vasta myöhemmin.

Toimintamallissa pyrittiin ottamaan kaikesta aineistosta nousseita, kehittämisen suuntiin ja toiminnan sisältöihin liittyviä asioita mahdollisimman tarkasti huomioon ja eri-

tyisesti ottaa opiksi muiden vastaavien koulunuorisotyökokeilujen kokemuksista. Osallisuus ja sen edistäminen nousi voimakkaasti esille sekä tietysti LANUKE:n ja Espoon nuorisopalvelujen strategian tavoitteissa että teoreettisessa viitekehityksessä (esim. Kiilakoski ym. 2012 ja Koskinen 2010) ja sitä pidettiin ohjaavana arvona koko kehittämisprosessin ajan. Oppilaiden kyselyitä pidettiin yhtenä tärkeimpänä aineistona erityisesti toiminnan sisältöjen ja nuorisonohjaajan roolin näkökulmasta, kun taas henkilöstön kyselystä nostettiin toimintamallin ja yhteistyön suunnittelun rakenteisiin liittyvät asiat vahvemmin esiin.

Kehittämisprosessi oli kaiken kaikkiaan hyvin moniaineksinen ja siihen liittyi paljon eri organisaatioissa työskenteleviä ihmisiä, joiden näkemykset, sitoutuminen ja panostus vaihtelivat. Vaihtelu ja moniäänisyys olivat kehittämisen kannalta pääsääntöisesti arvokasta ajatusten aktivoitua, mutta aiheuttivat myös haasteita. Projektioorganisaatioissa tapahtui paljon henkilövaihdoksia kaikkien mukana olevien organisaatioiden osalta, mistä johtuen kehittämisen aiempia vaiheita täytyi kerrata usein uusille jäsenille. Tämä vei tietysti jonkin verran aikaa, mutta toisaalta tekemisen jatkuva sanallistaminen myös kirkasti yhteisiä tavoitteita ja rakensi ryhmille yhteistä ymmärrystä. Myös se, että otin itsekin projektin vetovastuun lyhyellä varoitusajalla, kun projekti oli jo olemassa olevan toiminnan kartoittamisvaiheessa, varmasti aiheutti prosessin etenemiseen tiettyjä viiveitä. Kuitenkin aikataulu oli sen verran väljä, että vaikka jouduin vähän kirimään taustatietojen ja muiden kuntien kokemusten kartoitusta yhtä aikaa kun pilotoitua jo suunniteltiin, eteni projekti koko ajan vähän edellä aikataulusta.

Kaiken kaikkiaan kehittämisprosessi on pienistä kompasteluista ja viiveistä huolimatta ollut melko onnistunut. Keväällä pystytään arvioimaan toimintamallin onnistumisia ja epäonnistumisia tarkemmin, kun sitä lähdetään viemään käytäntöön kouluilla ja alueilla. Henkilöstöllä voi olla vielä jotain kehittämis ehdotuksia, jotka otetaan talteen jatkokehittämistä ajatellen, vaikka niihin ei enää toimintamallin ensimmäisessä versiossa ehditä reagoida. Ensimmäinen toimintamallin käyttölukuvuosi kertoo toimivuudesta vielä enemmän ja voi olla, että ensimmäiset jatkokehittämisen toimenpiteet tehdään jo 2017 keväällä, jolloin koulu yhteistyötä arvioidaan ensimmäistä kertaa laajemmin. Tässä vaiheessa oppilaiden ja henkilöstön kommentit ovat todella tärkeitä, sillä vastuu toiminnan tavoitteenasettelusta ja suunnittelusta on vahvasti koulukohtaista.

Monissa kunnissa koulussa tehtävälle nuorisotyölle on valittu yksi selkeä kärkitavoite, esimerkiksi Kokkolassa (Hakola 2014) osallisuus ja Hyvinkäällä (Hyvönen 2014) kouluviihtyvyys, mikä varmasti helpottaa työn tekemistä ja kehittämistä. Espoossa päätettiin kuitenkin määrittellä myös kärkitavoitteet alueellisesti ja koulukohtaisesti oppilaiden tarpeista käsin espooalaisten erityispiirteiden johdosta. Toimintamalliin on siis kirjattu yhtäläisinä tavoitteina sekä osallisuuden, yhteisöllisyyden että viihtyvyyden kehittäminen ja lisäksi ammattilaisten yhteistyön tiivistäminen myös ennaltaehkäisevän yksilöllisen kasvun tuen näkökulmasta. Yhteisen kärkitavoitteen puuttuminen voi parhaimmillaan johtaa siihen, että jokaisessa koulussa tehdään juuri sitä, mitä oppilaat eniten tarvitsevat ollakseen tasavertaisessa asemassa suhteessa nuoriin toisilla alueilla. Toimintamalli tukee tätä oman kärkitavoitteen valitsemista siten, että keskeisiksi hyvinvoinnin edistämisen keinoiksi on nimetty kouluviihtyvyyden lisääminen matalan kynnyksen kohtaamisten, yhteisöllisyyttä ja osallisuutta rakentavan tekemisen ja turvallisen aikuisen läsnäolon kautta, yhteisöön kuulumisen ja sen toimintaan ja päätöksentekoon osallistuminen sekä nopea reagointi, tuki ja tuen piiriin ohjaaminen, mikäli nuorella on siihen tarve. Riskinä tässä on tietysti se, että kun yhteistä päämäärää ei ole määrätty, voi työ joillain kouluilla jäädä tavallaan päämäärättömäksi. Tehdään jotain, mutta ei olla varmoja, miksi tehdään. Toimintamalli tukee kuitenkin yhteistä suunnittelua ja nuorten osallisuutta, joten kaikki eväät mielekkään ja vaikuttavan työn tekemiseksi ovat olemassa. Jatkuva arviointi, seuranta ja kehittäminen sekä organisaatioiden sitoutuminen toimintamallin toteuttamiseen kannustavat suunnittelemaan toimintaa alueen tarpeista käsin ja asettamaan tavoitteet niiden mukaisesti.

Tutkimuksissa ja projektissa tehdyssä pilotoinnissa nousi selkeästi esiin se, että ulkopuolisen toimijan kiinnittyminen osaksi koulun toimintakulttuuria ja pääseminen oikeasti sisään koulu yhteisöön vaatii aikaa, pitkäjänteistä työtä ja molemminpuolista sitoutumista. Yhteisen toimintamallin luominen on siinä vasta ensimmäinen askel ja hyvä alku, mutta se ei yksin riitä takaamaan toimivan kasvatuskumppanuuden rakentumista. Sen takia toimintamallia täytyy arvioida ja kehittää edelleen jatkuvasti yhdessä niin, että käytännön yhteistyötä tekevät työntekijät ovat tiiviisti kehittämisessä mukana. Tässä kouluun kiinnittymisessä nuorisotyön ammattilaisten itsevarmuuden vahvistaminen koulutusten ja osaamisen kehittämisen kautta, miksei pitkällä tähtäimellä myös nuorisotyön tutkintojen sisältöjen kehittämisen kautta, olisi myös varmasti eduksi. Kun nuorisonohjaajat alkavat tiedostaa oman osaamisensa laajuuden, erityisesti niiltä

osin kuin se esimerkiksi opetushenkilöstöllä voi olla puutteellisempi, on heidän helpompi ”marssia” kouluun. Olisi aika päästää irti ajatuksesta, että on ”vain nuorisonohjaaja”, ja alkaa tuntea enemmän ylpeyttä omasta ammattitaidosta, osaamisesta ja panoksesta, joka on kuitenkin hyvin erilaista kuin muiden ammattilaisten, joiden kanssa yhteistyötä tehdään.

Tämä toimintamalli on yksi tapa luoda siltoja eri toimijoiden välille, ja projektissa on toimintamallin kehittämisen ohella pyritty myös vastaamaan nuorisonohjaajien osaamisen kehittämistarpeisiin, joita uudenlaiset toimintatavat ja -ympäristöt mahdollisesti tuottavat. Osaamiseen, sen kehittämiseen ja vahvuuksien hyödyntämiseen liittyy oleellisesti myös luottamus siihen, että työntekijät osaavat työnsä. Siitä, ja myös Espoon vahvasta jakautumisesta yksilöllisiin alueisiin, johtuen koulun ja nuorisotyön varsinaisen toiminnan suunnittelu haluttiin antaa alueellisten toimijoiden käsiin. Espoo koostuu viidestä hyvin erilaisesta kaupunkikeskuksesta, jotka ovat sosioekonomiselta ja kulttuuriselta pohjaltaan hyvin erilaisia. Siksi myös lasten ja nuorten tarpeet vaihtelevat paljon alueittain, eikä tiukkarajainen yhteinen sapluuna välttämättä palvelisi kaikkia nuoria. Jättämällä toimintamalliin paljon joustovaraa, vastataan tavallaan paremmin palveluiden tasapuolisuuden vaatimukseen, kuin tuottamalla kaikille nuorille täsmälleen samat palvelut tarpeisiin katsomatta. Tämä edellyttää luottamusta alueelliseen työhön ja alueellisten palveluiden nuorisonohjaajien osaamiseen.

Tämän valinnan seurauksena on tuotettu toimintamalli, joka voi olla melko pienellä työllä otettavissa käyttöön myös muissa kunnissa. Toimintamalli on kiinnitetty koulun lakisääteisiin rakenteisiin (yhteisöllinen oppilashuoltoryhmä) ja ohjaaviin asiakirjoihin (opetussuunnitelma), ja suunniteltu niin, ettei yhteistyötä varten tarvitse lisätä henkilöstöresurssia koulussa tai nuorisopalveluissa, vaikka työaikaresursseja täytyy toki pystyä järjestelemään uudelleen. Toimintamallin sähköiseksi liitteeksi tuotettua menetelmäpankkia, joka julkaistaan Espoon nuorisopalvelujen internet -sivuilla, voidaan hyödyntää muualla sellaisenaan.

Toinen toimintamallin rakennetta ja käyttöä vahvasti ohjaava valinta tehtiin, kun päätettiin olla tuottamatta ”ohjelmapalveluja” kouluille. Porvoon nuorisopalveluiden käyttämän palvelutarjottimen (Porvoon kaupunki 2014) kautta yhteistyön rakentaminen olisi ollut ehkä helpompaa, ja sekin vastaa alueellisiin tarpeisiin sikäli, että koulut

voivat valita tarvitsemiensa toimintamuotoja nuorisopalveluiden tarjottimelta. Espoossa päätettiin kuitenkin lähteä liikkeelle vähän hankalampaa ja hitaampaa reittiä, sillä katsottiin, että yhdessä koulukohtaisesti suunniteltu yhteistyö toimintamuotoineen kantaa onnistuessaan pitkällä tähtäimellä enemmän hedelmää. Tämän valinnan vaikutuksia yhteistyön toimivuuteen ja kehittämiseen voidaan niin ikään arvioida vasta myöhemmin.

Kaiken kaikkiaan opinnäyteprosessin aikana korostui alueellisen yhteistyön, oppilaiden osallistumisen ja vaikuttamisen ja eri ammattilaisten näkökulmien yhdistämisen tärkeys lasten ja nuorten hyvinvoinninedistämistyössä. Lasten ja nuorten aktiivinen rooli toiminnassa sekä heitä koskevissa asioissa laajemmin, on keskeinen hyvinvointia edistävä tekijä. Nuorisotyö voi tuoda kouluun paljon enemmän kuin pelkästään toiminnallisia menetelmiä, ja toisaalta saada paljon arvokasta näkyvyyttä, kontakteja sellaisiin nuoriin, joita se ei muualla tavoita sekä vaikuttavuuden kannalta olennaisia yhteistyöverkostoja.

6.2 Nuorisotyön osaamisen kehittäminen ja ammatillistuminen

Koulu yhteistyötä kehitettäessä törmättiin väkisin kysymykseen kunnallisen nuorisotyön perustehtävästä ja tavoitteista, johon ei suinkaan ole yksiselitteisesti vastattu. Osa työntekijöistä näkee itsensä selkeästi alueellisina nuorisokasvatuksen toimijoina, joiden rooli on nuorisotilaa laajempi. He pystyvät selkeästi näkemään oman työnsä osana eurooppalaista, suomalaista ja espoolaista nuorisopolitiikkaa ja kytkemään arjen toimia osaksi isompaa, eri toimijoiden yhteistä kokonaisuutta. Osa taas näkee itsensä ”tilatyöntekijänä”, jota ei ole koulutettu toimimaan koulussa, ja jonka osaaminen ei siihen riitä. Tämä herättää jatkokysymyksiä paitsi Espoon nuorisopalveluiden henkilöstön osaamisen, myös nuorisualan koulutuksen kehittämistarpeista sekä nuorisotyön tarpeesta määritellä itsensä uudelleen. Nyt uuden nuorisolain, uuden oppilashuoltolain ja uuden opetussuunnitelman sekä muiden uudistusten kynnyksellä ja keskellä nuorisotyöllä olisi hyvä tilaisuus nostaa profiliaan ja ottaa paikkansa muiden kasvatuksen toimijoiden rinnalla vertaisena asiantuntijana ja ammattilaisena.

Nuorisopalveluiden henkilöstön kyselyssä sekä esimiesten ja asiantuntijoiden ryhmätyöskentelyssä nuorisopalveluiden henkilöstöpäivillä välähteli siis huoli nuorisonoh-

jaajan osaamisen riittämisestä kouluysteistyön kaltaiseen kumppanuuteen. Tämä kieli tarpeesta kehittää henkilöstön osaamista, nuorisotyön koulutusta tai ainakin ammatillista itsetuntoa. Samalla kun nuorisotyö käy läpi murroksia, laajentaa erilaisiin toimintaympäristöihin ja kiinnittyy tiiviimmin muihin alueellisiin toimijoihin, myös nuorisotyön koulutuksen tulisi uudistua, jotta tulevat nuorisonohjaajat ovat valmiita nuorisotyön muuttuvan kentän vaatimuksiin. Nuorisotyön ammatillistumisen voisi myös nähdä alkavan koulutuksesta – kehittämällä nuorisotyön koulutusta, tullaan väistämättä kehittäneeksi myös tulevaa nuorisotyön kenttää.

Jos nuorisonohjaaja tai yhteisöpedagogi jo opiskeluaikanaan omaksuu moninaisen roolin paitsi nuorten vapaa-ajan toimijana, myös verkostoyhteistyön keskeisenä toimijana ja kumppanuuksien ammattilaisena, vie hän työelämään tullessaan nuorisotyötä luonnostaan lähemmäs alueen muita toimijoita ja rakentaa yhteistyötä lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi. Lisäksi on tietysti tarpeen kehittää yhtä aikaa nuorisotyötä, verkostoja ja jo työelämässä olevien ammattilaisten osaamista myös kentällä.

LÄHTEET

Askonen, Ebba 2009. Aito nuorisotyöntekijä. Teoksessa Nuorisotyön mieli ja merkitys. Aho, Leena, Haapanen, Sinikka, Heikkinen, Minna, Laitinen, Eino, Majanen, Seija, Pilke, Jorma & Sarha, Maisa (toim.). Turun yliopisto. Gummerus, 18–25.

Eskelinen, Teppo, Gretschel Anu, Kiilakoski, Tomi, Kiili, Johanna, Korpinen, Sini, Lundbom, Pia, Matthies, Aila-Leena, Mäntylä, Niina, Niemi, Reetta, Nivala, Elina, Ryyänen, Aimo & Tasanko, Pia 2012. Lapset ja nuoret subjekteina kunnallisessa päätöksenteossa. Teoksessa Demokratiaoppitunti – Lasten ja nuorten kunta 2010 -luvun alussa. Gretschel, Anu & Kiilakoski, Tomi (toim.). Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, Julkaisuja 118, 35–94.

Espoon Kaupunki/Nuorisopalvelut 2012. Kohdennettu nuorisotyö Espoon nuorisopalveluissa. Julkaisematon lähde.

Espoon kaupunki 2013. Espro -projekti- ja ohjelmajohtamisen malli. PDF -dokumentti. http://www.kunnat.net/fi/asiantuntijapalvelut/eu-kv/kuntien-maakuntien-kv-yhteistyö/eu-kv-verkosto/Documents/EsPro-projektimalli_esittely%2021.11.13.pdf Päivitetty 21.11.2013. Luettu 2.3.2015.

Espoon kaupunki/Nuorisopalvelut 2014. Nuori Espoo -tarina 2014–2017. PDF-dokumentti. http://www.espoo.fi/fi-FI/Kulttuuri_ja_liikunta/Nuori_Espoo/Tietoa_neuvoa_apua/Julkaisut_ja_toimintamallit Päivitetty 2014. Luettu 5.11.2014.

Espoon kaupunki 2014a. Espoon asukasluku vuodenvaihteessa 2013/2014. PALI/Kaupunkitieto. Tietoisku 3/2014. WWW -dokumentti. [http://www.espoo.fi/fi-FI/Espoon_kaupunki/Tietoa_Espoosta/Tilastot_ja_tutkimukset/Vaesto_ja_vaestonmuutokset/Vaestorakenne\(340\)](http://www.espoo.fi/fi-FI/Espoon_kaupunki/Tietoa_Espoosta/Tilastot_ja_tutkimukset/Vaesto_ja_vaestonmuutokset/Vaestorakenne(340)) Päivitetty 2014. Luettu 5.11.2014.

Espoon kaupunki. 2014b. Perusopetus. WWW -dokumentti. http://www.espoo.fi/fi-FI/Paivahoito_ja_koulutus/Perusopetus. Päivitetty 13.11.2014. Luettu 15.11.2014

Espoon kaupunki. 2015. Lukiokoulutus. WWW -dokumentti. http://www.espoo.fi/fi-FI/Paivahoito_ja_koulutus/Lukiokoulutus Päivitetty 12.1.2015. Luettu 5.11.2014.

Gellin, Maija, Herranen, Jatta, Junttila-Vitikka, Pirjo, Kiilakoski, Tomi, Koskinen, Sanna, Mäntylä, Niina, Niemi, Reetta, Nivala, Elina, Pohjola, Kirsi & Vesikansa, Sari 2012. Lapset ja nuoret subjekteina koulujärjestelmässä. Teoksessa Demokratiaoppitunti – Lasten ja nuorten kunta 2010 -luvun alussa. Gretschel, Anu & Kiilakoski, Tomi (toim.). Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, Julkaisuja 118, 95–148.

Haasjoki, Elina & Ollikainen, Teemu 2010. Mikä sun mieltä painaa? – Kriisit nuoruudessa ja mielenterveyden tukeminen koulussa. Suomen mielenterveysseura. Turun Kriisikeskus. Nuorten kriisityö -hanke. SMS-Tuotanto Oy.

Hakola, Katja 2014. Koulunuorisotyö & Osallisuus Kokkola. Kokkolan nuorisopalvelut. Kanuuna -seminaari 8.-9.10.2014 Oulu. WWW -dokumentti.

http://www.nuorisokanuuna.fi/sites/default/files/filedepot/koulunuorisotyö_ja_osallisuus_kokkola.pdf Ei päivitystietoja. Luettu 20.3.2015.

Harinen, Päivi & Halme, Juha 2012. Hyvä, paha koulu – Kouluhyvinvointia hakemassa. Suomen Unicef. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, Verkkojulkaisu ja 56. Helsinki.

Helve, Helena 2002. Arvot, muutos ja nuoret. Helsinki: Yliopistopaino.

Helve, Helena 2010. Arvojen muutos nuorisokasvatuksen haasteena. Teoksessa Nuorisokasvatuksen teoria – Perusteita ja puheenvuoroja. Nivala, Elina & Saastamoinen, Mikko (toim.) 2010. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, 276–312.

Herranen, Marjaana 2013. Koulunuorisotyötä Joensuussa – ”Onks meidän pakko lähteä?”. Opinnäytetyö. Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma. Humanistinen ammattikorkeakoulu.

Hoikkala, Tommi & Paju, Petri 2013. Apina pulpetissa – Ysiluokan yhteisöllisyys. Helsinki: Gaudeamus.

Honkasalo, Veronika, Kiilakoski, Tomi & Kivijärvi, Antti 2011. Tutkijat ja nuorisotyö liikkeellä – Tarkastelussa kaupunkimaisen nuorisotyön kehittämishankkeet. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, Julkaisuja 114.

Hotokka, Mervi 2012. Koulunuorisotyön tarpeen arviointi Mikkelissä. ”Koulussahan ne nuoret on, kun ne on pakotettu tänne!” Opinnäytetyö. Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma. Mikkelin ammattikorkeakoulu.

Hyvönen, Salla 2014. Katsaus Hyvinkään kouluyhteistyöhön. Hyvinkään kaupungin nuorisopalvelut. Kanuuna -seminaari 5.-6.3.2014 Hyvinkää. WWW -dokumentti. <http://www.nuorisokanuuna.fi/materiaalipankki/koulunuorisoty%C3%B6> Ei päivitystietoja. Luettu 1.4.2015.

Järvenpään kaupunki. Koulunuorisotyö. WWW -sivut. <http://www.jarvenpaa.fi/--Koulunuorisoty%C3%B6--/sivu.tpl?sid=6793>. Ei päivitystietoja. Luettu 1.4.2015.

Kaupunkimaisen nuorisotyön kehittämisverkosto 2015. Kanuuna -kaupunkien tunnusluvut 2014. WWW -dokumentti. <http://nuorisokanuuna.fi/sites/default/files/filedepot/5.10.2015tunnusluvut18062015.pdf>. Päivitetty 5.10.2015. Luettu 2.11.2015.

Kiilakoski, Tomi 2014a. Yhteistyön edellytyksiä – Miten koulu vaikuttaa nuorisotyön mahdollisuuksiin onnistua. Kaupunkimaisen nuorisotyön kehittämisverkosto. WWW -dokumentti. <http://www.nuorisokanuuna.fi/article/yhteisty%C3%B6n-edellytyksi%C3%A4-miten-koulu-vaikuttaa-nuorisoty%C3%B6n-mahdollisuuksiin-onnistua>. Päivitetty 5.5.2014. Luettu 10.1.2015.

Kiilakoski, Tomi 2014b. Koulu on enemmän – Nuorisotyön ja koulun yhteistyön käytännöt, mahdollisuudet ja ongelmat. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, Julkaisuja 155.

Kiilakoski, Tomi 2011. Talotyön ja alueellisen nuorisotyön kehittäminen. Teoksessa Tutkijat ja nuorisotyö liikkeellä – Tarkastelussa kaupunkimaisen nuorisotyön kehittämishankkeet. Honkasalo, Veronika, Kiilakoski, Tomi & Kivijärvi, Antti (toim.). Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, Julkaisuja 114, 153–252.

Kiilakoski, Tomi, Gretschel, Anu & Nivala, Elina 2012. Osallisuus, kansalaisuus ja hyvinvointi. Teoksessa Demokratiaoppitunti – Lasten ja nuorten kunta 2010 -luvun alussa. Gretschel, Anu & Kiilakoski, Tomi (toim.). Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, Julkaisuja 118, 9–33.

Kokkolan nuorisopalvelut 2010. Kokkolan nuorisopalveluiden ja koulujen yhteistyömalli. WWW -dokumentti.

http://www.kokkola.fi/palvelut/nuorisopalvelut/fi_FI/nuorisopalvelut/files/86635399168276043/default/kl_a_%20np_ja_koulu_%20yhtmal.pdf Ei päivitystietoja. Luettu 20.3.2015.

Koskinen, Sanna 2010. Nuoret ympäristökansalaisina – Ympäristökasvatuksen näkökulma osallistumiseen. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, Julkaisuja 98.

Kukkonen, Sini 2011. ”Meillä saattas olla ihan kuollu luokka.” Koulunuorisotyön vaikutus kouluviihtyvyyteen. Opinnäytetyö. Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma. Mikkelin ammattikorkeakoulu.

Kuronen, Ilpo 2010. Peruskoulusta elämäkouluun – Ammatillisesta koulutuksesta syrjäytymisvaarassa olevien nuorten aikuisten peruskoulusuhteesta ja elämäkulusta peruskoulun jälkeen. Koulutuksen tutkimuslaitos, Tutkimuksia 26.

Laine, Kaarlo 2000. Koulukuvia – Koulu nuorten kokemistilana. SoPhi43, Jyväskylän yliopisto.

Matikka, Anni, Kivimäki, Hanne, Luopa, Pauliina, Nipuli, Suvi, Paananen, Reija, Vilkki, Suvi, Jokela, Jukka & Laukkarinen, Essi 2013. Kouluterveyskysely 2013. Espoon kuntaraportti. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. WWW -dokumentti.

<http://www.espoo.fi/download/noname/%7BDE13B3B3-4328-4937-9515-0917F6BBC9A7%7D/40698> Ei päivitystietoja. Luettu 25.2.2015.

Nevanpää, Anu & Lappi, Johanna 2010. Koulunuorisotyöntekijä kouluyhteisöön. Case Kuokkala. Opinnäytetyö. Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma. Humanistinen ammattikorkeakoulu.

Nieminen, Juha 2010. Puuttuva lenkki – Nuorisokasvatus tieteen kentässä, kasvatuksen teoriassa ja nuorisotyön kehiksenä. Teoksessa Nuorisokasvatuksen teoria – perusteita ja puheenvuoroja. Nivala, Elina & Saastamoinen, Mikko (toim.). Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, Julkaisuja 73, 30–63.

Nivala, Elina 2010. Kansalaisuus nuorisokasvatuksen teorian jäsentäjänä. Teoksessa Nuorisokasvatuksen teoria – Perusteita ja puheenvuoroja. Nivala, Elina & Saastamoinen, Mikko (toim.). Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, 93–31.

Noddings, Nel 2005. 'Caring in education' – The encyclopedia of informal education. WWW -dokumentti. <http://infed.org/mobi/caring-in-education/>. Ei päivitystietoja. Luettu 6.10.2014.

Nuorisolaki 27.1.2006/72.

Omnian koulutuskuntayhtymä. Tietoa Omniasta. WWW -dokumentti. <https://www.omnia.fi/web/omnia/tietoa-omniasta> Ei päivitystietoja. Luettu. 5.11.2014.

Omnian koulutuskuntayhtymä. Ammattiopisto. WWW -dokumentti. <https://www.omnia.fi/web/ammattiopisto/omnian-ammattiopiston-yhteystiedot1> Ei päivitystietoja. Luettu. 5.11.2014.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012. Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelma 2012–2015. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2012:6. PDF -dokumentti. <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2012/liitteet/OKM06.pdf?lang=fi> Luettu 15.9.2014.

Piironen-Malmi, Ulla & Strömberg, Seija 2008. Välittämisen pedagogiikka. Helsinki: Tammi.

Pohjola Kirsi 2010. Nuorisotyö koulussa. A: Tutkimuksia ja raportteja – Research Reports 54. Mikkelin ammattikorkeakoulu. WWW -dokumentti. https://www.mamk.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/mamk/embeds/mamkwww/structure/14248_20100920084308-1473-URNISBN9789515882851.pdf Päivitetty: 9.9.2010. Luettu 5.11.2014.

Porvoon kaupunki 2014. Palvelutarjotin kouluille. http://www.porvoo.fi/easydata/customers/porvoo2/files/muut_liitetiedostot/nuorten_porvoo_uusi/koulu yhteistyö/palvelutarjotin_2014-2015.pdf Päivitetty 3.10.2014. Luettu 1.4.2015.

Pänkäläinen, Anne 2011. Koulunuorisotyöntekijän ammatilliset valmiudet. Opinnäytetyö. Järjestö- ja nuorisotyön koulutusohjelma. YAMK. Mikkelin ammattikorkeakoulu.

Rauvola, Krista 2013. Kohtaamisia koulun käytävällä. Nuoren kouluarki oppituntien ulkopuolella. Opinnäytetyö. Kansalaisuuden ja nuorisotyön koulutusohjelma. Mikkelin ammattikorkeakoulu.

Soanjärvi, Katariina 2007. Nuorisotyön verkostoituminen – Nuorisotyöntekijöiden yhteistyöstä osaamisverkostoiksi. Teoksessa Nuorisotyötä on tehtävä – Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Hoikkala, Tommi & Sell, Anna (toim.). Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, Julkaisuja 76, 155–167.

Soanjärvi, Katariina 2011. Mitä on ammatillinen nuorisotyö? Nuorisotyön villiä kenttää kesyttämässä. Jyväskylän yliopisto.

Suutarinen, Sakari 2006. Oppilaskunnat ja nuoret vaikuttajat tulevat – oletko valmis? Teoksessa Aktiiviseksi kansalaiseksi – Kansalaisvaikuttamisen haaste. Suutarinen, Sakari (toim.). Opetus 2000. Jyväskylä: PS-kustannus, 5–9.

Toiviainen, Hanna & Hänninen, Hannu 2006. Työn rajanylitykset oppimisen ja tutkimuksen haasteena. Teoksessa *Rajanylitykset työssä, yhteistoiminnan ja oppimisen uudet mahdollisuudet*. Toiviainen, Hanna & Hänninen, Hannu (toim.). Jyväskylä: PS-Kustannus, 9–24.

Toukonen, Ulla 2009. Kasvatusyhteisön voimaa. Teoksessa *Nuorisotyön mieli ja merkitys*. Aho, Leena, Haapanen, Sinikka, Heikkinen, Minna, Laitinen, Eino, Majanen, Seija, Pilke, Jorma & Sarha, Maisa (toim.). Turun yliopisto. Gummerus, 120–126.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Työ- ja elinkeinotoimisto. Ammattinetti: Nuorisonohjaaja. WWW - dokumentti. http://www.ammattinetti.fi/ammattit/detail/304_ammatti Ei päivitystietoja. Luettu 20.10.2014.

Vataja, Katri & Seppänen-Järvelä, Riitta 2008. Prosessiarviointi – Mahdollisuus lujittaa kehittämissuunnitelmaa. Teoksessa *Kehittämistyön risteyksiä*. Seppänen-Järvelä, Riitta & Karjalainen, Vappu (toim.). Stakes 2006. Gummerus. 217–230.

Vihdin kunta. Koulunuorisotyö. WWW -sivut. <http://www.vihti.fi/palvelut/nuoriso/prime113.aspx> Ei päivitystietoja. Luettu 1.4.2015.

KOULUYHTEISTYÖ

**NUORI
ESPOO**

ESPOON KAUPUNKI
NUORISOPALVELUT 2015

SISÄLLYSLUETTELO

<u>1 KOULUN JA NUORISOTYÖN YHTEISTYÖ ESPOOSSA</u>	98
<u>2 YHTEISTYÖN TAVOITTEET</u>	99
<u>2.1 Oppilaiden hyvinvoinnin edistäminen</u>	99
<u>2.2 Kumppanuuden rakentaminen</u>	99
<u>3 KOHDERYHMÄT</u>	100
<u>3.1 Sosiaalinen passiivisuus ja syrjään vetäytyminen</u>	100
<u>3.2 Kuohuntavaihe ja rajojen kokeileminen</u>	100
<u>3.3 Taustatekijät</u>	100
<u>3.4 Siirtymävaiheet</u>	100
<u>4 NUORISONOHJAAJA PERUSKOULUSSA</u>	101
<u>4.1 Nuorisonohjaajan rooli koululla</u>	101
<u>4.2 Tukevasti alkuun, vahvasti kasvuun – Kivasti ja Arvokkaasti</u>	102
<u>4.3 Yhteisöllinen oppilas- ja opiskeluhoito</u>	103
<u>5 YHTEISTYÖN ORGANISOINTI</u>	104
<u>5.1 Nuorisopalveluissa</u>	105
<u>5.2 Peruskouluissa</u>	106
<u>5.3 Toisen asteen oppilaitoksissa</u>	108
<u>6 TOIMINTA</u>	110
<u>6.1 Koulu yhteistyön vuosikello</u>	111
<u>6.2 Yhteistyön erityispiirteet alakoulussa</u>	111
<u>6.3 Yhteistyön erityispiirteet yläkoulussa</u>	112
<u>6.4 Yhteistyön erityispiirteet toisen asteen oppilaitoksissa</u>	112
<u>6.5 Yksilön tuki osana yhteisöä</u>	112
<u>6.6 Kasvatuksellisesti tavoitteellinen teemaan sidottu toiminta</u>	113
<u>6.7 Koko ikäryhmälle suunnattu nuorisotyöllinen toiminta</u>	113
<u>6.8 Harrastustoiminnan tukeminen</u>	115
<u>7 ARVIOINTI JA SEURANTA</u>	117
<u>8 LIITTEET</u>	119

1 KOULUN JA NUORISOTYÖN YHTEISTYÖ ESPOOSSA

Tämä toimintamalli on rakennettu osana koulu yhteistyön mallien kehittäminen -projektia ja se määrittelee Espoon nuorisopalveluiden, suomenkielisen opetuksen sekä Omnian ammattiopiston välisen yhteistyön rakenteet. Toimintamalli toteuttaa osaltaan Espoo -tarinaa ja Nuorten elinvoimaisuus- ja Osallistuva Espoo -kehitysohjelmien tavoitteita. Toimintamallissa on asetettu yhteistyölle tavoitteet, määritely ensisijaiset kohderyhmät ja nuorisonohjaajan rooli koulussa sekä rakenteet sille, miten yhteistyö organisoidaan käytännössä. Lisäksi on kuvattu erilaisia yhteistyön muotoja ja mitä ne tarkoittavat käytännössä eri kouluasteilla. Myös eri organisaatioiden tehtävät yhteistyön toteuttamisessa on määritetty.

Toimintamallia on työstetty moniammatillisessa työryhmässä, kommentoitu laajasti kentällä sekä osallisten organisaatioiden eri tasoilla. Organisaatiot ovat sitoutuneet toimintamallin käyttöön ja hyväksyneet menetelmäpankin sen osaksi.

Yhteistyötä tiivistämällä haetaan kokonaisvaltaisempaa lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämistä kouluviihtyvyyden, osallisuuden ja yhteisöllisyyden edistämisen, läsnäolon ja yksilöllisen kohtaamisen sekä sosiaalisten taitojen, minäkuvan ja itsetunnon vahvistamisen kautta. Lisäksi yhteisen toimintamallin tavoitteena on pitkällä tähtäimellä mahdollistaa nuorisonohjaajan osallistuminen koulun kasvatustehtävään suunnitelmallisemmin sekä aidon kasvatuskumppanuuden rakentaminen.

Ensisijaiset kohderyhmät on määritetty sekä iän että tuen tarpeen kautta. Koulu yhteistyötä tehdään ensisijaisesti yläkoulussa 7. ja 8. luokkien kanssa ja toissijaisesti alakoulussa, jossa keskitytään 5. ja 6. luokkiin. Lisäksi halutaan tukea niitä nuoria, joilla on haasteita solmia sosiaalisia suhteita ja jotka siksi kokevat ehkä yksinäisyyttä. Myös ne nuoret, jotka oireilevat tavallista voimakkaammin erilaisissa kuuhunta- ja siirtymävaiheissa tai esimerkiksi taustatekijöistä johtuen, halutaan pitää yhteistyön keskiössä.

Nuorisonohjaaja toimii koululla nuorisotyön ammattilaisena, omasta osaamisestaan käsin, koulun toimintakulttuurissa. Nuorisonohjaaja kohtaa nuoria ilman ajanvarausta käytävillä ja siellä missä nuoret ovat. Lisäksi keskeistä osaamista ovat erilaiset toiminnalliset ja keskustelulliset menetelmät liittyen esimerkiksi ryhmädynamiikkaan, minäkuvan ja itsetuntoon, päihde-, seksuaali- ja kestävä kehityksen kasvatukseen, tulevaisuuteen, osallisuuteen sekä yhteisöllisyyteen. Vaikka nuorisonohjaajan tulokulma nuorten maailmaan on mahdollisesti erilainen kuin koulun muilla aikuisilla, on kaikilla silti yhteiset säännöt, jotka tulee käydä koululla yhdessä läpi. Nuorisonohjaaja vastaa yhteistyössä menetelmistä ja toiminnallisesta toteutuksesta, mutta yhteistyön tavoitteet ja aikataulut asetetaan yhdessä koulun henkilökunnan kanssa. Toimintojen toteutukseen voi pyytää mukaan myös muita toimijoita (esim. seurakunta tai järjestöt).

Peruskoulussa yhteistyötä tehdään alueellisesti niin, että nuorisonohjaajilla on omat kummikoulut, joissa tehtävästä nuorisotyöstä he ovat vastuussa. Nuorisonohjaajat kiinnittyvät omilla kummikouluillaan koulun olemassa olevaan moniammatilliseen yhteistyöhön yhteisöllisen oppilashuollon kautta. Toisen asteen oppilaitoksissa yhteistyö organisoidaan keskitetysti Nuorten tieto- ja neuvontapiste yESBoxin kautta, menetelmänä pääsääntöisesti erilaiset teematyöpajat. Tarpeen ja resurssien mukaan toisen asteen oppilaitosten kanssa voidaan tehdä myös muuta yhteistyötä.

Jokainen mukana oleva organisaatio on sitoutunut noudattamaan yhteistä toimintamallia ja hoitamaan määritellyt vastuut. Johdon vastuulla on jokaisessa organisaatiossa mahdollistaa ja tukea yhteistyön toteutumista sekä osoittaa siihen käytettävät resurssit. Lähiesimiesten vastuulla on organisoida resurssit käytännössä ja tukea yhteistyön tekemistä. Yhteyshenkilöt eri organisaatioissa ovat vastuussa käytännön suunnittelusta ja toteutuksesta sekä arvioinnista.

Toimintamallin liitteeksi on työstetty menetelmäpankki, joka toimii toiminnan sisältöjen suunnittelun tukena.

Espoon nuorisopalvelut

Anna Vilen 2015

2 YHTEISTYÖN TAVOITTEET

Yhteistyölle on asetettu yhdessä tavoitteet, joihin kaikki organisaatiot ovat sitoutuneet. Tavoitteena on moniammatillista yhteistyötä syventämällä ja nuorten osallistumista ja toimijuutta vahvistamalla edistää lasten ja nuorten hyvinvointia nuorisotyöllisin keinoin sekä pitkällä tähtäimellä rakentaa tavoitteellista, pitkäjänteistä kumppanuutta. Yhteistyön keinot ja tarkemmat tavoitteet vaihtelevat eri kouluasteilla – alakoulussa keskitytään teematunteihin, yläkoulussa keskusteluun ja läsnäoloon ja toisella asteella teematyöpajoihin.

2.1 Oppilaiden hyvinvoinnin edistäminen

Nuorten hyvinvointiin nimenomaan koulukontekstissa liittyy olennaisesti kouluviihtyvyys – se onko koulussa aidosti hyvä olla. Tämä koskettaa ihan jokaista oppilasta, niitäkin, jotka eivät välttämättä kaipaa aikuisilta aikaa, tukea ja keskustelua ja ovat itsenäisesti itselleen hyvällä kasvun tiellä. Nuorisotyö voi edistää hyvinvointia koulussa luottamuksellisten, kynnyksettömien kohtaamisten, yhteisöllisyyttä ja osallisuutta rakentavan tekemisen sekä turvallisuutta tuovan aikuisen läsnäolon kautta. Lisäksi yksilön hyvinvointiin voidaan vaikuttaa esimerkiksi teematuntien kautta: päihde- ja seksuaalikasvatustunnit, itseilmaisuuksiin, minäkuvaan ja tulevaisuuteen liittyvät tunnit sekä luokan yhteisöllisyyteen vaikuttavat lisäryhmätyötunnit liittyvät vahvasti sekä ryhmän, että yksilön hyvinvointiin.

Keskeisiä hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä ovat myös yhteisö ja siihen kuulumisen tunne, osallisuus sekä mahdollisuus vaikuttaa omaan toimintaympäristöön ja yhteiskuntaan. Pulmatilanteissa, kriiseissä ja muina hetkinä, jolloin nuori tarvitsee erityistä tukea, sitä täytyy olla saatavilla ja nuorten täytyy tietää, mistä sitä voi hakea. Ammattilaisten täytyy olla kuulolla ja reagoida nopeasti sekä osata ohjata nuori tarvitsemansa avun piiriin, jos oma osaaminen ei riitä. Tämä edellyttää, että ammattilaiset tuntevat toisensa, tietävät mikä on kenenkin osaamista ja osaavat myös tunnistaa tilanteet, jotka vaativat muita, kuin oman ammattiryhmän keinoja. Espoon koulu-yhteistyössä tämä tarkoittaa sitä, että ammattilaiset suunnittelevat kouluilla toteutettavaa toimintaa yhdessä.

2.2 Kumppanuuden rakentaminen

Pitkällä tähtäimellä tavoitteena on nuorisonohjaajan osallistuminen koulun arkeen suunnitelmallisemmin ja pitkäjänteisemmin sekä kasvattajien yhteistyön tiivistäminen sekä ennaltaehkäisevässä työssä, että huolen herättyä. Yhteistyön myötä ammattilaisten on mahdollista oppia toisiltaan hyviä käytäntöjä ja erilaisia tekemisen tapoja, mikä auttaa kehittämään koko koulun toimintakulttuuria yhteisöllisemmäksi ja osallistavammaksi.

Kumppanuuden rakentamisessa ohjaavana tausta-ajatuksena on alueellisen yhteistyön tiivistäminen ja koulun ja kunnallisen nuorisotyön lisäksi tavoitteena on kehittää myös muita kumppanuuksia alueen eri toimijoiden kesken. Yhteisöllinen oppilashuoltoryhmä toimii koulussa tehtävän yhteistyön suunnittelun ja ajatustenvaihdon foorumina, ja tarpeen mukaan sinne kutsutaan nuorisonohjaajan lisäksi edustus myös esimerkiksi seurakunnan nuorisotyöstä, liikuntapalveluista ja alueen muista nuorten parissa toimivista tahoista (esim. järjestöt). Erilaisten toimijoiden osaaamisen ja näkökulmien yhdistäminen antaa kokonaisvaltaisempaa tietoa ja ymmärrystä nuorista, ajankohtaisista teemoista sekä alueen erityispiirteistä. Monialaiseen tietoon perustuva yhteistyö mahdollistaa nuorten hyvinvoinnin vaikuttavamman edistämisen ja erilaisten ongelmien ennaltaehkäisemisen varhaisemmassa vaiheessa.

3 KOHDERYHMÄT

Nuorisotyön kohderyhmää ovat kaikki 9-18 -vuotiaat lapset ja nuoret, ja myös kouluysteistyössä ennaltaehkäisevää työtä tehdään kaikkien oppilaiden hyvinvoinnin edistämiseksi. Kouluysteistyössä kiinnitetään kuitenkin lisäksi erityistä huomiota niihin lapsiin ja nuoriin, jotka voisivat eniten hyötyä nuorisotyön menetelmistä ja osaamisesta. Kouluysteistyön keskeisin kohderyhmä ovat 5. - 8. luokkalaiset, sillä kasvu lapsesta nuoreksi ja oman polun etsiminen on näissä ikäryhmissä voimakasta, mikä vaikuttaa nuoren kasvun tuen tarpeisiin. Erityistä huomiota kiinnitetään myös sosiaalisesti passiivisiin, syrjäanvetäytyviin tai yksinäisiin nuoriin ja niihin nuoriin, joilla nuoruuteen oleellisesti kuuluva tai siirtymävaiheisiin liittyvä kuohunta ja oireilu esiintyvät tavallista vahvemmin. Lisäksi yhteistyössä kiinnitetään erityistä huomiota niihin, jotka saattavat tarvita turvallisen aikuisen tukea henkilökohtaisen elämänsä taustatekijöistä, kuten perheen haasteista, johtuen. Maahanmuuttajataustaiset nuoret huomioidaan toiminnassa ja erityisesti valmistavien luokkien kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä.

3.1 Sosiaalinen passiivisuus ja syrjäan vetäytyminen

Yhtenä tärkeänä kohderyhmänä ovat nuoret, jotka tarvitsevat sosiaalista vahvistamista ja rohkaisua ryhmään liittymiseen. Yhteistyössä, erityisesti välituntitoiminnassa ja kohdennetussa pienryhmätyöskentelyssä, kiinnitetään erityistä huomiota yksinäisiin nuoriin ja nuoriin, joilla on hankaluuksia toimia vertaisryhmässä. Näihin nuoriin kiinnitetään huomiota myös luokkatyöskentelyissä sekä erityisesti luokan ryhmädynamiikkaan liittyvillä tunteilla.

3.2 Kuohuntavaihe ja rajojen kokeileminen

Nuorisotyöllisistä menetelmistä voivat hyötyä erityisesti eri tavoin "oireilevat", käytökseltään haastavat nuoret, jotka tarvitsevat tukea rajojen löytämiseen ja niiden kunnioittamiseen. Tähän ryhmään kuuluvat esimerkiksi nuoret, joilla on erilaisia auktoriteettiongelmia, tai jotka suhtautuvat negatiivisesti kouluun. Nuorisonohjaajan rooli koulun ulkopuolisena aikuisena, joka ei vaadi suorituksia ja arvioi, voi olla tässä merkittävä. Kohdennettu pienryhmätyöskentely on keskeinen menetelmä tämän ryhmän tukemisessa.

3.3 Taustatekijät

Nuorisonohjaajan läsnäoloa koululla voivat tarvita nuoret, jotka kodin tai muun henkilökohtaisen elämän lähtökohdista johtuen tarvitsevat turvallisen aikuisen tukea. Läsnäolo välitunneilla ja mahdollisuus keskustella halutessaan aikuisen kanssa sekä myös kohdennettu pienryhmätyöskentely ovat tälle ryhmälle keskeisiä menetelmiä.

3.4 Siirtymävaiheet

Alakoulusta yläkouluun ja yläkouluista toiselle asteelle siirtyvät nuoret ovat yhteistyön oleellinen kohderyhmä. Koko ikäluokka kohdataan koulussa alakoulun viimeisillä luokilla seksuaali- ja päihdekasvatukseen tai mahdollisiin yläkouluun liittyviin huoliin keskittyvillä teematunneilla. 7. luokat ryhmätetään systemaattisesti ryhmätytysmallin mukaisesti. Mahdollisuuksien mukaan ikäluokat tavataan myös 9. luokalla ja toisen asteen ensimmäisenä vuonna tulevaisuuteen, aikuisuuteen ja itsenäiseen elämään liittyvillä teematunneilla. Siirtymävaiheissa tehdään tiivistä yhteistyötä oppilaanohjauksen kanssa.

4 NUORISONOHJAAJA PERUSKOULUSSA

4.1 Nuorisonohjaajan rooli koululla

Nuorisonohjaajan keskeistä osaamista on tukea lasten ja nuorten keskinäistä sosiaalisuutta ja kanssakäymistä, sekä kohdata heitä yksilöllisesti, osana ryhmää. Nuorisotyöllä on vahvaa ennaltaehkäisevää menetelmäosaamista liittyen nuorten elämää koskettaviin aihepiireihin, kuten päihteisiin, seksuaalisuuteen, itsetuntoon ja vertaissuhteisiin. Tätä osaamista voidaan soveltaa koulussa monipuolisesti sekä välitunneilla että oppitunneilla. Nuorisonohjaajan vahvuuksia nuorten kohtaamisessa ja luottamuksellisten suhteiden luomisessa kouluympäristössä ovat matalan kynnyksen tavoitettavuus (läsnä siellä missä nuoret ovat, aikaa jutella nuorten kanssa ilman ajanvarausta) ja irrallisuus kouluorganisaatiosta. **Ryhmäytykset, teematunnit, läsnäolo välitunnilla ja luokkatyöskentelyt.**

Nuorisonohjaaja on koulussa aikuinen, jolla on aikaa jokaiselle sitä tarvitsevalle nuorelle, eikä hänen rooliinsa kuulu arvioida tai vaatia nuorilta suorituksia. Nuorisonohjaaja voi toimia linkkinä oppilaan ja hänen tarvitsemiensa tukipalveluiden (oppilashuolto, terveyspalvelut) välillä ja ohjata nuoren muiden toimijoiden luokse tarvittaessa. Nuoren ja hänen perheensä niin halutessa nuorisonohjaaja voi olla mukana myös yksilöllisen oppilashuollon prosesseissa ja tehdä kohdennettua pienryhmätyötä niiden nuorten kanssa, jotka tarvitsevat enemmän tukea kasvunsa vaiheissa. Lisäksi nuorisonohjaaja voi toimia sosiaalihuoltolain mukaisena omana työntekijänä nuoren niin halutessa. **Läsnäolo välitunnilla ja kohdennetut pienryhmät.**

Nuorisotyössä on paljon nuoruuteen liittyvien ilmiöiden asiantuntijuutta. Tästä johtuen nuorisonohjaajan on mahdollista tehdä koulun arjessa nuorisokulttuureihin, ajankohtaisiin ilmiöihin ja koulun yhteisöllisyyteen liittyviä havaintoja, jotka saattaisivat muuten jäädä koulun aikuisilta huomaamatta. Nuorisonohjaajan havaintojen pohjalta voidaan tehdä kouluviihtyvyyteen ja nuorten hyvinvointiin liittyviä ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä tai puuttua ongelmiin varhaisessa vaiheessa. Nuorisonohjaajan vahvempi ja suunnitelmallisempi näkyminen koulussa mahdollistaa välitunneilla yhteistä toimintaa, mikä vahvistaa oppilaiden välistä kanssakäymistä, lisää kuuluvuuden tunnetta koulu yhteisöön ja sitä kautta edistää myös kouluviihtyvyyttä. **Läsnäolo välitunnilla ja yhteisöllinen OHR.**

Nuorisonohjaajan rooli kouluyhteisön ulkopuolisena, nuorten maailmaa lähellä olevana aikuisena voi olla suuri myös päihde- ja seksuaalikasvatuksessa, ryhmädynamiikan kehittämisessä sekä muissa erilaisissa nuorille ajankohtaisissa teemoissa. Näitä teemoja voidaan nuorisonohjaajan johdolla käsitellä keskustellen ja toiminnallisesti niille varatuilla oppitunneilla. **Teematunnit ja luokkatyöskentelyt.**

Myös oppilaskuntatoiminnassa ja tukioppilastoiminnassa voidaan hyödyntää nuorisotyön sosiaalista ja osallisuuteen liittyvää osaamista ja laajaa menetelmäkirjoa. Nuorisonohjaajan osaaminen nuorten osallistumisen edistämässä voi olla hyödyksi koulun osallisuusrakenteiden kehittämisessä ja ryhmädynamiikan mekanismien tuntemus koulun yhteisöllisyyden kehittämisessä. **Tukioppilastoiminta ja oppilaskuntatoiminta, ohjaavan opettajan työparina.**

Nuorisonohjaaja toimii koulussa ollessaan koulun toimintakulttuuria kunnioittaen, tuoden sinne lisäksi oman erilaisen työotteensa. Kaikilla koulun aikuisilla, nuorisonohjaaja mukaan lukien, on yhteiset tavoitteet, toimintatavat ja säännöt, jotka täytyy keskustella auki yhteisen suunnittelun yhteydessä. **Yhteinen suunnittelu ja yhteiset säännöt.**

Yllättävissä tilanteissa, joissa nuorisotyöllisistä menetelmistä voisi olla apua, koulusta voidaan olla yhteydessä nuorisonohjaajaan. Tilanteisiin on mahdollista reagoida melko nopeastikin, mutta ne vaativat niin ikään yhteistä tavoitteiden asettelua ja suunnittelua. Esimerkiksi kiusaamistilanteita tai luokan keskinäisiä ristiriitoja ei voida ratkaista yksittäisillä nuorisonohjaajan pitämillä tunteilla, vaan työn täytyy olla pitkäjänteisempää. **Ennaltaehkäisevä työ ja nopea reagointi, luokkatyöskentelyt ja läsnäolo välitunnilla.**

Vanhempainilloissa ja muussa yhteistyössä kodin kanssa nuorisonohjaaja voi toimia nuorten maailman tulkkina, kertoa nuorten arkeen liittyvistä ajankohtaisista haasteista, alueellisista tai murrosikään liittyvistä ilmiöistä. Lisäksi nuorisonohjaaja voi tiedottaa vanhempia esimerkiksi nuorisopalveluiden toiminnasta. **Vanhempainillat.**

4.2 Tukevasti alkuun, vahvasti kasvuun – Kivasti ja Arvokkaasti

Koulussa on jo käytössä ehkäisevän työn ja varhaisen tuen toimintamalleja. Tukevasti alkuun, vahvasti kasvuun -toimintamallit ovat käytössä erityisesti siirtymävaiheissa lapsen siirtyessä päivähoidosta esiopetuksen kautta kouluun ja alakoulusta yläkouluun. Arvokas -pedagogiikka, KiVa -koulu, tukioppilastoiminta/tutortoiminta, VerSo -toiminta ja Lion's Quest ovat yhteisöllisyyttä, vuorovaikutustaitoja, viihtyvyyttä ja oppilaiden omia sosiaalisia ja tunnetaitoja kehittäviä toimintamalleja, jotka ovat osa koulujen toimintakulttuuria ja arkea. Nuorisonohjaaja voi koulussa kiinnittyä näihin olemassa oleviin toimintamalleihin ja tuoda niihin lisäksi oman osaamisensa.

Tukevasti alkuun, vahvasti kasvuun -toimintamalli perustuu kasvatuskumppanuudelle. Kasvatuskumppanuudella tarkoitetaan vanhempien ja henkilöstön välistä yhteistyötä, jolla tuetaan lasten kasvua, kehitystä ja oppimista. Kasvatuskumppanuudessa sitoudutaan tietoisesti yhteistyöhön, jossa tasavertaisella vuorovaikutuksella ja tunteilla on keskeinen sija. Kasvatuskumppanuuteen perustuvassa asiakassuhteessa vanhempien ja työntekijöiden tiedot lapsesta ovat samanarvoisia, mutta tiedon sisällöt voivat olla erilaisia. Tähän kumppanuuteen liittyy mukaan nuorisotyö soveltuvilta osin. Tavoitteena on, että kasvatuskumppanuus lähtee liikkeelle lapsen tarpeista ja sitä ohjaavat lapsen etu ja oikeudet: Kaikki lapset ovat tasa-arvoisia, lapsen etu on ensisijainen kaikessa päätöksenteossa, lapsella on oikeus hyvään elämään ja lapsen näkemykset on otettava huomioon. Alakoulusta yläkouluun -siirtymävaiheen Tukevasti alkuun, vahvasti kasvuun -toimintamallit ovat henkilökohtaiset huoltajatapaamiset, tiedonsiirto 6. – 7. luokalle, espoolainen Kvartti -malli, yläkouluun tutustuminen, ryhmäyttäminen, dialogiset oman ryhmän vanhempainillat sekä lähialueen ja kasvatusverkoston tapaamiset. Nuorisotyö on perinteisesti vahvasti mukana ryhmäytyksissä ja yhteisen toimintamallin myötä mahdollisesti myös muissa toimenpiteissä.

ArvoKas on sosiaalisen kompetenssin ja arvokasvatuksen opetusmenetelmä. Siihen liittyen luokissa pidetään ArvoKas -tunteja, joilla harjoitellaan sosiaalisia taitoja, tunnetaitoja, itsehillintää sekä pohditaan erilaisia eettisiä teemoja. Siihen voi liittyä koulussa myös päivänavauksia, erilaisia koko koulun yhteisiä tapahtumia ja muuta toimintaa. Nuorisotyö voi koulussa tukea näitä teemoja, minkä lisäksi nuorisonohjaaja voi osallistua myös ArvoKas -tunteihin ja erilaisiin koulun tapahtumiin.

KiVa -koulu on kiusaamisen vastainen toimenpideohjelma, jonka puitteissa pidetään kiVa -tunteja ja tehdään erilaisia tehtäväpaketteja liittyen kiusaamisen eri muotoihin, kiusaamistilanteessa ilmeneviin erilaisiin rooleihin sekä tapoihin, joilla kiusaamiseen voidaan puuttua. Nuorisonohjaaja voi osallistua tähän koulun toteuttamaan kiusaamisen vastaiseen työhön esimerkiksi opettajan työparina.

Tukioppilastoiminta, toisen asteen oppilaitoksissa tutortoiminta, on vertaistukeen perustuva järjestelmä, jonka avulla edistetään kouluviihtyvyyttä, yhteisvastuuta sekä turvallista ja kannustavaa ilmapiiriä koulussa. Tukioppilaat ja tutorit ovat vanhempia oppilaita tai opiskelijoita, jotka koulutetaan toimimaan nuorempien oppilaiden tukena. Nuorisonohjaaja voi toimia tukioppilas -ja tutortoimintaa ohjaavien opettajien työparina esimerkiksi uusien tukioppilaiden ja tutorien koulutuksissa ja ryhmän toiminnan tukemisessa.

VerSo - ohjelma on vertaissovittelun väline, jonka avulla lisätään lasten ja nuorten osallisuutta ja nähdään heidät oman yhteisönsä asiantuntijoina. Vertaissovittelun avulla ratkotaan oppilaiden välisiä ristiriitoja ja kiusaamistilanteita, jolloin oppilaat pääsevät harjoittelemaan neuvottelemista, sovittelemista ja asioiden kriittistä tarkastelua aidoissa arjen tilanteissa koululla. Kun oppilaat pääsevät osallistumaan sovitteluun, sitoutuvat he paremmin rakentamaan koulun yhteisöllisyyttä. VerSon avulla oppilaat oppivat vuorovaikutus- ja ihmissuhdetaitoja, erilaisuuden ymmärtämistä, kulttuurien kohtaamista ja rauhan rakentamista.

Lion's Quest - elämisen taitoja -ohjelman avulla vahvistetaan lasten ja nuorten itseluottamusta, tunne-, vuorovaikutus- ja päätöksentekotaitoja, hyvinvointiosaamista ja edistetään oppimista. Siihen liittyy ryhmän toiminnan tukemista ja erilaisten elämäntaitojen harjoittelua. Nuorisonohjaajan koulussa tekemä työ voidaan liittää osaksi ohjelmaa ja sen mukaista työtä voidaan tehdä yhdessä.

4.3 Yhteisöllinen oppilas- ja opiskeluhuolto

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain edellyttämä yhteisöllinen oppilashuolto tarkoittaa oppilaitoskohtaista ennaltaehkäisevää oppilashuoltoa, joka todentuu koulun ja koulun yhteistyökumppaneiden toimintakulttuurina ja tähtää koko yhteisön hyvinvointiin. Yhteisöllinen oppilashuolto käsittelee siirtymävaiheiden sujuvuuteen, tunne- ja vuorovaikutustaitoihin ja mielen hyvinvointiin, koulun ulkopuolisten tahojen kanssa tehtävään yhteistoimintaan, kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäisemiseen, ympäristön terveellisyyteen ja turvallisuuteen sekä oppilaiden ja huoltajien osallisuuteen liittyviä asioita. Yhteisöllisessä oppilashuoltoryhmässä ovat mukana terveydenhoitaja, psykologi, kuraattori, laaja-alainen erityisopettaja tai erityisopettaja, opinto-ohjaaja ja opettajakunnan jäseniä sekä joissakin kouluissa opetustoimen omat terapeutit, ja sitä johtaa koulun rehtori. Nuorisotyö tulee yhteisen toimintamallin myötä vahvasti osaksi yhteisöllisen oppilashuollon suunnittelua, toimintaa ja kehittämistä. Yhteisöllinen oppilashuoltoryhmä on yhteistyön keskeinen suunnittelun ja organisoinnin foorumi, johon kutsutaan tarvittaessa myös muita kumppaneita. Liikuntapalveluiden edustaja kutsutaan koulun ja nuorisotyön yhteisiin suunnittelutapaamisiin, jotta voidaan kartoittaa yhteistyötä myös liikunnallisen elämäntavan edistämässä ja hyödyntää liikunnanohjaajien menetelmäosaamista laajemmin esimerkiksi ryhmätyksissä, kohdennetuissa liikuntaryhmissä, tapahtumissa tai muissa yhteisesti toteutettavissa toiminnoissa.

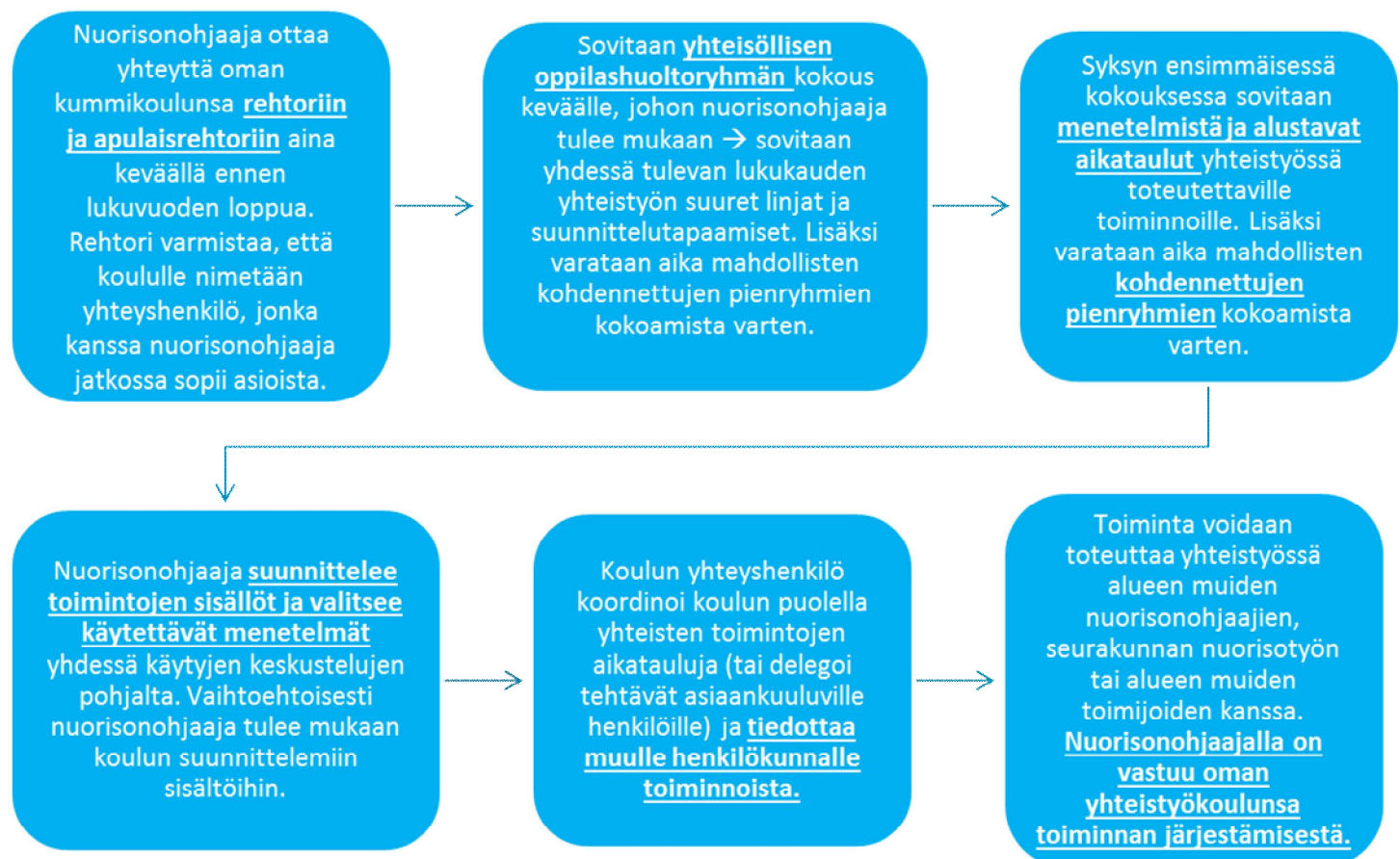
Tarpeen ja mahdollisuuksien mukaan voidaan olla mukana myös toisen asteen oppilaitosten yhteisöllisissä opiskeluhuoltoryhmissä, joissa voidaan suunnitella teematyöpajojen ja muun mahdollisen yhteistyön toteuttamista.

5 YHTEISTYÖN ORGANISOINTI

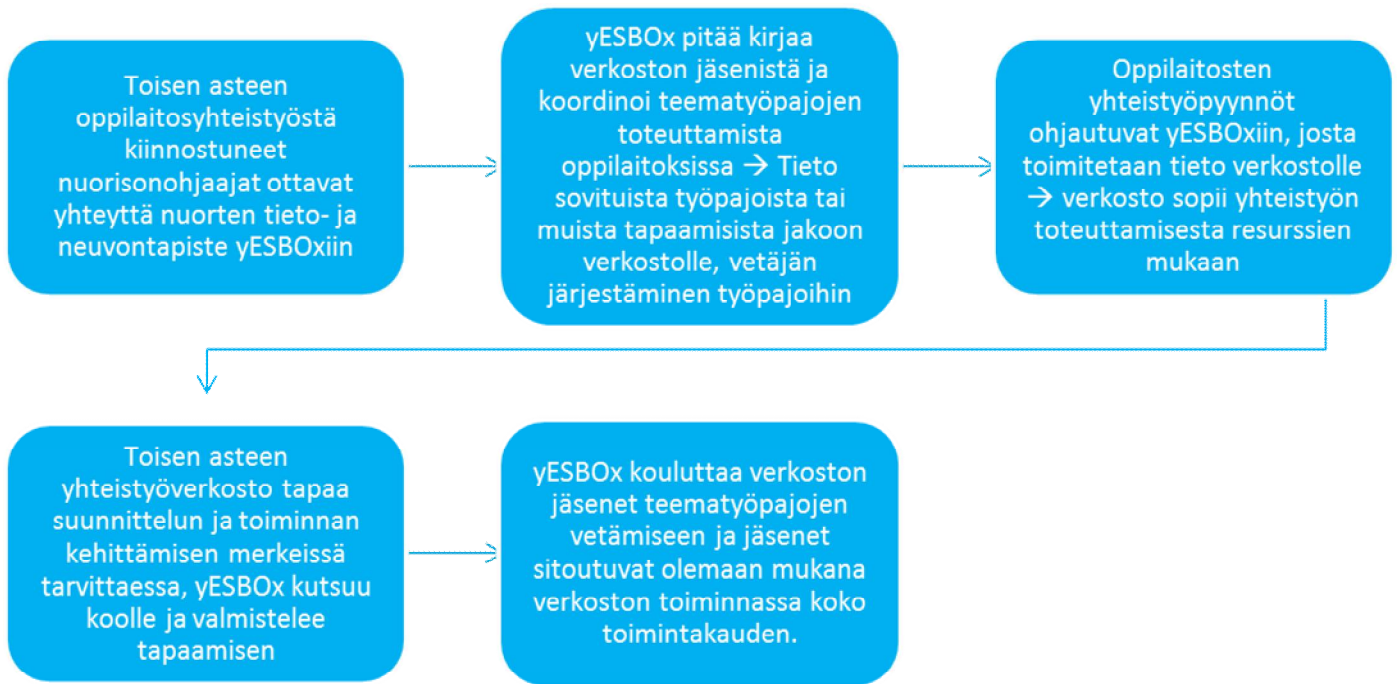
Yhteistyö peruskoulujen ja nuorisopalveluiden välillä järjestetään alueellisesti niin, että kaikille alueen nuorisohjaajille nimetään omat kummikoulut, joiden kanssa tehtävästä yhteistyöstä he ovat vastuussa. Kouluilla nimetään vastuuhenkilöt, jotka ovat vastuussa nuorisohjaajien kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Yhteistyö peruskouluissa rakentuu pitkälti yhteisöllisen oppilashuoltoryhmän, Tukevasti alkuun, vahvasti kasvuun -toimintamallin sekä hyviksi havaittujen käytäntöjen varaan. Nuorisohjaaja ottaa omiin kouluihinsa (rehtori, vararehtori ja koulun vastuuhenkilö, mikäli tiedossa) yhteyttä ja osallistuu yhteisöllisen oppilashuoltoryhmän kokoukseen keväällä ennen lukuvuoden päättymistä, jossa sovitaan syksyn tapaamiset ja vanhempainillat, joihin nuorisohjaaja tulee osallistumaan. Keväällä voidaan sopia myös alustavasti kohdennettujen pienryhmien kokoamisesta seuraavan lukuvuoden osalta. Ryhmäy-
tysmallin mukaisesti myös 7. luokkien ryhmäytysten starttipäivästä sovitaan keväällä.

Toisen asteen oppilaitoksissa yhteistyö organisoidaan keskitetysti Nuorten tieto- ja neuvontapiste yESBOXin kautta. Yhteistyötä tekee nuorisohjaajista koottu toisen asteen oppilaitosyhteistyön verkosto, jonka toimintaa yESBOX koordinoi. Toisen asteen oppilaitoksissa yhteistyö rakentuu pääsääntöisesti teematyöpajojen kautta, mutta tarvittaessa ja resurssien mukaan voidaan tehdä myös muuta yhteistyötä, liittyen esimerkiksi ensimmäisen vuoden opiskelijoiden ryhmäytysten suunnitteluun ja tutortoimintaan. Teematyöpajat sovitaan yESBOXin toimesta, mutta muussa yhteistyössä oppilaitosten tulee olla aloitteellisia ja ottaa yhteyttä koordinoivaan tahoon.

Yhteistyön organisointi kummikoulujen kanssa (peruskoulut):

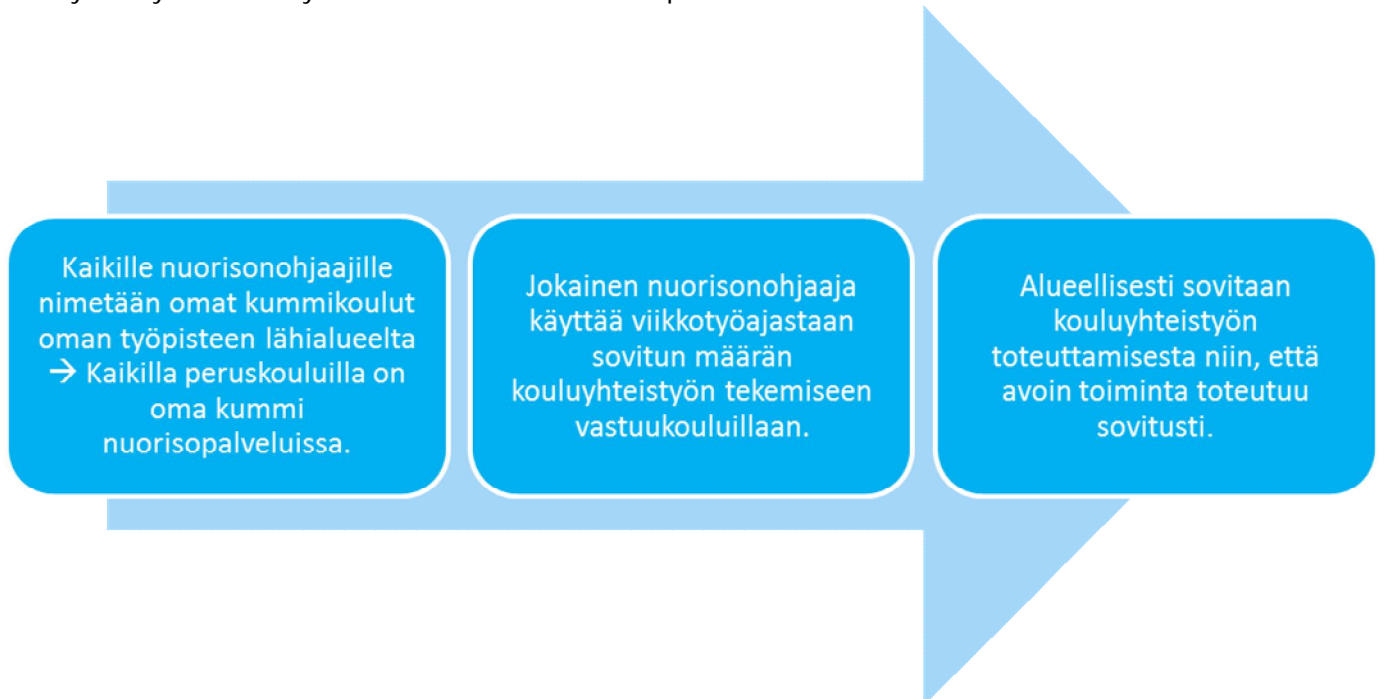

Toisen asteen oppilaitosyhteistyön verkoston toiminnan organisointi:

5.1 Nuorisopalveluissa

Nuorisopalveluissa yhteistyö peruskoulujen kanssa järjestetään alueellisesti niin, että kaikille alueen nuorisonohjaajille nimetään omat kummikoulut, joiden kanssa tehtävästä yhteistyöstä he ovat vastuussa. Yhteistyötä ohjaa sekä tämä toimintamalli, että oman alueen, koulun ja erityisesti nuorten tarpeet ja myös ohjaajien osaaminen ja resurssit. Kouluyhteistyöhön käytettävistä resursseista päätetään toimintasuunnitelmassa toimintakausittain.

Nuorisopalveluissa koulu-yhteistyössä on mukana koko organisaatio. Johdon tehtävänä on mahdollistaa resurssien ja tuen avulla yhteistyön rakentaminen sekä kumppanuuden syventäminen kouluilla. Lähiesimies mahdollistaa koulu-yhteistyötä käytännössä työajankäytön suunnittelun sekä nuorisotilojen keskinäisen yhteistyön ohjaamisen kautta. Lisäksi hän vastaa siitä, että sovittu yhteistyö toteutuu myös niissä kouluissa, joiden kumminuorisonohjaaja jostain syystä vaihtuu kesken toimintakauden. Nuorisonohjaaja suunnittelee ja toteuttaa toimintaa käytännössä, yhteistyössä koulun, alueen muiden nuorisonohjaajien sekä mahdollisesti ulkopuolisten toimijoiden kanssa.

Tehtävät nuorisopalveluissa:

NUORISOPALVELUPÄÄLLIKKÖ JA NUORISOASIAINPÄÄLLIKKÖ

- **TUKI** → Työn sitominen nuorisopalvelujen tarinaan ja muihin ohjaaviin arvoihin
- **RESURSSIT** → Alueiden itsenäisen resurssien uudelleenjärjestämisen mahdollistaminen
- **TOISEN ASTEEN OPPILAITOSTEN YHTEISTYÖ** → Työpajoista ja muista 2. asteen toiminnoista vastaavan verkoston toiminnan mahdollistaminen ja tuki

ALUEEN JOHTAVA NUORISONOHJAAJA

- **ALUEELLINEN YHTEISTYÖ** → Työajankäytön suunnittelun ja nuorisotilojen keskinäisen yhteistyön ohjaaminen alueella
- **TUKI** → Nuorisonohjaajan tukeminen lähiesimiehen roolissa, työn kuormittavuuteen, työssä jaksamiseen ja osaamiseen (ja sen kehittämiseen) liittyvät asiat
- **KOULUYHTEISTYÖN RESURSSIT** → Nuorisonohjaajien tukeminen yhteistyökoulujen jakamisessa ja työaikatarpeen määrittelyssä

NUORISONOHJAAJA

- **VASTUUKOULU** → Aktiivinen yhteys omiin vastuukouluihin, yhteistyön suunnittelu ja toteutus (mahdollisesti yhdessä muiden toimijoiden kanssa) ja kehittäminen yhdessä koulun henkilökunnan kanssa
- **ALUEELLINEN YHTEISTYÖ** → Alueen muiden nuorisonohjaajien ja nuorisotilojen auttaminen (koululla työparina, paikkaamalla nuorisotilalla tms.) tarvittaessa.

5.2 Peruskouluissa

Peruskouluissa nimetään nuorisopalveluiden kanssa tehtävästä yhteistyöstä vastaava henkilö, joka organisoii yhteistyön suunnittelua, toteutusta ja arviointia yhdessä nuorisonohjaajan kanssa. Vastuhenkilö tiedottaa yhteisistä toiminnoista muuta henkilökuntaa ja delegoi tehtäviä tarvittaessa eteenpäin. Vastuhenkilö kutsuu nuorisonohjaajan sovittuihin yhteisöllisen oppilashuoltoryhmän kokouksiin ja vanhempainiltoihin ja tiedottaa nuorisonohjaajaa koulun asioista tarpeen mukaan. Rehtori varmistaa, että koulusta on nimetty yhteyshenkilö ja että nuorisonohjaajalla on ajantasainen tieto siitä, keneen olla yhteydessä, vaikka yhteyshenkilö vaihtuisi kesken toimintakauden.

Koululle vastuhenkilö, joka organisoii toimintaa yhdessä nuorisonohjaajan kanssa, delegoi tarvittaessa tehtäviä eteenpäin ja tiedottaa muuta henkilökuntaa toiminnasta.

Yhteisöllisen oppilashuoltoryhmän kokouksista valitaan vähintään kolme, joihin nuorisonohjaaja tulee mukaan.

Rehtori pitää huolta, että yhteisesti sovitun toiminnan toteuttaminen kouluaiikana (esim. teematunnit) on mahdollista ja siihen varataan aikaa koulun työjärjestyksestä.

Tehtävät peruskoulussa:

LINJAN PÄÄLLIKÖ JA ALUEPÄÄLLIKÖ

- **TUKI** → Yhteisen toimintamallin toteuttamisen mahdollistaminen ja rehtoreiden tukeminen yhteistyön organisoimisessa. Toimintamallin perustelu ja tärkeyden viestiminen kentälle, eli miksi yhteistyötä tehdään.

REHTORI

- **YHTEISTYÖN MAHDOLLISTAMINEN KÄYTÄNNÖSSÄ** → Ajan järjestäminen yhteistyössä toteutettaville toiminnoille koulun työjärjestyksestä
- **YHTEYSHENKILÖN NIMEÄMINEN** → Sen varmistaminen, että koululta löytyy yhteysthenkilö, jonka kanssa nuorisonohjaaja sopii yhteistyöhön liittyvistä asioista.

YHTEYSHENKILÖ (oppilaan ohjaaja/opinto-ohjaaja/opettaja)

- **YHTEYSHENKILÖ** → Koulun puolella yhteisten toimintojen aikataulujen koordinoiminen (tai tehtävien delegoiminen asiaankuuluville henkilöille) ja toiminnoista tiedottaminen muulle henkilökunnalle. Nuorisonohjaajan kutsuminen sovittuihin vanhempainiltoihin.
- **YHTEISÖLLINEN OPPILASHUOLTORYHMÄ** → Niistä yhteisöllisen oppilashuoltoryhmän kokouksista sopiminen nuorisonohjaajan kanssa, joihin nuorisonohjaaja tulee mukaan → Kokouksessa sovitaan yhdessä tulevan lukukauden yhteistyön suuret linjat ja sovitaan jatkosta.
- **OPPILAIDEN TARPEEN TUNNISTAMINEN** → Niiden oppilaiden ja ryhmien tunnistaminen, jotka voisivat hyötyä nuorisopalveluiden osaamisesta (luokkatyöskentely, kohdennettu pienryhmätyöskentely, päihdekasvatus tms.).

YHTEISÖLLINEN OPPILASHUOLTORYHMÄ

- **YHTEISTYÖN SUUNNITTELU** → Koulussa yhteistyössä toteutettujen toimintojen suunnittelu
- **KOHDENNETTUIJEN PIENRYHMIEN KOKOAMINEN** → Erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden tunnistaminen yhdessä opettajien kanssa, ja mahdollisten kohdennettujen pienryhmien kokoaminen sekä yhteydenotto niistä kotiin (saatekirje ja lupa). Ryhmien tavoitteiden suunnitteleminen yhdessä nuorisonohjaajan kanssa.

5.3 Toisen asteen oppilaitoksissa

Toisen asteen oppilaitoksissa yhteistyö organisoidaan keskitetysti Nuorten tieto- ja neuvontapiste yESBOxin kautta ja sitä toteuttaa nuorisonohjaajista koottu toisen asteen oppilaitosyhteistyön verkosto sekä muut mahdollisesti siihen nimetyt nuorisonohjaajat. Yhteistyössä toteutetaan ensisijaisesti teematyöpajoja, mutta tarpeen mukaan voidaan myös tukea tutortoimintaa tai toteuttaa muuta toimintaa, joka tukee opiskelijoiden hyvinvointia.

Opiskelunsa kesken jättäneille, sitä harkitseville, tai muuten omaa tulevaisuuttaan pohtiville nuorille on tarjolla lisäksi erityisiä palveluita.

Ohjaamossa tarjotaan ilman työ- ja opiskelupaikkaa olevalle nuorelle vahvaa yksilöllistä tukea sekä koulutuksen, työllistymisen ja kuntoutuksen palvelut yhden toimipisteen kautta. www.ohjaamoespoo.fi

Vamoksessa nuorelle tarjotaan suunnitelmallista palveluohjausta, valmennusta yksilöllisesti ja vertaisryhmissä sekä intensiivistä uravalmennusta. Toiminta on aina tavoitteellista ja se auttaa nuorta kiinnittymään koulutukseen, työhön tai muuhun mielekkääseen toimintaan. www.vamosnuoret.fi/espoo

Tehtävät Omnian ammattiopistossa ja lukioissa:

REHTORI JA APULAISREHTORIT

- TUKI** → Toimintamallin käytön mahdollistaminen käytännössä, johdon tuki yhteistyölle.

TOIMIPISTEIDEN YHTEYSHENKILÖT

- YHTEISTYÖSTÄ SOPIMINEN** → Nuorisopalveluiden teematyöpajojen tai muun yhteistyön tarkempi suunnittelu yhdessä nuorisonohjaajien (yESBOx) kanssa.

OPISKELUHUOLTO

- NUORISOTYÖLLISISTÄ MENETELMISTÄ ENITEN HYÖTYVIEN OPISKELIJOIDEN TUNNISTAMINEN** → Teematuntien tarjoaminen yhdessä opetushenkilöstön kanssa niille ryhmille, jotka voisivat eniten hyötyä nuorisopalveluiden osaamisesta. Mahdollisen muun toiminnan suunnittelu yhdessä nuorisonohjaajan ja yhteyshenkilön kanssa.

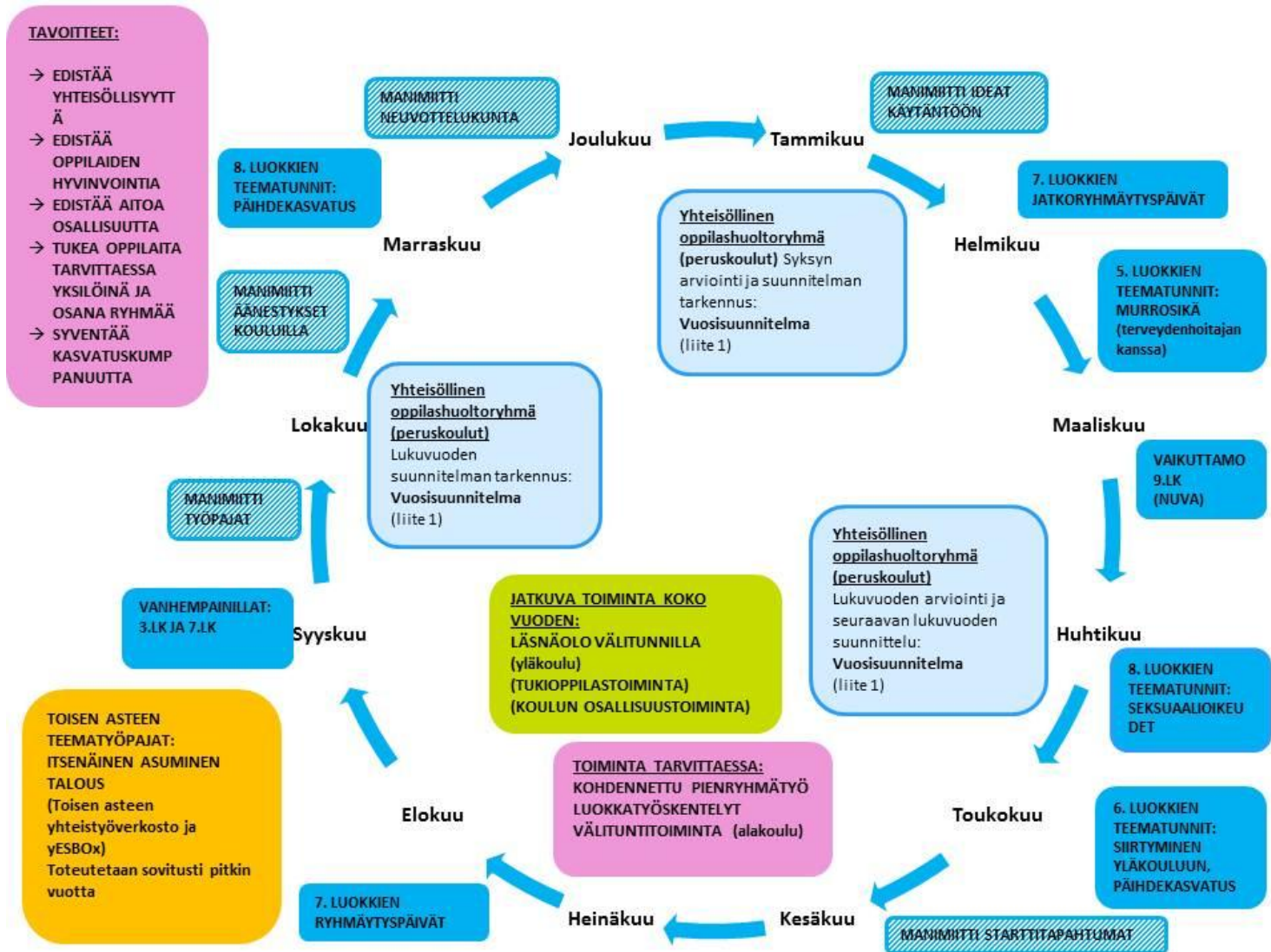
6 TOIMINTA

Koululla yhteistyössä toteutettava toiminta suunnitellaan koulukohtaisesti yhdessä nuorisohjaajan, koulun henkilöstön, oppilaiden ja muiden mahdollisten toimijoiden (seurakunta, liikuntapalvelut) kesken sovituissa yhteisöllisen oppilashuoltoryhmän kokouksissa. Toimintamalliin on kirjattu erilaisia tapoja, joilla nuorisotyö voisi esimerkiksi kiinnittyä osaksi koulun toimintakulttuuria. Tässä keskeisenä on yhteistyö sekä oppilaanohjauksen että terveystiedon oppiaineen kanssa.

NUORISOTYÖ EDISTÄMÄSSÄ OPPILAIDEN HYVINVOINTIA KOULUSSA

OSALLISUUS	YHTEISÖLLISYYS	ITSETUNTO JA MINÄKUVA	SOSIAALISET TAIDOT	YKSILÖLLINEN KOHTAAMINEN	TERVEYS JA ELÄMÄNTAVAT
<ul style="list-style-type: none"> → Osallistuminen päätöksentekoon koulussa, nuorisotyössä, kotikunnassa ja yhteiskunnassa → Mahdollisuus vaikuttaa omaan elämään, ympäristöön ja tulevaisuuteen → Demokratiaan kasvaminen 	<ul style="list-style-type: none"> → Kuuluvuuden tunne kouluyhteisössä → Mahdollisuudet luoda merkityksellisiä ihmissuhteita → Turvallinen sosiaalinen ympäristö → Demokraattisesti päätetyt tavat toimia, mahdollisuus vaikuttaa 	<ul style="list-style-type: none"> → Turvallinen sosiaalinen ympäristö → Mahdollisuus yksilölliseen kasvun tukeen (osana ryhmää) → Toisen kunnioittaminen ja yhdenvertaisuus → Seksuaalioikeudet ja seksuaali-identiteetti → Vaikuttamisen ja osallisuuden kautta voimaantuminen ja valtautuminen 	<ul style="list-style-type: none"> → Mahdollisuus kehittää vuorovaikutustaitoja → Ryhmään kuuluminen ja oman paikan löytäminen sosiaalisessa yhteisössä → Rohkaiseva ja kannustava sosiaalinen ympäristö → Toisen kunnioittaminen → Keinoja ratkaista konfliktitilanteita 	<ul style="list-style-type: none"> → Mahdollisuus yksilölliseen kasvun tukeen → Rohkaiseva ja kannustava sosiaalinen ympäristö → Mahdollisuus käydä keskusteluja itselle tärkeistä asioista aikuisen kanssa → Mahdollisuus saada aikuisen tukea mieltä askarruttavissa tilanteissa 	<ul style="list-style-type: none"> → Mahdollisuus saada tukea erilaisiin terveyteen ja elämäntapoihin liittyviin valintatilanteisiin → Tietoa päihteistä, vaikutuksista ja seurauksista → Tietoa seksuaaliterveydestä ja seksuaalioikeuksista → Tietoa liikkumisesta ja harrastusmahdollisuuksista → Tietoa riittävästä ja hyvästä unesta sekä siihen vaikuttavista tekijöistä → Tietoa hyvästä ravinnosta
<ul style="list-style-type: none"> → Oppilaskunnan hallitustoiminta → ManiMiitti → Osallistuminen kouluyhteistyön suunnitteluun → Yhteinen suunnittelu ja kehittäminen 	<ul style="list-style-type: none"> → Ryhmytykset → Luokkatyöskentelyt → Koko koulun yhteiset tapahtumat → Arvokas -toiminta → KiVa -toiminta → Aikuisen läsnäolo → Yhteinen suunnittelu ja kehittäminen 	<ul style="list-style-type: none"> → Seksuaalikasvatus → Kohdennettu pienryhmätyöskentely → Aikuisen läsnäolo → Luokkatyöskentelyt → Yhteinen suunnittelu ja kehittäminen → Arvokas -toiminta → Yhteistyö oppilaanohjauksen kanssa 	<ul style="list-style-type: none"> → Aikuisen läsnäolo → Keskustelut aikuisen kanssa → Kohdennettu pienryhmätyöskentely → Vertaissovittelu → Yhteinen suunnittelu ja kehittäminen → Arvokas -toiminta → KiVa -toiminta 	<ul style="list-style-type: none"> → Aikuisen läsnäolo → Keskustelut aikuisen kanssa → Kohdennettu pienryhmätyöskentely → Yhteinen suunnittelu ja kehittäminen 	<ul style="list-style-type: none"> → Päihdekasvatus → Seksuaalikasvatus → Aikuisen läsnäolo → Keskustelut aikuisen kanssa → Yhteinen suunnittelu ja kehittäminen → Yhteistyö terveystiedon oppiaineen kanssa

6.1 Koulu yhteistyön vuosikello

6.2 Yhteistyön erityispiirteet alakoulussa

Alakoulussa nuorisonohjaajan työ painottuu 5.-6. luokkalaisiin ja toteutuu pääsääntöisesti teematuntien kautta. Teematunnit keskittyvät oppilaiden tukemiseen murrosiän kynnyksellä ja ennaltaehkäisevään päihdekasvatukseen. Lisäksi on mahdollista suunnitella luokkakohtaisia toimenpiteitä tarpeen mukaan 3.-6. luokille. Tämä luokkakohtainen työskentely nousee aina luokan ja oppilaiden tarpeista ja suunnitellaan yhdessä opettajan/kuraattorin ja oppilaiden kanssa yhdessä. Luokkatyöskentelyt toteutetaan useamman toimintakerran kokonaisuutena, ja ne ovat selkeästi tavoitteellista kasvatuksellista toimintaa. Tavoitteet asetetaan yhdessä koulun henkilökunnan kanssa. Myös oppilaat osallistuvat tavoitteiden asetteluun ja sitoutuvat työskentelemään niiden saavuttamiseksi. Myös välituntitoiminta on mahdollista resurssien puitteissa.

6.3 Yhteistyön erityispiirteet yläkoulussa

Nuorisopalveluiden ja koulun yhteistyö painottuu selkeästi yläkouluun, jossa keskeisenä kohderyhmänä ovat 7.-8. luokkalaisten. 7. luokkalaisten ryhmätyöt toteutetaan kaikissa kouluissa ryhmätyömallin mukaisesti. Lisäksi 8. luokkalaisten toteutetaan teematunteja liittyen seksuaalisuuteen, päihteisiin ja mahdollisesti tulevaisuuteen. Koulukohtaisesti voidaan sopia myös 9. luokkalaisten teematunneista. Luokkatyöskentelyä voidaan toteuttaa kaikkien luokka-asteiden kanssa aina luokan tarpeiden mukaisesti ja ne suunnitellaan yhdessä opettajan/kuraattorin ja oppilaiden kanssa. Ne ovat aina suunnitelmallisia, useamman toimintakerran kokonaisuuksia, joiden tavoitteet asetetaan yhdessä koulun henkilökunnan kanssa. Myös oppilaat osallistuvat tavoitteiden asettamiseen ja sitoutuvat työskentelemään niiden saavuttamiseksi. Yläkouluilla toteutetaan resurssien mukaan mahdollisimman paljon välituntinä- oloa, eli nuorisonohjaaja on läsnä ja nuorten tavoitettavissa omassa kummikoulussaan tietyillä välitunneilla. Pääpai- no välitunneissa on kohtaamisessa, keskustelussa ja matalan kynnyksen aikuisen läsnäolossa, mutta oppilaiden kans- sa suunnitellaan yhdessä myös kaikille avointa yhteistoimintaa, mikäli sellaiselle on tilausta.

6.4 Yhteistyön erityispiirteet toisen asteen oppilaitoksissa

Toisen asteen oppilaitoksissa yhteistyö rakentuu pääsääntöisesti teematyöpajojen kautta ja toteutetaan keskitetysti nuorisonohjaajista kootun verkoston toimesta. Yhteistyötä koordinoi nuorisopalveluissa Nuorten tieto- ja neuvonta- piste yESBOx. Itsenäisen asumisen- ja taloustyöpajat ovat yESBOxin 9. luokkalaisten ja toisen asteen opiskelijoille kehittämiä menetelmiä, joiden tavoitteena on tukea nuorten itsenäistymistä ja elämänhallintaa aikuistumisen kyn- nyksellä. Lisäksi nuorisonohjaajien on tarpeen ja resurssien mukaan mahdollista tukea toisen asteen oppilaitosten tutortoimintaa sekä uusien opiskelijoiden ryhmäytyksiä, ensisijaisesti tutorkoulutusten kautta.

6.5 Yksilön tuki osana yhteisöä

Nuorisotyössä yksilön tuki rakentuu pääsääntöisesti ryhmän kautta ja on varhaisen vaiheen tukea erilaisissa haas- teissa tai rinnalla kulkemista kun muut toimijat jo työskentelevät haasteiden ratkaisemiseksi. Yksilöllisesti suunnitel- tu työskentely haasteellisten ryhmien (luokkatyöskentely) tai yksilöistä koottujen pienryhmien (kohdennettu) kanssa on nuorisonohjaajan keskeinen menetelmä tukea tarvitsevien nuorten kasvun tukemiseksi. Lisäksi kaikille nuorille avoin toiminta tukee yksilöiden liittymistä ryhmään ja viihtymistä toisten nuorten kanssa.

Luokkatyöskentely

Luokkatyöskentelyllä tarkoitetaan jonkin luokan tarpeista noussutta ja oppilaiden tarpeista käsin suunniteltua työ- kentelyä, joka vastaa luokan ajankohtaisiin haasteisiin. Esimerkiksi luokan ilmapiiriin, kiusaamiseen tai muuhun pin- nalla olevaan aiheeseen liittyvät tunnit. Työskentely on aina tavoitteellista ja toteutetaan useamman toimintakerran kokonaisuuksina. Tavoitteet asetetaan koulun henkilökunnan ja oppilaiden kanssa yhdessä ja nuoret saavat osallis- tua myös toiminnan suunnitteluun.

Kohdennettu pienryhmätyö

Kohdennettu pienryhmätyö tarkoittaa tavoitteellista yksilöllistä tukea säännöllisesti kokoontuvassa turvallisessa ryhmässä. Kaikki nuorisonohjaajat voivat ohjata kohdennettuja ryhmiä. Ne suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan nuorisopalveluiden kohdennetun nuorisotyön mallin mukaisesti ja kootaan yhdessä koulun henkilökunnan kanssa. Kohdennetun pienryhmän kokoamisprosessi alkaa aina joko koulun kasvattajan, huoltajan tai nuorisonohjaajan huo- len heräämisestä.

6.6 Kasvatuksellisesti tavoitteellinen teemaan sidottu toiminta

Teematunnit

Teematunnit ovat tavoitteellisia, teemaan sidottuja kokonaisuuksia, jotka toteutetaan koko ikäluokalle oheisen taulukon mukaisesti painottaen. Teematuntien tavoitteena on pysäyttää oppilaat pohtimaan ja keskustelemaan teemasta, sen vaikutuksista elämässä sekä siihen liittyvistä valinnoista. Lisäksi tavoitteena on lisätä oppilaiden tietoa ja ymmärrystä käsiteltävään teemaan liittyen. Tärkeimpiä teemoja alakoulussa ovat murrosikä ja päihteet (alkoholi ja tupakka) ja yläkoulussa päihteet (kannabis), seksuaalisuus ja tulevaisuus. Erilaisten teematuntien pitämiseen löytyy menetelmiä liitteenä olevasta menetelmäpankista.

6.7 Koko ikäryhmälle suunnattu nuorisotyöllinen toiminta

Välituntitoiminta yläkoulussa

Olemalla läsnä sovituilla välitunneilla omassa kummikoulussaan, nuorisohjaajalla on hyvä mahdollisuus kohdata nuoria ja luoda luottamuksellisia suhteita. Kohtaaminen ja läsnäolo nuorisotyön menetelminä tarkoittavat sitä, että nuorisohjaaja on nuorten saatavilla, mikäli heillä on tarve aikuiselle keskustelukumppanille. Tärkeää kohtaamisessa on jokaisen nuoren näkeminen tärkeänä ja arvokkaana. Aikuinen voi läsnäolollaan luoda turvallisuudentunnetta nuorille, joilla voi olla ulkopuolinen olo vapaa-ajan ryhmissä, ja jotka eivät välttämättä edes halua ottaa yhteyttä aikuisiin.

Kohtaamisen ja läsnäolon arvo on prosesseissa, joita pitkäjänteinen kohtaamistyö aloittaa nuorissa ja heidän sosiaalisissa suhteissaan (joko nuorten välisissä tai nuorten ja aikuisten välisissä). Kohtaamiset voivat olla eri nuorten kanssa eritasoisia, mutta tärkeintä on olla jokaisen saatavilla tarvittaessa ja huomata jokainen yksilönä.

Kohtaamiseen täytyy liittyä aina kunnioitus ja yhdenvertaisuus. Ohjaajan täytyy suhtautua avoimin mielin jokaiseen nuoreen ja hyväksyä hänet sellaisena kuin hän on, vaikka olisi hänen kanssaan eri mieltä asioista. Yhdenvertaisuuden edistämiseen liittyy oleellisesti tiettyjen yhteiskunnan normien tietoinen unohtaminen – oletukset, jotka liittyvät sukupuoleen, seksuaaliseen suuntautumiseen, etniseen taustaan tai vaikka harrastuksiin, eivät välttämättä pidä paikkaansa ja näitä oletuksia tulisi välttää puheessa.

Kunnioittavaan kohtaamiseen liittyy myös se, että vaatii nuorilta toisten kunnioittamista ja syrjimätöntä puhetapaa ja keskustelee arjessa nousevista haasteista nuorten kanssa.

Läsnäolon lisäksi nuorisonohjaaja voi välituntien aikana vahvistaa nuorten osallisuuden tunnetta kouluyhteisöön yhteisen, kaikille avoimen ja yhdessä nuorten kanssa suunnitellun toiminnan kautta. Hän voi myös tarkkailla ilmapii- rin, nuorisokulttuuristen tai muuten ajankohtaisten ilmiöiden muutoksia ja sitä kautta reagoida nopeasti puuttumista vaativiin ilmiöihin. Lisäksi hän voi toimia linkkinä oppilaiden ja oppilashuollon välillä, tehdä nuorisopalveluiden va- paa-ajantoimintaa tutuksi ja käydä nuorten kanssa kasvatuksellisesti tavoitteellisia keskusteluja. Läsnäolo, kohtaami- nen, keskustelu ja aktivoiva yhteistoiminta ovat nuorisotyön keskeistä ennaltaehkäisevän työn osaamista.

Yhteisöllisyyttä tukeva toiminta

Nuorisonohjaaja voi osallistua koulun olemassa olevaan yhteisöllisyyttä ja viihtyvyyttä tukevaan toimintaan, kuten tukioppilastoimintaan ja KiVa -toimintaan, ohjaavan opettajan työparina. Myös ryhmätyksellisen mukaiset 7. luokki- en ryhmätykset ja jatkoryhmätykset, sekä mahdolliset tarvittaessa järjestettävät lisäryhmätykset tukevat luokan sisäistä yhteisöllisyyttä. Koko koulun yhteishenkeä voidaan tukea erilaisten tapahtumien, yhteisten teemapäivien tai -viikkojen, välituntitoiminnan ja osallisuuden lisäämisen kautta. Näissä nuorisonohjaaja on luonteva yhteistyökump- pani koulun aikuisille.

Osallisuutta tukeva toiminta

Yksi nuorisotyön keskeisimpiä tavoitteita on tukea nuorten omaa toimijuutta ja osallisuutta yhteiskuntaan, lähialuee- seen ja yhteisöön. Nuorisonohjaaja voi toimia ohjaavan opettajan työparina koulun olemassa olevissa osallisuusra- kenteissa kuten oppilaskunnan hallitustoiminnassa, ja tuoda lisäksi kouluun mahdollisuuksia vaikuttaa omaan lä- hiympäristöön, nuorisopalveluiden tarjoamiin palveluihin sekä tukea nuorten kasvua aktiivisiksi kansalaisiksi yhdessä koulun aikuisten kanssa. Nuorisopalveluiden osallisuusrakenteet sopivat myös luonnollisesti käytettäväksi ja markki- noitaviksi kouluympäristössä.

Vanhempainillat

Nuorisonohjaaja kutsutaan aina 3. ja 7. luokkien syksyn ensimmäiseen vanhempainiltaan ja tarvittaessa myös mui- den luokka-asteiden vanhempainiltoihin. Nuorisonohjaaja voi esimerkiksi tiedottaa vanhempia nuorisopalveluiden toiminnasta ja toimia nuoruuden ja nuorisokulttuuristen ilmiöiden asiantuntijana. Toiminnasta tiedottaminen erityi- sesti 3. ja 7. luokalla on tarpeen siksi, että näiden ikäryhmien kohdalla tapahtuu muutos suhteessa nuorisopalvelui- den järjestämään toimintaan. 3. luokkalaiset voivat osallistua nuorisopalveluiden alakoululaisille suunnattuun toi- mintaan, kuten avoimeen toimintaan iltapäivisin, kerhoihin ja leiri- ja loma-ajan toimintaan. 7. luokkalaiset siirtyvät alakoululaisille suunnatusta toiminnasta ilta- ja tapahtumapainotteiseen yläkoululaisille ja sitä vanhemmille suunnat- tuun nuorten toimintaan minkä lisäksi murrosikä ja siihen liittyvät ilmiöt alkavat näkyä nuorten elämässä. Näissä siirtymäkohdissa nuorisonohjaajan asiantuntijuudesta voi olla hyötyä myös vanhempien näkökulmasta.

6.8 Harrastustoiminnan tukeminen

Koulujen oman, osin yhteistyössä järjestöjen kanssa toteutetun laajan kerho- ja harrastetoiminnan ja taiteen perusopetuksen lisäksi myös nuorisonohjaaja voi kannustaa oppilaita vapaa-ajan harrastusten pariin. Hän voi olla linkkinä erityisesti nuorisopalveluiden, liikuntapalveluiden ja kulttuuripalveluiden tarjoamaan toimintaan. Liikuntapalveluiden kanssa tehtävä yhteistyö voi osaltaan tukea oppilaiden liikunnallisuutta Liikkuva koulu -toiminnan lisäksi.

Liikunta

Liikuntapalvelut on mukana koulu yhteistyössä erikseen sovitusti esimerkiksi tapahtumissa tai ryhmäytyksissä, resursien mukaan. Liikuntapalveluiden keskeinen tavoite koulu yhteistyössä on tavoittaa oppilaita, jotka voisivat eniten hyötyä liikuntapalveluista (esimerkiksi nuoret, jotka eivät harrasta mitään liikuntaa), ja sitä kautta tukea liikunnallisen elämäntavan aloittamista. Oppilaita voidaan lisäksi ohjata koululta myös suoraan liikuntapalveluiden piiriin. Koulussa voidaan nostaa esille esimerkiksi maksuttomia liikuntaryhmiä ja muita harrastusmahdollisuuksia ja liikuntaneuvontaa (kts. alla). Harrastusmahdollisuuksista tiedottamisen voi yhdistää esimerkiksi hyvinvointiin, terveisiin elämäntapoihin tai murrosikään liittyviin teematunteihin, yksilöllisen oppilashuollon prosesseihin tai nuorisonohjaajan käymiin keskusteluihin välitunneilla.

Ajankohtaista tietoa kouluikäisten liikuntapalveluiden tarjoamista liikuntamahdollisuuksista:

<http://www.espoo.fi/fi->

[Fl/Kulttuuri_ ja_ liikunta/Liikunta/Ohjattu_ liikunta/Lapset_ nuoret_ perheet/Kouluikaiset_ nuoret](http://www.espoo.fi/fi-Fl/Kulttuuri_ ja_ liikunta/Liikunta/Ohjattu_ liikunta/Lapset_ nuoret_ perheet/Kouluikaiset_ nuoret)

Kohdennetut liikuntaryhmät ovat tarpeen mukaan liikunnanopettajan arvioinnin perusteella perustettavia, kouluajalla (esim. liikuntatuntien tilalla) toteutettavia liikuntaryhmiä sellaisille oppilaille, joille liikunta on syystä tai toisesta vieras tai ikävä asia. Kohdennettujen liikuntaryhmien tavoitteena on mahdollistaa liikuntakokeilut ja tuottaa positiivisia kokemuksia liikunnasta, sekä kannustaa liikunnallisempaan elämäntapaan. Kohdennettu liikuntaryhmä sopii esimerkiksi vaihtoehtoiseksi suoritustavaksi oppilaille, jotka eivät suostu tai pysty osallistumaan liikuntatunneille.

Liikuntaneuvonta on maksutonta opastusta liikunta-asioissa kaikenikäisille ja ennen kaikkea uusille liikkujille. Oppilaan voi ohjata ottamaan yhteyttä liikuntaneuvontaan, jos hänellä on kysyttävää liikunnasta tai hän tarvitsee tukea liikuntaharrastuksen aloittamisessa. Liikuntaneuvonnasta saa tietoa lähialueen liikuntamahdollisuuksista, minkä lisäksi on mahdollista sopia tapaaminen, jossa voidaan tehdä liikunnallisen elämäntavan aloittamisen tueksi yksilöllinen liikuntasuunnitelma. [Liikuntaneuvonta p. 09 8166 0800](http://www.espoo.fi/fi-Fl/Kulttuuri_ ja_ liikunta/Liikunta/Ohjattu_ liikunta/Lapset_ nuoret_ perheet/Kouluikaiset_ nuoret)

Yhteyshenkilöinä liikuntapalveluissa kaikissa koulu yhteistyöhön liittyvissä asioissa toimivat aluevastaavat liikunnanohjaajat. Heidät tavoittaa parhaiten puhelimitse, mutta myös osoitteesta liikunnanohjauspalvelut@espoo.fi

Lisäksi nuorisonohjaaja voi etsiä seurojen ja järjestöjen tarjoamia harrastusmahdollisuuksia yhdessä oppilaiden kanssa.

Aluevastaavat liikunnanohjaajat:

Espoonlahti p. 046 877 2746

Keski-Espoo p. 046 877 1972

Leppävaara p. 046 877 2737

Olari-Matinkylä p. 046 8771293

Tapiola p. 046 877 2747

Kulttuuri

Espoossa on monipuoliset mahdollisuudet erilaisiin kulttuuriharrastuksiin sekä kulttuuripalveluiden että kulttuurisen nuorisotyön kautta. Harrastusmahdollisuuksista tiedottamisen voi yhdistää esimerkiksi hyvinvointiin, terveisiin elämäntapoihin tai murrosikään liittyviin teematunteihin, yksilöllisen oppilashuollon prosesseihin tai nuorisonohjaajan käymiin keskusteluihin välitunneilla. Koulusta voidaan myös ohjata oppilaita suoraan kulttuuritoiminnan pariin.

Kulttuuripalvelut tekevät lisäksi paljon yhteistyötä koulujen kanssa myös kouluajalla, ja tähän toimintaan nuorisonohjaaja voi tarpeen mukaan osallistua.

Ajankohtaista tietoa kulttuuripalveluiden tarjonnasta:

<http://www.kulttuuriakaikille.info/>

http://www.espoo.fi/fi-FI/Kulttuuri_ja_liikunta/Kulttuuri/Kulttuuria_kaikille/Koululle_ja_paivahoidolle

Kulttuurisen nuorisotyön tapahtumat ja toiminta ovat aina nuorelle maksuttomia. Tarjolla on kaikille sopivaa toimintaa sekä mahdollisuuksia päästä kehittämään taitojaan myös pidemmälle. Lisäksi kulttuurisen nuorisotyön kautta voi päästä kartuttamaan esiintymiskokemusta erilaisissa nuorten tapahtumissa. Toimintaa järjestetään paljon myös nuorten toiveiden mukaisesti, joten oppilaita voi kannustaa esittämään toiveitaan, ideoitaan ja kehittämissuhteita koulun omalle nuorisonohjaajalle tai suoraan kulttuuriseen nuorisotyöhön.

Ajankohtaista tietoa kulttuurisen nuorisotyön tapahtumista ja toiminnasta:

http://www.espoo.fi/fi-FI/Kulttuuri_ja_liikunta/Nuori_Espoo/Kivaa_tekemista/Kulttuuria_nuorille

Lisäksi nuorisonohjaaja voi etsiä järjestöjen tarjoamia harrastusmahdollisuuksia yhdessä oppilaiden kanssa.

Muuta kivaa tekemistä nuorisopalveluissa

Nuorisopalveluiden toiminnassa on mahdollista osallistua hyvin monipuoliseen toimintaan niin nuorisotilojen avoimessa toiminnassa kuin erilaisissa kerhoissa, työpajoissa ja leireillä. Leiritoimintaa järjestetään niin ala- kuin yläkoululaisillekin aina lomaleireistä erikoistuneisiin teemaleireihin (esim. liikuntaa, retkeilyä, teatteria, seikkailua, bänditoimintaa eläimiä, kädentaitoja ja paljon muuta!). Erilaisia kerhoja ja työpajoja järjestetään ympäri vuoden nuorisotiloilla ja loma-aikoina kurssimuotoisesti. Tarjolla on paljon tekemistä mopojen ja pyörien korjaamisesta ja keramiikasta ruoanlaittoon ja musiikkiin, myös uusia teemoja voi aina ehdottaa. Harrastusmahdollisuuksista tiedottamisen voi yhdistää esimerkiksi hyvinvointiin, terveisiin elämäntapoihin tai murrosikään liittyviin teematunteihin, yksilöllisen oppilashuollon prosesseihin tai nuorisonohjaajan käymiin keskusteluihin välitunneilla. Koulusta voidaan myös ohjata oppilaita suoraan nuorisopalveluiden toiminnan pariin.

Ajankohtaista tietoa nuorisopalveluiden toiminnasta: Koulun omalta nuorisonohjaajalta, kesäesitteestä ja osoitteesta: http://www.espoo.fi/fi-FI/Kulttuuri_ja_liikunta/Nuori_Espoo/Kivaa_tekemista

Toimintaa suunnitellaan ja järjestetään nuorisotiloilla, leireillä ja kursseilla paljon yhdessä nuorten kanssa, heidän toiveidensa mukaisesti, joten oppilaita voi kannustaa esittämään toiveitaan ja ideoitaan koulun omalle nuorisonohjaajalle tai lähimmälle nuorisotilalle. Näitä omia ideoita on mahdollista lähteä toteuttamaan yhdessä muiden nuorten kanssa nuorisonohjaajan tuella.

7 ARVIOINTI JA SEURANTA

Nuorisotyötä tehdään noudattaen nuorisotyön ammattieettistä ohjeistusta, jossa nuorisotyön tavoitteeksi määritellään, että jokainen nuori saavuttaa omien voimavarojensa ja näkemyksensä mukaisen paikkansa yksilönä ja yhteiskunnan jäsenenä. Nuorisotyö määritellään ohjeistuksessa kohtaamiseksi, kannustavaksi kasvatukseksi ja yhdessä tekemiseksi. Sen tehtävänä on vahvistaa nuoren osallisuutta lähiyhteisöissä, eri kulttuureissa ja yhteiskunnassa. Ohjeistukseen on kirjattu, että nuorisotyöntekijä arvostaa omaa työtään, toimii rakentavasti ja avoimesti työyhteisössä ja yhteistyöverkostoissa, toimii tavallaan nuoruuden ja nuorten elinolojen tulkkina. Nuorisotyössä kunnioitetaan luontoa ja elämää. Lisäksi nuorisotyöntekijä huolehtii omasta hyvinvoinnistaan.

Nuorella on oikeus tietää, missä määrin hänen nuorisonohjaajan kanssa käymänsä keskustelut ovat luottamuksellisia – hänellä on oikeus luotettavaan, turvalliseen ja oikeudenmukaiseen kohtaamiseen. Nuorella on oikeus tulla ohjatuksi muiden palveluiden piiriin sen ollessa nuoren kannalta tarpeellista, saada tietoa toiminnasta ja tietojen käsittelystä sekä antaa palautetta toiminnasta. Nuorella on velvollisuus noudattaa koulun ja yhteisön sääntöjä.

Nuorisonohjaaja toimii koululla palkattuna työntekijänä, jolla on tiettyjä oikeuksia ja velvollisuuksia. Hänellä on oikeus saada tehtävänsä koulutusta, ohjausta ja tukea ja olla suostumatta epäasialliseen ja -ammattilliseen kohteluun. Nuorisonohjaaja on sitoutunut yhteisöllisyyttä edistävän toiminnan, turvallisuuden ja työrauhan edistämiseen myös silloin, kun hän työskentelee koululla. Nuorisonohjaaja on toiminnassaan sitoutunut toimimaan ammattiryhmänsä toimintaperiaatteiden ja arvojen mukaisesti. Nuorisonohjaajalla on velvollisuus luopua vaitiolovelvollisuudestaan, mikäli tulee ilmi rikosasia tai lastensuojelullinen huoli. Hänen on mahdollisuuksien mukaan ilmoitettava nuorelle luopuessaan vaitiolovelvollisuudesta. Nuorisonohjaaja tekee työtään nuoria varten, ei tuo työhönsä omia ongelmiaan ja antaa nuorille asianmukaista ja luotettavaa ohjausta. Hän ohjaa yhteydenottoja tarvittaessa muiden palvelujen piiriin ja tarjoaa vaihtoehtoja, mutta ei päätä nuoren tai vanhemman puolesta.

Näiden eettisten periaatteiden toteutumista ja koulussa tehtävän nuorisotyön laatua seurataan koulussa tehtävän nuorisotyön arviointikriteerien (liite 4) avulla nuorisonohjaajan itsearviointina joka toinen vuosi. Tämän lisäksi vuositasolla toiminnan toteutumista seurataan ja arvioidaan yhdessä (koulun henkilöstö ja nuorisonohjaaja, yhteisöllinen oppilashuoltoryhmä) kouluyhteistyön vuosisuunnitelmassa (liite 1) ja nuorisopalveluissa myös määrällisesti tilastointijärjestelmän avulla. Jatkuvaa arviointia ja kehittämistä tehdään suunnittelu- ja arviointityökalujen (liite 3) avulla, joita täytettäessä nuorisonohjaaja arvioi toimintaa ja menetelmää itse, ja pyytää lisäksi oppilailta ja koulun henkilökunnalta palautetta kaikesta toiminnasta.

Pitkällä tähtäimellä seurataan laajempia indikaattoreita, kuten kouluterveyskyselyn ja nuorisobarometrin tuloksia sekä espoolaisten peruskoululaisten sijoittumista toisen asteen opintoihin (arvioidaan koulun ja nuorisotyön yhteistyön mahdollisia vaikutuksia koulupudokkuuteen). Kouluterveyskyselyn tuloksista kiinnitetään erityistä huomiota lasten ja nuorten kokemaan yksinäisyyteen, kouluviihtyvyyteen, koettuun osallisuuteen ja vaikuttamismahdollisuuksiin.

Kouluyhteistyötä arvioidaan ja dokumentoidaan nuorisopalveluissa myös toimintasuunnitelmassa ja -kertomuksessa, kuten muutakin toimintaa. Lisäksi kouluyhteistyön vuosisuunnitelmassa (liite 1) arviointia tehdään myös yhdessä koulun henkilökunnan kanssa.

Arviointi	Nuorisonohjaaja	Oppilaat	Koulun henkilökunta	Nuorisonohjaajan työyhteisö	Indikaattorit
Jatkuva yksittäisten toimintojen ja menetelmien arviointi ja kehittäminen edelleen (Päivittäin, viikoittain, kuukausittain)	Oma arviointi jokaisesta toiminnosta erikseen Suunnittelu- ja arviointityökalu	Kirjallinen tai muuten dokumentoitu palaute oppilailta kaikes-ta toiminnasta Suunnittelu- ja arviointityökalu	Kirjallinen tai muuten dokumentoitu palaute mukana/seuraamassa olevilta koulun aikuisilta kaikes-ta toiminnasta Suunnittelu- ja arviointityökalu	-	Koulun henkilökunnan tai nuorisonohjaajan havaintoihin perustuvat ajankohtaiset ilmiöt Yhteisöllinen oppilashuolto, vuosisuunnitelma (täydennys)
Toimintakausittain tapahtuva arviointi (1-2 krt/vuosi)	Yhteinen arviointi koulun aikuisten kanssa Vuosisuunnitelma	Osallistuminen vuosisuunnitelman tekemiseen ja arviointiin Vuosisuunnitelma	Yhteinen arviointi nuorisonohjaajan kanssa Vuosisuunnitelma	Yhteinen toiminnan suunnittelu, kehittäminen ja arviointi Toimintakertomus	
Pitkän tähtäimen seuranta ja arviointi (Joka toinen vuosi tai harvemmin)	Nuorisonohjaajan kokonaisarvio koulussa tekemästään työstä (joka toinen vuosi) Koulussa tehtävän nuorisotyön arviointikriteerit	Kysely oppilaille nuorisonohjaajan vaikutuksista viihtyvyyteen ja hyvinvointiin koulussa ja toimintaideoista (joka toinen vuosi) Kyselypohja koulun oppilaille	Kysely koulun henkilökunnalle nuorisotyön vaikuttavuudesta koulurauhaan ja oppilaiden hyvinvointiin koulussa (koulun henkilöstön kokemuksen ja näkemän mukaan) (joka toinen vuosi) Kyselypohja koulun henkilökunnalle	Itsearviointista keskusteleminen työyhteisössä, tulosten kokoaminen ja vertailu Koulussa tehtävän nuorisotyön arviointikriteerit	Nuorten hyvinvointiin liittyvien indikaattorien seuranta (osallisuuden ja turvallisuuden kokemukset, koettu yksinäisyys, vaikuttamismahdollisuudet sijoittuminen toiselle asteelle jne). Kouluterveyskysely Nuorisobarometri Muu aineisto

8 LIITTEET

Liite 1. Kouluysteistyön vuosisuunnitelma

Liite 2. Suunnittelu- ja arviointityökalu

Liite 3. Koulussa tehtävän nuorisotyön arviointikriteerit

Liite 4. Arviointikysely oppilaille

Liite 5. Arviointikysely koulun henkilökunnalle

Toimintamallin mukaista toimintaa tukemaan on lisäksi koottu menetelmäpankki, johon on koottu kouluysteistyön tavoitteiden mukaisia nuorisotyöllisiä menetelmiä helpottamaan yhteistä suunnittelua. Menetelmäpankki löytyy sähköisenä osoitteesta:

http://www.espoo.fi/fi-FI/Kulttuuri_ ja_ liikunta/Nuori_Espoo/Tietoa_neuvoa_apua/Julkaisut_ ja_ toimintamallit

Tämä toimintamalli on tuotettu Kouluysteistyön mallien kehittäminen -projektin työryhmässä 2014-2015:

Anna Vilen, projektikoordinaattori (nuorisopalvelut)

Triin Peltoniemi, projektityöntekijä (nuorisopalvelut)

Sini Savolainen, projektityöntekijä (nuorisopalvelut)

Anna Seppänen, erityisliikunnan liikuntasuunnittelija (liikuntapalvelut)

Hanna Sarakorpi, rehtori (Saunalahden koulu)

Mikko Tujula, resurssiopettaja (Saunalahden koulu)

Nina Palomäki, kuraattori (Saunalahden koulu)

Katariina Lappalainen, kuraattori (Mainingin koulu)

Aija Andersson, opettaja (Tiistilän koulu)

Sirpa Argillander, kuraattori (Tiistilän koulu)

Leila Tuominen, rehtori (Kalajärven koulu)

Saara Mustalahti, kuraattori (Kalajärven koulu)

Juudit Ehrnsten, opettaja (Kalajärven koulu)

KOULUYHTEISTYÖN VUOSISUUNNITELMA (PERUSKOULUT)

Koulun yhteyshenkilö:

Nuorisonohjaaja:

KOULU:

Lukuvuosi:

Aluevastaava liikunnanohjaaja:

Suunnittelutapaamiset	Tavoitteet	Koollekutsuja	Käsiteltävät teemat	Ajankohta	Osallistujat	Tehtävät	Lisätietoja	Nuorten osallistuminen suunnitteluun
<i>Yhteisöllinen OHR ym. tapaamiset, joissa yhteistyötä suunnitellaan yhdessä</i>								
Teematunnit	Tavoitteet	Kohderyhmä	Menetelmät	Ajankohta	Arviointi	Vastuut	Lisätietoja	Nuorten osallistuminen suunnitteluun
<i>Kasvatuksellisesti tavoitteellinen, tiettyyn teemaan sidottu toiminta, joka on pääsääntöisesti suunnattu koko ikäluokalle, esim. päihdekasvatustunnit</i>								

LIITE 1.

Välituntitoiminta	Tavoitteet	Kohderyhmä	Menetelmät	Ajankohta	Arviointi	Vastuut	Lisätietoa	Nuorten osallistuminen suunnitteluun
<i>Välitunnilla tai hyppytunnilla tapahtuva ohjattu tai vapaamuotoinen lasten ja nuorten kohtaaminen</i>								
Pienryhmätoiminta	Tavoitteet	Kohderyhmä	Menetelmät	Ajankohta	Arviointi	Vastuut	Lisätietoa	Nuorten osallistuminen suunnitteluun
<i>Tukioppilastoiminta, oppilaskunnan hallitustoiminta, koulupäivän aikana, koulun jälkeen koulun tiloissa tai muuten koulun kanssa suunniteltu kerhotoiminta (Ei nuorisotilan oma kerhotoiminta)</i>								

LIITE 1.

Kohdennetut pienryhmät	Tavoitteet	Kohderyhmä	Menetelmät	Ajankohta	Arviointi	Vastuut	Lisätietoa	Nuorten osallistuminen suunnitteluun
<i>Yhdessä koulun oheiskasvattajan kanssa kootut kohdennetut pienryhmät kuvattuna tähän lyhyesti yhteisten suunnitelmien osalta (ei tarkkoja suunnitelmia)</i>								
Luokkatyöskentelyt	Tavoitteet	Kohderyhmä	Menetelmät	Ajankohta	Arviointi	Vastuut	Lisätietoa	Nuorten osallistuminen suunnitteluun
<i>Työskentely tietyn luokan kanssa tarpeen mukaan. Tavoitteet nousevat ryhmän tarpeista, ei toteuteta systemaattisesti kaikille luokille.</i>								

LIITE 1.

Muu toiminta	Tavoitteet	Kohderyhmä	Menetelmät	Ajankohta	Arviointi	Vastuut	Lisätietoa	Nuorten osallistuminen suunnitteluun
<i>Muut oppilaille suunnatut toiminnot (esim. tukioppilastoiminta, oppilaskunnan hallitustoiminta ym.)</i>								
Yhteistyö kodin kanssa	Tavoitteet	Kohderyhmä	Menetelmät	Ajankohta	Arviointi	Vastuut	Lisätietoa	Nuorten osallistuminen suunnitteluun
<i>Vanhempainillat ym. viestintä kotiin yhteistyössä koulun kanssa (ei nuorisotilan omat)</i>								

SUUNNITELMAN TÄYTTÖOHJE

Tämä pohja on tarkoitettu koulun ja nuorisotyön yhteistyön suunnittelun tueksi ja on tarkoitus täyttää yhdessä suunnittelutapaamisissa niiltä osin kun on olennaista yhteistyön kannalta (kaikkia ruutuja ei siis ole välttämättä tarpeen täyttää). Suunnitelman täyttäminen aloitetaan ensimmäisessä suunnittelutapaamisessa (yhteisöllisen oppilashuoltoryhmän kokous) ja sitä voidaan täydentää muissa tapaamisissa. Lisäksi pohjaan voidaan kirjata toteutettujen toimintojen arviointia yhteistyön seurantaan ja kehittämistä varten.

Suunnittelutapaamiset tarkoittavat tässä sekä niitä yhteisöllisen oppilashuoltoryhmän kokouksia, joihin nuorisonohjaaja kutsutaan mukaan, että muita mahdollisia, eri kokoonpanoilla tapahtuvia yhteistyön ja toiminnan suunnitteluun liittyviä tapaamisia. Suunnitelmaan on hyvä kirjata tapaamisten teemat (esim. vuosisuunnitelman tekeminen tai kohdennettujen pienryhmien kokoaminen), jotta kokonaiskuva yhteistyön suunnittelusta ja etenemisestä säilyy ja mahdollisia vastuunjakoja (esim. nuorisonohjaaja suunnittelee sisällöt ja oppilaanohjaaja sopii aikatauluista), jotta kukin pysyy omien tehtäviensä tasalla.

Teematunnit ovat johonkin tiettyyn teemaan liittyviä, kasvatuksellisesti tavoitteellisia tunteja. Ne on suunnattu kokonaiselle ikäryhmälle, riippumatta luokkien erilaisista tarpeista ja ovat ennaltaehkäisevää työtä (esim. murrosikään liittyvät teematunnit kaikille 5. luokille yhdessä terveydenhoitajan kanssa).

Välituntitoiminta on nuorten kohtaamista joko ohjatusti tai vapaamuotoisesti (suunniteltu toiminta/läsnäolo). Toiminta tulisi suunnitella oppilaiden kanssa yhdessä ja kiinnittää kouluviihtyvyyteen ja osallisuuteen. Nuorisonohjaajan läsnäolo välitunnilla ei ole välituntivalvontaa, vaan matalan kynnyksen toimintaa ja aikuisen läsnäoloa.

Kerhotoiminta tarkoittaa tässä mahdollisia koulun kanssa yhdessä suunniteltuja, kouluajalla tai koulun tiloissa toteutettavaa kerhotoimintaa, jolle on asetettu yhteiset tavoitteet. Nuorisopalveluiden omia kerhoja ei kirjata tähän.

Kohdennetut pienryhmät merkitään tähän suunnitelmaan lyhyesti, jotta kaikki toimintaa yhdessä suunnittelevat toimijat ovat niistä tietoisia. Tähän voidaan kirjata yhteisiä, yleisiä tavoitteita ja ideoita, joita ryhmien kokoamisen yhteydessä nousee menetelmien osalta, mutta ei tarkkoja suunnitelmia.

Luokkatyöskentely on "kohdennettua" työskentelyä tietyn luokan kanssa, luokasta nousseiden teemojen ja tarpeiden mukaisesti. Se on reagointia oppilaiden tarpeisiin ja toteutetaan tarpeen mukaan. Luokkatyöskentely voi liittyä tiettyyn pinnalla olevaan teemaan tai tukea ryhmän toimintaa yleensä. (esim. Friends -ohjelma, lisäryhmätyöskentely)

Muu toiminta tarkoittaa tässä kaikkea sitä toimintaa, mikä ei sovi suoraan minkään yllämainitun otsikon alle, mutta toteutetaan oppilaille yhteistyössä koulun kanssa (esim. yhteistyössä toteutettu toiminta tukioppilaille tai oppilaskunnan hallitukselle).

Yhteistyö kodin kanssa tarkoittaa koulun kanssa yhteistyössä toteutettavia tilaisuuksia, jotka on suunnattu oppilaiden huoltajille (esim. vanhempainillat ja vanhempainryhmät).

SUUNNITTELU- JA ARVIOINTITYÖKALU

Koulussa toteutettava toiminta

TÄYTÄ ENNEN TOIMINTAA:

<u>Toiminnan ohjaaja(t):</u>	<i>Neea Nuorisonohjaaja (nupa) ja Nikke Nuorisotyönohjaaja (srk)</i>
<u>Yhteyshenkilö koululla:</u>	<i>Reetta Rehtori ja Olli Oppilaskuntatoimintaa-Ohjaavaopettaja</i>
<u>Koulu:</u>	<i>Esimerkin yhtenäiskoulu</i>
<u>Kohderyhmä:</u>	<i>Yläkoulun oppilaskunnan hallitus (7. - 9.lk), 15 oppilasta.</i>
<u>Ajankohta ja kesto:</u>	<i>Perjantai 31.2.2014, klo 9.00 - 12.00, 3h</i>
<u>Paikka:</u>	<i>Esimerkin asukas- ja nuorisotila Hattara</i>
<u>Tavoite:</u>	<i>Oppilaskunnan hallituksen yhteistyön kehittäminen eri luokka-asteiden välillä ja vaikuttamisen käytäntöihin ja nuortenideat.fi -sivuston käyttöön tutustuminen.</i>
<u>Toteutettava toiminta:</u>	<i>Ideoiden jakaminen nuortenideat.fi -sivulle pienryhmissä, joissa jokaisessa on sekaisin eri luokka-asteiden oppilaita.</i>
<u>Aikataulu:</u>	<i>Ohjaajien sekä oppilaskunnan esittäytyminen: Oma nimi ja miksi on mukana oppilaskunnan toiminnassa. (10 min)</i> <i>Arvojanaharjoitus: Ohjaajat luettelevat väittämiä ja oppilaat menevät samaa mieltä/eri mieltä -janalla haluamaansa kohtaan. Käyvät keskustelua lähellä olevien kanssa. Otetaan yhteisesti muutamia kommentteja jokaisesta väittämästä. (20min)</i> <i>Otetaan yksi eniten mielipiteitä jakanut väittäjä janaharjoituksesta, muokataan aiheesta hypoteettinen aloite ja järjestetään aiheesta pikaväittely. Kukin saa argumentoida ja sen jälkeen äänestetään (puolesta/vastaan). (30min)</i> <i>Ohjeistetaan ennen taukoa miettimään rauhassa ja keksimään joku itselle tärkeä aihe, josta haluaisi jakaa idean.</i> <i>Tauko (10min)</i> <i>Jokainen saa paperin, jolle kirjoittaa alustavan idea-aiheen (nimetön). Kiinnitetään paperit tilan seinille ja jokainen saa käydä</i>

LIITE 2.

allekirjoittamassa kaikki ne ideat, joita pitää hyvinä ja tärkeinä. Viisi eniten kannatusta kerännyttä ideaa otetaan jatkotyöstöön. (15min)

Jaetaan hallitus viiteen kolmen hengen ryhmään, joissa jokaisessa on edustus jokaiselta luokka-asteelta. Näissä ryhmissä työstetään ideoita eteenpäin. Ohjaajat Neea ja Nikke, sekä ohjaava opettaja Olli ovat tässä apuna, erityisesti ryhmätoimintaa silmällä pitäen (aikuiset lähinnä varmistamassa, että jokainen saa äänensä kuuluviin ja tulee hyväksytyksi ja kunnioitetuksi omassa pienryhmässään). (35min)

Jokainen ryhmä esittelee oman tuotoksen ja muut saavat tehdä niihin korjausehdotuksia. 5min/ryhmä 30min

Kirjoitetaan ideat puhtaaksi korjauksineen, kirjaututaan sivustolle (www.nuortenideat.fi) esim. ohjaajien tunnuksilla, kannustetaan nuoria luomaan omat tunnukset. Kirjataan ideoita palveluun nuorisotilan asiakaskoneilla, ohjaajien koneilla sekä iPadeilla. Lisäksi nuoret voivat kommentoida aloitteita ja tutkia nuortenideat.fi -sivustoa yleensä (esim. omilla puhelimilla, iPadilla tai koneella heti kun vapautuvat. (20min)

Purku:

Käydään läpi mihin asioihin tämä ryhmä haluaisi vaikuttaa omassa kotikaupungissa ja miten idean saisi vietyä toteutukseen ja miten sen edistymistä voi varmistaa ja seurata. Pohditaan miltä tuntui työskennellä ryhmissä? Oliko helppoa keksiä oma aiheidea? Jokainen mainitsee yhden asian, jonka on tänään oppinut. (5min)

Palaute:

Kerätään palautetta suullisesti ja nimettömänä paperilla. (5min)

TÄYTÄ HETI TOIMINNAN JÄLKEEN:

Arviointi: *Yhteinen konkreettinen vaikuttamistoiminta vaikutti häivyttävän luokka-asteiden mukaista jakautumista ja kuppikuntaisuutta. Yhteisen tekemisen lomassa oppilaat tutustuivat toisiinsa ja opettelivat toimimaan demokraattisesti. Ryhmäkoko (3 oppilasta) oli tarpeeksi pieni, jotta jokainen pääsi (ja joutui) osallistumaan. Aikataulu oli hiukan tiukka, ja jatkossa tämän suunnitelman mukaiselle toiminnalle olisi hyvä varata 4h aikaa niin, että on enemmän taukoja.*

Oppilaiden palaute oli pääosin positiivista, mutta aikataulua kritisoitiin sekä sitä, että nuortenideat.fi -sivustoon tutustumiseen ja ideoiden selaamiseen ei ollut tarpeeksi aikaa ja välineitä (toivottiin iPadia jokaiselle).

KOULUSSA TEHTÄVÄN NUORISOTYÖN ARVIOINTIKRITEERIT

Arviointimalli on tarkoitettu nuorisotyöntekijän ja hänen nuorisotyöhön pohjautuvan toimintansa tarkasteluun koulussa kriteerien avulla. Arviointimallin kriteeristö on luotu työvälineeksi helpottamaan oman työn tavoitteiden ja periaatteiden reflektointia.

TYÖYHTEISÖ

- Työyhteisöllä tarkoitetaan sekä koulu yhteisöä että nuorisotyöyhteisöä nuorten vapaa-ajalla, joissa molemmissa nuorisotyöntekijä mahdollisesti työskentelee.
- Yhteisön jäsenillä tarkoitetaan sekä ammatillista henkilöstöä että nuoria.

Arviointikriteerit	4 Erinomainen	3 Hyvä	2 Tyydyttävä	1 Puutteellinen
Vastuujaot ja työjaot koulussa	Vastuujaot ovat yhdessä ennakolta sovittu opetus ja tuki- sekä nuorisotyön henkilöstön kesken. Niitä sovelletaan tilanteiden mukaan joustavasti säädökset huomioiden.	Työ- ja vastuujaot on sovittu ennakkoon ja ne on dokumentoitu.	Työ- ja vastuujaot sovitaan tilanne- ja tapauskohtaisesti toiminnan yhteydessä.	Työ- ja vastuujaot ovat epäselvät nuorisotyöntekijän ja muiden ammattilaisten kesken.
Nuorisotyöntekijän osaamisen, oppimisen, koulutuksen ja tietopohjan hyödyntäminen	Vahvuuksia ja osaamista hyödynnetään koulun toiminnassa ja kasvatus tavoitteen toteuttamisessa (esim. menetelmät). Koulututtamista tuetaan.	Vahvuudet ja osaaminen on osittain hyödynnetty koulun arjen toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa.	Osaamista hyödynnetään spontaanisti koulun arjen toiminnan toteutuksessa.	Vahvuudet ja osaaminen on tunnistettu, mutta niiden hyödyntäminen on vähäistä koulun arjessa ja yhteisöllisyyden luomisessa.
Vuorovaikutuksen aktiivisuus ja laatu. Sisäinen tiedotus	Nuorisotyöntekijä toimii aloitteellisesti ja huomioi koko koulu yhteisön jäsenet (henkilöstö ja nuoret). Nuorisotyöntekijä tukee nuorten ja henkilöstön välistä keskustelua ja edistää vuorovaikutustilanteita. Yhteisössä syntyy dialogia.	Nuorisotyöntekijät ovat mukana koulun arjessa ja edistävät vuorovaikutusta sekä keskustelukulttuuria koulussa. Nuorisotyöntekijän ja yhteisön jäsenten vuorovaikutus on luontevaa ja molemminpuolista.	Vuorovaikutustilanteet syntyvät pääosin nuorisotyöntekijän aloitteesta. Vuorovaikutus perustuu nuorisotyöntekijän halukkuuteen ja on pintapuolista, painottuen pääsääntöisesti nuoriin.	Nuorisotyöntekijä on passiivinen ja vuorovaikutusta on yhteisössä lähinnä ongelmatilanteiden ilmaantuessa. Vuorovaikutus liittyy yksisuuntaiseen toiminnasta tiedottamiseen.

LIITE 3.

<p>Työtä koskevan tiedon hyödyntäminen toiminnassa → Palaute</p> <p>→ Tutkimukset/säädökset</p>	<p>Palautetta kerätään suunnitelmallisesti henkilöstöltä, nuorilta, kodeilta sekä yhteistyökumppaneilta. Palaute huomioidaan toiminnassa.</p> <p>Nuorisotyöntekijä seuraa ajankohtaisia tutkimuksia ja säädöksiä, jotka ohjaavat toimintaa. Niihin reagoidaan yhteisössä toimintaa kehittämällä.</p>	<p>Palautetta kerätään monipuolisilla menetelmillä: Palaute- ja arviointikeskustelut, kyselyt. Palaute hyödynnetään toiminnassa.</p> <p>Ajankohtaisia tutkimuksia ja säädöksiä seurataan ja toimintaa arvioidaan niiden avulla.</p>	<p>Palautetta kerätään spontaanisti. Tietoa käsitellään yhdessä yhteisössä.</p> <p>Ajankohtaisista tutkimuksista ja säädöksistä keskustellaan ja tiedotetaan yhteisössä.</p>	<p>palautetta ei kerätä, vaan se perustuu henkilöstön ja nuorten omaan aktiivisuuteen ja halukkuuteen.</p> <p>Ajankohtaisia tutkimuksia ja säädöksiä ei seurata, eikä niihin liittyvää tiedotusta huomioida.</p>
<p>Alueen ja toimialan tuntemus</p> <p>→ Tilastot ja ilmiöt</p> <p>→ Elinkeinoelämä</p>	<p>Nuorisotyöntekijä osallistuu keskusteluun koulun ja alueen ilmiöistä ja johtopäätökset ohjaavat toiminnan suunnittelua. Nuorisotyöntekijä tuo esiin myös ajankohtaisia nuorisokulttuurisia ilmiöitä.</p> <p>Alueen elinkeinoelämän kanssa tehdään yhteistyötä koulun kasvatustavoitteiden tukemisessa.</p>	<p>havaittua ja selvitysten avulla saatua tietoa (esim. kouluterveyskysely) ilmiöistä hyödynnetään koulussa tehtävän nuorisotyön suunnittelussa.</p> <p>Elinkeinoelämä huomioidaan toiminnan suunnittelussa koulussa.</p>	<p>Alueesta tai koulusta on saatavilla selvitettyä tietoa.</p> <p>Alueen palveluiden vaikutus nuoriin tiedostetaan.</p>	<p>Alueesta on hajanaista tietoa eikä nuorisotyöntekijä tunne alueen erityispiirteitä.</p> <p>Alueen elinkeinoelämän palvelut tiedetään, mutta niitä ei hyödynnetä.</p>
<p>Yhteistyö ja verkostot</p> <p>→ Muut nuorisotyötä koulussa ja alueella tekevät vapaa-ajan toimijat</p>	<p>Toiminnan suunnittelussa koulussa on huomioitu muut nuorisotyötä koulussa tekevät toimijat sekä nuorisotyötä vapaa-ajalla tekevien toimijoiden kanssa tehdään tarvittaessa yhteistyötä. Yhteistyön tavoitteet ja työnjaot koulussa ovat selvät.</p>	<p>Muihin koulussa ja alueella nuorisopalveluita toteuttaviin tahoihin pidetään yhteyttä. Verkosto on joustava ja reagoiva.</p>	<p>Muut koulussa ja alueella toimivat nuorisotyön tahot tunnetaan.</p>	<p>Nuorisotyöntekijällä koulussa on tietoa joistakin nuorisotyötä tekevästä tahoista. Yhteys on vähäistä ja satunnaista.</p>

LIITE 3.

→ Monialaiset verkostot	Nuorisotyöntekijä osallistuu koulussa toimivien verkostojen toimintaan. Verkostojen toimintaa kehitetään ja arvioidaan säännöllisesti. Verkostot reflektoivat myös nuorisotyön toimintaa koulussa.	Verkostot ovat tavoitteellisia ja reagoivia. Koulussa toimivalla nuorisotyöntekijällä on aktiivinen rooli verkostoissa.	Verkostot ovat olemassa, mutta niiden toiminta ei ole aktiivista tai tavoitteellista. Nuorisotyöntekijä ei hyödynnä verkostoja toiminnassa.	Koulussa tehtävän nuorisotyön kannalta keskeiset tahot on tunnistettu toiminnassa.
Toiminnan suunnitelmallisuus ja tavoitteellisuus	Toimintaa ohjaavat nuorisotyön tavoite- ja kasvatustietoisuus sekä yhteinen prosessi henkilöstön kanssa. Toimintaa arvioidaan säännöllisesti.	Toimintaa ohjaavat nuorten toiveet ja etu sekä yhteisöllisyys. Toiminnan suuntaa tarkastellaan yhteisön kanssa säännöllisesti.	Nuorisotyöntekijän oma kiinnostus ja osaaminen ovat keskeisiä toimintaa ohjaavia periaatteita.	Toimintaa tehdään samalla tavalla vuodesta toiseen. Toimintaa määritellään koulussa oleskeluna. Toimintaan ei ole määritelty tavoitteita.
Toimintamallit	Nuorisotyöntekijä on yhdessä muun henkilöstön ja nuorten kanssa luonut yhteisesti hyväksytyt toimintamallit ja toimintatavat, joissa on sovittu myös työnjako.	Toimintatavoista keskustellaan säännöllisesti. Toimintatavat on dokumentoitu.	Yhteisössä keskustellaan ennakolta muutoksista ja uusista toimintatavoista. Uusista ohjeista ja muutoksista tiedotetaan.	Toimintatavat ovat tilannekohtaisia ja jokaisen nuorisotyöntekijän omia, henkilökoh-taiseen arvo-maailmaan, osaamiseen ja kokemukseen perustuvia ratkaisuja.
Menetelmällisyys ja välineet	Nuorisotyöntekijä käyttää monipuolisesti nuorisotyön osallistavia ja pedagogisia välineitä. Niiden käyttö tukee toiminnan tavoitteita.	Valitut menetelmät ovat yhteisöllisyyttä ja osallisuutta tukevia ja kasvatuksellisesti perusteltuja. Yhteisössä keskustellaan käytettävistä menetelmistä.	menetelmien ja välineiden käyttäminen on yksipuolista.	Yhteisössä vallitsevien menetelmien ja välineiden käyttöä ei ole yhdessä mietitty.
Vuorovaikutus yhteisössä	Nuorisotyöntekijän vuorovaikutus yhteisön henkilöstön kanssa on ammatillista ja luontevaa.	Yhteisön aikuisjäsenet toimivat tiimissä, jonka toimintaan nuorisotyöntekijä osallistuu. Tiedonkulku toimii sujuvasti ja aukottomasti.	Nuorisotyöntekijä ymmärtää olevansa roolimalli ja henkilöstön välisen vuorovaikutuksen malli nuorille. Vuorovaikutus henkilöstön kesken on valikoivaa sekä hierarkkista ja	Nuorisotyöntekijällä ei ole tilanneherkkyyttä. Henkilöstön yhteisössä nuorista ja nuorten kuullen puhutaan herkkäluontoisia asioita, mikä heikentää kasvatuksellisuutta.

LIITE 3.

<p>→ Sisäinen tiedotus</p>	<p>Nuorisotyöntekijä välittää omalta osaltaan tietoa koulu yhteisössä ajankohtaisista nuorisokulttuurisista ilmiöistä. Tiedottamiseen on luotu rakenteet.</p>	<p>Yhteiset koko koulu yhteisöä koskevat päätökset dokumentoidaan ja niistä tiedotetaan.</p>	<p>toimii erillisinä ryhminä. Nuorisotyöntekijä osallistuu sisäiseen tiedottamiseen esim. kokouksiin ja kuuluu tarkoituksenmukaisille sähköisille foorumeille.</p>	<p>Nuorisotyöntekijä on mukana keskusteluissa. Sisäiseen tiedotukseen ei ole rakenteita ja se on spontaania, henkilöiden välisiin suhteisiin perustuvaa toimintaa.</p>
<p>Yhteistyö kotien kanssa</p>	<p>Nuorisotyöntekijällä on selkeät rakenteet kotien kanssa tehtävään yhteistyöhön. Yhteydenpidon kynnyks on puolin ja toisin matala ja yhteydenpito on aktiivista.</p>	<p>Yhteyttä pidetään niiden nuorten koteihin aktiivisemmin, joiden kanssa tehdään sillä hetkellä töitä.</p>	<p>Nuorisotyöstä koulussa on tiedotettu vanhempainilloissa ja muilla vanhemmille suunnatuilla foorumeilla, kuten sähköiset viestimet kodin ja koulun yhteistyöhön.</p>	<p>Nuorisotyöntekijä ei ole yhteydessä koteihin osana koulussa tehtävää nuorisotyötä.</p>
<p>Toiminta nuorten osallistamisessa eri osa-alueilla</p>	<p>Nuorisotyöntekijä toteuttaa työsäään koulussa osallisuuden kaikkia osa-alueita (tieto-, idea-, suunnittelu-, päätöksenteko-, toteuttamis- ja arviointiosallisuus) koulutyötä ohjaavat säädökset huomioiden. Nuorisotyöntekijä edistää koulun toimintakulttuurissa nuorten osallisuutta ja kuulemista.</p>	<p>Nuorisotyöntekijä antaa nuorille vastuuta päätöksenteossa. Nuoret toteuttavat toimintaa henkilöstön ohjauksessa.</p>	<p>Nuorisotyöntekijä ja nuoret ideoivat ja suunnittelevat toimintaa yhdessä. Nuorisotyöntekijä ja muu henkilöstö tekee lopulliset päätökset.</p>	<p>Nuoret esittävät spontaanisti nuorisotyöntekijälle ideoita koulun toimintaan, mutta nuorisotyöntekijä ei huomioi nuorten ideoita tai etsi mahdollisuuksia ideoiden toteuttamiseen. Nuoria ei tiedoteta idean etenemisestä.</p>

LIITE 3.

RESURSSIT

Arviointikriteeri	4 Erinomainen	3 Hyvä	2 Tyydyttävä	1 Puutteellinen
Työaikaresurssit/ajankäyttö	Nuorisotyöntekijällä on työn toteuttamisen (nuorten kohtaamisen ja monialaisen yhteistyön) lisäksi aikaa työn kehittämiseen ja arviointiin. Hänellä on esimiehen ja työryhmien tuki työllensä.	Nuorisotyön kehittämiseen koulu yhteisössä on määritelty koko yhteisön kesken riittävästi aikaa ja työ on organisoitu. Myös opetus henkilöstö on sitoutunut kehittämiseen.	Nuorisotyöntekijän työ koulussa on luonteva osa nuorisotyötä ja koulun arkea. Työn kehittämistä ja ajankäyttöä ei ole pitkäjänteisesti huomioitu.	Nuorisotyöntekijä toimii koulussa satunnaisesti ja työtä tehdään sen mukaan, miten siihen riittää aikaa muilta töiltä eri toimintaympäristöissä.
Tilat	Nuorisotyöntekijä hyödyntää työssään monipuolisesti kaikkia eri tiloja, myös koulun alueen ulkopuolisia tiloja. Nuorisotyöntekijällä on oma työtila koulu yhteisössä henkilöstön kanssa. Käytössä on myös tila nuoren kahden keskeiseen kohtaamiseen ja nuorille on järjestetty tila, jossa on huomioitu nuorten toiveet ja tarpeet vapaaseen oleskeluun.	Nuorisotyöntekijä hyödyntää koulun sisäisiä tiloja tehokkaasti. Nuorisotyöntekijä toimii tilassa, joka on yhteiskäytössä muun henkilöstön kanssa. Yksilöllisen tuen antaminen ei ole tiloissa mahdollista, eikä nuorilla ole toiminnan kannalta tarkoituksenmukaista vapaata oleskelupaikkaa.	Nuorisotyöntekijällä on mahdollisuus käyttää koulun sisäisiä tiloja, mikäli niissä ei ole opetustoimintaa. Nuorisotyöntekijälle ei ole osoitettu tilaa. Hän toimii niissä tiloissa, jotka sattuvat olemaan vapaana.	Nuorisotyöntekijän ei ole mahdollista hyödyntää koulun tiloja eikä koulun alueen ulkopuolisia tiloja koulupäivän aikana tapahtuvassa toiminnassa. Nuorisotyöntekijällä ei ole omaa tilaa tai mahdollisuutta käyttää muun henkilöstön tiloja.
Toimintavälineet ja -materiaalit	Nuorisotyöntekijällä on käytettävissä budjetti, joka mahdollistaa ajanmukaisia välineitä ja materiaaleja yhteisölliseen toimintaan. Hankinnat tehdään nuorten	Nuorisotyöntekijän työhön käyttämät välineet ja materiaalit ovat hyvässä kunnossa. Hankinnoissa lähtökohdaksi on nuorten tarpeet ja	Nuorisotyöntekijän työhön käyttämät toimintavälineet ja materiaalit ovat puutteellisia ja niiden hankkimiseen ei ole varattu resursseja.	Nuorisotyöntekijän työhön käyttämät toimintavälineet ja materiaalit eivät ole käyttökelpoisia tai budjettia ei ole.

LIITE 3.

	toiveita kuunnellen yhdessä nuorten kanssa.	toiminnan kasvatuksellisuus.		
Toiminnasta tiedottaminen: Esitteet, tiedotteet, mainokset, verkkosivut	Nuorisotyöntekijän työstään ja toiminnasta tiedottamiseen käyttämät väylät ovat monipuolisia. Tiedotuksen sisältö on asiallista ja ajankohtaista. Viestinnässä huomioidaan kohderyhmä.	Nuorisotyöntekijä huomioi tiedotuksessa kohderyhmät. Sisältö ja välineet ovat kohderyhmälle sopivia. Tiedotusmateriaali on ajankohtaista.	Nuorisotyöntekijän tiedotus on ajankohtaista, mutta se on kapea-alaista. Tiedottamisen väyliä ei hyödynnetä monipuolisesti.	Nuorisotyöntekijä ei tiedota toiminnasta eikä työstään.

ARVIOINTIKYSELY OPPILAILLE

Nuorisonohjaaja toteuttaa tämän kyselyn joka toinen vuosi yhteistyökoulujensa oppilaille. Kyselyn voi toteuttaa paperisena tai sähköisenä ja sitä voi tarvittaessa muokata vähän oman koulun tarpeisiin. Seurannan mahdollistamiseksi tässä pohjassa esitetyt tiedot on kuitenkin syytä selvittää.

1. Miten nuorisonohjaajan työ on näkynyt koulun arjessa?
2. Millaisissa asioissa olet ollut tekemisissä nuorisonohjaajan kanssa?
3. Vaikuttiko nuorisonohjaajan läsnäolo koulun ilmapiiriin tai kouluviihtyvyyteen?
 - Ei
 - Kyllä, miten?
4. Miten nuorisotyön ja koulun yhteistyö on mielestäsi onnistunut? 1 = täysin eri mieltä, 2= melko eri mieltä, 3 = melko samaa mieltä, 4= täysin samaa mieltä)

		1	2	3	4
1.	Nuorisonohjaajan läsnäolo koululla on mielestäni tärkeää				
2.	Nuorisonohjaaja on koululla riittävän paljon				
3.	Nuoret ovat päässeet vaikuttamaan nuorisonohjaajan työnkuvaan ja hänen ohjamaansa toimintaan				
4.	Koulun aikuiset kannustavat ja innostavat nuoria tekemään itse				
5.	Tiedän milloin nuorisonohjaaja on koululla paikalla ja missä asioissa voin kääntyä hänen puoleensa				
6.	Nuorisonohjaajalle on helppo jutella				
7.	Nuoret pääsevät mukaan suunnittelemaan koulun toimintaa yhdessä koulun aikuisten kanssa (esim. juhlat, teemapäivät ja retket)				
8.	Nuorisonohjaaja on nuorten apuna jos halutaan vaikuttaa koulun asioihin				

5. Missä muualla haluaisit nuorisonohjaajan työskentelevän koulun ja nuorisotilan lisäksi?
6. Mitä odotuksia tai toiveita sinulla on nuorisotyölle?
7. Mitä nuorisotyön ja koulun yhteistyössä pitäisi mielestäsi vielä kehittää?

ARVIOINTIKYSELY KOULUN HENKILÖKUNNALLE

Nuorisonohjaaja toteuttaa tämän kyselyn joka toinen vuosi yhteistyökoulujensa henkilökunnalle (niiltä osin, kun se on toiminnan kannalta mielekäs). Kyselyn voi toteuttaa paperisena tai sähköisenä ja sitä voi tarvittaessa muokata vähän oman koulun tarpeisiin. Seurannan mahdollistamiseksi tässä pohjassa esitetyt tiedot on kuitenkin syytä selvittää.

1. Miten nuorisotyö on näkynyt koulun arjessa? (esim. omassa työssäsi, nuorten keskuudessa, koulun toimintakulttuurissa)
2. Millaisissa tilanteissa ja asioissa olet ollut tekemisissä nuorisonohjaajan kanssa?
3. Vaikuttaako nuorisonohjaajan läsnäolo koulun ilmapiiriin tai kouluviihtyvyyteen? Miten?
4. Hyödynnetäänkö nuorisotyön osaamista koulun yhteisöllisyyden kehittämisessä? Miten?
5. Mitkä ovat mielestäsi nuorisonohjaajan tärkeimpiä rooleja/työtehtäviä koulussa?
6. Miten arvioisit seuraavia väittämiä nuorisotyöstä koulussa? (1 = täysin eri mieltä, 2 = melko eri mieltä, 3 = melko samaa mieltä, 4 = täysin samaa mieltä)

		1	2	3	4
1.	Nuorisonohjaajan läsnäolo koululla on mielestäni tärkeää				
2.	Nuorisonohjaajan läsnäolo koululla on mielestäni ajallisesti riittävää				
3.	Nuorisotyön ja koulun yhteistyön tavoitteet ovat minulle selvät ja niistä on keskusteltu				
4.	Nuorisonohjaajan ymmärrys nuorten asioista ja elämästä tukee koulun kasvatustyötä				
5.	Monialainen yhteistyö eri toimijoiden välillä tukee koulun kasvatustehtävää				
6.	Nuorisonohjaaja on tärkeä osa koulun kasvatusyhteisöä				
7.	Tiedonkulku toimijoiden välillä on aktiivista ja luontevaa				
8.	Yhteiselle keskustelulle ja suunnittelulle on varattu riittävästi aikaa (esim. toiminnan suunnittelu, yhteisistä tavoitteista keskustelu)				
9.	Nuorisotyö on mukana kodin ja koulun yhteistyötä rakennettaessa ja sen ylläpidossa				
10.	Nuorten osallisuus on huomioitu koulun ja nuorisotyön yhteistyötä kehitettäessä (nuoret on otettu mukaan suunnitteluun)				

7. Miten työmuotoa/yhteistyötä tulisi jatkossa kehittää?

NUORI ESPOO

KOULUYHTEISTYÖN KEHITTÄMINEN NUORISOPALVELUISSA

Nuorisopalvelujen tarinassa on nostettu vahvasti esille nuorisotyön vieminen sinne, missä nuoret ovat. Tähän liittyen myös koulujen kanssa tehtävää yhteistyötä kehitetään tavoitteena satunnaisen "piipahtelun" ja tulipalojen sammuttelun sijasta rakentaa aitoa kasvatuskumppanuutta nuorisotyön ja koulun välille sekä kehittää alueellista verkostoa lasten ja nuorten kasvun tueksi. Vastaamalla tähän kyselyyn pääset vaikuttamaan koulu yhteistyön toimintamalliin sekä annat projektitiimille arvokasta tietoa oman alueesi mahdollisuuksista ja haasteista liittyen koulu yhteistyöhön. Toimintamallista tehdään toimivaa arjen työkalua meille kaikille, joten juuri Sinun asiantuntemuksesi on todella tärkeää!

Millä alueella työskentelet?

Oletko tehnyt yhteistyötä nuorisotilan lähikoulujen kanssa viimeisen vuoden aikana?

- Kyllä! Yhteistyö on säännöllistä ja mielekästä ja teen sitä mielelläni!
- Kyllä! Yhteistyö on satunnaista mutta haluaisin tehdä säännöllisemmin.
- Kyllä, mutta en ole erityisen innoissani yhteistyöstä.
- En ole vielä tehnyt, mutta kiinnostaisi alkaa rakentaa yhteistyötä.

- En ole onneksi joutunut vielä tekemään, eikä erityisemmin kiinnostaisi tehdä jatkossa-

TÄMÄNHETKINEN YHTEISTYÖ

Olen tehnyt yhteistyötä...

- Läheisen alakoulun kanssa
- Läheisen yläkoulun kanssa
- Läheisen lukion kanssa
- Omnian ammattiopiston toimipisteen kanssa
- En minkään yllä mainitun kanssa

Alueen peruskoulujen (alakoulut ja yläkoulut) kanssa tehtävä yhteistyö. Valitse yksi vaihtoehto, joka on lähimpänä oman alueesi tilannetta sinun tietojesi mukaan.

- Kaikkien alueen ala- ja yläkoulujen kanssa toimitaan edes jollain tasolla
- Kaikkien yläkoulujen kanssa tehdään jotain yhteistyötä ryhmäytysten lisäksi
- Alueella on kouluja, joiden kanssa yhteistyö ei yrityksistä huolimatta ole käynnistynyt
- Alueella on kouluja, joihin ei ole toistaiseksi mitään kontaktia
- Alueella ei tehdä yhteistyötä peruskoulujen kanssa

Minkälaista yhteistyötä olet tehnyt koulujen kanssa? Voit valita useamman vaihtoehdon.

- Ryhmäytykset
- Päihdekasvatustunnit
- Seksuaalikasvatustunnit

- Ryhmädynamiikkaan liittyvät tunnit (esim. kiusaaminen, lisäryhmäytys, ryhmähenki)
- Kerhotoiminta
- Välituntitoiminta/läsnäolo välitunneilla
- Minäkuvaan tai itsetuntoon liittyvät tunnit (esim. Friends)
- Kohdennettujen pienryhmien kokoaminen
- Vanhempainillat
- Tapahtumat
- Yhteiset suunnittelutapaamiset
- Alueellinen, moniammatillinen verkostotyö
- Tukioppilastoiminta
- Oppilaskunnan hallitustoiminta
- Jokin muu, mikä
- En minkäänlaista

Mitä työssäsi käyttämiäsi menetelmiä suosittelisit muillekin käytettäväksi koulu yhteistyössä? (Menetelmä, teema ja kohderyhmä ym.)

MAHDOLLISUUDET JA HAASTEET

Mitkä tekijät edistävät mielestäsi yhteistyötä koulun kanssa? Voit valita useamman vaihtoehdon.

- Koululla on tuttu yhteystenkiö (opettaja, rehtori, kuraattori tms.)

LIITE 2(4).
Monisivuinen liite

- Nuorisonohjaajat ovat tuttuja koulun henkilökunnalle
- Koulun toimintakulttuuri on tullut tutuksi ja siellä on luonteva toimia
- Työmäärä jakautuu tasaisesti omassa työyhteisössä, jolloin jää aikaa myös kouluyhteistyölle
- Selkeä työnjako kouluyhteistyön suhteen omassa työyhteisössä
- Käytössä on hyväksi havaitut menetelmät, selkeät "setit", joita koululla käydään vetämässä
- Koulun henkilökunta tuntee nuorisonohjaajien keskeisen osaamisen
- Koulusta otetaan aktiivisesti yhteyttä, kun on tarve
- Yhteinen suunnittelu-aika
- Yhteiset tavoitteet
- Jokin muu, mikä
- Jokin muu, mikä
- Jokin muu, mikä

Mikä on kantasi seuraaviin väittämiin liittyen kouluyhteistyöhön?

Täysin eri mieltä 1, Täysin samaa mieltä 5 (1-5 asteikko)

En koe yhteistyötä mielekkääksi tai tärkeäksi

Työkaverit eivät ole kiinnostuneita kouluyhteistyöstä

Ei ole tarpeeksi aikaa ja resursseja

Koulussa ei arvosteta nuorisotyön osaamista

Nuorisotyö kuuluu nuorten vapaa-ajalle, ei kouluun

Työskentelen mieluummin avoimessa toiminnassa kuin kouluyhteistyössä

Koen kouluyhteistyön haastavaksi ja vaikeaksi

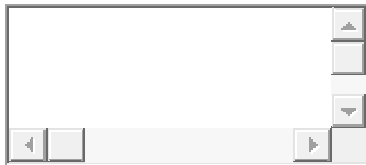
En tiedä mitä koululla pitäisi tai voisi tehdä

On vaikea sopeuttaa omat työskentelytavat koulun toimintakulttuuriin

TULEVA YHTEISTYÖ

Vastaamalla seuraaviin kysymyksiin, pääset vaikuttamaan toimintamallin sisältöihin ja tulevan yhteistyön linjauksiin.

Miksi nuorisotyötä mielestäsi pitäisi tehdä myös koulussa? (Perustelut työmuodolle, työn hyödyt) Jos nuorisotyötä ei mielestäsi pitäisi viedä kouluun, miksi? (mitkä toimintaympäristöt ovat koulua tärkeämpiä nuorisotyön tavoitteiden kannalta, perustelut)

Nuorisonohjaajia tullaan jatkossa kutsumaan yhteisöllisen oppilashuollon tapaamisiin. Näissä tapaamisissa sovelletaan toimintamallia oman koulun ja oppilaiden tarpeisiin ja suunnitellaan yhteistyökuviot tarkemmin.

Nuorisonohjaaja tulisi ottaa mukaan suunnittelemaan seuraaviin teemoihin liittyviä asioita ja toimintaa koulussa.

Täysin eri mieltä 1, täysin samaa mieltä 10 (liukuasteikko 1-10)

Kouluviihtyvyys ja kouluolosuhteisiin liittyvät asiat

Yhteisöllisyys ja ilmapiiri

Nuorten osallistuminen koulun päätöksentekoon

Terveys ja elämäntavat

Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen

Tukioppilastoiminta

Oppilaskunnan hallitustoiminta

Kestävä kehitys

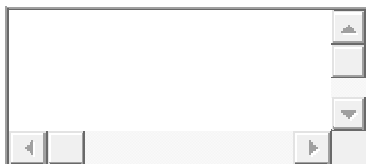
Ihmisoikeudet ja yhdenvertaisuus

Rakkaus ja seksuaalisuus

Valitse alta millä luokka-asteilla sinusta olisi hyvä kohdata koko ikäluokka (esim. kaikki 7. luokkalaiset kohdataan ryhmäytyksissä). Voit valita useamman vaihtoehdon.

- 3. luokalla
- 4. luokalla
- 5. luokalla
- 6. luokalla
- 7. luokalla
- 8. luokalla
- 9.luokalla
- Toisen asteen 1. vuonna
- Toisen asteen 2. vuonna
- Koko ikäluokan kohtaaminen ei ole mielestäni tarpeen millään luokka-asteella

Perustele yllä mainitsemasi valinnat.

Alla on listattu joitain kouluysteistyön muotoja. Arvioi niiden hyödyllisyyttä asteikolla 1-5 niin että 1 ei ole lainkaan hyödyllistä ja 5 on erittäin hyödyllistä.

Ei lainkaan hyödyllistä 1, Erittäin hyödyllistä 5, Ei kokemusta (asteikko 1-5)

Ryhmätykset

Päihdekasvatustunnit

Seksuaalikasvatustunnit

Ryhmädynamiikkaan liittyvät tunnit

Kerhotoiminta

Välituntitoiminta/ läsnäolo välitunnilla

Minäkuvaan tai itsetuntoon liittyvät tunnit

Kohdennettujen pienryhmien kokoaminen

Vanhempainillat

Tapahtumat

Yhteiset suunnittelutapaamiset

Alueellinen, moniammatillinen verkostotyö

Tukioppilastoiminta

Oppilaskunnan hallitustoiminta

Kuinka paljon olisit valmis käyttämään työaikaasi koulu yhteistyöhön viikossa, mikäli se olisi resurssien puitteissa mahdollista.

- Haluaisin työskennellä koululla kokopäiväisesti
- 2-3 päivää/vko
- 1 päivä/vko
- 3-5h/vko
- 1-2h /vko
- En yhtään

Toisen asteen oppilaitosten kanssa tehtävä yhteistyö tullaan järjestämään keskitetysti yESBOxin teematyöpajojen (tällä hetkellä itsenäisen asumisen työpaja ja taloustyöpaja) kautta. Olisitko kiinnostunut osallistumaan näiden työpajojen vetämiseen?

- Kyllä
- En

MOTIVAATIO JA KANNUSTUS

Mikä voisi lisätä kiinnostustasi koulujen kanssa tehtävään yhteistyöhön? Voit valita useamman vaihtoehdon.

- Koulutus ja osaamisen kehittäminen
- Lisäresurssit
- Työaikajärjestelyt
- Koulun sitoutuminen yhteistyöhön
- Helposti saatavilla oleva menetelmäpankki, josta löytyy ideoita ja valmiiksi suunniteltuja tunteja ja toimintoja
- Esimiehen kannustus
- Johdon määräys
- Tehtävien eriyttäminen ja tiettyihin toimintoihin erikoistuminen
- Jokin muu, mikä
- Jokin muu, mikä
- Jokin muu, mikä
- Ei mikään
- Kaikki toimii hyvin juuri näin

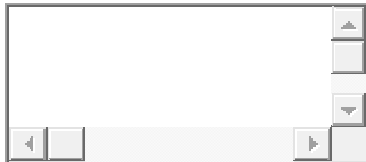
Millaista kannustusta tai osaamista kaipaisit koulu yhteistyöhön liittyen?

LIITE 2(9).
Monisivuinen liite

Miltä sinusta tuntuu se, että kouluysteistyön kehittäminen tulee mahdollisesti vaikuttamaan tähänhetkiseen työnkuvaasi?

Terveisiä kouluysteistyön kehittämistiimille!

KOULUYHTEISTYÖN KEHITTÄMINEN NUORISOPALVELUISSA

Espoon nuorisopalvelujen tavoitteissa on nostettu vahvasti esille nuorisotyön vieminen sinne, missä nuoret ovat. Tähän liittyen myös koulujen kanssa tehtävää yhteistyötä kehitetään yhteistyössä opetustoimen kanssa tavoitteena satunnaisen "piipahtelun" ja tulipalojen sammuttelun sijasta rakentaa aitoa kasvatuskumppanuutta nuorisotyön ja koulun välille sekä kehittää alueellista verkostoa lasten ja nuorten kasvun tueksi. Toimintamalli tulee koskettamaan kaikkia peruskouluja sekä osaltaan myös toisen asteen oppilaitoksia nuorisopalveluiden kohderyhmän, 9 - 18 - vuotiaiden lasten ja nuorten, osalta. Vastaamalla tähän kyselyyn pääset vaikuttamaan kouluyhdistyksen toimintamalliin sekä annat projektitiimille arvokasta tietoa oman koulusi kokemuksista ja toiveista nuorisopalvelujen kanssa tehtävään yhteistyöhön liittyen. Toimintamallista tehdään toimivaa arjen työkalua meille kaikille, joten juuri Sinun asiantuntemuksesi on todella tärkeää!

Millä alueella työskentelet?

Millä kouluasteella työskentelet?

- Alakoulussa
- Yläkoulussa
- Molemmissa

Mikä on roolisi koulussa?

- Rehtori
- Apulaisrehtori
- Aineenopettaja
- Opinto-ohjaaja
- Kuraattori
- Erityisopettaja
- Luokanopettaja/Luokanvalvoja
- Terveystenhoitaja
- Jokin muu, mikä

TÄMÄNHETKINEN YHTEISTYÖ

Tiedätkö, mikä on kouluasi lähinnä sijaitseva nuorisotila?

- Kyllä
- En ole varma
- En

Koetko tuntevasti nuorisotyön toimenkuvan ja osaamisen...

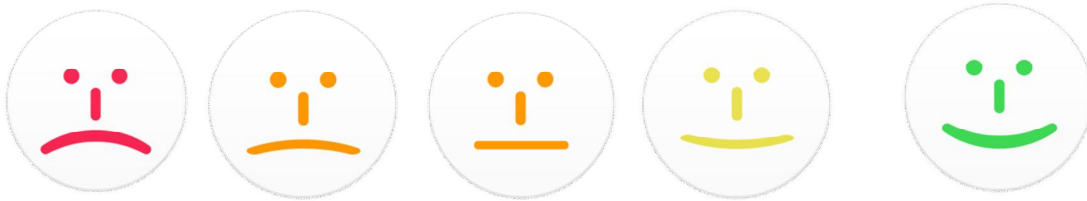
- Hyvin
- Suunnilleen
- Huonosti
- En lainkaan

Oletko tehnyt yhteistyötä läheisen nuorisotilan nuorisonohjaajien kanssa viimeisen vuoden aikana?

LIITE 3(3).
Monisivuinen liite

- Kyllä
- En, mutta tiedän, että joku muu koulullani on
- En, eikä tietääkseni kukaan muukaan ole

Miten suhtaudut nuorisotyön kanssa tehtävään yhteistyöhön? Voit vastata tähän mielikuvien perusteella, vaikka sinulla ei olisi vielä kokemusta yhteistyöstä.

Minkälaista yhteistyötä koulullasi on sinun tietojesi mukaan tehty nuorisopalveluiden kanssa? Voit valita useamman vaihtoehdon.

- Ryhmäytykset (7.lk)
- Päihdekasvatustunnit
- Seksuaalikasvatustunnit
- Ryhmädynamiikkaan liittyvät tunnit (esim. kiusaaminen, lisäryhmäytys, ryhmähenki)
- Kerhotoiminta
- Välituntitoiminta/Läsnäolo välitunneilla
- Minäkuvaan ja itsetuntoon liittyvät tunnit
- Kohdennettujen pienryhmien kokoaminen
- Vanhempainillat
- Tapahtumat
- Yhteiset suunnittelutapaamiset

LIITE 3(4).
Monisivuinen liite

- Alueellinen, moniammatillinen verkostotyö
- Tukioppilastoiminta
- Oppilaskunnan hallitustoiminta
- Jokin muu, mikä
- Ei minkäänlaista

Mitä koulullasi tehtyä yhteistyömuotoa tai menetelmiä suosittelisit käytettäväksi muissakin kouluissa?

MAHDOLLISUUDET JA HAASTEET

Mitkä tekijät mielestäsi edistävät yhteistyötä nuorisopalveluiden kanssa? Voit valita useamman vaihtoehdon.

- Tuttu nuorisonohjaaja, jonka kanssa sovitaan yhteistyöhön liittyvistä asioista
- Nuorisonohjaajat ovat tuttuja koulun henkilökunnalle
- Koulussa tunnetaan nuorisotyön toiminta, tavoitteet ja osaaminen
- Nuorisopalveluilla on tarjolla selkeät ohjelmapaketit, joita voivat tuoda kouluun esim. tietyille tunnille
- Nuorisonohjaajat tuntevat koulun toimintakulttuurin
- Nuorisonohjaajat ovat aktiivisesti yhteydessä kouluun
- Koulusta ollaan aktiivisesti yhteydessä nuorisonohjaajiin
- Yhteinen suunnittelu-aika

LIITE 3(5).
Monisivuinen liite

- Yhteiset tavoitteet
- Jokin muu, mikä
- Jokin muu, mikä
- Jokin muu, mikä

Mikä on kantasi seuraaviin väittämiin liittyen yhteistyöhön nuorisopalveluiden kanssa

Täysin eri mieltä 1, Täysin samaa mieltä 5 (asteikko 1-5)

Nuorisotyön tavoitteet ovat minulle epäselvät

Minulla ei riitä aika yhteistyöhön

Yhteistyö on koulussamme jo riittävällä tasolla

En tiedä mikä on nuorisonohjaajien keskeistä osaamista

En tiedä missä tilanteessa nuorisonohjaajiin kannattaisi olla yhteydessä

En tiedä keneen minun tulisi ottaa yhteyttä, jos haluaisin tehdä yhteistyötä nuorisopalveluiden kanssa

Mielestäni nuorisotyötä ei tarvitse tehdä koulussa

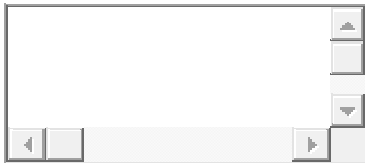
Millaista lisätietoa kaipaisit nuorisonohjaajien osaamisesta ja nuorisotyön tavoitteista?

TULEVA YHTEISTYÖ

Vastaamalla seuraaviin kysymyksiin pääset vaikuttamaan toimintamallin sisältöihin ja tulevan yhteistyön linjauksiin.

LIITE 3(6).
Monisivuinen liite

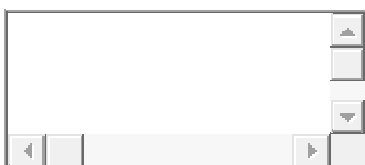
Miksi nuorisotyötä mielestäsi pitäisi tehdä myös koulussa? (Perustelut työmuodolle, työn hyödyt)
Jos nuorisotyötä ei mielestäsi pitäisi tuoda kouluun, miksi? (mitkä toimintamenetelmät ovat nuorisotyötä tärkeämpiä oppilaiden hyvinvoinnin kannalta, perustelut)

Valitse alta millä luokka-asteilla sinusta nuorisotyön olisi hyvä kohdata koko ikäluokka (esim. kaikki 7. luokkalaiset kohdataan ryhmäytyksissä). Voit valita useamman vaihtoehdon.

- 3. luokalla
- 4. luokalla
- 5. luokalla
- 6. luokalla
- 7. luokalla
- 8. luokalla
- 9. luokalla
- Toisen asteen 1. vuonna
- Toisen asteen 2. vuonna
- Koko ikäluokan kohtaaminen ei ole mielestäni tarpeen millään luokka-asteella

Perustele yllä mainitsemasi valinnat.

Alla on listattu joitain yhteistyön muotoja. Arvioi niiden hyödyllisyyttä asteikolla 1-5 niin että 1 ei ole lainkaan hyödyllistä ja 5 on erittäin hyödyllistä.

Ei lainkaan hyödyllistä 1, Erittäin hyödyllistä 5, Ei kokemusta (asteikko 1-5)

Ryhmäytykset

Päihdekasvatustunnit

Seksuaalikasvatustunnit

Ryhmädynamiikkaan liittyvät tunnit

kerhotoiminta

Välituntitoiminta/Läsnäolo välitunnilla

Minäkuvaan ja itsetuntoon liittyvät tunnit

Kohdennettujen pienryhmien kokoaminen

Vanhempainillat

Tapahtumat

Yhteiset suunnittelutapaamiset

Alueellinen, moniammatillinen verkostotyö

Tukioppilastoiminta

Oppilaskunnan hallitustoiminta

Nuorisonohjaajia tullaan jatkossa kutsumaan yhteisöllisen oppilashuollon tapaamisiin. Näissä tapaamisissa sovelletaan toimintamallia oman koulun ja oppilaiden tarpeisiin ja suunnitellaan yhteistyökuviot tarkemmin.

Täysin eri mieltä 1, täysin samaa mieltä 10 (liukuasteikko 1-10)

Kouluviihtyvyyys ja kouluolosuhteisiin liittyvät asiat

Yhteisöllisyys ja ilmapiiri

Nuorten osallistuminen koulun päätöksentekoon

Terveys ja elämäntavat

Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen

Tukioppilastoiminta

Oppilaskunnan hallitustoiminta

Kestävä kehitys

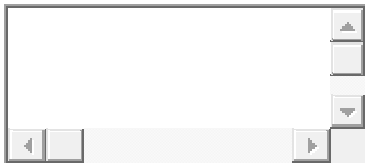
Ihmisoikeudet ja yhdenvertaisuus

Rakkaus ja seksuaalisuus

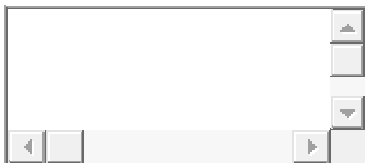
Olisitko kiinnostunut lisäämään yhteistyötä nuorisohjaajien kanssa?

- Kyllä
- En ole varma
- En

Millaisissa tilanteissa nuorisotyöllisistä menetelmistä ja osaamisesta voisi olla hyötyä työssä oppilaiden kanssa?

Terveisiä koulu yhteistyön kehittämistiimille!

Koulu ja nuorisotyö

Espoon nuorisopalveluissa on käynnissä yhteistyöprojekti, jonka tarkoituksena on vahvistaa nuorisopalvelujen ja koulun yhteistyötä. Haluamme ottaa myös nuoret mukaan. Vastaamalla tähän kyselyyn autat meitä kovasti. Kiitos!

1. Olisiko hyvä, jos kouluilla näkyisi enemmän nuorisonohjaajia?

- Kyllä Ei

2. Voisiko nuorisonohjaaja parantaa oppilaitten viihtyvyyttä koulussa?

- Kyllä Ei

3. Voisiko nuorisonohjaajan läsnäolo kouluilla vähentää kiusaamista?

- Kyllä Ei

4. Minkälaista toimintaa nuorisonohjaaja voisi kouluilla järjestää tai minkälaisessa toiminnassa olla mukana?

5. Miten nuorisonohjaaja eroaisi muista koulussa työskentelevistä henkilöstä (opettaja, kuraattori, opo, psykologi jne.)?

6. Vielä lopuksi vinkkejä, neuvoja tai muuta palautetta koulu yhteistyöprojektille:

VASTAA JA VAIKUTA!

Mun koulussa...

1. ...on mielekästä ja mukavaa tekemistä välitunnilla.

Kyllä

Ei

millaista tekemistä kaipaisit lisää?

...on aikuinen, jolle voin puhua, jos joku painaa mieltä.

Kyllä

Ei

kuka? tarvitseeko olla? millainen aikuisen pitäisi olla?

2. ...voin vaikuttaa asioihin ja minua kuunnellaan.

Kyllä

Ei

3. ...on hyvä ilmapiiri ja koulussa on ihan kiva olla.

Kyllä

Ei

kerro omin sanoin koulusta ja ilmapiiristä! mikä on parasta, mitä voisi kehittää?

NUORISONOHJAAJA KOULULLA

Nuorisonohjaaja on pyörinyt tämän lukuvuoden aikana tavallista enemmän sinun koululasi! Oletko huomannut? Onko se ollut hyvä vai huono juttu? Pitäisikö nuorisonohjaajan pyöriä siellä jatkossakin? Vastaamalla autat meitä suunnittelemaan sellaista toimintaa, josta on eniten iloa teille oppilaille!

Mitä koulua käyt?

- Tiistilän koulu (alakoulu)
- Tiistilän koulu (yläkoulu)
- Kalajärven koulu (alakoulu)
- Kalajärven koulu (yläkoulu)
- Saunalahden koulu
- Mainingin koulu

Millä luokalla olet?

- 3. luokalla
- 4. luokalla
- 5. luokalla
- 6. luokalla
- 7. luokalla
- 8. luokalla
- 9. luokalla

Mihin sinun mielestäsi nuorisonohjaajaa tarvitaan koululla? Mitä nuorisonohjaajan pitäisi koululla tehdä?

Mihin seuraavista nuorisonohjaajan pitämistä jutuista olet osallistunut koulussa?

- Ryhmäytys
- Nuorisonohjaajan pitämät tunnit johonkin tiettyyn aiheeseen liittyen (hyvinvointi, tulevaisuus, päihteet, seksuaalisuus tms.)
- Välituntinuokkari
- Nuorisonohjaajan pitämät useamman tunnin kokonaisuudet (esim. luokkahenki, ryhmässä toimiminen)
- Pienryhmä tai kerho
- Jokin muu, mikä
- Jokin muu, mikä

Miltä sinusta tuntuu se, että nuorisonohjaajia näkyisi koululla jatkossakin?

KIITOS VASTAUKSISTASI!

Paina lopuksi vielä lähetä vastaukset -nappulaa, jotta vastauksesi tallentuu.

Törmätään koululla :)